

Esamos profesinio orientavimo sistemos stebėsenos ekspertinis vertinimas

Galutinė ataskaita

Skirta: Lietuvos neformaliojo švietimo agentūrai

Vilnius, 2026

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Smart
Continent

Projektas „Karjeros planavimo sistemos mokiniams plėtra“

Projekto Nr. 10-068-P-0001

Esamos profesinio orientavimo sistemos stebėsenos ekspertinis vertinimas

Versija: Galutinė ataskaita

Projekto vykdytojas:

Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA)

Parengė:

Smart Continent Management Institute

Rengėjai:

Smart Continent Management Institute ekspertai

2026 m.

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

**Smart
Continent**

Turinys

Turinys.....	3
Pagrindinės santrumpos ir sąvokos	5
Lentelių sąrašas.....	8
Paveikslų sąrašas.....	10
Ataskaitos įvadas.....	11
1. Profesinio orientavimo teisės aktų analizė	12
1.1. Analizės metodika	12
1.2. Analizės rezultatų pateikimo logika	14
2. Profesinio orientavimo ir jo stebėsenos teisės aktų analizė	15
2.1. Suinteresuotųjų šalių funkcijos bei išskirtų priemonių ar veiklų reikšmė ir funkcijos PO veikloje, remiantis teisės aktų analize.....	37
2.2. Ekspertinis apibendrinimas.....	42
3. Antrinių šaltinių analizė	44
3.1. Antrinių šaltinių analizės metodika.....	44
3.2. Nacionalinio lygmens antrinių šaltinių grupės	45
3.3. Ekspertinis apibendrinimas.....	58
4. Valstybės ir savivaldybės institucijų kaupiamų duomenų ir rodiklių vertinimas	61
4.1. PO stebėsenai aktualių duomenų grupės	63
4.2. Duomenų prieinamumo, suderinamumo ir duomenų ciklo vertinimas	68
4.3. Ekspertinis apibendrinimas.....	69
5. Esamos PO modelio schemas aprašymas ir vizualizavimas	71
6. Užsienio šalių PO stebėsenos patirties analizė	75
6.1. Užsienio šalių PO stebėsenos patirties analizės metodika.....	75
6.2. Suomija	77
6.3. Estija	83
6.4. Jungtinės Amerikos Valstijos.....	90
6.5. Singapūras.....	98
6.6. Jungtinė Karalystė	106
6.7. Ekspertinis apibendrinimas.....	117
7. MUKIS sistemos įvertinimas.....	120
7.1. MUKIS esamas veikimas PO stebėsenos požiūriu	120

7.2.	Dabartinio stebėsenos modelio apribojimai	122
7.3.	PO stebėsenai reikalingi duomenų šaltiniai	122
7.4.	PO stebėsenos architektūrinės alternatyvos	123
7.4.1.	ŠVIS pagrindu realizuojama alternatyva	123
7.4.2.	MUKIS pagrindu realizuojama alternatyva	124
7.4.3.	Alternatyvų ekspertinis vertinimas	125
7.5.	PO stebėsenos modelio plėtros kryptys	126
7.6.	MUKIS funkcionalumai, reikalingi PO stebėsenos modeliui	128
7.7.	PO stebėsenos duomenų srautai ir integravimo logika	130
7.8.	Reikalingi techniniai sprendimai PO stebėsenos modeliui įgyvendinti.....	132
7.9.	Ekspertinis apibendrinimas.....	134
8.	Tikslinių grupių PO veiksmingumo vertinimas	135
8.1.	Vertinimo metodika	135
8.2.	Fokus grupių rezultatų santrauka	136
8.2.1.	MUKIS ir ŠVIS integracijos galimybių fokus grupė	136
8.2.2.	Užimtumo tarnybos fokus grupė	136
8.2.3.	Savivaldybių administracijų PO koordinatorių fokus grupė	137
8.2.4.	Regioninių karjeros centrų fokus grupė	138
8.2.5.	Mokyklų karjeros specialistų ir mokyklų atstovų fokus grupė	138
8.3.	Kokybinės analizės rezultatai	140
	IŠVADOS	142
	Šaltinių sąrašas.....	151
	Priedai	159
	1 Priedas. Interviu su Estijos PO specialistais.....	159
	2 Priedas. FOKUS grupių metodika	161
	3 Priedas. Papildoma apklausa Fokus grupių apimtyje.....	179

Pagrindinės santrumpos ir sąvokos

Trumpinys	Reikšmė
CPVA	Centrinė projektų valdymo agentūra
DfE	Švietimo departamentas (angl. <i>Department for Education</i>)
DOL	Darbo departamentas (angl. <i>Department of Labor</i>)
DUK	Dažniausiai užduodami klausimai
DYW	Jaunos darbo jėgos ugdymas (angl. <i>Developing the Young Workforce</i>)
ECG	Švietimo ir karjeros konsultavimas (angl. <i>Education and Career Guidance</i>)
ECTS	Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema (angl. <i>European Credit Transfer and Accumulation System</i>)
EHIS	Estijos švietimo informavimo sistema (angl. <i>Estonian Education Information System</i>)
EIMIN	Ekonomikos ir inovacijų ministerija
ES	Europos Sąjunga
ESF	Europos socialinis fondas
ESFA	Europos socialinio fondo agentūra
ETA	Užimtumo ir mokymo administracija (angl. <i>Employment and Training Administration</i>)
FE	Tolesnis išsilavinimas (angl. <i>Further Education</i>)
FINEEC	Suomijos švietimo vertinimo centras (angl. <i>Finnish Education Evaluation Centre</i>)
HARNO	Švietimo ir jaunimo taryba (angl. <i>Education and Youth Board</i> / est. <i>Haridus- ja Noorteamet</i>)
HESA	Aukštojo mokslo statistikos agentūra (angl. <i>Higher Education Statistics Agency</i>)
ID	Identifikatorius
IES	Mokslinių tyrimų institutas (angl. <i>Institute of Education Sciences</i>)
IMP	Individualių mokymosi paskyrų sistema
IPEDS	Integruota aukštojo mokslo duomenų sistema (angl. <i>Integrated Postsecondary Education Data System</i>)
IS	Informacinė sistema
ITE	Techninio mokymo institutas (angl. <i>Institute of Technical Education</i>)
JAV	Jungtinės Amerikos Valstijos
JC	Jaunimo kolegija (angl. <i>Junior College</i>)
KARVI	Suomijos švietimo vertinimo centras (suom. <i>Kansallinen koulutuksen arviointikeskus</i> / angl. <i>Finnish Education Evaluation Centre</i>)
KEHA	Užimtumo, plėtros ir administravimo centras (angl. <i>Employment, Development and Administration Centre</i>)
KM	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
KOSKI	Suomijos nacionalinis švietimo registras
LAMA BPO	Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti
LINEŠA	Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra
LR	Lietuvos Respublika
MI	Tūkstantmečio institutas (angl. <i>Millennia Institute</i>)

Trumpinys	Reikšmė
MOE	Švietimo ministerija (angl. <i>Ministry of Education</i>)
MOM	Darbo jėgos ministerija (angl. <i>Ministry of Manpower</i>)
MUKIS	Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema
NACE	Nacionalinė kolegijų ir darbdavių asociacija (angl. <i>National Association of Colleges and Employers</i>)
NCDA	Nacionalinė karjeros tobulinimo asociacija (angl. <i>National Career Development Association</i>)
NCES	Nacionalinis švietimo statistikos centras (angl. <i>National Center for Education Statistics</i>)
NCS	Nacionalinė karjeros tarnyba (angl. <i>National Careers Service</i>)
NEET	Nesimokantys, nedirbantys ir mokymuose nedalyvaujantys jaunuoliai
NI	Šiaurės Airija (angl. <i>Northern Ireland</i>)
NMPP	Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas
NPP	Nacionalinis pažangos planas
NŠA	Nacionalinė švietimo agentūra
NTUC	Nacionalinis profesinių sąjungų kongresas (angl. <i>National Trades Union Congress</i>)
NVO	Nevyriausybinių organizacija
O*NET	Profesinės informacijos tinklas (angl. <i>Occupational Information Network</i>)
OKM	Švietimo ir kultūros ministerija (suom. <i>Opetus- ja kulttuuriministeriö</i> / angl. <i>Ministry of Education and Culture</i>)
OPH	Nacionalinė Suomijos švietimo agentūra (suom. <i>Opetushallitus</i> / angl. <i>Finnish National Agency for Education</i>)
OSP	Oficialiosios statistikos portalas
PHP	PHP programavimo kalba
PISA	Tarptautinių studentų vertinimo programa (angl. <i>Programme for International Student Assessment</i>)
PM	Profesinis mokymas
PO	Profesinis orientavimas
PUPP	Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas
RKC	Regioninis karjeros centras
SADM	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SCMI	Smart Continent Management Institute, UAB
SDS	Škotijos įgūdžių ugdymo tarnyba (angl. <i>Skills Development Scotland</i>)
SSG	SkillsFuture Singapore
STRATA	Vyriausybės strateginės analizės centras
SUP	Specialieji ugdymosi poreikiai
SPP	Strateginis plėtros planas
SVP	Strateginis veiklos planas
ŠD	Švietimo duomenys
ŠMSM	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema

Trumpinys	Reikšmė
TEM	Ekonomikos ir darbo ministerija (suom. <i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i> / angl. <i>Ministry of Economic Affairs and Employment</i>)
TS	Techninė specifikacija
TVS	Turinio valdymo sistema
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
UAS	Taikomojo mokslo universitetas (angl. <i>University of Applied Sciences</i>)
UCAS	Universitetų ir kolegijų priėmimo tarnyba (angl. <i>Universities and Colleges Admissions Service</i>)
UKSIS	Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema
UŽT	Užimtumo tarnyba
Užsakovas, Perkančioji organizacija	Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA)
VBE	Valstybinis brandos egzaminas
VDA	Valstybės duomenų agentūra
VDV IS	Valstybės duomenų valdysenos informacinė sistema
Vertintojas, Konsultantas	Smart Continent Management Institute, UAB
VET	Profesinis mokymas (angl. <i>Vocational Education and Training</i>)
VIRTA	Suomijos aukštojo mokslo duomenų sistema
WIOA	Darbo jėgos inovacijų ir galimybių įstatymas (angl. <i>Workforce Innovation and Opportunity Act</i>)
WSG	Workforce Singapore

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Analizei atrinktų dokumentų ir šaltinių grupės.....	12
2 lentelė. PO teisinio reguliavimo reikšmė PO sistemai	16
3 lentelė. PO vykdančios ir stebėseną atliekančios subjektai	37
4 lentelė. Pagrindinės sąveikos PO ekosistemoje	41
5 lentelė. Antrinių šaltinių analizės grupės	46
6 lentelė. Konkrečių antrinių šaltinių analizė PO stebėsenos kontekste	50
7 lentelė. Antrinių šaltinių analizės apibendrinimas	58
8 lentelė. Rodiklių vertinimas	61
9 lentelė. PO stebėsenos rodiklių ir duomenų šaltinių matrica	63
10 lentelė. Registrų ir informacinių sistemų tinkamumo PO stebėsenai matrica	66
11 lentelė. Schemos ryšių, duomenų tipų ir perdavimo būdų paaiškinimas	72
12 lentelė. Vertinimo kriterijai	76
13 lentelė. PO sistemos modelis Suomijoje	78
14 lentelė. Suomijoje PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas	80
15 lentelė. Suomijos PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje	82
16 lentelė. PO stebėsenos sistemos modelis Estijoje	84
17 lentelė. Estijos PO stebėsenai aktualių duomenų ir jų ribotumas	86
18 lentelė. Estijos PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas	87
19 lentelė. Estijos PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje	89
20 lentelė. JAV PO stebėsenos sistemos modelis	91
21 lentelė. JAV PO stebėsenai aktualios duomenų sistemos ir jų ribotumas	93
22 lentelė. JAV PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas.....	94
23 lentelė. JAV PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje	97
24 lentelė. Singapūro PO sistemos modelis.....	100
25 lentelė. Singapūro PO stebėsenai aktualios duomenų sistemos ir jų ribotumai	101
26 lentelė. Singapūro PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas	103
27 lentelė. Singapūro PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje.....	105
28 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenos modelių institucinė struktūra	107
29 lentelė. PO stebėsenos modelis Šiaurės Airijoje	108
30 lentelė. PO stebėsenos modelis Velse	109
31 lentelė. PO stebėsenos modelis Škotijoje	109

32 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenai aktualūs duomenys ir jų ribotumai.....	111
33 lentelė. Jungtinėje Karalystėje PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas	113
34 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje	115
35 lentelė. Užsienio šalių PO stebėsenos modelių lyginamoji analizė	117
36 lentelė. Stebėsenai reikalingų duomenų grupės ir jų šaltiniai	123
37 lentelė. PO stebėsenos architektūrinių alternatyvų palyginimas	125
38 lentelė. PO stebėsenos duomenų srautų logika pagal architektūrinės alternatyvas.....	130
39 lentelė. Pagrindiniai stiprieji PO stebėsenos sistemos aspektai	143
40 lentelė. Pagrindiniai silpnieji PO stebėsenos sistemos aspektai	144
41 lentelė. Tobulintini PO stebėsenos aspektai	145

Paveikslų sąrašas

1 paveikslas. PO stebėsenos ekosistema ir stebėsenos duomenų judėjimo schema (parengta Konsultanto).....	71
2 paveikslas. Dabartinis PO stebėsenos procesas (parengta Konsultanto)	121
3 paveikslas. PO stebėsenos duomenų srautai ŠVIS alternatyvoje.....	131
4 paveikslas. PO stebėsenos duomenų srautai MUKIS alternatyvoje.....	132
5 paveikslas. PO poveikio grandinė.....	146
6 paveikslas. PO valdymo grandinė.....	148
7 paveikslas. PO sprendimų seka	149

Ataskaitos įvadas

Dabartinės profesinio orientavimo stebėsenos būklės Lietuvoje ekspertinis įvertinimas rengiamas pagal Lietuvos neformaliojo švietimo agentūros (LINEŠA) (toliau – Užsakovas) ir Smart Continent Management Institute, UAB (toliau – Konsultantas) 2026 m. balandžio 1 d. sudarytą sutartį Nr. A9-140.

Ši ataskaita parengta įgyvendinant projektą „Karjeros planavimo sistemos mokiniams plėtra“ (projekto kodas 10-068-P-0001), vykdomą pagal 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos pažangos priemonę Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“, skirta dabartinės profesinio orientavimo stebėsenos būklės Lietuvoje ekspertiniam įvertinimui parengti. Ataskaitoje analizuojama, kaip šiuo metu Lietuvoje reglamentuojama, organizuojama ir praktiškai įgyvendinama profesinio orientavimo stebėseną, kokie subjektai dalyvauja profesinio orientavimo paslaugų teikimo ir stebėsenos procesuose, kokie duomenys ir rodikliai yra kaupiami, kaip jie naudojami sprendimams priimti ir kokios pagrindinės sistemos stiprybės, spragos bei tobulinimo kryptys.

Šios ataskaitos tikslas – įvertinti esamą profesinio orientavimo stebėsenos sistemą nacionaliniu, savivaldybės ir švietimo įstaigos lygmenimis, identifikuoti šiuo metu taikomus duomenų rinkimo, kaupimo, analizės ir naudojimo mechanizmus bei nustatyti, kiek jie sudaro prielaidas nuosekliai, patikimai ir sprendimams priimti naudingai profesinio orientavimo stebėsenai.

Ataskaitoje nagrinėjami profesinį orientavimą ir jo stebėseną reglamentuojantys teisės aktai, strateginiai ir metodiniai dokumentai, valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiami duomenys bei rodikliai, MUKIS informacinės sistemos vaidmuo, taip pat užsienio šalių profesinio orientavimo stebėsenos praktikos. Papildomai vertinamos fokus grupių metu surinktos profesinio orientavimo sistemos dalyvių įžvalgos apie dabartinę stebėsenos būklę, praktinius duomenų rinkimo iššūkius, administracinę naštą, MUKIS naudojimą ir reikalingus sistemos tobulinimo sprendimus.

Atliktas vertinimas sudaro pagrindą tolesniems etapams – PO stebėsenos modelio, rodiklių sistemos, duomenų šaltinių ir automatizuoto duomenų rinkimo bei integravimo į MUKIS sprendinių parengimui. Šioje ataskaitoje pateikiamos išvados ir identifikuotos tobulinimo kryptys bus naudojamos formuojant siūlomą nacionalinį PO stebėsenos modelį, orientuotą į aiškius, pamatuojamus tikslus, patikimus duomenis, mažesnę administracinę naštą ir didesnę stebėsenos rezultatų panaudojimą sprendimams priimti.

Ekspertinį vertinimą atliko ir ataskaitos rengime dalyvavo ekspertai: dr. Andrius Jaržemskis, Ieva Girdvainienė, Gražina Žemlo, Asta Adamonytė.

1. Profesinio orientavimo teisės aktų analizė

Šiame skyriuje analizuojamas PO, įskaitant jo stebėseną, teisinis ir institucinės atsakomybės pagrindas. Analizės tikslas – įvertinti, kaip galiojantys teisės aktai, strateginiai, programiniai ir metodiniai dokumentai reglamentuoja PO tikslus, paslaugų teikimą, institucijų funkcijas, duomenų rinkimą, stebėseną, finansavimą, kokybės užtikrinimą ir rezultatų vertinimą. PO stebėseną šiame vertinime suprantama ne tik kaip duomenų surinkimas ar ataskaitų teikimas, bet kaip platesnis valdymo procesas, apimantis: stebėsenos tikslų nustatymą, rodiklių apibrėžimą, duomenų rinkimą ir kaupimą, duomenų kokybės užtikrinimą, analizę, rezultatų interpretavimą ir jų naudojimą sprendimams priimti. Todėl teisės aktų analizėje vertinama ne vien tai, ar PO stebėseną yra reglamentuota, bet ir tai, ar pakankamai aiškiai nustatyta, kas, kokius duomenis renka, kokių tikslų, kam juos teikia, kas juos analizuoja ir kaip stebėsenos rezultatai naudojami PO sistemos tobulinimui.

Analizė atliekama atsižvelgiant į techninės specifikacijos reikalavimą atlikti profesinį orientavimą, įskaitant jo stebėseną, reglamentuojančių teisės aktų ir kitų su PO įgyvendinimu susijusių valstybės ir savivaldybių strateginių ar metodinių dokumentų analizę, identifikuojant visus profesinį orientavimą vykdančius ir stebėseną atliekančius subjektus, įvertinant jų tikslus, uždavinius, funkcijas, siekiamus ir matuojamus rezultatus.

1.1. Analizės metodika

Analizei atrinkti dokumentai, kurie tiesiogiai arba netiesiogiai reglamentuoja PO tikslus, paslaugų teikimą, institucijų funkcijas, duomenų rinkimą, stebėseną, finansavimą, kokybės užtikrinimą ir rezultatų vertinimą. Vertinant dokumentus buvo siekiama nustatyti ne tik formalias institucijų funkcijas, bet ir tai, ar dokumentuose sukuriama pakankama prielaida nuosekliai, duomenimis grįstai ir sprendimams priimti naudojamai PO stebėsenai.

Analizuoti dokumentai vertinti pagal šiuos kriterijus:

1. ar dokumentas nustato PO tikslus ir uždavinius;
2. ar dokumentas apibrėžia PO vykdančius subjektus;
3. ar dokumentas nustato PO stebėseną vykdančius subjektus;
4. ar dokumentas apibrėžia institucijų funkcijas, atsakomybes ir tarpusavio sąveiką;
5. ar dokumentas nustato duomenų rinkimo, kaupimo, teikimo arba analizės pareigas;
6. ar dokumentas numato PO rodiklius, siekiamus rezultatus arba matuojamus rezultatus;
7. ar dokumentas apibrėžia duomenų kokybės, validavimo, periodiškumo arba palyginamumo reikalavimus;
8. ar dokumentas nustato, kaip stebėsenos rezultatai turi būti naudojami sprendimams priimti, paslaugų kokybės gerinimui, finansavimo planavimui ar sistemos tobulinimui.

Siekiant aiškiai atskirti skirtingo pobūdžio analizės šaltinius, dokumentai ir duomenų šaltiniai buvo suskirstyti į pagrindines grupes. Toks skirstymas leidžia atskirai vertinti norminį PO reguliavimą, strateginius tikslus, metodines nuostatas, praktinio įgyvendinimo priemonės ir galimus stebėsenos duomenų šaltinius.

1 lentelė. Analizei atrinktų dokumentų ir šaltinių grupės

Dokumento grupė	Analizės paskirtis	Dokumentai / šaltiniai
Teisės aktai	Įvertinti formalų PO teisinį pagrindą, institucijų funkcijas, atsakomybes, duomenų kaupimo ir teikimo pareigas	Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas; PO teikimo tvarkos aprašas; Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas; Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas

Dokumento grupė	Analizės paskirtis	Dokumentai / šaltiniai
Strateginiai dokumentai	Nustatyti PO sąsajas su nacionaliniais švietimo, užimtumo, socialinės įtraukties ir įgūdžių politikos tikslais	2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas; 2021–2030 m. švietimo plėtros programa; Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa; kiti su švietimo, užimtumo, socialinės įtraukties ir įgūdžių politika susiję dokumentai
Metodiniai dokumentai	Įvertinti, kaip PO veiklos turėtų būti įgyvendinamos praktiniu lygmeniu ir kokie kokybės ar veiksmingumo kriterijai taikomi	PO metodikos, rekomendacijos, gairės, karjeros ugdymo ar PO įgyvendinimo dokumentai
Informacinės sistemos duomenų šaltiniai	Įvertinti, kokios informacinės sistemos ar registrai gali būti naudojami PO stebėsenai ir kokie duomenys jose kaupiami	MUKIS, ŠVIS, Mokinių registras, Pedagogų registras, kiti PO stebėsenai galimai aktualūs registrai ar informacinės sistemos
Finansavimo ir administravimo dokumentai	Įvertinti, kaip PO veiklos finansuojamos, administruojamos ir ar finansavimas siejamas su veiklos rezultatais ar stebėsenos duomenimis	Finansavimo tvarkos, projektų dokumentai, programų įgyvendinimo dokumentai, su karjeros specialistų finansavimu ir administravimu susiję dokumentai

Šaltinis: parengta Konsultanto

Pažymėtina, kad informacinės sistemos ir registrai nėra teisės aktai, tačiau jie įtraukiami į analizę kaip PO stebėsenai aktualūs duomenų šaltiniai. Todėl tolesnėje analizėje norminės teisės aktų nuostatos atskiriamos nuo informacinių sistemų ir registrų duomenų panaudojimo galimybių vertinimo.

Vertinant dokumentus buvo atskiriamos norminės nuostatos ir ekspertinis vertinimas. Norminėmis nuostatomis laikomos teisės aktuose ar kituose dokumentuose tiesiogiai įtvirtintos pareigos, funkcijos, tikslai, reikalavimai ar procedūros. Ekspertinis vertinimas pateikiamas tais atvejais, kai, remiantis dokumentų turiniu, vertinama, ar esamas reguliavimas sudaro pakankamas prielaidas veiksmingai PO stebėsenai, ar aiškiai apibrėžtos atsakomybės, ar nustatyti matuojami rezultatai, ar duomenys gali būti naudojami sprendimams priimti.

Analizėje ypatingas dėmesys skiriamas PO stebėsenos grandinei, kuri apima šiuos elementus:

- PO paslaugų planavimą;
- paslaugų teikimą;
- duomenų rinkimą;
- duomenų kaupimą ir perdavimą;
- duomenų analizę;
- rodiklių skaičiavimą;
- rezultatų interpretavimą;
- stebėsenos rezultatų naudojimą sprendimams priimti.

Šiuo pagrindu vertinama, ar teisės aktuose ir kituose dokumentuose yra aiškiai atskirta:

- kurie subjektai teikia PO paslaugas;
- kurie subjektai renka ir kaupia duomenis;
- kurie subjektai teikia duomenis kitoms institucijoms;
- kurie subjektai vykdo duomenų analizę ir stebėseną;
- kurie subjektai naudoja stebėsenos rezultatus sprendimams priimti;
- kokie rezultatai yra siejami ir kokie iš jų realiai matuojami.

Toks analizės principas leidžia vertinti ne tik PO sistemos reglamentavimo apimtį, bet ir jos stebėsenos brandą: ar sistema apsiriboja funkcijų ir veiklų aprašymu, ar joje yra sukurtos prielaidos nuosekliai matuoti paslaugų prieinamumą, aprėptį, kokybę, rezultatus ir poveikį mokiniams bei visai PO sistemai.

1.2. Analizės rezultatų pateikimo logika

Toliau šiame skyriuje dokumentai analizuojami pagal jų reikšmę PO sistemai ir stebėsenai. Kiekvieno dokumento analizėje išskiriama:

- dokumente nustatyti PO tikslai ir uždaviniai;
- PO paslaugas vykdančys subjektai;
- stebėseną vykdančys arba duomenis teikiantys subjektai;
- institucijų funkcijos ir atsakomybės;
- dokumente nustatyti siejami ar matuojami rezultatai;
- duomenų rinkimo, kaupimo, teikimo ir analizės nuostatos;
- dokumento reikšmė PO stebėsenos modeliui;
- identifikuotos reguliavimo spragos arba praktinio taikymo ribotumai.

Analizės pabaigoje pateikiamas apibendrinimas, kuriame išskiriama, kurie PO stebėsenos elementai yra reglamentuoti pakankamai aiškiai, kurie yra reglamentuoti fragmentiškai, o kuriems trūksta aiškesnio teisinio, metodinio ar organizacinio pagrindo. Taip pat įvertinama, kokios šio reguliavimo pasekmės PO stebėsenos duomenų kokybei, palyginamumui, panaudojimui ir nacionalinio stebėsenos modelio kūrimui.

2. Profesinio orientavimo ir jo stebėsenos teisės aktų analizė

Siekiant išanalizuoti PO reglamentuojančius teisės aktus ir kitus su PO įgyvendinimu susijusius dokumentus, pasirinkta identifikuoti juose esančias PO apibrėžtis, suinteresuotąsias šalis, uždavinius, PO veiklos vykdymą bei stebėseną. Atlikta analizė rodo, kad PO Lietuvoje yra sistemiškai įtvirtinta viešosios politikos sritis, apimanti švietimo ir užimtumo sistemas bei orientuota į asmens gebėjimų valdyti savo karjerą stiprinimą. PO apibrėžiamas kaip kompleksinė pagalbos sistema, pirmiausia apimanti ugdymą karjerai, profesinį informavimą ir profesinį konsultavimą, tačiau taip pat įtraukiamas profesinis veiklinimas. Teisės aktuose PO pirmiausia siejamas su mokiniiais ir švietimo sistema, tačiau taip pat numatomas jo taikymas vyresniems Lietuvos gyventojams bei užimtumo sistemos dalyviams. Todėl PO tikslinga vertinti kaip tarpsektorinę veiklą, jungiančią švietimo ir užimtumo politikos laukus.

PO sistema grindžiama prieinamumo, individualizavimo, aktualumo ir bendradarbiavimo principais, o jos įgyvendinimas vyksta per platų institucijų tinklą, apimantį valstybės, savivaldybių ir švietimo įstaigų lygmenis, taip pat įtraukiant socialinius partnerius. Praktikoje ši sistema daugiausia orientuota į veiklų organizavimą, paslaugų teikimą ir jų prieinamumo užtikrinimą. Teisės aktuose numatyti svarbūs stebėsenos elementai – duomenų rinkimas, informacijos teikimas, atsakomybių paskirstymas tarp institucijų ir MUKIS naudojimas.

Vis dėlto analizė rodo ne stebėsenos nebuvimą, o jos reglamentavimo ir praktinio taikymo fragmentiškumą. Atlikta analizė rodo, kad PO teisinis reguliavimas Lietuvoje sukuria pakankamą pagrindą paslaugų organizavimui ir institucinių funkcijų paskirstymui, tačiau nepakankamai detalizuoja stebėsenos ciklą. Teisės aktuose įtvirtinamos duomenų kaupimo ir teikimo pareigos, nurodomi PO vykdančios ir koordinuojančios subjektai, tačiau nėra pakankamai aiškiai apibrėžti konkretūs PO stebėsenos rodikliai, duomenų teikimo periodiškumas, duomenų validavimo taisyklės, analizės metodika ir stebėsenos rezultatų panaudojimas sprendimams priimti. Todėl šiame skyriuje teisės aktai vertinami ne kaip teisinio komentaro objektas, o pagal jų reikšmę PO stebėsenos modeliui: kokias funkcijas ir pareigas jie nustato, kokias stebėsenos prielaidas sukuria ir kokių stebėsenos elementų juose trūksta.

Iš viso analizėje peržiūrėti 23 dokumentai ir viešai prieinami šaltiniai: 21 teisės aktas arba teisės aktu patvirtintas strateginis, programinis, metodinis, finansavimo ar koordinavimo dokumentas ir 2 antriniai / viešai prieinami šaltiniai (LINEŠA strateginis veiklos planas ir MUKIS sistema).

2 lentelė. PO teisinio reguliavimo reikšmė PO sistemai

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, priimtas 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos - Atkuriamojo Seimo (Suvestinė redakcija nuo 2026-01-01 iki 2026-08-31) ¹	Bazinis teisės aktas	LR Švietimo įstatyme PO apibrėžiamas kaip viena iš švietimo pagalbos – mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiamos pagalbos, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą – funkcijų. LR Švietimo įstatymo 18 str. reglamentuojama PO paskirtis ir vykdymas. Nustatyta, kad PO teikiamas mokiniams nuo pradinio ugdymo pradžios ir vyresniems Lietuvos gyventojams LR Vyriausybės nustatyta tvarka. Savivaldybės PO kontekste atlieka planavimo, organizavimo ir administravimo funkcijas vietos lygmeniu. Švietimo įstatyme jų funkcijos pirmiausia siejamos su PO įgyvendinimu, o ne su aiškiai apibrėžta PO stebėsenos ar duomenų valdymo funkcija. Švietimo įstatyme PO paskirtis apibūdinama kaip pagalba asmeniui įgyti reikiamų kompetencijų savo karjerai kurti. Pagalba teikiama per profesinio informavimo ir konsultavimo ar ugdymo karjerai paslaugas. Šis skirstymas sudaro prielaidas formuoti stebėsenos rodiklius pagal paslaugų tipus, tačiau nenustatyta, kaip šios paslaugos turi būti matuojamos ar vertinamos. Kadangi įstatyme numatyta, jog PO vykdomas kartu su socialiniais partneriais bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose bei institucijose, PO įgyvendinimas paskirstytas kelioms subjektų grupėms. Stebėsenai aktualus šių subjektų duomenų suderinamumas, palyginamumas ir galimybė juos apibendrinti nacionaliniu lygmeniu. Švietimo informacinės pagalbos paskirtis įvardijama kaip pagalba mokyklai ar kitam švietimo sistemos dalyviui – švietimo teikėjui, mokytojams, mokiniams bei kitiems LR piliečiams ir gyventojams, gaunant informaciją apie švietimo kokybę bei paklausą darbo rinkoje ir švietimą bendrai. Teisės akte numatyta, kad švietimo informacinė pagalba apima švietimo informacinių programų rengimą ir įgyvendinimą, informacinių tinklų sistemos sukūrimą bei jos veikimo palaikymą, taip pat užtikrina nuolat prieinamą informaciją apie galimybes įgyti reikalingą išsilavinimą. Ši nuostata rodo, kad egzistuoja informacinė infrastruktūra, kuri sudaro prielaidas naudoti ją PO stebėsenai, tačiau nėra aiškiai nustatyta, kaip ši informacija integruojama į PO stebėsenos sistemą.	Įstatymas sudaro bendrą teisinę prielaidą PO stebėsenai, nes apibrėžia PO paskirtį, tikslines grupes, pagrindines paslaugų rūšis ir įgyvendinančius subjektus. Stebėsenai aktualios nuostatos susijusios su švietimo informacine pagalba, informacinių sistemų veikimu, informacijos apie švietimo kokybę ir darbo rinkos paklausą prieinamumu bei karjeros specialisto dalyvavimu stebint absolventų karjeros raidą.	Švietimo įstatymas yra bazinis PO teisinis pagrindas, tačiau jis nesukuria detalios PO stebėsenos sistemos. Įstatyme nėra nustatyti konkretūs PO stebėsenos rodikliai, duomenų rinkimo periodiškumas, validavimo mechanizmai, atsakomybės už duomenų analizę ar stebėsenos rezultatų panaudojimas sprendimams. Todėl šis teisės aktas laikytinas konceptualiu pagrindu, kurio nuostatos turi būti detalizuojamos poįstatyminiais teisės aktais, rodiklių metodika ir MUKIS / kitų informacinių sistemų duomenų valdymo sprendimais.

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		Nustatyta, kad ši pagalba teikiama trimis lygiais – valstybės, savivaldybės ir mokyklos – ir ją vykdo švietimo, kultūros, mokslo ar kitos įstaigos bei asmenys. Tai sudaro prielaidą, kad duomenys potencialiai gali būti kaupiami skirtingais lygmenimis, tačiau neapibrėžta, kaip užtikrinamas jų sujungimas ir analizė nacionaliniu mastu. Švietimo įstatyme apibrėžiama, kad karjeros specialistas teikia karjeros ugdymo, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas įvairiose švietimo institucijose. Jo veikla taip pat siejama su bendradarbiavimu su darbdaviais, mokinių ir studentų konsultavimu dėl profesinės veiklos perspektyvų bei dalyvavimu stebint absolventų karjeros raidą. Tai viena iš aiškiausiai su PO stebėseną susijusių nuostatų. Vis dėlto įstatyme neapibrėžta, kaip ši stebėseną turi būti vykdoma, kokie duomenys renkami ir kas atsakingas už jų analizę. Taip pat nustatyta, kad karjeros specialistui taikomos išsilavinimo ir profesinės kompetencijos reikalavimus tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras, suderinęs juos su kitų atsakingų (t. y. socialinės apsaugos ir darbo bei žemės ūkio) ministerijų ministrais. Tai leidžia užtikrinti tam tikrą paslaugų kokybės standartizavimą, bet tai nėra siejama su veiklos rezultatų ar poveikio vertinimu. LR Švietimo įstatymas sukuria bendrą PO teisinį ir institucinį pagrindą, apibrėžia pagrindines paslaugas ir įgyvendinančius subjektus. Vis dėlto įstatyme nėra nuosekliai reglamentuota PO stebėseną: nenustatyti konkretūs rodikliai, duomenų rinkimo ir analizės mechanizmai bei aiškus nacionalinio koordinavimo subjektas. Todėl PO stebėsenos įgyvendinimas iš esmės priklauso nuo poįstatyminio reguliavimo ir praktikos skirtinguose valdymo lygmenyse.		
Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 1997 spalio 14 d., Nr. VIII-450 (Suvestinė redakcija)	Bazinis profesinio mokymo teisės aktas	Įstatymas PO įtvirtina kaip profesinio mokymo sistemos dalį ir apibrėžia ją kaip ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo veiklą. Ugdymas karjerai siejamas su karjerai reikalingų kompetencijų ugdymu ir švietimo bei užimtumo galimybių pasirinkimu, profesinis informavimas – su informacijos apie profesijas, mokymosi ir darbo rinkos galimybes teikimu, o profesinis konsultavimas – su individualia pagalba priimant profesijos pasirinkimo sprendimą. Įstatyme taip pat nustatyta, kad vienas iš profesinio mokymo sistemos tikslų yra užtikrinti veiksmingą PO sistemos funkcionavimą, o pats PO vykdomas švietimo įstatyme nustatyta tvarka. Tai rodo, kad PO šiame įstatyme suvokiamas kaip svarbi profesinio mokymo sistemos funkcija, susijusi su asmens profesijos pasirinkimu, mokymosi galimybių vertinimu ir darbo rinkos poreikiais. PO stebėsenos požiūriu įstatymas svarbus tuo, kad pateikia pagrindines sąvokas ir sukuria prielaidas struktūruoti stebėseną pagal PO veiklų tipus – ugdymą karjerai,	Dokumentas aktualus PO stebėsenai tiek, kiek profesinio mokymo sistemoje PO siejamas su mokymosi galimybių pasirinkimu, profesijos pasirinkimu, darbo rinkos poreikiais ir mokinių perėjimu į profesinį mokymą ar darbo rinką. Jis sudaro prielaidas formuoti rodiklius pagal PO veiklų	Įstatymas yra reikšmingas konceptualiai, tačiau stebėsenos požiūriu ribotas. Jis nenustato konkrečių PO veiksmingumo rodiklių, duomenų rinkimo pareigų, duomenų šaltinių ar rezultatų vertinimo metodikos. Todėl profesinio mokymo sistemos PO stebėseną turi būti detalizuojama per Tvarkos aprašą, MUKIS duomenis, profesinio mokymo įstaigų

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
nuo 2026-01-01 iki 2026-08-31) ²		profesinį informavimą ir konsultavimą. Vis dėlto įstatyme nėra detalizuojama, kaip turėtų būti vertinamas PO sistemos veiksmingumas, kokie rodikliai turėtų būti taikomi, kaip turėtų būti renkami ar naudojami duomenys ir kas konkrečiai atsakingas už PO stebėseną. Todėl šis teisės aktas laikytinas svarbiu konceptuali PO teisiniu pagrindu, tačiau stebėsenos požiūriu jis yra ribotas ir turi būti siejamas su kitais PO įgyvendinimą bei stebėseną reglamentuojančiais teisės aktais.	tipus profesinio mokymo sektoriuje.	duomenis ir švietimo stebėsenos rodiklius.
Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2016 birželio 21 d., Nr. XII-2470 (Suvestinė redakcija nuo 2026-05-22 iki 2026-06-29) ³	Užimtumo sistemos teisės aktas	Įstatymo 28 str. apibrėžtos konsultavimo paslaugos, kaip paslaugos, teikiamos siekiant padidinti darbo ieškančių asmenų motyvą įsidarbinti ar mokytis, patarti dėl darbo keitimo, padėti jiems pasirinkti profesiją ar planuoti karjerą, atsižvelgiant į asmenines savybes ir darbo rinkos poreikius. Išskiriama, kad konsultavimo paslaugos apima profesinį konsultavimą ir karjeros planavimą, pasirengimo dirbti konsultacijas, psichologinę pagalbą bei konsultavimą dėl verslo kūrimo, o jų turinys orientuotas į karjeros sprendimų priėmimą, darbo rinkos integraciją ir asmens užimtumo galimybių didinimą. Šio straipsnio nuostatos yra tiesiogiai susijusios su PO samprata, nes konsultavimo paslaugos sudaro vieną iš esminių PO sistemos dalių ir tampa praktiniu PO įgyvendinimo instrumentu, jungiančiu individualų karjeros planavimą su darbo rinkos poreikiais ir prisidedančiu prie visos PO sistemos funkcionalumo ir veiksmingumo.	Dokumentas aktualus, nes PO švietimo sistemoje jungiasi su užimtumo sistema, ypač 14 metų ir vyresnių jaunuolių, jaunimo, darbo ieškančių asmenų ir asmenų, pereinančių iš švietimo į darbo rinką, kontekste. Užimtumo tarnybos duomenys gali būti svarbūs vertinant PO rezultatų tęstinumą, perėjimą į darbą, mokymąsi ar aktyvios darbo rinkos priemones.	Įstatymas svarbus tarpsektoriniam PO supratimui, tačiau jis nereglementuoja mokinių PO stebėsenos. Jo duomenys gali papildyti nacionalinę PO stebėseną, bet turi būti aiškiai atriboti nuo švietimo įstaigų teikiamų PO paslaugų duomenų. Turi būti įvertintos duomenų apsaugos, amžiaus grupių, registruotų / neregistruotų klientų ir duomenų sujungimo galimybės.
Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2016 lapkričio 10 d., Nr. XII-2778	Gretutinis kontekstinis teisės aktas	Įstatymo 2 str. apibrėžta darbo su jaunimu sąvoka, kaip veikla, skirta sąlygoms jaunam žmogui įsitraukti į asmeninę, profesinę ir visuomeninę veiklą sudaryti, jo kompetencijoms plėtoti ir ugdyti. Nustatomi darbo su jaunimu principai – atviras ir neformalus bendravimas, savanoriškas dalyvavimas, bendradarbiavimu grįsta veikla, atsižvelgimas į individualiuosius poreikius, mokymasis iš patirties, nukreipimas į pagalbos sistemas bei saugios aplinkos užtikrinimas – sudaro metodinį pagrindą jaunimo ugdymui. Šios nuostatos yra reikšmingos PO kontekste, nes darbas su jaunimu sukuria atvirą, neformalų ir įtraukiantį pagrindą karjeros planavimo kompetencijų ugdymui. Tokiu	Dokumentas aktualus netiesiogiai, nes jaunimo politika gali būti susijusi su jaunuolių karjeros planavimu, socialine įtrauktimi, perėjimu į švietimą ar darbo rinką ir pagalbos sistemų koordinavimu	Šis teisės aktas įtraukiamas kaip kontekstinis šaltinis, padedantis suprasti jaunimo įgalinimo, neformalios pagalbos ir nukreipimo į švietimo / užimtumo sistemas principus. Jis nenustato PO rodiklių, PO duomenų rinkimo pareigų ar PO stebėsenos mechanizmo.

² Teisės aktų registras. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.44FA08A7226F/nBBBMuPbTK?csrt=8377086342544214012>

³ Teisės aktų registras. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/asr>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
(Suvestinė redakcija nuo 2026-01-01) ⁴		būdu PO apibrėžiamas ne tik kaip formalus konsultavimas, bet ir platesnis procesas, vykstantis per jaunimo įgalinimą, patirties įgijimą ir kryptingą nukreipimą į švietimo bei užimtumo sistemas.		
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimas Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ⁵	Pagrindinis poįstatyminis PO organizavimo dokumentas	Teisės akte nustatytos institucijų, susijusių su PO vykdymu, funkcijos. Šiame nutarime pateikiama PO planavimo, koordinavimo, organizavimo, administravimo bei karjeros specialistų pasiskirstymo tvarka. PO įgyvendinamas švietimo ir užimtumo rėmimo sistemose, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę ir vadovaujantis prieinamumo, nešališkumo, laisvo pasirinkimo ir asmeninės atsakomybės, aktualumo bei individualizavimo principais, kurie yra įtvirtinti LR švietimo, LR profesinio mokymo ir LR užimtumo įstatymuose. Šios nuostatos orientuotos į paslaugų prieinamumą ir kokybę, tačiau tiesiogiai neapibrėžia jų rezultatų ar poveikio vertinimo. PO teikimo planavimo ir koordinavimo tvarka: nurodoma, kad ŠMSM, bendradarbiaudama su SADM ir EIMIN, planuoja ir koordinuoja PO. PO koordinavimui yra sudaroma 12 asmenų, deleguojamų ŠMSM, SADM, EIMIN ir kitų organizacijų, grupė, patvirtinta Ministro, kurios funkcijos apima PO būklės vertinimą, PO prioritetinės plėtros ir veiklos kryptių svarstymą, siūlymų teikimą ministerijoms bei kitų su PO susijusių klausimų analizę. Nors grupė remiasi stebėsenos duomenimis, jos vaidmuo yra patariamasis, todėl sprendimų įgyvendinimas tiesiogiai nuo jos nepriklauso. Nutarime taip pat nustatytos ŠMSM funkcijos, susijusios su PO, kurios apima PO finansavimo planavimą, tęstinumo ir efektyvumo užtikrinimą, stebėsenos organizavimą bei remiantis stebėsenos rezultatais PO teikimo prioritetinių kryptių nustatymą. Teisės akte nedetalizuojama, kokiais rodikliais ar metodika remiantis ši stebėseną vykdoma. SADM funkcijoms priskiriamas PO teikimo koordinavimas ir PO teikimo finansavimas Užimtumo tarnyboje. Tai rodo PO įgyvendinimo pasidalijimą tarp švietimo ir užimtumo sistemų, tačiau jų duomenų integracija teisės akte nėra aiškiai apibrėžta. PO organizavimo ir administravimo tvarka: išskiriamos penkios savivaldybės vykdomosios institucijos funkcijos, kurios apima PO proceso švietimo įstaigose užtikrinimą; planavimą ir lėšų paskirstymą karjeros specialistų etatams; švietimo	Nustatyta, kokiais principais remiantis vykdoma PO veikla, institucijų funkcijos, socialinių partnerių veikla, pateiktas PO teikimo planas profesinėse ir bendrojo ugdymo švietimo įstaigose, kaip finansuojamos karjeros specialistų paslaugos (įgyvendinamos programos). Dokumente įtvirtinamos aiškos stebėsenai aktualios pareigos: savivaldybės, švietimo įstaigos ir UŽT turi kaupti ir teikti PO stebėsenai reikalingą informaciją LINEŠA. LINEŠA priskiriamas nacionalinis metodinio, informacinio, koordinacinio užtikrinimo ir PO stebėsenos vaidmuo. Dokumentas taip pat sudaro prielaidas stebėti karjeros specialistų prieinamumą, paslaugų	Tai vienas svarbiausių teisės aktų PO stebėsenos požiūriu, nes jis aiškiausiai paskirsto institucines funkcijas. Vis dėlto stebėsenos mechanizmas nėra pakankamai detalizuotas: nėra aiškiai nustatyti konkretūs duomenų laukai, rodiklių sąrašas, duomenų teikimo periodiškumas, validavimo tvarka, duomenų kokybės užtikrinimas ir rezultatų naudojimas sprendimams. Dokumentas sukuria PO stebėsenos funkcijos teisinį pagrindą, tačiau dar nesukuria pilnai veikiančios, rodikliais ir poveikiu grįstos stebėsenos sistemos. Pavyzdžiui punkte 13.5. arba 14.5 nurodyta „kaupia PO stebėsenai būtiną informaciją ir teikia ją Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centrui“, nėra aišku, kokia konkreiti informacija turi būti kaupiama ir teikiama.

⁴ Lietuvos Respublikos Seimas. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.92E111F705DD/asr>

⁵ Teisės aktų registras. Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/25f4c2c023af11edb4cae1b158f98ea5>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		įstaigų konsultavimą; PO koordinatoriaus skyrimą; PO stebėsenai reikalingos informacijos kaupimą ir teikimą LINEŠA (teisės akte nurodomas senas įstaigos pavadinimas – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras). Savivaldybė nėra tiesioginė paslaugų teikėja, bet atsakinga, kad savivaldybės lygmeniu PO būtų organizuojamas ir veikėtų švietimo įstaigose. Savivaldybė tampa vietos lygmens PO įgyvendinimo koordinavimo, informacijos kaupimo ir perdavimo subjektu, tačiau pirminiai PO duomenys daugiausia susidaro švietimo įstaigose. Švietimo įstaigų funkcijoms priskiriamas PO paslaugų tęstinumo užtikrinimas, sąlygų sudarymas karjeros specialistų kvalifikacijai tobulinti, PO teikimas pagal nustatytą planą, bendradarbiavimas su institucijomis bei stebėsenai reikalingų duomenų kaupimas ir teikimas LINEŠA. Taigi duomenų rinkimas vykdomas institucijų lygmeniu, tačiau remiantis nutarimu nėra aišku, kaip šie duomenys vėliau analizuojami ir naudojami sprendimams. LINEŠA funkcijoms priskiriamas PO sistemos metodinis, informacinis ir koordinacinis užtikrinimas nacionaliniu lygmeniu, elektroninės PO platformos palaikymas ir plėtojimas, metodinės pagalbos bei konsultacijų teikimas savivaldybių PO koordinatoriams, švietimo įstaigoms, kitoms institucijoms ir UŽT, taip pat PO metodinių ir informacinių priemonių prieinamumo bei sklaidos užtikrinimas, karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimo galimybių plėtros organizavimas, profesinio veiklinimo veiklų inicijavimas nacionaliniu mastu ir PO stebėsenos vykdymas. LINEŠA funkcijos apima pagrindines nacionalinio lygmens PO koordinavimo, metodinio aprūpinimo, kvalifikacijos tobulinimo bei stebėsenos veiklas. Vis dėlto teisės akte nėra detaliau apibrėžti PO stebėsenos vykdymo mechanizmai, duomenų rinkimo, sklaidos tvarka. Užimtumo tarnybos funkcijoms priskiriamas PO paslaugų teikimas asmenims nuo 14 metų teisės aktų nustatyta tvarka, profesinio veiklinimo užtikrinimas bendradarbiaujant su švietimo įstaigų karjeros specialistais, sąlygų sudarymas karjeros specialistų kvalifikacijai tobulinti, bendradarbiavimas su LINEŠA, savivaldybės vykdomąja institucija, švietimo įstaigomis ir kitomis institucijomis bei PO stebėsenai reikalingos informacijos kaupimas ir teikimas Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centrui. Tai sudaro prielaidas integruotai stebėsenai tarp sistemų, tačiau praktinis duomenų sujungimo mechanizmas nėra reglamentuotas. Karjeros specialistų pasiskirstymo švietimo įstaigose tvarka: nustatytas diferencijuotas karjeros specialistų etatų paskirstymo modelis pagal mokinių ugdymo pakopas ir švietimo įstaigos tipą, numatant didesnį specialistų prieinamumą vyresnių klasių mokiniams bei atskirą santykį profesinio mokymo įstaigoms: 1 specialistas	apimtis, veiklų vykdymą ir finansavimo poreikį	

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		skiriamas 1,5 tūkst. 1–4 klasių mokiniams, 800 5–8 klasių mokiniams (toks pats santykis taikomas ir profesinio mokymo įstaigoms), 600 9–12 klasių mokiniams. Šis modelis sudaro prielaidas kiekybinei stebėsenai (pvz., specialistų prieinamumui), tačiau nėra siejamas su paslaugų kokybės ar poveikio vertinimu. Savivaldybės vaidmeniui priskiriamas karjeros specialistų etatų planavimas ir finansavimas pagal nustatytas mokinių skaičiaus proporcijas, užtikrinant minimalų 0,5 etato dydį kiekvienoje švietimo įstaigoje, kartu išlaikant galimybę lanksčiai koreguoti etatų dydį (± 10 proc.) ir prirėikus jį didinti papildomu finansavimu iš savivaldybės biudžeto lėšų. Taip pat numatomas efektyvus išteklių panaudojimas organizuojant specialistų darbą keliuose įstaigose bei užtikrinant minimalų paslaugų prieinamumą net ir mažose savivaldybėse ar įstaigose. Tai rodo lankstų išteklių valdymo modelį, tačiau sprendimai nėra tiesiogiai susieti su stebėsenos rezultatais ar efektyvumo vertinimu. Nustatyta, kad atsakomybė už karjeros specialistų kvalifikacinių reikalavimų atitiktį tenka juos įdarbinusiai institucijai. PO paslaugų teikimas grindžiamas socialinių partnerių įtraukimu, apimančiu renginių organizavimą, metodinės bei informacinės medžiagos rengimą, darbdavių informavimą ir kitas susijusias veiklas. Tačiau nėra aišku, kaip šių reikalavimų laikymasis yra sistemingai stebimas ar vertinamas nacionaliniu lygmeniu. Įtvirtinamas karjeros specialistų paslaugų finansavimo mechanizmas, nustatant jo institucinį pagrindą, pereinamąjį finansavimo modelį ir perėjimą nuo laikino projekcinio finansavimo prie nuolatinio finansavimo iš valstybės biudžeto: 2022 m. rugsėjo 1 d. – 2023 m. gruodžio 31 d. finansavimas skiriamas iš ŠMSM administruojamų Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų (lėšų dydis apskaičiuojamas pagal Mokinių registro duomenis), o nuo 2024 m. sausio 1 d. paslaugos finansuojamos iš valstybės biudžeto asignavimų. Perėjimas prie nuolatinio finansavimo sudaro prielaidas sistemos stabilumui, tačiau finansavimo siejimas su veiklos rezultatais teisės akte nėra numatytas. Nutarime taip pat pateikiamas numatytas PO vykdymo planas visiems mokiniams, besimokantiems mokyklose, vykdančiose bendrojo ugdymo programas, vieniems mokslo metams pagal nustatytas karjeros modelio grupes. Iš viso išskiriamos penkios grupės: 1-4 kl., 5-8 kl., I-II gimnazijos kl., III-IV gimnazijos kl. ir asmenys su intelekto negalia ir kitais specialiaisiais ugdymosi poreikiais. Kiekvienai iš šių grupių priskiriamas valandų skaičius nuo 5 iki 15 val., šias valandas atitinkamai paskirstant PO veiklos pobūdį, t. y. ugdymas karjerai, konsultavimas ir informavimas (įskaitant profesinį veiklinimą).		

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		Panašiu principu pateikiamas planas visiems profesinio mokymo įstaigų mokiniams vieniems mokslo metams. Šiame plane išskiriamos 6 karjeros modelio grupės: skirta mokiniams, siekiantiems pagrindinio išsilavinimo (mokantis pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį); skirta mokiniams, siekiantiems pagrindinio išsilavinimo ir kvalifikacijos (mokantis pagal pagrindinio ugdymo programą tik 10 kl.); skirta mokiniams, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems tik kvalifikacijos (II arba III kvalifikacijų lygis) (mokosi tik pagal profesinio mokymo programas); skirta mokiniams, siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą (vidurinio ugdymo programa ir profesinio mokymo programa); skirta mokiniams, turintiems vidurinį išsilavinimą ir besimokantiems pagal pirminio profesinio mokymo programą; skirta asmenims su intelekto negalia ir kitais specialiaisiais ugdymosi poreikiais, siekiantiems įgyti arba tobulinti turimą profesinę kvalifikaciją. Kiekvienai grupei skiriama nuo 8 iki 15 val., daugiausiai skiriant pirmajai grupei, mažiausiai – mokiniams, turintiems vidurinį išsilavinimą ir besimokantiems pagal pirminio profesinio mokymo programą, visoms kitoms grupėms skiriama po 10 val. Valandos paskirstomos pagal tokį patį PO veiklų pobūdžio išskyrimą kaip ir pagal bendrojo ugdymo programą besimokantiems mokiniams. Nors detalizuojamos paslaugų apimtys ir struktūra, šis modelis orientuotas į procesinius rodiklius (valandas ir veiklas), o ne į rezultatų ar poveikio vertinimą, todėl riboja galimybes vykdyti kokybinę stebėseną. Apibendrinant, tvarkos aprašas sukuria aiškią PO įgyvendinimo, administravimo ir institucinio koordinavimo sistemą bei nustato pagrindines prielaidas stebėsenai vykdyti. Vis dėlto stebėsenos sistema išlieka nepakankamai išplėtotą: ji grindžiama duomenų kaupimu ir funkcijų paskirstymu, tačiau nėra aiškiai susieta su rodikliais, metodika, duomenų kokybės užtikrinimu, rezultatų vertinimu ir sprendimų priėmimu. Taigi dokumentas užtikrina PO stebėsenos funkcijos egzistavimą, tačiau nesukuria pilnai funkcionuojančios, nuoseklios ir poveikiu grįstos PO vertinimo sistemos.		
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas „Dėl rekomendacijų dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo	Teisės aktas	Rekomendacijose detalizuojamas PO paslaugų teikimas švietimo įstaigose papildant galiojantį teisinį reguliavimą. Dokumente apibrėžiama PO paskirtis, konkretizuojamas paslaugų turinys, jų apimtys, organizavimo principai bei siektini rezultatai, taip pat nustatomos karjeros specialistų funkcijos, kompetencijos ir veiklos organizavimo reikalavimai. PO paskirtis dokumente siejama su pagalba asmeniui ugdytis karjeros kompetencijas ir priimti pagrįstus sprendimus dėl mokymosi bei užimtumo galimybių. Paslaugų turinys apima ugdymą karjerai, profesinį informavimą, profesinį konsultavimą ir profesinį veiklinimą, o jų apimtys diferencijuojamos pagal mokinių amžiaus grupes, ugdymo pakopas ir mokymosi kontekstą. Rekomendacijos skirtos	Dokumente numatyta, kad karjeros specialistas renka, kaupia ir analizuoja duomenis apie PO paslaugų organizavimą, teikimą, rezultatus ir bendrą PO būklę švietimo įstaigoje bei naudoja duomenis veikloms planuoti ir tobulinti. Tai yra viena	Dokumentas labai reikšmingas praktinei PO stebėsenai švietimo įstaigos lygmeniu. Jo stiprybė – aiškus karjeros specialisto funkcijų, paslaugų ciklo ir duomenų naudojimo veiklos tobulinimui apibrėžimas. Ribotumas – rekomendacinis pobūdis ir vieningų nacionalinių rodiklių, duomenų formatų,

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
švietimo įstaigose“ patvirtinimo, priimtas 2022 m. rugpjūčio 31 d., Nr. V-1334 ⁶		bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigoms siekiant užtikrinti vienodesnį PO paslaugų įgyvendinimą praktikoje. Rekomendacijose aiškiai apibrėžiamos karjeros specialisto funkcijos, apimančios visą PO veiklą ciklą – nuo poreikių įvertinimo ir paslaugų planavimo iki jų įgyvendinimo, kokybės užtikrinimo ir tobulinimo. Nustatyta, kad karjeros specialistas organizuoja ir koordinuoja PO paslaugas, teikia konsultacijas, planuoja ir įgyvendina veiklas, taip pat renka, kaupia ir analizuoja duomenis apie PO paslaugų organizavimą, teikimą, rezultatus ir bendrą PO būklę švietimo įstaigoje bei naudoja juos veikloms planuoti ir tobulinti. Taip pat įtvirtinamas metinio PO paslaugų planavimo principas, grindžiamas švietimo įstaigos poreikių analize ir numatantis sistemingą veiklų organizavimą. PO stebėsenos požiūriu šis dokumentas yra reikšmingas tuo, kad aiškiai įtvirtina stebėsenos ir kokybės užtikrinimo funkcijas švietimo įstaigos lygmeniu. Karjeros specialistas įpareigojamas rinkti, kaupti ir analizuoti duomenis apie paslaugų organizavimą, teikimą ir rezultatus bei naudoti juos veiklų planavimui ir tobulinimui. Taip stebėseną suvokiama kaip integrali veiklos dalis, susieta su grįžtamuju ryšiu ir paslaugų kokybės gerinimu. Dokumento stiprybė – detalus PO paslaugų struktūros, kompetencijų modelio ir veiklų apibrėžimas, leidžiantis aiškiai identifikuoti stebėsenos objektus (pvz., paslaugų apimtį, veiklų įvairovę, mokinių įsitraukimas, karjeros kompetencijų ugdymas). Tačiau rekomendacijos neturi privalomojo pobūdžio ir nenustato vieningų stebėsenos rodiklių, duomenų rinkimo standartų ar jų panaudojimo aukštesnio lygmens sprendimams priimti. Stebėsenos funkcija iš esmės deleguojama švietimo įstaigai ir karjeros specialistui, todėl praktika gali skirtis tarp institucijų. Apibendrinant, rekomendacijos yra svarbus metodinis dokumentas, stiprinantis PO paslaugų įgyvendinimą ir kokybės užtikrinimą švietimo įstaigose, tačiau stebėsenos požiūriu išlieka ribotos, nes rekomendacijos nenustato vieningos, standartizuotos ir centralizuotos stebėsenos sistemos.	aiškiausių metodinių nuostatų, siejančių PO veiklą su duomenimis ir kokybės gerinimu mokyklos lygmeniu.	validavimo ar centralizuoto duomenų panaudojimo mechanizmo nebuvimas.
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro	Teisės aktas	Nuostatai yra MUKIS steigimą ir veikimą reglamentuojantis teisės aktas. Juo nustatoma MUKIS paskirtis, tikslai, uždaviniai, funkcijos, organizacinė ir funkcinė struktūra, duomenų tvarkymo, teikimo, naudojimo bei saugos principai. Dokumente MUKIS apibrėžiama kaip skaitmeninė PO infrastruktūros priemonė, skirta užtikrinti	Dokumente reikšminga tai, kad viena iš MUKIS funkcijų siejama su PO stebėseną, duomenų tyrimais,	Tai vienas svarbiausių dokumentų MUKIS vaidmeniui PO stebėsenoje pagrįsti. Vis dėlto pats dokumentas

⁶ Lietuvos Respublikos Seimas. Dėl Rekomendacijų dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo švietimo įstaigose patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52b53542296011edbf47f0036855e731>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
įsakymas Nr. V-126 Dėl Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos steigimo, priimtas 2024 m. vasario 2 d., Nr. V-126 ⁷		ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų prieinamumą mokiniams, sudaryti sąlygas naudotis skaitmeninėmis karjeros kompetencijų ugdymo priemonėmis, stebėti mokinių pažangą, administruoti renginius, vykdyti komunikaciją virtualioje aplinkoje ir kaupti su PO susijusius duomenis. PO stebėsenos požiūriu šis teisės aktas reikšmingas tuo, kad įtvirtina MUKIS kaip vieną iš pagrindinių duomenų kaupimo ir analizės priemonių. Nuostatuose aiškiai numatyta, kad vienas iš asmens duomenų tvarkymo tikslų yra PO stebėsenos duomenų tyrimai, apklausos, analizė ir statistika, o viena iš sistemos funkcijų – PO stebėseną. Tai sudaro prielaidas centralizuotai kaupti duomenis apie mokinių karjeros kompetencijų ugdymą, dalyvavimą karjeros veiklose, pažangą ir naudotojų įsitraukimą. Dokumente aiškiai atskiriamos MUKIS valdymo ir tvarkymo funkcijos: ŠMSM atsakinga už sistemos valdymą, priežiūrą, plėtrą ir koordinavimą, o LINEŠA – už praktinį sistemos administravimą, duomenų tvarkymą, naudotojų administravimą, duomenų rinkinių sudarymą, teikimą ir skelbimą. Vis dėlto nuostatuose mažiau aiškiai apibrėžta, kaip MUKIS kaupiami stebėsenos duomenys turi būti naudojami sprendimams priimti, politikos formavimui ar PO kokybės vertinimui. Ekspertiniu požiūriu šis teisės aktas sustiprina PO stebėsenos techninį ir duomenų infrastruktūros pagrindą, tačiau pats savaime nesukuria pilnos stebėsenos sistemos. Dokumente gana aiškiai reglamentuojamas duomenų kaupimas, tvarkymas, teikimas ir sauga, tačiau nepakankamai detalizuojami stebėsenos rodikliai, vertinimo metodika, rezultatų interpretavimas ir jų panaudojimas PO sistemos tobulinimui. Taigi MUKIS nuostatai laikytini svarbia, bet labiau operacine ir technologine PO stebėsenos dalimi, kuri turėtų būti siejama su platesniu PO kokybės, rezultatų ir poveikio vertinimo reguliavimu.	apklausomis, analize ir statistika. Taip pat atskiriamos sistemos valdytojo ir tvarkytojo funkcijos: ŠMSM atsako už sistemos valdymą ir plėtrą, LINEŠA – už praktinį administravimą, duomenų tvarkymą, naudotojų administravimą ir duomenų rinkinių sudarymą.	nesukuria pilnos stebėsenos sistemos: jame nėra detalizuoto rodiklių sąrašo, skaičiavimo metodikos, duomenų validavimo tvarkos, rezultatų interpretavimo ir naudojimo sprendimams mechanizmo. MUKIS teisinė bazė turi būti papildyta stebėsenos metodika ir aiškia duomenų architektūra.
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Nr. V-1196 Dėl Mokinių ugdymo karjerai	Teisės aktas	Nuostatai susiję su PO infrastruktūra, tačiau neregamentuoja PO veiklų turinio ar jų įgyvendinimo. Dokumentas nustato MUKIS duomenų saugos ir kibernetinio saugumo užtikrinimo principus, apibrėžia organizacines ir technines priemones bei atsakomybių pasiskirstymą tarp sistemos valdytojo, tvarkytojo ir kitų su sistema susijusių subjektų. Nuostatuose įtvirtinama, kad MUKIS tvarkomi duomenys turi būti apsaugoti užtikrinant jų konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, o sauga valdoma taikant	Dokumentas sudaro būtinas technines ir organizacines prielaidas patikimam PO stebėsenos duomenų kaupimui ir naudojimui MUKIS. Svarbus duomenų konfidencialumo,	Tai nėra PO stebėsenos turinio dokumentas. Jo reikšmė – infrastruktūros ir saugos užtikrinimas. Jis neregamentuoja PO rodiklių, duomenų analizės ar rezultatų naudojimo, tačiau yra būtinas,

⁷ Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų portalas. Įsakymas dėl Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos steigimo. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c91a8012c20b11ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=f19c2240-d5c1-4041-854a-e22452098ee5>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo, priimtas 2024 m. spalio 25 d., Nr. V-1196 ⁸		periodinį rizikos vertinimą (t. y. nerečiau kaip kartą per metus), kontrolės mechanizmus, incidentų valdymą ir veiklos tęstinumo užtikrinimą. Taip pat nustatomi konkretūs reikalavimai techninei infrastruktūrai, prieigos kontrolei, duomenų atsarginių kopijų darymui, naudotojų atsakomybei ir kompetencijoms, siekiant užtikrinti patikimą ir saugų informacinės sistemos veikimą. Vertinant PO stebėsenos požiūriu, šie nuostatai sudaro būtinas prielaidas patikimam stebėsenos duomenų kaupimui ir naudojimui, tačiau tiesiogiai neapibrėžia nei stebėsenos turinio, nei jos rezultatų panaudojimo. Tai techninio ir reguliacinio pobūdžio teisės aktas, užtikrinantis PO duomenų infrastruktūros saugumą, bet neformuojantis pačios PO stebėsenos sistemos.	vientisumo ir prieinamumo užtikrinimo požiūriu.	jei MUKIS laikoma pagrindine PO stebėsenos duomenų kaupimo ir analizės aplinka. Dokumento struktūroje išskirti skyriai yra susiję su bendrosiomis nuostatomis, elektroninės informacijos saugos valdymu, organizaciniais ir techniniais reikalavimais, reikalavimais personalui, naudotojų ir administratoriaus supažindinimu su saugos dokumentais. Tai rodo, kad dokumentas reglamentuoja ne PO paslaugų turinį ar stebėsenos metodiką, o MUKIS duomenų saugos, valdymo ir techninio patikimumo sąlygas.
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo,	Teisės aktas	Dokumente patvirtinamas valstybės biudžeto lėšų PO apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas bei konkretus 2024 m. lėšų paskirstymas savivaldybėms, profesinio mokymo įstaigoms ir valstybinėms bendrojo ugdymo mokykloms. Dokumento paskirtis – nustatyti aiškų ir vienodą PO finansavimo mechanizmą, pagal kurį valstybės biudžeto lėšos skiriamos karjeros specialistų etatams išlaikyti, taip sudarant finansines prielaidas šių etatų finansavimui tęsti po ES lėšomis finansuoto projekto „Karjeros specialistų tinklo vystymas“ pabaigos. Tai reiškia, kad finansavimo objektas šiame dokumente pirmiausia yra žmogiškieji ištekliai, reikalingi PO sistemai funkcionuoti. Dokumente įtvirtintas lėšų apskaičiavimo modelis siejamas su siektinu karjeros specialistų etatų skaičiumi, darbo užmokesčio sąnaudomis ir valstybės biudžeto asignavimais. Jeigu skiriamos lėšos atitinka apskaičiuotą poreikį, jos paskirstomos pagal visą poreikį; jeigu lėšų nepakanka, pirmiausia finansuojami faktiškai užimti karjeros specialistų etatai, o likusi dalis paskirstoma proporcingai papildomam	Dokumentas svarbus indėlio ir išteklių stebėsenai: galima vertinti karjeros specialistų etatų finansavimą, faktinį užimtumą, finansavimo poreikį ir lėšų panaudojimą	Dokumentas sukuria finansinį PO sistemos pagrindą, tačiau jo logika orientuota į išteklius, o ne į paslaugų kokybę ar poveikį. Juo patvirtintas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų PO apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, o jo struktūra apima būtent lėšų apskaičiavimą ir paskirstymą, lėšų naudojimą ir atsiskaitymą. Finansavimo mechanizmas nėra tiesiogiai susietas su PO veiklos rezultatais, mokinių paslaugų

⁸ Teisės aktų registras. Dėl Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9226039492b711efa605b9842742bf37>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
priimtas 2024 m. sausio 26 d., Nr. V-84 ⁹		poreikiui. Tokia finansavimo logika rodo, kad prioritetas teikiamas esamų žmogiškųjų išteklių išlaikymui ir PO sistemos stabilumui. Dokumentas taip pat nustato lėšų naudojimo ir atsiskaitymo tvarką. Lėšos yra tikslinės ir skirtos su karjeros specialistų darbo santykiais susijusioms išlaidoms, o lėšų gavėjai privalo teikti finansines ataskaitas bei informaciją apie faktinį užimtų karjeros specialistų etatų skaičių. Šie duomenys naudojami būsimų metų finansavimo poreikiui apskaičiuoti, taip sukuriant nuoseklų finansavimo planavimo ir atskaitomybės mechanizmą. Apibendrinant, dokumentas sukuria finansinį pagrindą karjeros specialistų etatams išlaikyti ir sudaro sąlygas PO paslaugoms teikti. Teisinė bazė šiame dokumente yra stipri finansavimo apskaičiavimo, paskirstymo, tikslinio lėšų naudojimo ir atsiskaitymo srityse, tačiau dokumentas nereglamentuoja PO paslaugų turinio, kokybės, rezultatų ar poveikio vertinimo, todėl šie aspektai turi būti vertinami remiantis kitais PO įgyvendinimą reglamentuojančiais teisės aktais.		apreptimi, paslaugų kokybės rodikliais ar karjeros kompetencijų pokyčiu.
LR švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui 2026 m. ¹⁰ , įsakymas priimtas 2026 m. vasario 17 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir	Teisės aktas	Įsakymu patvirtinamas valstybės biudžeto lėšų, skirtų PO 2026 m., paskirstymas pagal savivaldybes, profesinio mokymo įstaigas ir valstybines bendrojo ugdymo mokyklas. Dokumente nustatoma, kad 2026 m. PO iš ŠMSM asignavimų skiriama 12 183 888 Eur valstybės biudžeto lėšų. PO stebėsenos požiūriu šis teisės aktas svarbus kaip finansavimo paskirstymo ir išteklių planavimo šaltinis, tačiau jis nereglamentuoja nei PO veiklų turinio, nei stebėsenos rodiklių, duomenų rinkimo ar rezultatų vertinimo.	Dokumentas aktualus vertinant PO finansavimo apimtį, finansavimo paskirstymą pagal teritorijas ir institucijas, karjeros specialistų etatų finansavimo prielaidas.	Dokumentas nėra PO turinio ar stebėsenos dokumentas. Jis svarbus kaip finansinių duomenų šaltinis, tačiau pats nereglamentuoja PO rodiklių, paslaugų kokybės, rezultatų ar poveikio vertinimo. Jis leidžia matyti, kaip 2026 m. PO finansavimas paskirstomas skirtingiems gavėjams. Tačiau jo turinys apsiriboja asignavimų paskirstymu ir neapima PO paslaugų kokybės kriterijų,

⁹ Teisės aktų registras. Įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/15591690bc1111eea5a28c81c82193a8>

¹⁰ Teisės aktų registras. Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui 2026 m. paskirstymo pagal savivaldybes, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui 2026 m. paskirstymo pagal profesinio mokymo įstaigas ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui 2026 m. paskirstymo pagal valstybines bendrojo ugdymo mokyklas patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/609f87b40c0a11f1bd71e5905aa24d51>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
sporto ministerijos, Nr. V-122				rezultatų ar poveikio vertinimo logikos.
Įsakymas Dėl Savivaldybių ir mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, švietimo stebėsenos būtinųjų rodiklių aprašų patvirtinimo, priimtas 2022 m. kovo 25 d., Nr. V-448 ¹¹	Teisės aktas	Apraše pateikiami savivaldybių ir mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, švietimo stebėsenos būtinieji rodikliai ir jų aprašai. Rodikliai suskirstyti į šias dvi dalis – savivaldybių lygmens bei mokyklų lygmens rodiklius. Aprašas nustato vieningą švietimo stebėsenos rodiklių sistemą, apibrėžia, ką ir kaip matuoti bei įtvirtina, kad duomenys renkami iš ŠVIS, perskaičiuojami kasmet ir viešinami Nacionalinės švietimo agentūros. Savivaldybių rodikliai skirstomi į tris grupes – ugdymo(si) procesą (pvz.: neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis), indėlį (turimi resursai, pvz.: daugiau kaip 2 metų pedagoginio darbo stažą turinčių darbuotojų dalis) bei rezultatus (pvz.: mokinių pasiekimai pagal aukščiausią vykdomą bendrojo ugdymo programą). Mokyklų rodikliai skirstomi pagal vertinamą sritį, jos išskiriamos keturios – lyderystė ir vadyba; ugdymo(si) procesas; pagalba mokiniui; rezultatai. Duomenų valdymo sistema apibūdinama kaip centralizuota, standartizuota ir kiekybinė – duomenų šaltinis yra ŠVIS, naudojami Mokinių ir Pedagogų registrai, nustatytos aiškios duomenų rinkimo datos, t. y. rugsėjo 1 d. arba spalio 1 d. Taip pat aiškiai nustatyti skaičiavimo metodai – formulės. Pastebimas stebėsenos ribotumas – dominuoja kiekybiniai rodikliai, tačiau nevertinama pačių paslaugų kokybė ar poveikis ir trūksta aiškaus šių duomenų analizės mechanizmo. Taigi aprašas sukuria duomenų rinkimo ir matavimo bazę, tačiau neapibrėžia duomenų analizės ir šių duomenų panaudojimo sprendimams priimti. PO kontekste šis dokumentas svarbus, nes stebi PO aktualius rodiklius, nors pats PO dokumente neminimas. PO aktualūs rodikliai išskiriami šie – neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis; mokinių pasiskirstymas pagal neformaliojo švietimo kryptis; mokinių pasiskirstymas pagal užsienio kalbų mokymąsi; mokinių, tęsiančių ugdymąsi pagal mokyklos vykdomą aukštesnę programą (ar jos dalį), dalis; mokinių pasiekimai pagal aukščiausią vykdomą bendrojo ugdymo programą; pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo metu bent pagrindinį mokymosi	Dokumentas aktualus kaip metodinis pavyzdys PO stebėsenai: jis parodo, kaip rodikliai aprašomi, klasifikuojami, skaičiuojami ir viešinami. Kai kurie rodikliai gali būti netiesiogiai aktualūs PO, pvz., švietimo pagalbos specialistų skaičius, mokinių tęstinumas, pasiekimai, neformaliojo švietimo dalyvavimas.	Dokumentas tiesiogiai nereglementuoja PO stebėsenos, tačiau yra svarbus kaip švietimo stebėsenos infrastruktūros pavyzdys. Kuriant PO stebėsenos modelį būtina užtikrinti suderinamumą su šiuo rodiklių aprašu ir švietimo stebėsenos klasifikavimo logika. Reikia vengti PO rodiklių dubliavimo su jau egzistuojančiais švietimo stebėsenos rodikliais.

¹¹ Teisės aktų registras. Įsakymas Dėl Savivaldybių ir mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, švietimo stebėsenos būtinųjų rodiklių aprašų patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=6d4a1ab0ac1011ec8d9390588bf2de65&lang=lt&csrt=8275484939004940044>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (lietuvių kalba, matematika); mokinių, padariusių pažangą per vienus mokslo metus mokantis lietuvių kalbos, dalis; tris ir daugiau valstybinių brandos egzaminų išlaikiusių abiturientų dalis; švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis; švietimo pagalbos specialistų, tenkančių 100 mokinių, skaičius.		
Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano patvirtinimo, priimtas 2020 m. rugsėjo 9 d. ¹²	Nacionalinis strateginis dokumentas (NPP)	Dokumente nustatomos ilgalaikės valstybės pažangos kryptys, uždaviniai ir rodikliai. Švietimo, įgūdžių, socialinės įtraukties ir užimtumo sritys sudaro platesnį kontekstą, kuriame turi būti vertinamas PO. Nors PO Nacionaliniame pažangos plane nėra išskirtas kaip atskira politikos sritis, jis laikytinas horizontalia priemone, prisidedančia prie švietimo sistemos veiksmingumo, sėkmingų mokymosi ir karjeros pasirinkimų, mokymosi visą gyvenimą skatinimo bei sklandaus perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką. Todėl PO poveikis gali būti vertinamas per tokius rodiklius kaip mokymosi tęstinumas, ankstyvas pasitraukimas iš švietimo sistemos, profesinio mokymo pasirinkimas, dalyvavimas mokymėse visą gyvenimą, užimtumo lygis ir NEET jaunimo dalis.	PO stebėsenai dokumentas aktualus kaip aukščiausio lygmens strateginis pagrindas, leidžiantis susieti PO stebėseną su nacionaliniais švietimo, užimtumo, socialinės įtraukties ir žmogiškojo kapitalo tikslais.	Dokumentas tiesiogiai nereglamentuoja PO paslaugų teikimo ar PO stebėsenos mechanizmo, tačiau yra svarbus kaip strateginis kontekstas. Kuriant PO stebėsenos modelį, jo rodikliai turi būti derinami su NPP logika, kad PO nebūtų vertinamas izoliuotai nuo platesnių valstybės pažangos tikslų.
2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programa, priimta 2021 m. gruodžio 1 d. ¹³	Švietimo srities strateginis / programinis dokumentas	Programa nustato ŠMSM valdomos švietimo srities plėtros kryptis, pagrindines problemas, uždavinius, pažangos priemones ir stebėsenos rodiklius. PO kontekste ypač aktuali programoje įtvirtinta mokymosi visą gyvenimą, karjeros planavimo, įgūdžių tobulinimo, švietimo ir darbo rinkos poreikių atitikties bei paslaugų prieinamumo logika. Programoje PO nėra išskiriamas kaip visiškai savarankiška politikos sritis, tačiau jis tiesiogiai siejamas su NPP 3.4 uždaviniu – gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų. Šiame kontekste nustatytas konkretus PO pažangos rodiklis – mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis 5–12 klasėse. Programoje numatyta, kad ši dalis turi didėti nuo 25,6 proc. 2018 m. iki 60 proc. 2025 m. ir 100 proc. 2030 m. PO svarba taip pat tiesiogiai įtvirtinta programoje apibrėžtoje 13 problemoje – „Nesukuriamos palankios sąlygos asmenims plėtoti karjeros planavimui būtinas kompetencijas“. Šios problemos priežastimis įvardijama neišplėtotą PO sistema, neįtvirtintas jos teisinis reglamentavimas ir neužtikrinamas PO paslaugų teikimas visų amžiaus tarpsnių	Dokumentas aktualus tuo, kad PO stebėseną turi būti siejama su švietimo plėtros tikslais ir pažangos priemonėmis, ypač priemone „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“.	Dokumentas – tarpinė grandis tarp NPP ir konkrečių PO bei karjeros planavimo priemonių. Jis neapibrėžia detalios PO stebėsenos metodikos, tačiau pagrindžia, kodėl PO turi būti vertinamas kaip švietimo sistemos pažangos ir mokymosi visą gyvenimą dalis.

¹² Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>

¹³ Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos patvirtinimo (Suvestinė redakcija nuo 2024-08-10). Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cc325280565d11ec862fdbc8b3e3e05/asr>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		asmenims. Šioms priežastims spręsti numatyta pažangos priemonė Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“. Todėl PO programoje turi dvejopą reikšmę: viena vertus, jis yra atskirai matuojamas per 5–12 klasių mokinių, gavusių PO paslaugas, dalies rodiklį; kita vertus, jo funkcijos integruojamos į platesnius švietimo prieinamumo, mokymosi visą gyvenimą, profesinio mokymo patrauklumo, kompetencijų ugdymo ir sėkmingo perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką uždavinius. Atsižvelgiant į tai, PO veiksmingumas gali būti vertinamas ne tik pagal paslaugų gavusių mokinių aprėptį, bet ir per platesnius programoje numatytus pažangos rodiklius: mokymosi tęstinumą, profesinio mokymo pasirinkimą, pameistrystės plėtrą, dalyvavimą mokymėse visą gyvenimą, absolventų įsidarbinimą, STEM sričių pasirinkimą bei švietimo ir darbo rinkos poreikių atitiktį. Kartu programoje įvardyta švietimo informacinių sistemų suderinamumo ir duomenų panaudojimo problema rodo, kad PO stebėsenai būtina ne tik plėsti paslaugų aprėptį, bet ir stiprinti duomenų integraciją, rodiklių patikimumą bei stebėsenos rezultatų panaudojimą sprendimams priimti.		
Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ aprašo patvirtinimo, priimtas 2022 m.	Teisės aktas	Tai strateginio planavimo ir įgyvendinimo dokumentas, kuriuo pristatoma „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ pažangos priemonė. Apraše numatoma sukurti bendrą mokymosi visą gyvenimą sistemą, apimančią ir karjeros planavimo sistemą, bei įdiegti vieno langelio principu veikiančią informacinę sistemą. PO kontekste tai reiškia, kad karjeros planavimo paslaugos siejamos su platesne mokymosi visą gyvenimą sistema ir skaitmenine paslaugų infrastruktūra. Apraše apibrėžiami siekiami rezultatai ir rodikliai, nustatomas finansavimo pobūdis, detalizuojamos veiklos, atsakingos institucijos ir įgyvendinimas. Remiantis aprašu, galima išskirti šiuos PO subjektus ir jų vaidmenį: ŠMSM – politikos formavimas, teisėkūra, CPVA / ESFA – administravimas ir projektų įgyvendinimas, savivaldybės – paslaugų užtikrinimas vietos lygiu, SADM, EIMIN, KM – tarpsektorinis dalyvavimas, savivaldybių asociacija – koordinacinis vaidmuo. Taigi ŠMSM atsakinga už teisėkūrą ir sistemos formavimą, savivaldybės užtikrina paslaugų prieinamumą, CPVA/ESFA administruoja projektus ir valdo investicijas. Kitos ministerijos prisideda prie užimtumo, ekonomikos bei kultūros aspektų. Tai leidžia suprasti, kad PO yra vykdomas tarpinstituciniu principu. Svarbiausias su PO susijęs siekiamas rezultatas – savivaldybių, kuriose užtikrinamas PO paslaugų teikimas mokiniams santykiu 1 karjeros specialistas 800 mokinių, skaičius. 2025 m. siekiama, kad tokių savivaldybių būtų 25, o 2030 m. – 60, t. y. visos Lietuvos savivaldybės. Šis rodiklis leidžia vertinti PO paslaugų prieinamumo plėtrą nacionaliniu mastu.	Dokumente nustatomi konkretūs PO plėtros rodikliai, įskaitant savivaldybių, kuriose užtikrinamas PO paslaugų teikimas santykiu 1 karjeros specialistas 800 mokinių, skaičių. Dokumentas taip pat sieja veiklas su finansavimo šaltiniais, atsakingomis institucijomis ir siekiamais rezultatais.	Tai vienas aktualiausių dokumentų PO stebėsenos modeliui, nes jame yra aiškesnė strateginė, finansinė ir rodiklinė logika. Ribotumas – rodikliai daugiausia orientuoti į prieinamumą ir indėlius, o ne į paslaugų kokybę, rezultatą ar poveikį mokiniams. Kuriant naują modelį šį dokumentą būtina papildyti kokybės, rezultatų ir poveikio rodikliais.

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
gegužės 27 d., Nr. V-851 ¹⁴		Apraše numatytos konkrečios su PO susijusios veiklos: teisės aktų, susijusių su karjeros planavimu / PO, patvirtinimas ar pakeitimas, karjeros konsultavimo paslaugų mokiniams užtikrinimas bei karjeros planavimo sistemos plėtra Sostinės ir Vidurio bei Vakarų Lietuvos regionuose. Šios veiklos dokumente siejamos su finansavimo šaltiniais, administruojančiomis ir dalyvaujančiomis institucijomis bei rodikliais, leidžiančiais stebėti PO paslaugų prieinamumo plėtrą. Stebėsenos požiūriu dokumente nustatyti aiškūs kiekybiniai rodikliai, pagal kuriuos galima vertinti PO paslaugų plėtrą, ypač paslaugų prieinamumą savivaldybėse ir karjeros specialistų skaičiaus didėjimą. Taigi aprašas daugiausia nustato PO plėtos rodiklius ir finansavimo logiką.		
Pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ stebėsenos rodiklių aprašo kortelės ¹⁵	Strateginės priemonės rodiklių metodikos dokumentas	Rodiklių kortelėse detalizuojami priemonės stebėsenos rodikliai, jų apibrėžtys, skaičiavimo logika, matavimo vienetai, siektinos reikšmės ir duomenų šaltiniai. PO stebėsenos požiūriu šis dokumentas reikšmingas tuo, kad jame pateikiama aiškesnė rodiklių operacionalizavimo logika: nustatoma ne tik, kas turi būti pasiekta, bet ir kaip konkretus rezultatas turi būti matuojamas, kokiais duomenimis grindžiamas ir kokios reikšmės laikomos siektinomis. Todėl šios rodiklių kortelės gali būti naudojamos kaip metodinis pagrindas formuojant platesnę PO stebėsenos rodiklių sistemą, ypač paslaugų prieinamumo, karjeros specialistų tinklo plėtos ir vieno langelio karjerai planuoti įgyvendinimo srityse.	Tai tiesiogiai aktualus šaltinis PO stebėsenos metodikai, nes jame nurodoma, kaip matuojami su karjeros planavimo ir PO plėtra susiję pažangos rodikliai.	Tai vienas iš nedaugelio šaltinių, kuriuose pateikiama ne tik strateginė kryptis, bet ir rodiklių aprašo logika. Dokumente PO ir karjeros planavimo plėtra siejama su konkrečiais matavimo elementais. Jame nustatomi tokie rodikliai kaip savivaldybių, kuriose užtikrinamas PO paslaugų teikimas mokiniams pagal karjeros specialistų ir mokinių santykį, skaičius, taip pat siekiamos reikšmės ir jų įgyvendinimo laikotarpiai.
Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl	Strateginis politinis dokumentas	Programos nuostatos akcentuoja karjeros planavimo paslaugų prieinamumo, kokybės bei socialinės įtraukties stiprinimą. Programoje numatoma plėsti karjeros	Dokumentas aktualus kaip strateginių prioritetų šaltinis. Jis padeda	Dokumentas nėra tiesioginis PO stebėseną reglamentuojantis teisės aktas, tačiau jis svarbus

¹⁴ Teisės aktų registras. Įsakymas dėl 2021–2030 m. plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtos programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ aprašo patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9f19c210dd8f11ec8d9390588bf2de65?cst=5823887181088423975>

¹⁵ Ten pat.

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d., Nr. XV-439 ¹⁶		konsultavimo prieinamumą, ypač kaimiškose vietovėse ir tautinių mažumų mokyklose, taip mažinant regioninius skirtumus PO paslaugų prieinamume. Taip pat pabrėžiamas socialiai pažeidžiamų jaunuolių palydėjimo paslaugų stiprinimas, užtikrinant jų finansavimą ir specialistų metodinę pagalbą, bei karjeros ugdymo specialistų sertifikavimas mokyklose, siekiant aukštesnės paslaugų kokybės ir informacijos sklaidos. Be to, numatomas glaudesnis bendradarbiavimas su darbdaviais, stiprinant mokinių praktinį profesijų pažinimą, bei pameistrystės ir profesinio mokymo sistemų plėtra. Šios nuostatos rodo, kad PO tampa integralia švietimo ir užimtumo politikos dalimi, orientuota į ankstyvą karjeros ugdymą, socialinę įtrauktį ir darbo rinkos poreikių atliepimą, taip stiprinant sistemos kompleksiskumą ir praktinį veiksmingumą.	nustatyti, kokias PO sistemos kryptis reikėtų stebėti: paslaugų prieinamumą regionuose, socialiai pažeidžiamų grupių aprėptį, specialistų kvalifikaciją, bendradarbiavimą su darbdaviais ir profesinio mokymo / pameistrystės plėtrą.	nustatant stebėsenos prioritetus. Jo nuostatos turėtų būti verčiamos į pamatuojamus rodiklius, pvz., paslaugų prieinamumą pagal teritoriją, tikslinių grupių aprėptį, sertifikuotų specialistų dalį, darbdavių įtraukimą. Dokumentas nustato politines kryptis, bet ne duomenų rinkimo ar rodiklių skaičiavimo mechanizmą.
Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ patvirtinimo, Nr. XIV-2466 (suvestinė redakcija nuo 2026-05-08) ¹⁷	Ilgalaikis strateginis dokumentas	Strategijoje pabrėžiama aktyvios darbo rinkos politikos svarba, numatant išplėtotą mokymosi visą gyvenimą sistemą bei individualizuotas karjeros konsultacijas, padedančias gyventojams įvairiais gyvenimo etapais rasti jų gebėjimus, sveikatą ir lūkesčius atitinkančią profesinę veiklą. Dokumente taip pat akcentuojama ankstyvojo ugdymo ir švietimo sistemos transformacijos reikšmė, siekiant padėti asmenims atpažinti savo talentus, pažinti darbo pasaulį ir ugdyti kompetencijas, reikalingas žinių visuomenei bei inovacijų ekonomikai. PO šiame kontekste suvokiamas kaip tęstinis procesas, apimantis talentų atpažinimą, karjeros planavimą ir pasirengimą kintančiai darbo rinkai, ypač technologinės pažangos, automatizacijos ir dirbtinio intelekto plėtros sąlygomis. Strategijos nuostatos rodo, kad PO tampa ne tik švietimo pagalbos priemone, bet ir viena iš esminių valstybės konkurencingumo, socialinės įtraukties ir žmogiškojo kapitalo stiprinimo priemonių, integruojančių švietimo, darbo rinkos ir inovacijų politikos kryptis.	Dokumentas aktualus kaip ilgalaikis politinis kontekstas, pagrindžiantis PO reikšmę valstybės žmogiškojo kapitalo, socialinės įtraukties ir konkurencingumo tikslams.	Dokumento reikšmė – strateginė ir kontekstinė. Jis gali pagrįsti poreikį matuoti ilgalaikį PO poveikį, bet nenustato konkrečių PO duomenų rinkimo, rodiklių ar atsakomybės mechanizmų.
Dėl PO strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano	Ankstesnio laikotarpio strateginis /	Dokumentu patvirtinta PO strategija, kurios paskirtis – sukurti pagrindą darniai PO sistemai Lietuvoje, apimančiai švietimo, mokymo ir užimtumo sritis. Dokumente PO paslaugos suprantamos plačiai – kaip informavimo, konsultavimo ir orientavimo	Dokumente tiesiogiai įvardijamas poreikis kurti PO stebėsenos, kokybės	Dokumentas vertingas istoriškai ir metodologiškai, nes parodo, kad PO stebėsenos ir kokybės

¹⁶ Teisės aktų registras. Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24290d0099f611f0bb51b0620d4bdb93>

¹⁷ Teisės aktų registras. Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3388adf0a55611eea5a28c81c82193a8>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
tvirtinimo, 2003 m. lapkričio 19 d. Nr. ISAK-1635/A1-180 ¹⁸	metodinis dokumentas	paslaugų visuma, padedanti asmeniui pasirinkti mokymosi, profesinės karjeros ar užimtumo kryptį visais gyvenimo etapais. Strategijoje pabrėžiama, kad PO yra mokymosi visą gyvenimą ir aktyvios darbo rinkos politikos dalis.	užtikrinimo ir rodiklių sistemą. Jame pabrėžiamas paslaugų prieinamumo, tikslingumo, veiksmingumo, specialistų kvalifikacijos, socialinių partnerių įsitraukimo ir informacijos patikimumo vertinimas.	užtikrinimo poreikis buvo identifikuotas anksčiau.
Dėl Nacionalinės PO švietimo sistemoje programos patvirtinimo, 2007 m. gruodžio 3 d. Nr. ISAK-2332 ¹⁹	Ankstesnio laikotarpio strateginis / programinis dokumentas	Teisės aktas yra strateginio pobūdžio, kuriuo nustatoma Nacionalinė PO švietimo sistemoje programa. Jo paskirtis – suplanuoti PO sistemos plėtrą ir ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą PO veikloms. Dokumente PO suprantamas kaip tęstinis procesas, apimantis ugdymą karjerai, profesinį informavimą ir profesinį konsultavimą, vykdomas bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose ir mokymosi visą gyvenimą kontekste. Programoje akcentuojama, kad PO sistema turi būti vientisa, nuosekli ir prieinama visiems švietimo sistemos dalyviams. Numatyta plėtoti ugdymo karjerai ir karjeros stebėsenos modelius, stiprinti karjeros specialistų kompetencijas, kurti metodines priemones, modernizuoti infrastruktūrą ir plėtoti AIKOS sistemą. Stebėsenos požiūriu svarbu tai, kad dokumente numatomas duomenų rinkimas, apdorojimas, ataskaitų rengimas ir rezultatų vertinimas, o pati stebėseną siejama su paslaugų teikimo kontekstu, indėliu, procesu ir rezultatais. Tačiau dokumente stebėsenos mechanizmas nėra detalizuotas: nepakankamai aiškiai apibrėžtos konkrečios institucijų atsakomybės, duomenų valdymo procedūros, kokybės vertinimo kriterijai ir poveikio rodikliai. Pagrindinės suinteresuotosios šalys yra Švietimo ir mokslo ministerija, Programos valdymo komitetas, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Švietimo informacinių technologijų centras, aukštosios mokyklos, savivaldybės, švietimo įstaigos, karjeros specialistai ir socialiniai partneriai. Dokumentas sudaro reikšmingą pagrindą PO sistemos plėtrai ir stebėsenai, tačiau labiau nustato strategines kryptis ir projektines veiklas, o ne išsamų, nuolat veikiančią PO stebėsenos modelį.	Dokumentas svarbus tuo, kad PO stebėseną siejama su konteksto, indėlio, proceso ir rezultatų vertinimu. Jame numatytas duomenų rinkimas, apdorojimas, ataskaitų rengimas ir rezultatų vertinimas.	Dokumento reikšmė šiandien yra labiau istorinė ir tęstinumo. Jis padeda parodyti, kaip formavosi PO stebėsenos samprata.

¹⁸ Teisės aktų registras. Įsakymas dėl profesinio orientavimo strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano tvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.83D4CB8FB11B>

¹⁹ Teisės aktų registras. Įsakymas Dėl Nacionalinės profesinio orientavimo švietimo sistemoje programos patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BAF4A04DD251/asr>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		Apibendrinant, ši programa buvo svarbus strateginis dokumentas, prisidėjęs prie Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos įgyvendinimo, nes nustatė PO sistemos plėtros kryptis, institucijų vaidmenis ir paslaugų kokybės stiprinimo priemonės. Nors dokumentas laikytinas ankstesnio laikotarpio reguliavimo dalimi, jo nuostatos išliko strategiškai reikšmingos formuojant nuoseklią PO politiką. Atsižvelgiant į tai, šio dokumento nuostatomis turėtų būti užtikrintas tęstinumas, integruojant jas į vėlesnes nacionalines švietimo ir užimtumo politikos priemones bei ES struktūrinių fondų investicijų prioritetus, siekiant išlaikyti sisteminių PO plėtros nuoseklumą.		
Isakymas dėl PO teikimui koordinuoti grupės sudarymo, patvirtinta 2022-08-24 nutarimu Nr. 847 ²⁰	Teisės aktas	Remiantis 2022-08-24 nutarimu Nr. 847, sudaroma 12 asmenų grupė, apimanti atstovus iš ministerijų (ŠMSM, SADM, EIMIN), savivaldybių asociacijos, užimtumo tarnybos, švietimo centrų bei darbdavių organizacijų. Grupės tikslas – užtikrinti koordinuotą ir efektyvų PO paslaugų valdymą, suderinant skirtingų švietimo pakopų veiklą. Grupės sudėtį tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras. Isakymas įtvirtina tarpžinybinę koordinavimo grupę, apimančią pagrindinių sektorių atstovus. Tokia struktūra sudaro prielaidas nuoseklesniam PO politikos formavimui, skirtingų institucijų veiklos derinimui ir bendriems sprendimams priimti. Dokumentas taip pat reikšmingas PO stebėsenai, nes stiprina horizontalų koordinavimą ir sudaro sąlygas vieningesniai informacijos apie PO paslaugų įgyvendinimą rinkimui bei vertinimui.	Dokumentas aktualus stebėsenai tiek, kiek koordinavimo grupė gali svarstyti PO būklės, plėtros kryptį, tarpinstitucinio koordinavimo ir duomenų naudojimo klausimus.	Dokumentas nustato koordinavimo struktūrą, bet pats neapibrėžia stebėsenos duomenų, rodiklių ar analizės tvarkos. Todėl jį reikėtų vertinti kaip institucinę prielaidą stebėsenos rezultatų aptarimui ir tarpinstituciniam naudojimui, o ne kaip savarankišką stebėsenos mechanizmą.
PO teikimui koordinuoti grupės darbo reglamentas ²¹	Koordinavimo procedūrų dokumentas	Reglamente numatyta, kokiais dokumentais grupė vadovaujasi savo veikloje – t. y. nutarimu Nr. 847 „Dėl profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, LR švietimo įstatymu, LR neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymu, LR profesinio mokymo įstatymu ir LR užimtumo įstatymu bei juos įgyvendinančiais teisės aktais ir Reglamentu. Nustatyta, kokiais principais grindžiamas grupės darbas ir kas techniškai aptarnauja bei organizuoja grupės darbą, t. y. ŠMSM. Reglamente numatytas grupės veiklos organizavimo pobūdis ir forma bei grupės funkcijos. Sprendimai, aktualūs bendriems visuomenės interesams skelbiami ŠMSM	Dokumentas aktualus, nes gali nustatyti, kaip PO būklės, stebėsenos ar plėtros klausimai svarstomi tarpinstituciniu lygmeniu.	Reglamentas padeda formalizuoti koordinavimą, tačiau nepakankamai aiškiai susieja koordinavimo grupės veiklą su sistemingu stebėsenos duomenų nagrinėjimu, sprendimų inicijavimu ir stebėsenos rezultatų panaudojimu. Rekomenduotina

²⁰ DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO TEIKIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO. Prieiga internetu: <https://www.infolex.lt/ta/789186>

²¹ DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO TEIKIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO. Prieiga internetu: <https://www.infolex.lt/ta/789186>

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
		puslapyje. Iš esmės, sudaryta grupė yra pagrindinis PO veiklos koordinavimo mechanizmas. Taigi, reglamentas įtvirtina pagrindinį PO veiklos koordinavimo mechanizmą, apibrėždamas tarpžinybinės grupės veiklos teisinį pagrindą, vadovavimosi dokumentus bei veiklos principus. Grupės darbas grindžiamas pagrindiniais švietimo, užimtumo ir socialinės politikos teisės aktais, taip užtikrinant PO sistemos sąsają su nacionalinėmis strateginėmis kryptimis.		stiprinti reglamentą numatant periodinį PO stebėsenos rezultatų svarstymą
Lietuvos Neformaliojo švietimo agentūros (LINEŠA) strateginis veiklos planas/ strategija 2026-2028 m. ²²	Institucinis strateginis /veiklos planavimo dokumentas	Strategijoje PO sistema siejama su karjeros paslaugų prieinamumo didinimu ir jų poveikio vertinimu nacionaliniu mastu. Trečiame strateginiame tikslu akcentuojama problema, kad daliai mokinių trūksta sistemingų savęs pažinimo priemonių, patikimos informacijos apie darbo rinką bei individualizuotos karjeros pagalbos, ypač regionuose, todėl profesiniai pasirinkimai ne visada atitinka asmens gebėjimus ar darbo rinkos poreikius. Strategijoje numatoma plėtoti ir efektyvinti Mokinių ugdymo karjerai informacinę sistemą (MUKIS), kuri būtų naudojama kaip centralizuotas skaitmeninis įrankis individualizuotam karjeros planavimui, profesijų pažinimui ir mokymosi galimybių pristatymui. Taip pat reikšminga nuostata dėl nacionalinės PO paslaugų kokybės ir poveikio stebėsenos sistemos diegimo, orientuojantis į nuolatinį duomenų rinkimą ir analizę bei duomenimis grįstos politikos formavimą. Šis strateginis tikslas rodo stiprėjančią PO sistemos orientaciją į skaitmenizaciją, prieinamumą ir rezultatų matavimą. Strategijoje PO suvokiamas ne tik kaip informavimo ar konsultavimo veikla, bet ir kaip ilgalaikė, duomenimis grįsta sistema, prisidedanti prie jaunimo pasirengimo darbo rinkai ir valstybės ekonominio tvarumo.	Dokumentas tiesiogiai aktualus, nes LINEŠA priskiriamas metodinis, informacinis ir koordinacinis vaidmuo PO sistemoje. Strategijoje įtvirtinta kryptis diegti kokybės ir poveikio stebėseną, plėtoti MUKIS ir naudoti duomenis politikos formavimui.	Strategija yra svarbus institucinis pagrindas, tačiau ji nėra norminis teisės aktas. Joje nurodytos kryptys turi būti detalizuotos per rodiklių sistemą, MUKIS funkcinius reikalavimus, duomenų srautus ir atsakomybės mechanizmus.
MUKIS	IS / duomenų šaltinis	Pateikiamos metodinės rekomendacijos karjeros specialistams, mokiniams, tėvams, mokykloms. Nustatyta, kad MUKIS sistema yra įrankis, kurio pagrindinė paskirtis PO srityje yra duomenų rinkimas, kaupimas bei informacijos viešinimas.	MUKIS yra potencialiai pagrindinis PO stebėsenos duomenų kaupimo, analizės ir atvaizdavimo įrankis. Sistema aktuali vertinant mokyklų teikiamus duomenis, veiklų	MUKIS reikšmė PO stebėsenai priklauso nuo to, kokie duomenys joje realiai kaupiami, kiek jie struktūruoti, kaip validuojami ir ar gali būti naudojami nacionaliniu,

²² Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra. Lietuvos neformaliojo švietimo agentūros 2026–2028 metų strateginis veiklos planas

Teisės aktas / viešai prieinamas šaltinis	Dokumento tipas	Teisės akte pateikta informacija	Stebėsenai aktualios nuostatos	Ekspertinis vertinimas
			registravimą, apklausas, naudotojų įsitraukimą ir galimą rodiklių skaičiavimą.	savivaldybės ir mokyklos lygmenimis

Šaltinis: parengta Konsultanto

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

**Smart
Continent**

Apibendrinant teisės aktuose įtvirtintą PO apibrėžimą ir veiklos pobūdį, matyti, kad PO Lietuvoje reglamentuojamas kaip kompleksinė pagalbos asmeniui sistema, apimanti ugdymą karjerai, profesinį informavimą, profesinį konsultavimą ir profesinį veiklinimą. Teisinis reguliavimas pakankamai aiškiai pagrindžia, kodėl PO turi būti teikiamas skirtingoms mokinių grupėms ir vyresniems asmenims, bei apibrėžia pagrindinius sistemos dalyvius.

Teisės aktų analizė rodo, kad esama PO sistema turi kelis svarbius stipriuosius aspektus, kuriuos tikslinga išlaikyti ir stiprinti kuriant naują PO stebėsenos modelį:

- PO yra įtvirtintas kaip valstybės švietimo ir užimtumo politikai reikšminga veikla, susijusi su karjeros kompetencijų ugdymu, mokymosi pasirinkimais ir perėjimu į darbo rinką.
- Apibrėžtos pagrindinės PO paslaugų rūšys – ugdymas karjerai, profesinis informavimas, profesinis konsultavimas ir profesinis veiklinimas.
- Teisės aktuose nustatytas institucinis PO įgyvendinimo pagrindas, apimantis ŠMSM, LINEŠA, savivaldybes, švietimo įstaigas, karjeros specialistus, Užimtumo tarnybą ir socialinius partnerius.
- Įtvirtintos tam tikros stebėsenai aktualios pareigos – kaupti ir teikti PO stebėsenai reikalingą informaciją, naudoti MUKIS, planuoti karjeros specialistų tinklą ir užtikrinti PO paslaugų prieinamumą.

Kartu PO stebėsenos požiūriu reguliavimas išlieka nepakankamai detalizuotas. Teisės aktuose įtvirtinamos duomenų kaupimo ir teikimo pareigos, tačiau nėra pakankamai aiškiai nustatyta, kokie konkretūs duomenys turi būti renkami, kaip jie turi būti validuojami, kokiais rodikliais išreiškiami, kaip turi būti vertinama paslaugų kokybė ir poveikis bei kaip stebėsenos rezultatai turi būti naudojami sprendimams priimti. Todėl esama teisinė bazė sudaro pakankamą pagrindą PO paslaugų organizavimui ir pradiniam stebėsenos elementams, tačiau dar neužtikrina pilnai veikiančios, duomenimis grįstos ir poveikį vertinančios PO stebėsenos sistemos.

Kuriant naują PO stebėsenos modelį tikslinga ne atsisakyti esamos sistemos pagrindo, bet jį papildyti aiškesne stebėsenos architektūra. Paliktini ir stiprintini elementai yra institucinė atsakomybė, LINEŠA metodinis ir koordinacinis vaidmuo, MUKIS kaip esamas PO duomenų ir naudotojų sąveikos kanalas, karjeros specialistų tinklas, savivaldybių koordinavimo vaidmuo ir duomenų kaupimo pareigos. Tobulintinos sritys – rodiklių sistema, duomenų šaltinių ir duomenų laukų apibrėžimas, duomenų teikimo periodiškumas, validavimo mechanizmas, atsakomybės už analizę ir rezultatų panaudojimas nacionaliniu, savivaldybės ir švietimo įstaigos lygmenimis.

2.1. Suinteresuotųjų šalių funkcijos bei išskirtų priemonių ar veiklų reikšmė ir funkcijos PO veikloje, remiantis teisės aktų analize

Teisės aktų analizė rodo, kad bendras funkcijų pasiskirstymas PO sistemoje yra apibrėžtas: ŠMSM atsakinga už PO politikos formavimą, koordinavimą ir finansavimo prielaidų sudarymą; savivaldybės administracija – už PO organizavimą savivaldybės švietimo įstaigose; švietimo įstaigos – už tiesioginį paslaugų organizavimą mokiniams; karjeros specialistai – už PO paslaugų teikimą ir duomenų kaupimą mokyklos lygmeniu; LINEŠA – už metodinį, informacinį ir stebėsenos užtikrinimą; UŽT – už PO paslaugų teikimą užimtumo sistemoje ir sąsają su darbo rinka. Kartu nustatyta, kad PO stebėsenos funkcijos teisės aktuose apibrėžtos fragmentiškiau negu paslaugų organizavimo funkcijos. Daugeliui subjektų nustatyta pareiga kaupti ar teikti stebėsenai reikalingą informaciją, tačiau nepakankamai aiškiai reglamentuota, kokie konkretūs duomenys turi būti renkami, kiuo formatu ir periodiškumu jie teikiami, kas atsakingas už duomenų kokybės patikrinimą, kaip atliekama duomenų analizė ir kaip stebėsenos rezultatai turi būti naudojami priimant sprendimus nacionaliniu, savivaldybės ir švietimo įstaigos lygmenimis.

Lentelės paskutiniame stulpelyje atskiriami teisės aktuose ar strateginiuose dokumentuose tiesiogiai nustatyti siekiami / matuojami rezultatai ir iš institucijų funkcijų kylantys galimi stebėsenos objektai. Ne visi lentelėje nurodyti elementai laikytini šiuo metu formaliai patvirtintais PO stebėsenos rodikliais. Kai kuriais atvejais tai yra potencialūs stebėsenos objektai, kuriuos tikslinga tikslinti kitame PO stebėsenos modelio kūrimo etape.

3 lentelė. PO vykdančios ir stebėseną atliekančios subjektais

Subjektas	Vaidmuo PO ekosistemoje	Pagrindiniai tikslai / uždaviniai	Funkcijos	Stebėsenos vaidmuo	Siekiami ir galimi stebėsenos objektai
ŠMSM	Nacionalinis politikos formuotojas ir sistemos koordinatorius	Užtikrinti sistemos veikimą, tęstinumą, finansavimą plėtrą	Teisėkūra, finansavimo planavimas, prioritetų nustatymas, PO stebėsenos organizavimas. Planuodama ir koordinuodama PO, ŠMSM bendradarbiauja su SADM ir EIMIN	Organizuoja stebėseną, turėtų naudoti jos rezultatus prioritetams ir sprendimams	PO paslaugų prieinamumas, karjeros specialistų tinklas, savivaldybių aprėptis, 5–12 kl. mokinių PO paslaugų gavimas
SADM	Užimtumo sistemos politikos dalyvis	Užtikrinti sąsają su užimtumo politika ir darbo rinka	Koordinuoja PO teikimą užimtumo sistemoje, finansuoja PO Užimtumo tarnyboje	Dalyvauja stebėsenos grandinėje per Užimtumo tarnybos duomenis ir Koordinavimo grupę. Teisės aktuose labiau apibrėžta SADM koordinavimo ir finansavimo funkcija, o ne savarankiškas PO stebėsenos rodiklių rinkinys	Užimtumo paslaugų gavėjų skaičius; profesinio konsultavimo / karjeros planavimo paslaugų gavėjai; darbo rinkos informacijos panaudojimas PO kontekste
EIMIN	Darbo rinkos, ekonomikos ir įgūdžių poreikių politikos dalyvis	Užtikrinti sąsają su ekonomikos, inovacijų, darbdavių poreikių ir žmoniškųjų išteklių politikos kryptimis	Dalyvauja PO planavimo ir koordinavimo procese kartu su ŠMSM ir SADM; deleguoja atstovą į PO teikimo koordinavimo grupę. Darbo rinkos aktualumo principas siejamas ir su EIMIN inicijuojamomis darbdavių apklausomis.	Tiesioginė duomenų rinkimo ar PO stebėsenos vykdymo funkcija Apraše EIMIN nėra priskirta, tačiau EIMIN dalyvavimas svarbus vertinant PO atitiktį darbo rinkos ir ekonomikos poreikiams	Darbo rinkos poreikių atliepimas, darbdavių poreikių informacijos panaudojimas, PO aktualumas ekonomikos ir įgūdžių politikos kontekste
Savivaldybės administracija	Vietos lygmens organizatorius ir administratorius	Užtikrinti paslaugų teikimą savivaldybės	Užtikrina PO procesą švietimo įstaigose, išskyrus aukštąsias mokyklas; planuoja ir paskirsto lėšas karjeros	Kaupia PO stebėsenai būtiną informaciją ir teikia ją LINEŠA	Karjeros specialistų etatai, mokinių skaičius vienam specialistui, PO

Subjektas	Vaidmuo PO ekosistemoje	Pagrindiniai tikslai / uždaviniai	Funkcijos	Stebėsenos vaidmuo	Siekiami ir galimi stebėsenos objektai
		švietimo įstaigose	specialistų etatams; konsultuoja švietimo įstaigas; skiria PO koordinatorių. Teisės aktuose nurodyta informacijos kaupimo ir teikimo pareiga, tačiau nėra detalizuotas savivaldybės duomenų validavimo ar kokybės vertinimo mechanizmas		paslaugų aprėptis savivaldybė, savivaldybės švietimo įstaigų pateikta PO stebėsenos informacija
Švietimo įstaigos	Tiesioginis PO paslaugų organizavimo lygmuo	Užtikrinti, kad mokiniai gautų PO paslaugas pagal jų poreikius ir ugdymo pakopą	Užtikrina nenutrūkstamą PO teikimą jose besimokantiems ar studijuojantiems asmenims; sudaro sąlygas karjeros specialistui tobulinti kvalifikaciją; teikdamos PO mokiniams, vadovaujasi Aprašo priede patvirtintu PO paslaugų planu; bendradarbiauja su LINEŠA ir UŽT. Teisės aktuose aiškiau reglamentuojama paslaugų apimtis ir duomenų teikimo pareiga, tačiau nepakankamai reglamentuojami paslaugų kokybės ir poveikio rodikliai	Kaupia PO stebėsenai būtiną informaciją ir teikia ją LINEŠA	PO veiklų valandos, dalyvių skaičius, konsultacijų skaičius, veiklinimo veiklos, mokinių įsitraukimas
Karjeros specialistas	Pagrindinis paslaugų teikėjas mokykloje	Ugdyti mokinių karjeros kompetencijas, konsultuoti, informuoti, organizuoti veiklinimą	Teikia PO konsultacijas, organizuoja karjeros veiklas, bendradarbiauja su darbdaviais, renka grįžtamąjį ryšį. Pagal rekomendacijas karjeros specialistas taip pat dalyvauja planuojant, įgyvendinant ir vertinant PO veiklas švietimo įstaigoje. Karjeros specialistas yra funkcinis PO įgyvendinimo dalyvis, tačiau institucinis duomenų teikimo subjektas teisės aktuose dažniausiai yra švietimo įstaiga	Renka, kaupia ir analizuoja duomenis apie PO paslaugų organizavimą, teikimą, rezultatus ir bendrą PO būklę švietimo įstaigoje bei naudoja duomenis veikloms planuoti ir tobulinti	Mokinių dalyvavimas, individualių konsultacijų skaičius, veiklų įvykdymas, mokinių pažanga / poreikiai
UŽT	PO paslaugų teikėjas užimtumo sistemoje	Teikti PO paslaugas asmenims nuo 14 metų, susieti PO su darbo rinkos poreikiais	Teikia PO asmenims nuo 14 metų Užimtumo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka; užtikrina profesinio veiklinimo teikimą bendradarbiaudama su švietimo įstaigų karjeros specialistais; sudaro sąlygas karjeros specialistams tobulinti kvalifikaciją; bendradarbiauja su LINEŠA, savivaldybe, švietimo įstaigomis ir kitomis institucijomis	Kaupia ir teikia stebėsenai reikalingą informaciją LINEŠA. Įsidarbinimo / mokymosi kryptys gali būti svarbūs rezultatų rodikliai, tačiau jų susiejimas su mokinių PO stebėseną teisės aktuose nėra aiškiai detalizuotas	Paslaugų gavėjų skaičius, profesinio veiklinimo veiklos, įsidarbinimo / mokymosi kryptys
LINEŠA	PO stebėsenos ir MUKIS administravimo centras	Užtikrinti MUKIS veikimą, metodinę pagalbą, duomenų administravimą ir PO stebėsenos techninę bazę	Administruoja MUKIS, užtikrina platformos palaikymą ir plėtojimą; teikia metodinę pagalbą ir konsultacijas savivaldybių PO koordinatoriams, švietimo įstaigoms, kitoms institucijoms ir UŽT; užtikrina	Konsoliduoja ir administruoja PO stebėsenos duomenis, vykdo PO stebėseną nacionaliniu lygiu	MUKIS naudotojai, PO veiklų ir paslaugų duomenys, įstaigų pateikti duomenų rinkiniai, ataskaitos, analizės

Subjektas	Vaidmuo PO ekosistemoje	Pagrindiniai tikslai / uždaviniai	Funkcijos	Stebėsenos vaidmuo	Siekiami ir galimi stebėsenos objektai
			metodinių ir informacinių priemonių prieinamumą ir sklaidą; plėtoja kvalifikacijos tobulinimo galimybes karjeros specialistams; plėtoja profesinio veiklinimo iniciatyvas šalyje, vykdo PO stebėseną		
MUKIS (ne subjektas, o priemonė)	PO skaitmeninė priemonė / informacinė infrastruktūra	Sudaryti sąlygas centralizuotam PO duomenų kaupimui ir paslaugų prieinamumui skaitmeninėje erdvėje	Skaitmeniniai įrankiai, renginių administravimas, mokinių pažangos stebėjimas, duomenų kaupimas, metodinių priemonių prieinamumas	Techninė stebėsenos priemonė, kurios pagalba gali būti renkami, analizuojami ir vizualizuojami PO duomenys	Naudotojų aktyvumas, veiklų registravimas, mokinių pažanga, apklausos, ataskaitos
PO teikimo koordinavimo grupė	Tarpinstitucinis koordinavimo mechanizmas	Vertinti PO būklę, svarstyti prioritetus, teikti siūlymus	Analizuoja PO klausimus, svarsto plėtros kryptis, teikia rekomendacijas ministerijoms	Naudoja stebėsenos duomenis PO būklei ir priemonėms vertinti. Koordinavimo grupė nėra duomenų rinkimo ar vykdomųjų sprendimų įgyvendinimo subjektas; jos funkcija – analitinė, patariamoji ir koordinacinė	Pasiūlymai, rekomendacijos, prioritetų svarstymas
Socialiniai partneriai / darbdaviai	PO turinio ir darbo rinkos sąsajos dalyviai	Prisidėti prie mokinių supažindinimo su profesijomis ir darbo rinka	Dalyvauja veiklinime, teikia informaciją, priima mokinius pažintinėms veikloms, bendradarbiauja su mokyklomis. Darbdavių organizacijos taip pat deleguoja atstovus į PO teikimo koordinavimo grupę	Tiesioginė stebėsenos funkcija darbdaviams nėra apibrėžta, tačiau jų dalyvavimas gali būti matuojamas kaip PO kokybės ir darbo rinkos sąsajos rodiklis	Partnerių skaičius, veiklinimo renginiai, mokinių dalyvavimas, darbdavių įsitraukimas
Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos karjeros specialistų asociacija, aukštojo mokslo atstovai, Jaunimo reikalų taryba, NVO taryba	Atstovavimo ir konsultacinių dalyvių per PO teikimo koordinavimo grupę	Atstovauti savivaldybių, karjeros specialistų, aukštojo mokslo, jaunimo ir nevyriausybinių organizacijų perspektyvoms PO koordinavimo procese	Deleguoja atstovus į PO teikimo koordinavimo grupę. Dalyvauja svarstant PO būklę, prioritetus, priemones ir jų tobulinimą	Tiesioginė duomenų rinkimo funkcija nėra numatyta, tačiau per Koordinavimo grupę šie subjektai dalyvauja stebėsenos rezultatų aptarimo ir interpretavimo procese	Siūlymai ir rekomendacijos dėl PO sistemos tobulinimo, skirtingų interesų grupių įtraukimas į prioritetų svarstymą.

Šaltinis: parengta Konsultanto, remiantis teisės aktų analize

Apibendrinant 3 lentelėje pateiktą PO vykdančių ir stebėseną atliekančių subjektų analizę, matyti, kad PO sistema yra daugiapakopė ir tarpinstitucinė. Joje dalyvauja nacionalinio lygmens politikos formuotojai, savivaldybių vykdomosios institucijos / savivaldybių administracijos, švietimo įstaigos, karjeros specialistai, UŽT, LINEŠA, taip pat socialiniai partneriai ir tarpinstitucinė PO koordinavimo grupė.

Pažymėtina, kad dalis lentelėje nurodytų rezultatų yra ne teisės aktuose tiesiogiai įtvirtinti matuojami rodikliai, o iš teisės aktų, strateginių dokumentų ir praktinės PO sistemos logikos kylantys potencialūs stebėsenos objektai. Dalis jų yra tiesiogiai nustatyti teisės aktuose ar strateginiuose dokumentuose, pavyzdžiui, PO paslaugų prieinamumas, karjeros specialistų etatų finansavimas, mokinių ir karjeros specialistų santykis ar 5–12 klasių mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis. Kita dalis yra iš subjektų funkcijų kylantys galimi stebėsenos objektai,

pavyzdžiui, mokinių įsitraukimas, grįžtamasis ryšys, darbdavių įsitraukimas, paslaugų kokybė ar poveikis mokinių karjeros kompetencijoms.

Todėl tolesniame stebėsenos modelio kūrimo etape būtina aiškiai atskirti formaliai reglamentuotus rodiklius, šiuo metu faktiškai renkamus duomenis ir papildomus rodiklius, kurie reikalingi siekiant vertinti ne tik PO paslaugų apimtį, bet ir jų kokybę bei poveikį. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, kad esamas teisinis reguliavimas sudaro pagrindines institucines prielaidas PO stebėsenai, tačiau nesukuria pakankamai detalios, nuoseklios ir duomenimis grįstos stebėsenos grandinės. Stebėsenos sistemos tobulinimui būtina aiškiau apibrėžti kiekvieno subjekto vaidmenį duomenų rinkimo, teikimo, validavimo, analizės ir rezultatų naudojimo procese, taip pat nustatyti vieningą rodiklių, duomenų šaltinių ir atsakomybių struktūrą.

4 lentelė. Pagrindinės sąveikos PO ekosistemoje

Sąveika	Kas sąveikauja	Sąveikos turinys	Teisinio aiškumo vertinimas	Trūkumas / rizika
Politikos formavimas ir koordinavimas	ŠMSM ↔ SADM ↔ EIMIN	PO planavimas ir koordinavimas, švietimo, užimtumo ir ekonomikos / darbo rinkos poreikių suderinimas	Aiškiai nustatyta, kad ŠMSM planuodama ir koordinuodama PO bendradarbiauja su SADM ir EIMIN	EIMIN vaidmuo duomenų rinkimo ar stebėsenos vykdymo grandinėje nėra detalizuotas; darbo rinkos poreikių duomenų integravimas į PO stebėseną nėra iki galo reglamentuotas
Politikos formavimas ir įgyvendinimas	ŠMSM → savivaldybės / švietimo įstaigos / LINEŠA	PO prioritetai, finansavimas, stebėsenos organizavimas	Pakankamai aiški bendroji atsakomybė	Neaišku, kaip stebėsenos duomenys privalomai grįžta į sprendimus
Vietos lygmens organizavimas	Savivaldybė → švietimo įstaigos	PO proceso užtikrinimas, etatų planavimas, lėšų paskirstymas, konsultavimas, PO koordinatoriaus skyrimas	Aiškiai apibrėžta administracinė funkcija	Nepakankamai aiški kokybės priežiūra ir duomenų validavimas, palyginamumas tarp savivaldybių
Paslaugų teikimas	Karjeros specialistas → mokiniai	Ugdymas karjerai, PO konsultavimas, informavimas, veiklinimas	Aiškiai apibrėžtos paslaugų rūšys ir karjeros specialisto funkcijos	Trūksta vienodo rezultatų ir poveikio matavimo, duomenys dažnai orientuoti į veiklas ir apimtis, o ne į poveikį mokiniui
Duomenų rinkimas mokyklos lygmeniu	Karjeros specialistas / švietimo įstaiga → LINEŠA / MUKIS	Duomenys apie PO veiklas, dalyvius, paslaugas ir kitą stebėsenai būtiną informaciją	Duomenų teikimo pareiga numatyta	Nėra aiškaus rodiklių rinkinio, duomenų kokybės ir validavimo taisyklių
Savivaldybės duomenų teikimas	Savivaldybė → LINEŠA	Stebėsenai reikalingos informacijos kaupimas ir perdavimas	Funkcija numatyta	Neaiškus duomenų formatas, periodiškumas, savivaldybės duomenų analizės funkcijos apimtis ir atsakomybė už kokybę
Užimtumo sistemos sąveika	UŽT → LINEŠA / mokyklos / karjeros specialistai	PO paslaugos asmenims nuo 14 metų, profesinis veiklinimas, darbo rinkos informacija, bendradarbiavimas su švietimo įstaigomis	Teisiškai numatyta bendradarbiavimo kryptis	Neaiškus duomenų integravimo mechanizmas tarp švietimo ir užimtumo sistemų, būtina atskirti mokinių PO duomenis ir Užimtumo tarnybos klientų duomenis
Socialinių partnerių įtraukimas	Darbdaviai / partneriai → mokyklos / karjeros specialistai	Veiklinimas, pažintiniai vizitai, informacija apie profesijas	Bendradarbiavimas numatytas, darbdavių organizacijos dalyvauja ir Koordinavimo grupėje	Nenustatyta, kaip sistemingai matuoti partnerių indėlį ir kokybę, veiklų kokybę ir poveikį mokinių karjeros sprendimams
Duomenų konsolidavimas	LINEŠA / MUKIS → ŠMSM / PO koordinavimo grupė	Duomenų kaupimas, apdorojimas, galimos ataskaitos	MUKIS / LINEŠA vaidmuo aiškus kaip PO stebėsenos vykdytojo ir elektroninės platformos palaikytojo	Neaišku, kokios analizės, koku periodiškumu ir kokiems sprendimams rengiamos
Strateginis grįžtamasis ryšys	PO koordinavimo grupė → ŠMSM / SADM	PO būklės vertinimas, siūlymai, prioritetų svarstymas	Grupės funkcija apibrėžta	Patariamasis pobūdis, neaiškus siūlymų įgyvendinimo mechanizmas
Karjeros specialistų kompetencijų stiprinimas	LINEŠA / UŽT / švietimo įstaigos → karjeros specialistai	Kvalifikacijos tobulinimo galimybių plėtojimas, sąlygų kvalifikacijai tobulinti sudarymas, metodinė pagalba	Funkcijos numatytos keliems subjektams: LINEŠA plėtoja kvalifikacijos tobulinimo galimybes, švietimo įstaigos sudaro sąlygas, UŽT taip pat sudaro sąlygas karjeros specialistams tobulinti kvalifikaciją	Nėra aiškiai susieta, kaip specialistų kompetencijų tobulinimas matuojamas ir kaip jis siejamas su PO paslaugų kokybės ar rezultatų rodikliais

Šaltinis: parengta Konsultanto, remiantis teisės aktų analize

2.2. Ekspertinis apibendrinimas

Atlikta teisės aktų analizė rodo, kad PO sistema Lietuvoje veikia kaip tarpinstitucinė ekosistema, jungianti švietimo, užimtumo, savivaldos, duomenų valdymo ir socialinės partnerystės laukus. Šios ekosistemos centre yra mokinys / asmuo, kuriam teikiamos ugdymo karjerai, profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ir profesinio veiklinimo paslaugos. Paslaugų teikimas vyksta daugiausia švietimo įstaigų lygmeniu, tačiau jų planavimas, finansavimas, koordinavimas ir stebėseną paskirstyti tarp kelių institucinių lygmenų.

Teisės aktuose pakankamai aiškiai nustatyta, kas atsakingas už PO paslaugų organizavimą ir teikimą, tačiau stebėsenos sistema reglamentuota fragmentiškai. Nustatytos duomenų kaupimo ir teikimo funkcijos, tačiau nepakankamai apibrėžta, kokie rodikliai turi būti renkami, kaip jie validuojami, kaip interpretuojami ir kaip jų pagrindu priimami sprendimai dėl PO sistemos tobulinimo. Ši išvada pagrindžia poreikį kitame projekto etape sukurti nacionalinio lygmens PO stebėsenos modelį, kuriame būtų aiškiau apibrėžti duomenų rinkimo, analizės, interpretavimo ir panaudojimo sprendimams principai, įvertinant MUKIS vaidmenį šiame procese.

PO ekosistemoje galima išskirti keturis pagrindinius lygmenis:

PIRMASIS – paslaugų gavėjo lygmuo. Tai mokinys ar kitas asmuo, kuriam teikiamos PO paslaugos. Teisės aktų logikoje šis lygmuo yra galutinis PO sistemos tikslas: asmuo turi įgyti karjeros kompetencijų, geriau pažinti mokymosi ir darbo galimybes bei priimti labiau pagrįstus sprendimus dėl savo mokymosi, profesijos ar karjeros kelio.

ANTRASIS – paslaugų teikimo lygmuo. Jį sudaro karjeros specialistai, švietimo įstaigos, UŽT ir socialiniai partneriai. Šiame lygmenyje vyksta tiesioginės PO veiklos: ugdymas karjerai, profesinis informavimas, konsultavimas ir profesinis veiklinimas. Karjeros specialistas yra arčiausiai mokinio esantis funkcinis PO vykdytojas, tačiau institucinė atsakomybė už PO organizavimą ir stebėsenai reikalingos informacijos teikimą pirmiausia siejama su švietimo įstaiga.

TREČIASIS – vietos ir institucinio koordinavimo lygmuo. Jį sudaro savivaldybės administracijos, švietimo įstaigų savininko teisės ir pareigos įgyvendinančios institucijos bei profesinio mokymo įstaigų valdymo subjektai. Savivaldybės pagal teisės aktų logiką yra svarbus PO paslaugų prieinamumo, karjeros specialistų etatų planavimo, švietimo įstaigų konsultavimo ir stebėsenai reikalingos informacijos kaupimo lygmuo. Tačiau šio lygmens funkcija teisės aktuose labiau apibrėžta kaip organizacinė ir administracinė, o ne kaip savarankiška analitinė ar PO kokybės vertinimo funkcija.

KETVIRTASIS – nacionalinio koordinavimo ir stebėsenos lygmuo. Jį sudaro ŠMSM, SADM, EIMIN, LINEŠA, UŽT nacionaliniu lygmeniu, PO teikimo koordinavimo grupė ir kiti valstybės duomenų valdymo subjektai. ŠMSM formuoja politiką, planuoja finansavimą, organizuoja stebėseną ir nustato PO plėtros kryptis. LINEŠA atlieka metodinio, informacinio, koordinacinio ir stebėsenos užtikrinimo funkciją, o MUKIS laikytina ne savarankišku subjektu, bet skaitmenine priemone / informacine infrastruktūra, per kurią gali būti kaupiami, administruojami ir naudojami PO stebėsenai aktualūs duomenys. PO teikimo koordinavimo grupė veikia kaip patariamasis ir koordinacinis mechanizmas, vertinantis PO būklę ir teikiantis siūlymus ministerijoms.

Modeliuojamoje PO stebėsenos sistemoje turi būti apimami nacionalinis, savivaldybės, mokyklos ir individualus lygmenys, taip pat duomenų kokybės ir duomenų ciklo aspektai: duomenų rinkimas, validavimas, atnaujinimas ir panaudojimas. Teisės aktų analizė rodo, kad šie elementai galiojančiame teisiniame reguliavime yra įtvirtinti tik iš dalies: institucijų funkcijos yra apibrėžtos, tačiau bendrame reguliavimo ir įgyvendinamųjų dokumentų rinkinyje jos nėra pakankamai operacionalizuotos. Analizė atskleidė reglamentavimo ir praktinio įgyvendinimo trūkumus, reglamentavimo spragas.

1. Nėra vieningos PO stebėsenos rodiklių sistemos

Teisės aktuose įtvirtintas duomenų kaupimas ir teikimas, tačiau nėra aiškiai nustatyto privalomo rodiklių rinkinio, kuris apimtų kontekstą, indėlį, procesą, rezultatus ir poveikį. Dėl to esama PO stebėseną gali apsiriboti veiklų ir išteklių apskaita, bet neatsakyti į klausimą, ar PO paslaugos iš tikrųjų gerina mokinių karjeros kompetencijas ir

sprendimų kokybę. Ši spraga turės būti sprendžiama kitame projekto etape, rengiant PO stebėsenos modelio rodiklių sistemą, metodikas, duomenų šaltinius ir validavimo mechanizmą.

2. Neaiškus duomenų kokybės užtikrinimo mechanizmas

Savivaldybės, švietimo įstaigos, UŽT ir LINEŠA dalyvauja duomenų rinkimo ir teikimo grandinėje, tačiau teisės aktų lygmeniu nėra pakankamai detalizuota, kas ir kokia apimtimi tikrina duomenų teisingumą, pilnumą, savalaikiškumą ir palyginamumą. Tai kelia riziką, kad skirtingose savivaldybėse ir mokyklose duomenys bus renkami nevienodai.

3. Duomenų panaudojimas sprendimams nėra aiškiai reglamentuotas

Nors ŠMSM numatyta stebėsenos organizavimo ir prioritetų nustatymo funkcija, trūksta aiškaus ciklo: duomenų surinkimas → analizė → išvada → sprendimas → veiksmas → poveikio vertinimas. Todėl gali susidaryti situacija, kai duomenys kaupiami, bet nėra sistemingai naudojami paslaugų kokybės gerinimui, finansavimo planavimui ar metodinės pagalbos nukreipimui.

4. Nepakankamai apibrėžtas švietimo, užimtumo ir darbo rinkos duomenų susiejimas

PO pagal savo turinį jungia švietimo ir darbo rinkos sistemas, tačiau teisės aktuose nepakankamai aiškiai apibrėžtas duomenų mainų mechanizmas tarp MUKIS, Užimtumo tarnybos, ŠVIS, NŠA, VDA ir kitų galimų duomenų šaltinių. Dėl to sudėtinga nuosekliai vertinti mokinio kelią nuo PO paslaugų gavimo iki mokymosi, profesinio mokymo, studijų ar įsidarbinimo sprendimų.

5. Per mažai reglamentuotas PO rezultatų ir poveikio vertinimas

Dabartinis reguliavimas labiau orientuotas į tai, ar PO paslaugos suteiktos, kiek yra karjeros specialistų, kiek valandų ar veiklų įvyko. Nėra aišku, kaip matuoti mokinių karjeros kompetencijų augimą, informuoto pasirinkimo kokybę, perėjimą į tolimesnį mokymąsi ar ryšį su darbo rinkos poreikiais.

6. Socialinių partnerių indėlio stebėseną teisės aktuose nėra sistemiškai apibrėžta

Teisės aktuose socialiniai partneriai yra įtraukiami į PO veiklas, tačiau nepakankamai aišku, kaip vertinama jų dalyvavimo kokybė, reguliarumas, aprėptis ir nauda mokiniams. Todėl socialinė partnerystė gali likti deklaratyvi arba labai priklausyti nuo konkrečios mokyklos, savivaldybės ar darbdavio iniciatyvos.

7. PO koordinavimo grupės vaidmuo yra svarbus, tačiau patariamasis

Koordinavimo grupė gali vertinti PO būklę ir teikti siūlymus, tačiau jos vaidmuo yra labiau patariamasis. Nėra aiškiai nustatyta, kaip jos siūlymai tampa privalomais sprendimais, kas atsakingas už jų įgyvendinimą ir kaip vėliau matuojama įgyvendinimo pažanga.

Apibendrinant galima teigti, kad esamas teisinis reguliavimas sudaro pagrindines institucines prielaidas PO stebėsenai, tačiau nesukuria pilnos, nuoseklios ir duomenimis grįstos stebėsenos grandinės. Todėl kuriant nacionalinį PO stebėsenos modelį būtina aiškiai apibrėžti subjektų atsakomybes duomenų rinkimo, teikimo, validavimo, analizės ir rezultatų naudojimo procese, nustatyti nuoseklią ir suderintą rodiklių sistemą ir užtikrinti, kad stebėsenos rezultatai būtų naudojami ne tik atskaitomybei, bet ir PO paslaugų kokybės, prieinamumo bei poveikio gerinimui.

Kartu svarbu pažymėti, kad esama PO sistema turi kelis stipriuosius aspektus, kuriuos tikslinga išlaikyti ir stiprinti. Teisės aktuose jau įtvirtintas tarpinstitucinis PO pobūdis, nustatytas karjeros specialistų tinklo finansavimo ir planavimo pagrindas, apibrėžtas LINEŠA metodinis ir koordinacinis vaidmuo, numatyta MUKIS kaip skaitmeninė PO infrastruktūra, o savivaldybėms ir švietimo įstaigoms priskirtos informacijos kaupimo ir teikimo funkcijos. Šie elementai sudaro pradinį pagrindą būsimam PO stebėsenos modeliui, tačiau turi būti papildyti aiškesne rodiklių, duomenų kokybės, analizės ir grįžtamojo ryšio logika.

3. Antrinių šaltinių analizė

Šiame skyriuje atliekama PO sistemos stebėseną analizuojančių antrinių šaltinių analizė. Jos paskirtis – įvertinti, kaip PO stebėseną yra suprantama ir taikoma analitiniuose, vertinamuosiuose, metodiniuose ir lyginamuosiuose šaltiniuose, kokie stebėsenos principai, metodai, rodikliai, vertinimo priemonės ir praktikos juose išskiriami, taip pat kokios įžvalgos gali būti aktualios kuriant Lietuvos PO stebėsenos modelį.

3.1. Antrinių šaltinių analizės metodika

Antrinių šaltinių analizė atlikta taikant dokumentų turinio analizės metodą. Šis metodas pasirinktas todėl, kad leidžia sistemiskai įvertinti, kaip skirtinguose analitiniuose, vertinamuosiuose, metodiniuose ir instituciniuose šaltiniuose apibūdinama PO stebėseną, kokie duomenys ir rodikliai naudojami, kokie stebėsenos principai bei vertinimo praktikos išskiriamos ir kokios įžvalgos gali būti pritaikomos kuriant Lietuvos PO stebėsenos modelį.

Analizei atrinkti šaltiniai buvo vertinami pagal penkis pagrindinius kriterijus:

Pirmasis kriterijus – šaltinio aktualumas PO stebėsenai. Į analizę įtraukti tie šaltiniai, kuriuose nagrinėjamas PO, ugdymas karjerai, karjeros paslaugų prieinamumas, mokinių ar jaunuolių pasirinkimai, perėjimai tarp švietimo pakopų, profesinio mokymo ar studijų pasirinkimas, jaunimo užimtumas, darbo rinkos poreikiai, karjeros specialistų veikla, MUKIS / karjeros paslaugų sistemos naudojimas arba kiti su PO rezultatais ir poveikiu susiję aspektai. Šaltiniai, kuriuose PO minimas tik epizodiškai ir nėra pateikiama stebėsenai aktualių duomenų, rodiklių ar įžvalgų, į detalią analizę neįtraukti.

Antrasis kriterijus – šaltinio pobūdis. Analizuoti ne teisės aktai, o antriniai šaltiniai: institucijų veiklos ataskaitos, švietimo būklės apžvalgos, tyrimai, vertinimo ataskaitos, metodiniai dokumentai, projektų ataskaitos, duomenų apžvalgos ir teminės analizės. Šie šaltiniai buvo naudojami ne formalioms institucijų funkcijoms nustatyti, o siekiant įvertinti, kaip PO stebėseną suprantama praktikoje, kokie rodikliai faktiškai taikomi, kokie duomenų šaltiniai naudojami ir kokios sistemos spragos identifikuojamos.

Trečiasis kriterijus – laikotarpio aktualumas. Pagrindinė analizė apima 2022–2026 m. laikotarpį, nes nuo 2022 m. pradėtas naujas PO sistemos stiprinimo etapas: patvirtintas PO teikimo tvarkos aprašas, įtvirtinta karjeros specialistų funkcija, sustiprintas PO finansavimas ir pradėtos formuoti aiškesnės PO paslaugų organizavimo bei stebėsenos prielaidos. Todėl šio laikotarpio šaltiniai leidžia vertinti ne tik bendrą PO sistemos būklę, bet ir pokyčius po naujo reguliavimo bei finansavimo sprendimų.

Ketvirtasis kriterijus – šaltinio patikimumas. Pirmenybė teikta oficialiems valstybės institucijų, viešojo sektoriaus įstaigų, nacionalinių analitinių centrų ir PO sistemoje dalyvaujančių institucijų šaltiniams. Analizuojant šaltinius vertinta, ar juose pateikiama informacija yra pagrįsta duomenimis, ar aiškus duomenų šaltinis, ar pateikiami rodikliai, ar nurodomos tendencijos, ar galima atskirti faktinius duomenis nuo ekspertinių vertinimų bei rekomendacijų.

Penktasis kriterijus – šaltinio pritaikomumas PO stebėsenos modeliui. Vertinta, ar šaltinyje pateikiama informacija gali būti naudojama formuojant PO stebėsenos principus, rodiklių logiką, duomenų rinkimo ir analizės kryptis, vertinimo priemones ar praktinio įgyvendinimo sprendimus. Šaltiniai buvo analizuojami ne tik pagal tai, kokius duomenis jie pateikia, bet ir pagal tai, kokią reikšmę šie duomenys turi PO stebėsenai.

Analizės metu kiekvienas šaltinis buvo vertinamas pagal šias analitines dimensijas:

- Stebėsenos principai – ar šaltinyje akcentuojamas paslaugų prieinamumas, aprėptis, kokybė, rezultatai, poveikis, duomenimis grįstas valdymas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, regioninis tolygumas ar individualizuotų paslaugų poreikis.
- Taikomi metodai – ar šaltinyje naudojama administracinių duomenų analizė, apklausos, institucinių ataskaitų analizė, projektų rodiklių stebėseną, darbo rinkos duomenų analizė, švietimo rodiklių analizė, kokybiniai vertinimai ar mišrūs metodai.
- Rodikliai – kokie rodikliai taikomi PO ar susijusių sričių stebėsenai: paslaugų gavėjų dalis, karjeros specialistų skaičius, paslaugų aprėptis, veiklų apimtis, mokinių pasirinkimai, profesinio mokymo ar studijų pasirinkimas, jaunimo nedarbas, NEET, absolventų įsidarbinimas, mokymosi tęstinumas, pasitenkinimas paslaugomis ar karjeros kompetencijų ugdymas.
- Vertinimo priemonės – kokios priemonės naudojamos informacijai rinkti ir vertinti: MUKIS / LINEŠA stebėsenos anketos, institucijų veiklos ataskaitos, ŠMSM ar kitų institucijų rodiklių sistemos, tyrimai, apklausos, projektų stebėsenos formos, metodinės priemonės ar duomenų apžvalgos.
- Praktikos ir spragos – kokios PO stebėsenos praktikos identifikuojamos, kokie duomenų rinkimo, kokybės vertinimo, rodiklių taikymo, duomenų panaudojimo ar tarpinstitucinio koordinavimo trūkumai išryškėja.
- Pritaikomumas Lietuvos PO stebėsenos modeliui – ar šaltinyje pateiktos įžvalgos gali būti panaudotos kuriant nacionalinį PO stebėsenos modelį, kokias rodiklių grupes jos pagrindžia ir kokius duomenų rinkimo ar vertinimo sprendimus siūlo.

Analizės metu buvo laikomasi principo atskirti tiesioginius PO stebėsenos šaltinius nuo kontekstinių šaltinių. Tiesioginiais laikomi tie šaltiniai, kuriuose pateikiama informacija apie PO paslaugų teikimą, karjeros specialistus, MUKIS, mokinių dalyvavimą PO veiklose ar PO stebėsenos duomenų rinkimą. Kontekstiniais laikomi tie šaltiniai, kuriuose pateikiami švietimo, profesinio mokymo, studijų pasirinkimo, jaunimo užimtumo, darbo rinkos ar NEET duomenys. Šie kontekstiniai rodikliai svarbūs PO sistemos aplinkai ir galimiems ilgalaikiams rezultatams interpretuoti, tačiau jie savaime neįrodo PO paslaugų poveikio. Taip pat buvo atskiriami trys rodiklių tipai. Pirmia, aprėpties ir prieinamumo rodikliai, kurie parodo, kiek mokinių ar kitų asmenų pasiekia PO paslaugas. Antra, proceso ir išteklių rodikliai, kurie parodo, kokie žmogiškieji, finansiniai ir organizaciniai ištekliai naudojami PO paslaugoms teikti. Trečia, rezultatų ir poveikio rodikliai, kurie gali rodyti mokinių pasirinkimų, mokymosi tęstinumo, karjeros kompetencijų ar perėjimo į tolesnį mokymąsi bei darbo rinką pokyčius. Vertinant šiuos rodiklius laikytasi nuostatos, kad poveikio rodikliai turi būti interpretuojami atsargiai ir negali būti tiesiogiai priskiriami vien PO paslaugoms, jeigu nėra susieti su duomenimis apie paslaugų gavimą, paslaugų kokybę ir mokinio patirtį.

Antrinių šaltinių analizės rezultatai pateikiami dviem etapais. Pirmiausia apibendrinamos nacionalinio lygmens antrinių šaltinių grupės ir jų aktualumas PO stebėsenai. Vėliau pateikiama konkrečių šaltinių analizė, nurodant, kokią informaciją jie suteikia apie PO stebėsenos principus, metodus, rodiklius, vertinimo priemones ir praktikas. Šios analizės pagrindu formuojamos išvados dėl to, kokie esami stebėsenos elementai gali būti perkelti į Lietuvos PO stebėsenos modelį, o kuriose srityse būtina papildoma duomenų rinkimo, rodiklių tikslinimo ar vertinimo priemonių plėtra.

3.2. Nacionalinio lygmens antrinių šaltinių grupės

Nacionalinio lygmens antriniai šaltiniai – tai Lietuvos institucijų, analitinių centrų ir viešojo sektoriaus organizacijų parengti dokumentai, kuriuose analizuojama PO, karjeros ugdymo, švietimo ir darbo rinkos sąsajų, mokinių / studentų perėjimų, profesinio mokymo pasirinkimo, užimtumo, karjeros stebėsenos ar susijusių rodiklių būklė. Šie šaltiniai naudojami ne kaip teisės aktai, o kaip analitinė medžiaga, leidžianti įvertinti, kokie PO stebėsenos principai, duomenų šaltiniai, rodikliai ir spragos jau identifikuoti Lietuvoje.

Nacionalinio lygmens antrinių šaltinių analizė atliekama apimant 2022–2026 m. laikotarpį. Šis laikotarpis pasirinktas todėl, kad nuo 2022 m. buvo pradėtas naujas PO sistemos stiprinimo etapas²³: patvirtintas PO teikimo tvarkos aprašas, švietimo įstaigoms nustatyta pareiga užtikrinti PO paslaugų teikimą, įtvirtinta karjeros specialistų funkcija ir pradėti formuoti aiškesni PO paslaugų organizavimo, finansavimo bei stebėsenos pagrindai. Todėl šio laikotarpio šaltiniai leidžia vertinti ne tik bendrą PO sistemos būklę, bet ir jos pokyčius po naujo reguliavimo ir finansavimo sprendimų.

5 lentelė. Antrinių šaltinių analizės grupės

Šaltinių grupė	Konkretūs šaltiniai	Aktualumas PO stebėsenai
ŠMSM veiklos ir švietimo ataskaitos	ŠMSM 2022, 2023, 2024, 2025 m. veiklos ataskaitos; „Švietimas Lietuvoje“ / „Švietimas šalyje ir regionuose“ (NŠA su ŠMSM)	Parodo valstybės politikos prioritetus, PO sistemos plėtros problematiką, finansavimo ir paslaugų prieinamumo kryptis. Ši šaltinių grupė aktuali vertinant ne tik formalius strateginius tikslus, bet ir faktinį PO priemonių įgyvendinimą, viešai deklaruojamus rezultatus bei PO sąsają su bendrais švietimo sistemos rodikliais
NŠA tyrimai ir analizės	NŠA tyrimai apie mokinių pasirengimą mokyti aukštosiose ir profesinėse mokyklose ²⁴ , mokinių pasirinkimus, pasiekimus ²⁵ , švietimo pagalbą ²⁶ , mokymosi tęstinumą ²⁷ , pasiekimų skirtumus ²⁸ , švietimo pagalbos prieinamumą ir mokyklų / savivaldybių švietimo būklę ²⁹	Padedą vertinti, kaip PO susijęs su mokinių pasirengimu, perėjimais, mokymosi pasirinkimais ir švietimo rezultatais. Šie šaltiniai nėra tiesioginė PO stebėseną, tačiau jie svarbūs kaip kontekstiniai ir rezultatų / poveikio rodiklių šaltiniai, leidžiantys PO duomenis sieti su mokinių mokymosi trajektorijomis ir švietimo sistemos rezultatais.

²³ Pagrindinis šaltinis šiam teiginiui yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimas Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://lv.lt/media/viesa/saugykla/2023/8/03c1Pp8N2LM.pdf>

²⁴ „Pasirengimas mokyti aukštosiose ir profesinėse mokyklose: besimokančiųjų požiūrio tyrimas“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/12/1NT_Pasirengimas-mokytiAMPm_tyrimo_ataskaita.pdf

²⁵ „Mokymosi pasiekimų bendrajame ugdyme ir jo ryšių su tolesnio mokymosi kelių pasirinkimu longitudinalinis tyrimas“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/06/Longitudinio_tyrimo_ataskaita_2023_bp.pdf

²⁶ „Pasirengimas įtraukiamam ugdymui: savivaldybių, bendrojo ugdymo mokyklų bei profesinių mokyklų, vykdančių bendrąjį ugdymą, lygmenys“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/08/2023_Nacionalinio_tyrimo2_ataskaita_Pasirengimas-itraukiamam_ugdym.pdf

²⁷ „Mokymosi pasiekimų bendrajame ugdyme ir jo ryšių su tolesnio mokymosi kelių pasirinkimu longitudinalinis tyrimas“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/06/Longitudinio_tyrimo_ataskaita_2023_bp.pdf

²⁸ „Penkiolikmečių ir aštuntos klasės mokinių matematinių ir gamtamokslių gebėjimų ugdymo rezultatai, tarptautinių tyrimų PISA ir TIMSS teoriniai modeliai ir jų sąsajos su ugdymo programomis ir ugdymo priemonėmis (vadovėliais)“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/06/Antrine_analize_2_Santrauka_Curriculum.pdf

²⁹ „Pasirengimas įtraukiamam ugdymui: savivaldybių, bendrojo ugdymo mokyklų bei profesinių mokyklų, vykdančių bendrąjį ugdymą, lygmenys“ (2023). Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/08/2023_Nacionalinio_tyrimo2_ataskaita_Pasirengimas-itraukiamam_ugdym.pdf

Šaltinių grupė	Konkretūs šaltiniai	Aktualumas PO stebėsenai
STRATA analizės	Profesinio mokymo būklės apžvalgos ³⁰ , žmogiškojo kapitalo ³¹ , švietimo pasiūlos ³² , prioritetinių studijų kryptų analizės ³³ , kvalifikacijų poreikio ³⁴ , darbo rinkos paklausos ir pasiūlos bei specialistų rengimo stebėsenos analizės ³⁵	Svarbu vertinant švietimo ir darbo rinkos atitiktį, profesinio mokymo pasirinkimą, žmogiškojo kapitalo poreikius. Ši grupė ypač aktuali tiems PO stebėsenos rodikliams, kurie turi sieti mokinių pasirinkimus su darbo rinkos poreikiais, profesinio mokymo pasiūla, kvalifikacijų paklausa ir ilgalaikėmis žmogiškojo kapitalo tendencijomis.
Užimtumo tarnybos ataskaitos ir analizės	UŽT metinės veiklos ataskaitos ³⁶ , darbo rinkos apžvalgos ³⁷ , jaunimo užimtumo / karjeros centrų informacija ³⁸ , Regioninių karjeros centrų veiklos informacija ³⁹ , jaunimo darbo rinkos situacijos apžvalgos ⁴⁰ , profesinio konsultavimo ir užimtumo paslaugų duomenys ⁴¹	Reikalinga PO sąsajai su darbo rinka, jaunimo nedarbu, užimtumo paslaugomis ir profesiniu konsultavimu. Šaltinių aktualumas ypač svarbus vertinant 14 metų ir vyresnių jaunuolių perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, darbo rinkos informacijos naudojimą PO veiklose ir galimą švietimo bei užimtumo sistemų duomenų susiejimą
VDA / Oficialiosios statistikos portalo duomenų apžvalgos	Švietimo, užimtumo, jaunimo, NEET, demografijos, regioninių skirtumų statistika, gyventojų skaičiaus, migracijos, socialinės padėties, užimtumo pagal amžių ir teritoriją, jaunimo aktyvumo / neaktyvumo bei	Naudotina kaip kontekstinių rodiklių ir tendencijų šaltinis. Ši grupė svarbi kuriant PO stebėsenos konteksto rodiklius, nes leidžia įvertinti, kokioje demografinėje, socialinėje ir darbo rinkos aplinkoje veikia mokyklos bei savivaldybės. Šie duomenys nelaikomi tiesioginiais PO rezultatų rodikliais, tačiau jie

³⁰ „Profesinis mokymas Lietuvoje 2021“ (2022). Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/PMBA2021_LT_web.pdf

³¹ „Lietuvos žmogiškojo kapitalo būklė. Statistinė ataskaita 2025“ (2025). Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2025/11/Zmogiskojo_kapitalo_bukles_ataskaita_2025.pdf

³² „Lietuvos studijų būklė“ (2022). Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/Lietuvos-studiju-bukle_2022.pdf

³³ „Prioritetinės studijų kryptys“ (2022). Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/20220302-Prioritetines-kryptys.pdf>

³⁴ „Sveikatos priežiūros specialistų poreikio prognozavimo modelio adaptavimas asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo pertvarkos kontekste“ (2023). Prieiga internetu:

³⁵ „Specialistų paklausos prognozės 2020–2026 m.“ (2020). Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/02/20201215-specialistu-paklausos-prognozes-2020-2026.pdf>

³⁶ „Užimtumo tarnybos 2025 metų veiklos ataskaita“ (2026). Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

³⁷ „Lietuvos užimtumo tendencijos 2025 m. ir ateities prognozės“ (2026). Prieiga internetu: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2026/02/lietuvos-uzimtumo-2025-m.-tendencijos-ir-ateities-prognozes.pdf>

³⁸ „Jaunimo garantijos“. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/jaunimo-garantijos/102>

³⁹ „Karjeras – Tavo karjerai“ / regioninių karjeros centrų informacija. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/karjerastau>

⁴⁰ „2024 metų Lietuvos darbo rinkos apžvalga“. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2024/12/darbo-rinkos-apzvalga-2024-12-23.pdf>

⁴¹ „Informavimas ir konsultavimas“. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/paslaugos/informavimas-ir-konsultavimas/78>

Šaltinių grupė	Konkretūs šaltiniai	Aktualumas PO stebėsenai
	regioninių socioekonominių skirtumų duomenys ⁴²	būtinai interpretuojant PO paslaugų poreikį ir regioninius skirtumus.
MUKIS / LINEŠA / karjeros paslaugų sistemos informacija	MUKIS aprašai ⁴³ , metodinė medžiaga ⁴⁴ , karjeros specialistų priemonės, veiklos apibendrinimai, MUKIS stebėsenos duomenų teikimo instrukcijos ⁴⁵ , stebėsenos anketos ⁴⁶ , LINEŠA informacinių renginių medžiaga ⁴⁷ , preliminarūs PO stebėsenos rezultatų pristatymai, MUKIS naujienos apie 2024–2025 m. stebėsenos pertvarką ir 2025–2026 m. duomenų rinkimą ⁴⁸	Aktualu vertinant esamą PO informacinę infrastruktūrą ir duomenų rinkimo galimybes. Tai viena svarbiausių antrinių šaltinių grupių dabartinės PO stebėsenos būklės analizei, nes ji parodo faktinį duomenų rinkimo procesą, naudojamas anketas, duomenų teikimo ciklą, MUKIS vaidmenį, UKSIS pakeitimą MUKIS ir praktinius stebėsenos administravimo pokyčius.
Projektų ir programų ataskaitos	ESF / „Kurk Lietuvai“ / regioninių karjeros centrų / PO projektų analizės ⁴⁹ , anksčiau įgyvendintų PO, ugdymo karjerai, kvalifikacijų, pameistrystės, kompetencijų pripažinimo ir karjeros paslaugų plėtros projektų ataskaitos bei rekomendacijos ⁵⁰	Padedą identifikuoti ankstesnes PO sistemos problemas, rekomendacijas ir įgyvendinimo spragas. Parenkami tie šaltiniai, kuriuose analizuojamos PO sistemos spragos, paslaugų koordinavimas, duomenų rinkimas, karjeros paslaugų prieinamumas ar darbo rinkos sąsajos.
Aukštojo mokslo ir absolventų karjeros stebėsenos šaltiniai	Absolventų karjeros stebėsenos rodiklių viešinimas, aukštojo mokslo stebėsenos analizės, stojimo, studijų pasirinkimų,	Naudinga perėjimo iš švietimo į darbo rinką rodikliams ir karjeros rezultatų stebėsenai. Ši grupė svarbi ne tiesioginiam mokyklose teikiamų PO paslaugų matavimui, o ilgalaikių rezultatų ir poveikio logikai: ji gali padėti vertinti mokinių pasirinkimų tęstinumą po

⁴² „Lietuvos jaunimas“. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-jaunimas>

⁴³ „Ugdymas karjerai“. Prieiga internetu: <https://www.linesa.lt/ugdymas-karjerai>

⁴⁴ „UGDOMOS KOMPETENCIJOS, TIKSLAS, UŽDAVINIAI, ORGANIZAVIMAS“. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/karjeros-specialistams/karjeros-paslaugos/profesinis-konsultavimas>

⁴⁵ Profesinio orientavimo stebėseną: ką svarbu žinoti teikiant duomenis už 2025–2026 m. m.? Prieiga internetu: <https://mukis.lt/renginiai/profesinio-orientavimo-stebesena-ka-svarbu-zinoti-teikiant-duomenis-uz-2025-2026-m-m-kartojama>

⁴⁶ „Anketa Nr. 1. Stebėsenos duomenys apie švietimo įstaigoje 2025–2026 m. m. profesinio orientavimo paslaugas teikusių (-į) specialistę (-ą)“. Prieiga internetu: https://mukis.lt/uploads/documents/files/Steb%C4%97sena/2025-2026%20m.%20m./Anketa%20Nr.%201_PDF.pdf

⁴⁷ „Profesinis mokymas. Ką svarbu žinoti konsultuojant mokinius?“ Prieiga internetu: https://mukis.lt/uploads/documents/files/Rengini%C5%B3%20med%C5%BEiaga/Karjeros%20specialistams%20_2025.pdf

⁴⁸ „Profesinis orientavimas 2025-2026 m. m. Ką aktualu žinoti karjeros specialistei (-ui)?“. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/naujienos/profesinis-orientavimas-2025-2026-m-m-ka-aktualu-zinoti-karjeros-specialistei-ui>

⁴⁹ „Profesinio orientavimo sistema valstybės mastu: sistemos dalyviai ir teikiamos paslaugos“. Prieiga internetu: https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/04/Teminio-tyrimo-ataskaita_PO.pdf

⁵⁰ „Europos socialinio fondo agentūros 2025 m. veiklos ataskaita“. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>

Šaltinių grupė	Konkretūs šaltiniai	Aktualumas PO stebėsenai
	studijų tęstinumo, absolventų užimtumo ir karjeros rezultatų analizės ⁵¹	mokyklos, perėjimą į profesinį mokymą ar aukštąjį mokslą, studijų krypčių pasirinkimą ir vėlesnę integraciją į darbo rinką.
Savivaldybių ir mokyklų praktikos šaltiniai	Savivaldybių PO koordinatorių pateiktos informacijos suvestinės, savivaldybių naudojamos MS Excel formos, mokyklų PO planai, savivaldybių švietimo pažangos / veiklos ataskaitos, tikslinių grupių (angl. Focus group) metu identifikuotos gerosios praktikos ⁵²	Ši grupė svarbi, nes nacionalinė PO stebėseną turi būti įgyvendinama ne tik nacionaliniu, bet ir savivaldybės bei mokyklos lygmenimis. Šaltiniai padeda įvertinti, kokie duomenys realiai renkami vietos lygmeniu, kokie papildomi rodikliai naudojami, kokios praktikos galėtų būti standartizuojamos ir kokios administracinės naštos rizikos kyla mokykloms bei savivaldybėms. Šie duomenys surenkami tikslinių grupių (angl. Focus group) metu.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Toliau atskirai analizuojami aktualūs antriniai šaltiniai atsižvelgiant į juose išskiriamus PO stebėsenos principus, metodus, taikomus rodiklius, vertinimo priemones ir praktikas.

⁵¹ „Lietuvos studijų būklė“. Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/Lietuvos-studiju-bukle_2022.pdf

⁵² Fokus grupių medžiaga.

6 lentelė. Konkrečių antrinių šaltinių analizė PO stebėsenos kontekste

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022 metų veiklos ataskaita ⁵³	PO vertinamas kaip svarbi priemonė, siekiant gerinti švietimo sistemoje įgyjamų kompetencijų atitiktį darbo rinkos poreikiams. Ataskaitoje PO stebėseną grindžiama pažangos rodiklių sistema, orientuota į paslaugų prieinamumo ir aprėpties matavimą. Pagrindinis stebėsenos rodiklis – mokinių (5–12 klasių), gavusių PO paslaugas, dalis. Nustatyta siektina rodiklio reikšmė: 60 proc. iki 2025 m. ir 100 proc. iki 2030 m. Tai rodo aiškų rezultatams grįstą PO politikos planavimą bei ilgalaikį paslaugų plėtros stebėsenos modelį. Ataskaitoje PO sistemos plėtra siejama su sisteminė reforma, pradėta nuo 2022 m. rugsėjo 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimui Nr. 847 „Dėl profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. PO stebėsenos kontekste svarbu tai, kad kartu buvo patvirtinti karjeros specialistų kvalifikacijos ir funkcijų dokumentai, sudarantys prielaidas vienosdesniui paslaugų teikimui ir jų kokybės stebėsenai nacionaliniu mastu. Ministerijos ataskaitoje taikomi keli pagrindiniai PO stebėsenos principai: paslaugų prieinamumo didinimas; duomenimis grįstas pažangos vertinimas; PO susiejimas su švietimo ir darbo rinkos rodikliais; tarpinstitucinis bendradarbiavimas; regioninės aprėpties stiprinimas. Stebėsenoje naudojami ne tik tiesioginiai PO rodikliai, bet ir platesni švietimo bei užimtumo rodikliai, susiję su PO poveikiu. Analizuojami: • nesimokančių ir nedirbančių jaunų žmonių (NEET) rodikliai; • mokyklos nelankančių vaikų skaičius; • profesinės kvalifikacijos neturinčių jaunų bedarbių dalis; • profesinio mokymo aprėptis; • karjeros specialistų tinklo plėtra; • regioninių karjeros centrų veikla ir partnerystės su mokyklomis bei darbdaviais. Siekiami PO stebėseną grįsti ne tik veiklų apskaita, bet ir ilgalaikiais socialiniais bei užimtumo rezultatais. PO vertinamas kaip prevencinė priemonė mažinant ankstyvą pasitraukimą iš švietimo sistemos, NEET jaunimo dalį ir profesinės kvalifikacijos neturinčių bedarbių skaičių. Taikomos stebėsenos praktikos daugiausia orientuotos į administracinių duomenų kaupimą ir pažangos stebėjimą nacionaliniu mastu. Vertinami tiek kiekybiniai rodikliai (paslaugų gavėjų dalis, specialistų skaičius, partnerystės), tiek sistemos plėtros elementai – karjeros specialistų mokymai, regioninių centrų kūrimas, bendradarbiavimas su darbdaviais ir „vieno langelio“ principo iniciatyvos.
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2023 metų veiklos ataskaita ⁵⁴	PO stebėseną daugiausia grindžiama paslaugų prieinamumo, sistemos plėtros ir įgyvendinimo pažangos rodikliais. Pagrindinis PO aprėpties rodiklis – mokinių (5–12 klasių), gavusių PO paslaugas, dalis. Jis naudojamas kaip kiekybinis sistemos aprėpties matas ir siejamas su nacionaliniu tikslu didinti paslaugų pasiekiamumą visiems mokiniams. Stebėsenos modelyje daug dėmesio skiriama institucinės infrastruktūros plėtrai: vertinamas karjeros specialistų tinklo veikimas, jų skaičius ir užimtų etatų apimtis, taip pat savivaldybių įsitraukimas. Tai leidžia matuoti sistemos pajėgumą teikti PO paslaugas nacionaliniu mastu. Svarbi stebėsenos dalis – įgyvendinimo kokybės stiprinimo priemonės, ypač karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimas ir metodinė pagalba. Taip pat stebimas regioninių karjeros centrų veikimas ir jų bendradarbiavimas su mokyklomis bei darbdaviais, siekiant užtikrinti praktinį PO įgyvendinimą. Papildomai PO stebėseną remiasi skaitmeninės infrastruktūros naudojimu, ypač atnaujinta Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS), kuri užtikrina metodinės medžiagos, informacijos ir konsultacinių išteklių prieinamumą. Taip pat į stebėseną įtraukiami tarpiniai švietimo ir darbo rinkos rodikliai, tokie kaip studijų prieinamumas, nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių (NEET) dalis bei jaunų bedarbių struktūra. Šie rodikliai naudojami kaip kontekstiniai PO sistemos veiksmingumo vertinimo elementai.
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos	2024 m. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos veiklos ataskaitoje PO stebėseną išlieka orientuota į paslaugų aprėpties, sistemos finansavimo ir institucinės infrastruktūros plėtros rodiklius. Pagrindinis PO aprėpties rodiklis – mokinių (5–12 klasių), gavusių PO paslaugas, dalis. 2024 m. jis siekė 35 proc. (2023 m. – 28,5 proc.), tačiau bendra pažanga vis dar nepasiekia planuotų ilgalaikių siekių (2030 m. – 100 proc.). Taip pat

⁵³ ŠMSM. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022 metų veiklos ataskaita. 2023. Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ministerijos-veiklos-ataskaitos/>

⁵⁴ ŠMSM. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2023 metų veiklos ataskaita. 2024. Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ministerijos-veiklos-ataskaitos/>

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
2024 metų veiklos ataskaita ⁵⁵	stebimas stabilus mokinių, gaunančių individualias PO paslaugas savo mokykloje, rodiklis, kuris rodo ribotą, bet pastovų individualizuotų paslaugų prieinamumą. Svarbi stebėsenos kryptis – PO sistemos prieinamumo ir skaitmenizavimo stiprinimas. Nuo 2023–2024 m. mokiniai naudojami atnaujinta Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS), kuri skirta užtikrinti informavimo, konsultavimo ir ugdymo karjerai paslaugų prieinamumą. Sistema apima ne tik mokinius ir karjeros specialistus, bet ir tėvus, taip plečiant paslaugų aprėptį. PO stebėsenoje taip pat vertinama institucinė infrastruktūra ir finansavimo užtikrinimas. 2024 m. įtvirtintas valstybės biudžeto finansavimas karjeros specialistams, o jų tinklas išlieka stabilus (apie 518 specialistų, ~340 etatų). Taip pat stebimi jų kvalifikacijos stiprinimo veiksmai – mokymai, regioniniai seminarai ir kompetencijų tobulinimo programos. Svarbi stebėsenos dalis yra regioninių karjeros centrų veikla ir tarpsektorinis bendradarbiavimas. Užimtumo tarnybos regioniniai karjeros centrai papildo mokyklų teikiamas PO paslaugas, o tai leidžia vertinti sistemos aprėptį už formaliojo švietimo ribų. Papildomai PO plėtra siejama su inovacijų ir skaitmeninių sprendimų diegimu. 2022–2024 m. mokyklose išbandyta 50 skaitmeninių ugdymo ir orientavimo sprendimų, įtraukiant daugiau nei 370 mokyklų ir 20 tūkst. mokinių. Tai rodo didėjančią dėmesį metodų modernizavimui ir technologiniam PO stiprinimui. Taip pat PO stebėseną integruojama su platesniais švietimo ir darbo rinkos politikos tikslais – profesinio mokymo programų atnaujinimu, studijų prieinamumo didinimu ir kompetencijų atitiktimi darbo rinkos poreikiams. Tai rodo, kad PO laikomas dalimi bendros žmoniškųjų išteklių ir įgūdžių politikos.
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2025 metų veiklos ataskaita ⁵⁶	PO srityje didintas finansavimas karjeros konsultavimo paslaugoms, plėtotas karjeros specialistų tinklas, stiprintos jų kompetencijos bei planuojama įdiegti atestacijos ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą. Rodiklis Mokinių 5–12 kl., gavusių PO paslaugas, dalis 2025 m. pasiekė planuotą reikšmę – 60 proc. – taip pasiekiant 2025 m. nustatytą siektiną lygį. Tai reiškia, kad vidutinės trukmės (iki 2025 m.) tikslas buvo įgyvendintas – PO paslaugas tapo prieinamos didesnei daliai 5–12 klasių mokinių, o sistema pereina prie platesnio paslaugų aprėpties modelio (įskaitant ugdymą karjerai, konsultavimą, informavimą ir veiklinimą). Mokyklose teikiamos PO paslaugos, apimančios ugdymą karjerai, informavimą, konsultavimą ir praktinį veiklinimą, o individualios konsultacijos daugiausia orientuotos į 9–12 klasių mokinius. PO paslaugų prieinamumą papildo Užimtumo tarnybos regioniniai karjeros centrai. Svarbią vietą užima skaitmeninės infrastruktūros plėtra: naudojama ir tobulinama MUKIS sistema, užtikrinanti PO informacijos, užduočių ir konsultavimo paslaugų prieinamumą mokiniams, tėvams ir specialistams. Taip pat vykdomas skaitmeninių sprendimų diegimas ir bandymai mokyklose, stiprinant ugdymo karjerai inovacijas. Profesinio mokymo srityje tęsiamas programų atnaujinimas, siekiant jų atitikties darbo rinkos, ypač žaliosios ir skaitmeninės transformacijos, poreikiams. Plėtojami pameistrystės, praktinio mokymo ir sektoriinių centrų iniciatyvos, kartu modernizuojama infrastruktūra bei keliama profesijos mokytojų kvalifikacija. Suaugusiųjų mokymosi srityje toliau plėtojama „Kursuok“ platforma ir diegiamas suaugusiųjų PO modelis, sudarant galimybes nuotoliniu karjeros konsultavimui bei kompetencijų tobulinimui. Tai stiprina mokymosi visą gyvenimą sistemą ir integruoja skirtingus švietimo bei darbo rinkos paslaugų segmentus. Papildomai stiprinamos investicijos į profesinio mokymo prieinamumą, ypač pažeidžiamoms grupėms (SUP mokiniams ir socialiai jautriose situacijose esantiems asmenims), gerinant mokymosi aplinkas ir infrastruktūrą.
Nacionalinio tyrimo ataskaita „Pasirengimas mokytis aukštosiose ir profesinėse mokyklose: besimokančiųjų požiūrio tyrimas“ ⁵⁷	Tyrimas nagrinėja besimokančiųjų pasirengimą studijoms aukštosiose ir profesinėse mokyklose, akcentuodamas, kad šis pasirengimas yra kompleksinis reiškinys, apimantis akademinis, socialinius, emocinius, motyvacinį ir saviveiksmingumą (pasitikėjimą savo gebėjimu mokytis ir įveikti užduotis). Pabrėžiama, kad pasirengimas mokytis priklauso ne tik nuo individualių veiksnių, bet ir nuo švietimo sistemos, socialinių bei ekonominių sąlygų. PO laikomas svarbia pasirengimo mokytis dalimi, padedančia formuoti motyvuotą studijų ar profesijos pasirinkimą. Tyrimas rodo, kad informuotas ir apgalvotas pasirinkimas didina mokymosi įsitraukimą, pasitenkinimą studijomis ir

⁵⁵ ŠMSM. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 metų veiklos ataskaita. 2025, Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ministerijos-veiklos-ataskaitos/>

⁵⁶ ŠMSM. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2025 metų veiklos ataskaita. 2026, Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ministerijos-veiklos-ataskaitos/>

⁵⁷ ŠMSM, Nacionalinė švietimo Agentūra. Nacionalinio tyrimo ataskaita „Pasirengimas mokytis aukštosiose ir profesinėse mokyklose: besimokančiųjų požiūrio tyrimas“. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/12/1NT_Pasirengimas-mokytisAMPM_tyrimo_ataskaita.pdf?com

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
	akademinis pasiekimas, o nepakankamas informuotumas lemia netikslių pasirinkimų ir didesnę studentų „nubyrėjimo“ riziką. Analizė atskleidžia, kad PO veiklose dažniausiai dalyvaujama per karjeros dienas, studijų mugės, vizitus į įmones, savanorystę ir praktikas, tačiau mažiausiai naudojamos individualios karjeros konsultacijos. Vis dėlto būtent praktinės veiklos (praktika, pažintiniai vizitai) laikomos naudingiausiomis, nes leidžia realiai susipažinti su profesijomis. Tyrime taip pat nustatyta, kad PO specialistų konsultacijos ir individualus orientavimas vertinami santykinai vidutiniškai, tačiau jų reikšmė didėja. Akademiniis personalas ir dalis mokinių pažymi, kad PO sistema vis dar nėra pakankamai efektyvi, todėl dalis mokinių pasirenka studijas nepakankamai informuoti. Svarbus aspektas – skirtingi pasirinkimo motyvai: juos lemia tiek asmeniniai interesai, tiek darbo rinkos paklausa, šeimos įtaka ar socialiniai veiksniai. Tai rodo, kad PO veikia kaip tarpinė grandis tarp asmens savybių ir darbo rinkos poreikių. Tyrimo rekomendacijos apima siūlymus: • toliau plėsti PO veiklų spektrą, orientuotis į aktyvų besimokančiųjų dalyvavimą ir gyvą susipažinimą su įvairiomis profesijomis, jų mokymosi ypatumais ir darbo pagal tam tikrą specialybę specifika; • vyresnėse klasėse organizuoti daugiau tikslinių ekskursijų į mokymo įstaigas (neapsiriboti tik „atvirų durų“ renginiais), kur būsimi studentai ar mokiniai galėtų geriau susipažinti su mokymo įstaigos atmosfera, infrastruktūra, siūlomomis galimybėmis, mokymo stiliumi (pavyzdžiui, paklausti paskaitų kartu su studentais), jaunimo organizacijų veikla ir renginiais (pavyzdžiui, galėtų dalyvauti studentų konferencijose). • PO svetainėse pateikti ne tik bendrojo pobūdžio informacijos apie specialybes, studijas, bet ir aktualią, nuolat atnaujinamą informaciją apie situaciją darbo rinkoje: įvairių profesijų paklausą, vidutinius darbo užmokesčius, įsidarbinimo ir karjeros galimybes.
STRATA „Profesinis mokymas Lietuvoje 2021“.⁵⁸	Leidinyje profesinio mokymo (PM) stebėseną apibrėžiama kaip nuolatinis duomenų rinkimas ir analizė, siekiant įvertinti sistemos veiksmingumą žmogui, mokymosi visą gyvenimą galimybes ir švietimo politikos tikslams. Stebėseną grindžiama nacionaliniais ir tarptautiniais duomenimis, daugiausia ŠVIS informacija, tačiau pažymimas duomenų fragmentiškumo ribotumas. PM stebėseną remiasi: • rodiklių sistema (11 pagrindinių rodiklių), • administracinių duomenų (ŠVIS) analize, • laikinių tendencijų ir lyginamąja analize, • reformų ir politikos priemonių poveikio stebėseną. Sistema orientuota į rezultatus, tačiau ribojama nepakankamo duomenų pilnumo ir vienodumo. Stebėseną struktūruojama per tokius kriterijus, kaip: • Sėkmingumas žmogui – vertinamas mokymosi nutraukimas, išsilavinimo įgijimas ir įsidarbinimas. Nustatoma, kad mažėja iškritimas iš PM, didėja vidurinio išsilavinimo įgijimas ir gerėja absolventų įsidarbinimo struktūra. • Mokymasis visą gyvenimą – analizuojamas kvalifikacijos įgijusių asmenų tolesnis mokymasis. • Sisteminė atitiktis – vertinamas PM prieinamumas, pameistrystė ir PO integracija. PO laikomas svarbiu, bet nepakankamai išvystytu PM sistemos elementu. Leidinyje pabrėžiama, kad PO paslaugų prieinamumas buvo ribotas, o karjeros specialistų trūkumas mažino sistemos efektyvumą. Be to, PO silpnumas darė įtaką mokymosi pasirinkimų kokybei ir mokymosi nutraukimo rizikai. Kaip pagrindinės tendencijos 2017–2021 m. laikotarpiu išskiriamos: • PM mokinių skaičiaus mažėjimas (demografiniai ir struktūriniai veiksniai), • išsilavinimo įgijimo rodiklių gerėjimas, • suaugusiųjų dalies PM sistemoje didėjimas, • pameistrystės ir lankstesnio mokymo modelių stiprėjimas, • PO sistemos fragmentiškumas.

⁵⁸ STRATA. Profesinis mokymas Lietuvoje 2021. 2022. Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/PMBA2021_LT_web.pdf

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
Užimtumo tarnybos 2022 metų veiklos ataskaita ⁵⁹	Analizė rodo, kad profesinio mokymo efektyvumas vertinamas per mokymosi nutraukimo mažėjimą, kvalifikacijos įgijimo rodiklius ir absolventų įsidarbinimą, kurie tiesiogiai siejami su darbo rinkos integracija. Nors 2017–2021 m. laikotarpiu fiksuotas teigiamas rodiklių pokytis (mažėjo iškritimas, didėjo vidurinį išsilavinimą įgyjančių mokinių dalis), vis dar išlieka iššūkiai, susiję su jaunimo perejimu į darbo rinką ir kvalifikacijų atitikimu realioms darbo rinkos poreikiams. Leidinyje konstatuojama, kad 2017–2021 m. karjeros specialistų tinklas buvo nepakankamai išplėtotas, o daugelyje savivaldybių jų iš viso nebuvo, kas riboja kokybiškų PO paslaugų prieinamumą. Tai siejama su mažesniu mokinių gebėjimu priimti informuotus karjeros sprendimus ir didesne rizika pasirinkti darbo rinkos poreikių neatitinkančias profesijas. Taip pat akcentuojama profesinio mokymo sąsaja su socialine įtrauktimi ir jaunimo nedarbo mažinimu. Kadangi PM apima įvairaus amžiaus ir socialinių grupių asmenis, jis laikomas svarbia priemone, leidžiančia didinti užimtumą ir mažinti struktūrinį jaunimo nedarbą. Galiausiai leidinyje išryškinamas poreikis stiprinti PO sistemą, plėtoti individualizuotas konsultacijas ir gerinti ryšį tarp mokymo įstaigų bei darbo rinkos dalyvių. Tai laikoma esmine sąlyga siekiant geresnio profesinio mokymo atitikimo darbo rinkos poreikiams, didesnio jaunimo įsidarbinimo po mokymosi bei efektyvesnio užimtumo politikos priemonių veikimo.
Užimtumo tarnybos 2023 metų veiklos ataskaita ⁶⁰	Pabrėžiama, kad parama mokymuisi išlieka viena svarbiausių priemonių, padedančių asmenims prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių ir išlaikyti konkurencingumą. 2023 m. šia parama pasinaudojo 15,4 tūkst. asmenų, o reikšmingą dalį sudarė jaunimas iki 29 metų, kas rodo profesinio mokymo svarbą jaunimo integracijai į darbo rinką ir nedarbo prevencijai. Ataskaitoje akcentuojama, kad PM išlieka pagrindine priemone įgyti darbo rinkoje paklausias kvalifikacijas, ypač transporto, socialinės gerovės ir paslaugų sektoriuose. Integracijos į darbo rinką rodikliai po mokymų išlieka aukšti (virš 70 proc.), kas rodo tiesioginį ryšį tarp profesinio mokymo ir realaus įsidarbinimo. Tai svarbus aspektas jaunimo užimtumo politikoje, nes leidžia mažinti struktūrinį jaunimo nedarbą ir greičiau integruoti bedarbius į darbo rinką. Reikšminga PO ir karjeros konsultavimo dalis matoma per RKC veiklą, kurie 2023 m. suteikė konsultacijas dešimtims tūkstančių jaunų žmonių. Šios paslaugos apima informavimą apie profesijas, karjeros planavimą, savęs pažinimą ir darbo rinkos tendencijas, taip stiprinant informuotus karjeros pasirinkimus. Taip pat išryškėja aktyvus mokyklų, darbdavių ir Užimtumo tarnybos bendradarbiavimas, organizuojant pažintinius vizitus, karjeros dienas ir praktines veiklas. Taip pat išryškinama jaunimo situacija darbo rinkoje – nors jaunimo įsidarbinimas didėja, registruotas nedarbas išlieka reikšmingas ir regionų mastu netolygus. Tai sustiprina poreikį plėtoti tikslines užimtumo ir PO paslaugas, ypač regionuose, kuriuose jaunimo nedarbo lygis yra aukštesnis.
Užimtumo tarnybos 2024 metų veiklos ataskaita ⁶¹	2024 m. Užimtumo tarnybos veiklos ataskaita aiškiai rodo, kad Lietuvos darbo rinka vis labiau priklauso nuo technologinių pokyčių, ypač dirbtinio intelekto sprendimų, kurie mažina ne kvalifikuotos darbo jėgos paklausą. Tai stiprina struktūrinį nedarbą ir didina poreikį persikvalifikavimui bei greitam įgūdžių atnaujinimui. Vienas ryškiausių iššūkių išlieka jaunimo nedarbas. Jį lemia darbo patirties trūkumas, įgūdžių neatitikimas darbo rinkos poreikiams, motyvacijos problemos bei regioniniai skirtumai. Taip pat svarbus veiksnys – ribotas darbo vietų pasirinkimas regionuose ir mažas mobilumas. Tai rodo, kad jaunimo integracija į darbo rinką išlieka priklausoma ne tik nuo individualių kompetencijų, bet ir nuo struktūrinių ekonominių sąlygų. Užimtumo tarnybos paslaugų plėtra 2024 m. ypač orientuota į individualizuotą pagalbą. Išplėsta atvejo vadyba ir stiprinamas bendradarbiavimas su savivaldybėmis bei socialiniais partneriais. Tai leidžia geriau pritaikyti paslaugas skirtingoms grupėms – ypač jaunimui, ilgalaikiams bedarbiams ir ne kvalifikuotiems darbuotojams. Svarbi kryptis – regioniniai karjeros centrai „Karjeras“, kurie tampa pagrindiniu PO instrumentu. Jie teikia konsultacijas, karjeros planavimo paslaugas, supažindina su darbo rinka ir skatina praktinį profesijų pažinimą. Tai tiesiogiai prisideda prie jaunimo profesinio pasirinkimo kokybės ir mažina netinkamų studijų bei darbo pasirinkimų riziką. 2024 m. taip pat išryškėja stipri profesinio konsultavimo ir praktinio mokymosi integracija. Studentų praktikos viešajame sektoriuje plėtra rodo siekį anksčiau įtraukti jaunimą į realią darbo aplinką, taip stiprinant jų įsidarbinimo galimybes.

⁵⁹ Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Užimtumo tarnybos 2022 metų veiklos ataskaita. 2023. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

⁶⁰ Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Užimtumo tarnybos 2023 metų veiklos ataskaita. 2024. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

⁶¹ Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Užimtumo tarnybos 2023 metų veiklos ataskaita. 2025. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
Užimtumo tarnybos 2025 metų veiklos ataskaita ⁶²	Ryškėja mokymosi ir perkvalifikavimo svarba. Ypač išsiskiria PM ir aukštos pridėtinės vertės kompetencijų įgijimas, kurie pasižymi aukštu įsidarbinimo efektyvumu (virš 80–95 proc.). Tai rodo, kad aktyvios darbo rinkos politikos priemonės tampa vis efektyvesnės sprendžiant kvalifikacijos trūkumą. Svarbi tendencija – stiprėjantis individualizuotas profesinis konsultavimas ir skaitmeninių įrankių taikymas. Regioniniai karjeros centrai „Karjeras“ ir skaitmeninės savęs pažinimo priemonės („Pažink save“) rodo perėjimą prie modernesnio karjeros planavimo modelio, kuris orientuotas į individualius gebėjimus ir duomenimis grįstą sprendimų priėmimą. 2025 m. taip pat stiprinamas jaunimo įtraukimas į darbo rinką per praktines veiklas – studentų praktikas viešajame sektoriuje, karjeros centrų plėtrą ir skaitmeninių įgūdžių ugdymo programas. Tai tiesiogiai prisideda prie jaunimo užimtumo didinimo ir darbo patirties stokos problemos mažinimo.
UŽT „Lietuvos užimtumo tendencijos 2024 m. ir ateities prognozės“ ⁶³	Pažymima, kad 2024 m. darbo rinkoje ryškėja struktūriniai neatitikimai tarp kvalifikacijos, įgūdžių ir darbo rinkos poreikių. Didėja jaunimo (16–29 m.) dalis bedarbių struktūroje, o tai rodo išliekanti perėjimo iš švietimo į darbo rinką sudėtingumą. Reikšminga tendencija – aukštojo išsilavinimo turinčių bedarbių augimas, tačiau kartu išlieka aukšta dalis asmenų, neturinčių profesinio pasirengimo (apie trečdalis visų registruotų bedarbių). Tai rodo, kad nedarbas Lietuvoje vis labiau tampa ne tik kvalifikacijos stokos, bet ir kompetencijų atitikimo rinkai problema. 2024 m. aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (ypač paramos mokymuisi) dalyvavo 19,5 tūkst. asmenų, daugiausia – profesinio mokymo programose. Jaunimas sudarė beveik trečdalį dalyvių. PO sistemos implikacija: stiprėja poreikis ankstyvam karjeros planavimui ir efektyvesniam jaunimo nukreipimui į paklausias kvalifikacijas, nes perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką išlieka fragmentuotas.
UŽT „Lietuvos užimtumo tendencijos 2025 m. ir ateities prognozės“ ⁶⁴	Pažymima, kad 2025 m. fiksuojamas nedidelis struktūrinis stabilizavimasis, tačiau išlieka aiškūs segmentiniai disbalansai. Didėja vyresnių nei 50 m. bedarbių dalis, o jaunimo ir vidutinio amžiaus grupių dalys šiek tiek mažėja. Kas trečias bedarbis vis dar neturi profesinio pasirengimo, tačiau ši dalis nežymiai mažėja. Tuo pačiu auga profesinį išsilavinimą turinčių bedarbių dalis, kas rodo, kad problema vis dažniau susijusi su nepakankamu kvalifikacijų atitikimu darbo rinkai, o ne vien jų nebuvimu. 2025 m. išryškėja mokymosi priemonių efektyvumas: profesinio mokymo dalyvių įsidarbinimas po 6 mėn. – ~85,9 proc. Tai rodo, kad mokymosi ir įdarbinimo integruoti modeliai yra efektyviausi. PO sistemos implikacija: stiprėja poreikis labiau individualizuotam karjeros planavimui ir pameistrystės / darbo mokantis modelių plėtrai, tačiau išlieka problema – ne visi jaunuoliai pasiekia šias priemones.
OSP statistika apie nedirbantį, nesimokantį ir mokymuose nedalyvaujantį jaunimą ⁶⁵	Iš šių duomenų, surinktų atlikus Gyventojų užimtumo statistinį tyrimą, pastebima, kad nedirbančių, nesimokančių ir nedalyvaujančių jaunų žmonių (15–24 m.) dalis didėja – nuo 2022 m., kai siekė 9,7 proc., padidėjo iki 12,5 proc. 2025 m. NEET rodiklis gali būti traktuojamas kaip kontekstinis rizikos rodiklis, kuris gali signalizuoti PO, perėjimo iš švietimo į darbo rinką ir pagalbos jaunuoliams iššūkius. Didėjanti nedirbančių, nesimokančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunuolių dalis rodo, kad dalis jaunų žmonių susiduria su profesinio apsisprendimo, karjeros planavimo ar integracijos į darbo rinką sunkumais.
Lietuvos švietimas ir kultūra 2023 m. leidimas ⁶⁶	Leidinyje pabrėžiama, kad profesinio mokymo paskirtis yra padėti asmeniui įgyti, keisti ar tobulinti kvalifikaciją bei pasiręsti dalyvauti kintančioje darbo rinkoje. Tai atskleidžia glaudų PO ir darbo rinkos poreikių ryšį, nes PM suvokiamas kaip viena pagrindinių priemonių prisitaikyti prie ekonominių ir technologinių pokyčių. Profesinio mokymo sistema Lietuvoje orientuota į skirtingų mokinių poreikius ir suteikia galimybę ne tik įgyti profesinę kvalifikaciją, bet ir kartu baigti pagrindinį ar vidurinį ugdymą. Tai svarbu PO kontekste, nes mokiniai gali derinti bendrąjį ugdymą su ankstyvu profesiniu pasirinkimu ir praktinių kompetencijų ugdymu. Statistiniai duomenys rodo, kad profesinį mokymą besirenkančiųjų skaičius mažėja – per 10 metų beveik perpus nuo maždaug 21 tūkst. mokinių iki maždaug 12,5 tūkst. priimtų mokinių. 2021–2022 mokslo metų pradžioje profesinio mokymo įstaigose mokėsi 26,7 tūkst. mokinių, o daugiau nei pusė jų siekė kartu su profesija įgyti ir vidurinį išsilavinimą.

⁶² Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Užimtumo tarnybos 2025 metų veiklos ataskaita. 2026. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

⁶³ Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Lietuvos darbo rinkos tendencijos 2024 m. ir prognozės. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-tendencijos/89>

⁶⁴ Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Lietuvos darbo rinkos tendencijos 2025 m. ir prognozės. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-tendencijos/89>

⁶⁵ OSP. Ndirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=110b0a03-3a70-42ad-ae09-65b5b0a81ff7>

⁶⁶ Lietuvos statistikos departamentas. Lietuvos švietimas ir kultūra 2023. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-ir-kultura-2022>

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
	Tai rodo augantį profesinio mokymo vaidmenį jaunimo karjeros planavimo procese ir didesnę profesinio mokymo integravimą į bendrą švietimo sistemą. Leidinyje taip pat atsiskleidžia profesinio mokymo svarba darbo rinkai – 2021 m. profesinio mokymo įstaigos parengė 9,6 tūkst. kvalifikuotų specialistų. Tai rodo, kad PM išlieka reikšmingas kvalifikuotos darbo jėgos rengimo instrumentas, tiesiogiai susijęs su šalies ekonomikos ir užimtumo poreikiais.
MUKIS profesinio konsultavimo gairės ⁶⁷	Profesinis konsultavimas apibrėžiamas kaip procesas, padedantis mokiniui pažinti save, suprasti karjeros galimybes, planuoti ir įgyvendinti karjeros sprendimus. Ugdomos keturios pagrindinės kompetencijos: savęs pažinimo, karjeros galimybių pažinimo, karjeros planavimo ir karjeros įgyvendinimo. Išskiriamas profesinio konsultavimo tikslas – padėti mokiniui įvertinti savo stiprybes, gebėjimus, interesus ir priimti pagrįstus sprendimus dėl mokymosi bei profesijos pasirinkimo. Tam naudojami karjeros testai, individualios ir grupinės konsultacijos, informacinės paskaitos apie studijas, profesijas ir darbo rinką. Pabrėžiama, kad karjeros specialistas konsultuoja mokinius individualiai arba grupėse, prireikus bendradarbiauja su psichologais, mokytojais, socialiniais pedagogais ir tėvais. Individualios konsultacijos padeda sudaryti ugdymo ir karjeros planą, o grupiniai užsiėmimai suteikia žinių apie profesijas, studijų galimybes ir karjeros planavimą. Taip pat kviečiama dalyvauti LINEŠA organizuojamose nemokamose paskaitose, skirtose mokiniams tyrinėti profesines galimybes, susieti informaciją apie studijas su individualiais interesais. Sistemoje taip pat pateikiama metodinė pagalba teikiant profesinio konsultavimo paslaugą, įtraukiant karjeros testus, edukacinius žaidimus, MUKIS biblioteką ir kt.
MUKIS „Profesinis orientavimas mokyklose: 2024-2025 m. m. aktualijos“, įvykęs 2024 m. rugsėjo 11 d. ⁶⁸	Pabrėžiama, kad karjeros konsultavimas mokyklose tampa vis labiau skaitmenizuotas ir sistemingas. MUKIS platforma tampa pagrindiniu įrankiu, vienijančiu metodinę medžiagą, karjeros planavimo priemones, mokinių užduotis ir specialistų kvalifikacijos tobulinimą, taip stiprinant PO prieinamumą visoje šalyje. Didelis dėmesys skiriamas karjeros specialistų kompetencijų stiprinimui, metodinei pagalbai ir tinklaveikiai. Tai apima mokymus, renginius, praktines konferencijas bei bendradarbiavimą su regioniniais karjeros centrais ir socialiniais partneriais. Tokios priemonės siekia užtikrinti kokybišką mokinių profesinį konsultavimą tiek individualiai, tiek grupėse. Svarbus pokytis – PO stebėsenos sistemos atnaujinimas, pereinant prie MUKIS kaip pagrindinės duomenų ir veiklų valdymo platformos. Tai rodo siekį efektyviau stebėti ugdymo karjerai rezultatus ir geriau koordinuoti paslaugas.
Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) 2022 m. veiklos ataskaita ⁶⁹	2022 m. ESFA daug dėmesio skyrė karjeros specialistų tinklo sukūrimui ir socialiai pažeidžiamų grupių integracijai į darbo rinką. Pradėtas projektas „Karjeros specialistų tinklo vystymas“, kurio tikslas – užtikrinti PO paslaugų prieinamumą mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose. Įdarbinta 360 karjeros specialistų, taip stiprinant sisteminį PO diegimą švietime. Taip pat įgyvendinti projektai, skirti socialinei įtraukčiai ir profesinei reabilitacijai, apimančios profesinį konsultavimą, įgūdžių ugdymą ir integraciją į darbo rinką. Tai rodo, kad PO buvo glaudžiai siejamas su socialinės politikos tikslais ir užimtumo didinimu.
Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) 2023 m. veiklos ataskaita ⁷⁰	2023 m. baigtas įgyvendinti karjeros specialistų tinklo projektas, kuris pasiekė ir viršijo numatytus rodiklius. Nors dalis lėšų įsisavina vėluojant, sistema buvo pripažinta efektyvia ir nuspręsta ją tęsti valstybės biudžeto finansavimu. Pagrindinis akcentas – PO paslaugų įtvirtinimas kaip nuolatinės švietimo sistemos dalies. Karjeros specialistų tinklas tapo struktūrine pagalbos sistema mokiniams, užtikrinančia konsultavimą įvairiuose švietimo lygmenyse. Taip pat pabrėžta, kad ES fondų investicijos prisidėjo prie ilgalaikio PO sistemos įtvirtinimo Lietuvoje.
Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) 2024 m. veiklos ataskaita ⁷¹	2024 m. ESFA dėmesys persikėlė į suaugusiųjų PO ir skaitmeninių sprendimų plėtrą. Pradėtas projektas „Krypties kompasas“, kuriuo siekiama sukurti nuotolinį karjeros orientavimo modelį suaugusiems ir integruoti jį į individualių mokymosi paskyrų (IMP) sistemą.

⁶⁷ MUKIS. Profesinis konsultavimas. Ugdomos kompetencijos, tikslas, uždaviniai, organizavimas. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/karjeros-specialistams/karjeros-paslaugos/profesinis-konsultavimas>

⁶⁸ Profesinis orientavimas mokyklose: 2024-2025 m. m. aktualijos. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/naujienos/profesinis-orientavimas-mokyklose-2024-2025-m-m-aktualijos>

⁶⁹ Europos socialinio fondo agentūra. Europos socialinio fondo agentūros 2022 m. veiklos ataskaita. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>

⁷⁰ Europos socialinio fondo agentūra. Europos socialinio fondo agentūros 2023 m. veiklos ataskaita. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>

⁷¹ Europos socialinio fondo agentūra. Europos socialinio fondo agentūros 2024 m. veiklos ataskaita. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>

Šaltinio pavadinimas	Pateikta informacija
	Tai rodo PO plėtrą už mokyklos ribų – į suaugusiųjų mokymosi ir persikvalifikavimo sritį. Taip pat toliau stiprinamas karjeros paslaugų skaitmenizavimas ir sisteminis prieinamumas.
Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) 2025 m. veiklos ataskaita ⁷²	2025 m. ESFA veikia orientuota į profesinio mokymo prieinamumo ir kokybės stiprinimą bei sistemų integraciją su darbo rinka. Įgyvendinti projektai gerina profesinio mokymo prieinamumą socialiai pažeidžiamiems mokiniams ir stiprina profesijos mokytojų kompetencijas per praktines stažuotes įmonėse. Taip pat toliau plėtojamas suaugusiųjų PO modelis, o nuotolinės karjeros konsultacijos tampa nuolatine paslauga. IMP sistema integruojama kaip pagrindinė platforma mokymų pasirinkimui ir karjeros planavimui, susiejant ją su Užimtumo tarnybos finansuojamomis priemonėmis.
„Kurk Lietuvai“ projektų sąrašas ⁷³ ir teminio tyrimo ataskaita „Profesinio orientavimo sistema valstybės mastu“	„Kurk Lietuvai“ puslapyje skelbiami jau įvykdyti ar vykdomi projektai. Šiuo metu vienas iš įgyvendinamų projektų siekia mažinti NEET jaunimo dalį Lietuvoje, analizuojant, kaip veikia PO sistema pereinant iš švietimo į darbo rinką, ir identifikuojant institucinius bei regioninius „nutūkimo taškus“, kuriuose jaunuoliai prarandami tarp švietimo, karjeros konsultavimo ir užimtumo paslaugų. Analizė rodo, kad PO sistema Lietuvoje yra fragmentuota: karjeros konsultavimas mokyklose, regioniniai karjeros centrai, Užimtumo tarnybos paslaugos ir savivaldybių iniciatyvos veikia lygiagrečiai, tačiau nepakankamai koordinuoti. Dėl to dalis jaunuolių negauna nuoseklaus karjeros kelio palaikymo, o ypač didelė rizika išlieka pereinamuoju laikotarpiu po mokyklos baigimo. Esminės įgyvendinimo spragos: ● nepakankamas duomenų ir stebėsenos sistemos susietumas tarp švietimo ir užimtumo sektorių; ● ribotas ankstyvas NEET rizikos identifikavimas mokyklose; ● silpnas grįžtamasis ryšys tarp PO paslaugų ir realių darbo rinkos rezultatų; ● regioninis PO paslaugų prieinamumo ir kokybės netolygumas; ● neaiškūs „perėjimo taškai“ tarp mokyklos, karjeros centrų ir Užimtumo tarnybos. Projektas orientuotas į rekomendacijas, kaip sustiprinti šią grandinę: užtikrinti nuoseklesnį jaunuolio kelią per PO sistemą, geriau integruoti skaitmenines stebėsenos priemones (MUKIS / UŽT / IMP), ir sukurti aiškesnius institucinius perdavimo mechanizmus, kad mažėtų jaunimo iškritimas iš švietimo ir užimtumo sistemos.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose naudojami PO stebėsenai aktualūs rodikliai

Siekiant įvertinti, ar savivaldybių strateginio planavimo ir veiklos stebėsenos sistemoje naudojami PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir ar šiame lygmenyje taikomi papildomi rodiklių tipai, kurie nebuvo identifikuoti analizuojant nacionalinę PO stebėseną, atlikta iliustracinė savivaldybių strateginio planavimo dokumentų atvejų analizė. Analizei atrinkti skirtingus PO įtraukimo į savivaldybių planavimo ir stebėsenos sistemą būdus atspindintys atvejai: PO kaip strateginio uždavinio ir jo rezultato rodiklio, PO kaip konkrečios strateginio plano priemonės, PO kaip strateginio veiklos plano priemonės ir indėlio rodiklio bei PO kaip savivaldybei pavaldžios įstaigos veiklos rodiklio. Atvejų analizės tikslas nėra nustatyti PO rodiklių paplitimą visose Lietuvos savivaldybėse ar sudaryti išsamų jų naudojamų rodiklių registrą. Analizė siekiama nustatyti, kokio pobūdžio PO rodikliai praktiškai naudojami savivaldybių planavimo ir stebėsenos sistemoje, kokioms stebėsenos dimensijoms jie priskirtini ir ar jie papildo kitose šios analizės dalyse, įskaitant LINEŠA vykdomos PO stebėsenos analizę, jau identifikuotas rodiklių grupes ar rodiklius.

Tai iliustruoja šie pavyzdžiai.

Strateginio plėtros planavimo lygmuo (SPP): Pateikiami tai iliustruojantys pavyzdžiai:

⁷² Europos socialinio fondo agentūra. Europos socialinio fondo agentūros 2025 m. veiklos ataskaita. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>

⁷³ „Kurk Lietuvai“. Projektai. Prieiga internetu: <https://www.kurklt.lt/projektai>

- Plungės rajono savivaldybės 2026–2028 m. SVP nurodytas su SPP siejamas uždavinys „Tobulinti karjeros planavimo ir profesinio orientavimo sistemos veiklą“, kuriam nustatytas rodiklis „Karjeros planavimo ir profesinio orientavimo sistemomis pasinaudojusių moksleivių dalis (%)“. Dokumente pateikiama ir faktinė bei siektina rodiklio reikšmė⁷⁴. Pagal stebėsenos logiką šis rodiklis pirmiausia apibūdina PO paslaugų aprėptį, t. y. parodo, kokia tikslinės grupės dalis pasinaudojo PO sistema, tačiau savaime neparodo suteiktų paslaugų kokybės ar poveikio mokiniui.
- Kauno rajono SPP PO yra įtrauktas kaip konkreti priemonė – „Informuoti ir konsultuoti visuomenę apie Kauno rajono savivaldybėje vykdomą profesinį orientavimą ir perkvalifikavimą“. Priemonė yra uždavinio „2.1.3. uždavinys. Siekti sumanios pramonės, logistikos, inovacijų ir technologijų, sveikatos priežiūros bei stiprinimo, turizmo kryptų profesinio orientavimo, skatinti mokymąsi visą gyvenimą“ dalis⁷⁵. SPP numatyta efekto, rezultato ir produkto rodiklių sistema, tačiau šiai priemonei nenustatytas atskiras aiškiai identifikuojamas PO rezultato ar poveikio rodiklis. Šis atvejis rodo, kad PO gali būti integruotas į savivaldybės strateginio planavimo sistemą kaip priemonė, tačiau tai savaime nereiškia, kad kartu sukurama atskira PO rezultatų stebėsenos sistema.

Strateginio veiklos planavimo lygmuo (SVP):

- Širvintų r. savivaldybės 2025–2027 m. SVP priemonei „Karjeros specialistai ir profesinio orientavimo paslaugos“ nustatytas stebėsenos rodiklis „Karjeros specialistų etatų skaičius (vnt.)“, kurio planinė reikšmė – 1,8 etato⁷⁶. Šis rodiklis apibūdina PO sistemai skirtus žmogiškuosius išteklius, todėl pagal stebėsenos logiką laikytinas indėlio rodikliu, o ne PO rezultato ar poveikio rodikliu.

Savivaldybės pavaldžių įstaigų veiklos stebėsenos lygmuo:

- Kazlų Rūdos pedagoginės psichologinės tarnybos strateginiame plane karjeros specialistų veiklai numatytas kiekybinis kriterijus – mokiniams suteiktų PO paslaugų apimtis valandomis, atskirai skaidant ugdymą karjerai, profesinį informavimą / veiklinimą ir konsultavimą⁷⁷. Šis rodiklis siejamas su Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo įgyvendinimu ir pagal stebėsenos logiką priskirtinas PO proceso / paslaugų apimties rodikliams.

Atvejų analizė patvirtina, kad savivaldybių strateginio ir veiklos planavimo dokumentuose PO stebėsenai aktualūs rodikliai jau yra naudojami. Nagrinėtuose dokumentuose nustatyti rodikliai apima PO sistemai skiriamus žmogiškuosius išteklius, PO paslaugų apimtį, mokinių aprėptį ir konkrečių PO priemonių ar veiklų įgyvendinimą. Taigi savivaldybių strateginio planavimo sistema gali būti papildomas PO stebėsenai aktualios informacijos šaltinis.

Kartu nagrinėti atvejai neatskleidė iš esmės naujų PO stebėsenos dimensijų, palyginti su nacionaliniu lygmeniu ir LINEŠA vykdomoje PO stebėsenoje jau identifiкуotomis rodiklių grupėmis. Savivaldybių dokumentuose nustatyti rodikliai daugiausia patenka į jau identifiкуotas indėlio ir proceso / paslaugų aprėpties dimensijas: vertinamas karjeros specialistų skaičius ar etatai, suteiktų paslaugų apimtis, PO paslaugomis pasinaudojusių mokinių dalis ir konkrečių PO veiklų įgyvendinimas.

Atvejai taip pat parodo, kad panašaus pobūdžio PO informacija savivaldybių planavimo sistemoje gali būti įtvirtinama skirtingais lygmenimis – SPP, SVP ar savivaldybei pavaldžių įstaigų veiklos dokumentuose – ir

⁷⁴ Plungės rajono savivaldybės 2026–2028 metų strateginis veiklos planas. Prieiga internetu: https://www.e-tar.lt/rs/lasupplement/00d8776008c211f1b465ab875bcad79f/ee930ee108d411f1b857e6a5596b0ef2/format/ISO_PDF/?com

⁷⁵ Kauno raj. savivaldybės 2021–2027 metų strateginis plėtros planas. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAP/ceb07ac0e68211e99f05bdf72918ad4e/?com>

⁷⁶ Širvintų raj. savivaldybės strateginis veiklos planas 2025–2027 m. Prieiga internete: <https://www.sirvintos.lt/data/public/uploads/2025/02/sirvintu-rajono-savivaldybes-2025-2027-metu-strateginis-veiklos-planas.pdf>

⁷⁷ Kazlų Rūdos pedagoginės psichologinės tarnybos veiklos ataskaita 2024 m. Prieiga internetu: <https://www.kazluruda.lt/doclib/ovgfbmmjigw297gsw98v5qdpr29bpz7z?.com>

išreiškiama skirtingais rodikliais bei matavimo vienetais. Todėl šių rodiklių egzistavimas savaime nesudaro vieningos savivaldybių PO stebėsenos sistemos ir neužtikrina jų tarpusavio palyginamumo.

Atsižvelgiant į atvejų analizės paskirtį, išsami visų Lietuvos savivaldybių SPP, SVP ir pavaldžių įstaigų planavimo dokumentuose naudojamų PO rodiklių inventorizacija šiame tyrimo etape nėra būtina. Tokia inventorizacija būtų reikalinga, jeigu būtų siekiama nustatyti PO rodiklių paplitimą savivaldybėse ar sudaryti išsamų jų registrą. Tačiau kuriant nacionalinio PO stebėsenos modelio rodiklių struktūrą svarbiausia nustatyti naudojamų rodiklių tipus ir identifikuoti, ar savivaldybių praktikoje egzistuoja papildomos stebėsenos dimensijos. Nagrinėti skirtingų planavimo lygmenų atvejai tokių iš esmės naujų dimensijų neparodė.

Todėl savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose naudojami PO rodikliai tolesniame modelio kūrimo etape tikslingai vertintini kaip papildomas esamos praktikos ir galimų rodiklių operacionalizavimo šaltinis, o ne kaip atskira nacionalinio PO stebėsenos modelio rodiklių sistema. Aktualu ne papildomai inventorizuoti analogiškus indėlio, veiklos ir aprėpties rodiklius, bet įvertinti jų suderinamumą su nacionaline švietimo stebėsenos sistema, nustatyti vienodas rodiklių apibrėžtis, skaičiavimo metodikas ir duomenų šaltinius bei spręsti 5.1 etape identifikuotą esminę spragą – nepakankamą PO paslaugų kokybės, mokinio rezultatų ir poveikio matavimą.

3.3. Ekspertinis apibendrinimas

Atlikta antrinių šaltinių analizė rodo, kad 2022–2025 m. PO stebėseną Lietuvoje buvo plėtojama keliomis kryptimis: stiprinant PO paslaugų prieinamumą, formuojant karjeros specialistų tinklą, pereinant nuo projekcinio finansavimo prie nuolatinio valstybės biudžeto finansavimo, plėtojant MUKIS kaip praktinę duomenų rinkimo ir metodinės pagalbos infrastruktūrą bei didinant PO sąsają su darbo rinkos poreikiais. Toliau analizės rezultatai apibendrinami pagal TS 5.1.2 nurodytus elementus: principus, metodus, rodiklius, vertinimo priemones ir praktikas.

7 lentelė. Antrinių šaltinių analizės apibendrinimas

Elementas	Analizėje identifikuota bendra šaltinių logika	Vertinimo išvada ir reikšmė PO stebėsenos modeliui
Stebėsenos principai	Analizuotuose šaltiniuose išryškėja keli pasikartojantys PO stebėsenos principai: sistemingas ir periodiškasis duomenų rinkimas, paslaugų aprėpties ir prieinamumo matavimas, duomenų palyginamumas tarp teritorijų ir švietimo įstaigų, skirtingų administracinių duomenų šaltinių integravimas, stebėsenos rezultatų naudojimas sprendimų priėmimui, tarpinstitucinis keitimasis duomenimis bei PO rezultatų siejimas su mokymosi ir darbo rinkos rezultatais. ŠMSM, ESFA ir MUKIS / LINEŠA šaltiniuose didesnis dėmesys skiriamas PO paslaugų teikimo, jų aprėpties, karjeros specialistų tinklo ir finansavimo stebėsenai, o STRATA, UŽT ir statistikos šaltiniai suteikia galimybes PO stebėseną papildyti mokymosi tęstinumo, perėjimo tarp švietimo pakopų, užimtumo ir darbo rinkos rodikliais. Tokiu būdu PO stebėseną suprantama ne tik kaip suteiktų paslaugų apskaita, bet kaip skirtingus duomenų šaltinius jungianti sistema, leidžianti vertinti PO įgyvendinimą, jo rezultatus ir sąsajas su tolesnėmis asmens mokymosi bei profesinėmis trajektorijomis.	Bendra išvada – esama PO stebėsenos samprata jau apima svarbiausius sistemos prieinamumo ir koordinavimo principus, tačiau nepakankamai išplėtoti kokybės, poveikio, mokinio karjeros kompetencijų pokyčio ir grįžtamojo ryšio principai. Todėl nacionaliniame modelyje principų logika turi būti išplėsta nuo paslaugų suteikimo apskaitos iki paslaugų kokybės, rezultatų ir duomenų panaudojimo sprendimams vertinimo.
Taikomi metodai	Šaltiniuose daugiausia taikomi administracinių duomenų analizės, institucinių veiklos ataskaitų analizės, projektų rodiklių stebėsenos, švietimo ir darbo rinkos statistikos analizės, apklausų, tyrimų, teminių vertinimų ir kokybinių įžvalgų	Bendra išvada – metodų bazė yra pakankama sistemos aprėpčiai, ištekliams ir kontekstui stebėti, tačiau jie yra fragmentiški, nestandartizuoti, nesisteminiai arba nesusieti į bendrą modelį, todėl neleidžia patikimai vertinti poveikio. Reikalingas

Elementas	Analizėje identifikuota bendra šaltinių logika	Vertinimo išvada ir reikšmė PO stebėsenos modeliui
	apibendrinimo metodai. MUKIS ir LINEŠA šaltiniai rodo praktinį duomenų rinkimo per formas / anketas metodą, o NŠA, STRATA ir Užimtumo tarnybos šaltiniai papildo stebėseną lyginamąja, tendencijų ir kontekstinių rodiklių analize.	mišrus vertinimo modelis, jungiantis administracinius duomenis, MUKIS veiklų duomenis, mokinių / karjeros specialistų apklausas, kokybinius vertinimus ir ilgalaikių švietimo bei užimtumo trajektorijų analizę.
Rodikliai	Analizuotuose šaltiniuose identifikuoti rodikliai suskirstyti į tris grupes: 1) apskaičiuojami iš esamų duomenų – mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis; karjeros specialistų skaičius ir etatai; specialistų ir mokinių santykis; paslaugų ir veiklų apimtys; individualių konsultacijų prieinamumas; MUKIS naudojimas; regioninių karjeros centrų veikla; mokinių pasirinkimai; profesinio mokymo ar studijų pasirinkimas; NEET, jaunimo nedarbo, kvalifikacijos neturinčių jaunuolių ir mokymosi tęstinumo rodikliai; 2) rodikliai, kuriuos būtų galima apskaičiuoti tik susiejus skirtingų informacinių sistemų duomenis – PO paslaugų gavimo sąsajos su mokinių tolesnio mokymosi trajektorijomis, mokymosi nutraukimu, absolventų užimtumu, darbo rinkos poreikiais ir regioniniais skirtumais. Analizuotuose šaltiniuose tokie rodikliai yra identifikuojami kaip reikalingi, tačiau jų apskaičiavimui būtina duomenų integracija, kuri šiuo metu nėra visiškai įgyvendinta; 3) reikalaujantys naujo duomenų rinkimo – PO paslaugų kokybės, mokinių pasitenkinimo, karjeros kompetencijų pokyčio, individualios pažangos, informuotų sprendimų, poveikio ir grįžtamojo ryšio rodikliai. Šis grupavimas yra pagal duomenų gavimo galimybę. Tuo tarpu toliau sekantis grupavimas yra pagal rodiklių turinį. Tai yra dvi skirtingos klasifikacijos. Identifikuoti rodikliai gali būti grupuojami į: 1. aprėpties ir prieinamumo rodiklius – mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis; individualių konsultacijų prieinamumas; regioninių karjeros centrų paslaugų gavėjai; 2. išteklių ir proceso rodiklius – karjeros specialistų skaičius ir etatai; specialistų ir mokinių santykis; paslaugų ir veiklų apimtys; MUKIS naudojimas; 3. kontekstinius / perėjimo rodiklius – mokinių pasirinkimai; profesinio mokymo ar studijų pasirinkimas; NEET; jaunimo nedarbas; kvalifikacijos neturinčių jaunuolių dalis; mokymosi tęstinumas; 4. papildomų duomenų reikalaujančius kokybės ir poveikio rodiklius – mokinių pasitenkinimas, karjeros kompetencijų pokytis, individuali pažanga, informuoto pasirinkimo kokybė, grįžtamas ryšys.	Bendra išvada – esama rodiklių sistema geriausiai leidžia matuoti indėlį, procesą, aprėptį ir prieinamumą, tačiau rezultatų ir poveikio vertinimui identifikuoti potencialūs rodikliai, kuriems apskaičiuoti reikėtų duomenų susiejimo. Todėl PO stebėsenos modelyje rodiklius reikia planuoti trimis etapais: pirmiausia naudoti jau prieinamus administracinius ir statistinius duomenis, antrajame etape sukurti ir įdiegti MUKIS, ŠVIS, UŽT, OSP ir kitų duomenų šaltinių integraciją, kuri leistų apskaičiuoti jau identifikuotus, tačiau šiuo metu dėl duomenų integracijos stokos neapskaičiuotus rodiklius.
Vertinimo priemonės	Identifikuotos pagrindinės vertinimo priemonės: MUKIS duomenų teikimo formos ir stebėsenos	Bendra išvada – vertinimo priemonių yra daug, tačiau jos nėra sujungtos į vieningą, aiškią

Elementas	Analizėje identifikuota bendra šaltinių logika	Vertinimo išvada ir reikšmė PO stebėsenos modeliui
	anketos, LINEŠA metodinė ir informacinė medžiaga, ŠMSM veiklos ataskaitos, ESFA projektų stebėsenos formos, NŠA tyrimai, STRATA analizės, Užimtumo tarnybos veiklos ataskaitos ir darbo rinkos apžvalgos, OSP statistika, savivaldybių ir mokyklų lygmens informacijos rinkimo formos, karjeros specialistų metodinės priemonės, mokinių apklausos, karjeros testai ir praktinio profesijų pažinimo veiklų vertinimas.	duomenų architektūrą. Trūksta bendro duomenų žodyno, vienodų duomenų formatų, validavimo procedūrų, atsakomybių ir grįžtamojo ryšio mechanizmo. Todėl PO stebėsenos modelyje būtina nustatyti, kokie duomenys renkami mokyklos, savivaldybės ir nacionaliniu lygmenimis, kaip jie tikrinami, kaip apibendrinami ir kokiems sprendimams naudojami.
Identifikuotos praktikos	Analizėje nustatytos PO stebėsenos praktikos apima karjeros specialistų tinklo ir jo aprėpties stebėjimą, PO paslaugoms skiriamo finansavimo ir jo panaudojimo apskaitą, MUKIS naudojimą PO veiklų ir jų dalyvių duomenims rinkti bei sisteminti, taip pat skirtingų PO paslaugų – individualių ir grupinių konsultacijų, profesinio veiklinimo, pažintinių vizitų, karjeros renginių ir kitų veiklų – vykdymo bei aprėpties fiksavimą. PO paslaugų teikimo praktikos šioje analizėje aktualios tiek, kiek jų įgyvendinimas yra stebimas ir gali būti išreikštas konkrečiais duomenimis ar rodikliais. Todėl vertinama ne pati konsultacijų, profesinio veiklinimo, karjeros dienų, pameistrystės ar kitų PO veiklų organizavimo praktika, bet tai, kokie duomenys apie šias veiklas renkami, kas juos renka, kur jie kaupiami, kokiais rodikliais išreiškiami ir kaip stebėsenos rezultatai panaudojami PO sistemos valdymui bei tobulinimui.	Bendra išvada – praktikos rodo perėjimą nuo projektinės ir fragmentiškos PO sistemos prie labiau institucionalizuoto modelio. Tačiau išlieka nevienodas paslaugų ir duomenų rinkimo taikymas savivaldybėse bei mokyklose, nepakankamas švietimo ir užimtumo duomenų susiejimas, ribota paslaugų kokybės stebėsenos ir ne iki galo aiškus sprendimų priėmimo ciklas. Todėl gerąsias praktikas reikia standartizuoti, o stebėsenos rezultatus susieti su planavimu, finansavimu, metodine pagalba ir paslaugų tobulinimu.

Šaltinis: parengta konsultanto

Antrinių šaltinių analizė rodo, kad PO stebėsenoje jau naudojami įvairūs kiekybiniai ir kokybiniai duomenys, tačiau jų taikymas nėra pakankamai integruotas į vieningą stebėsenos sistemą. Todėl pagrindinis tobulinimo poreikis siejamas ne su atskirų vertinimo priemonių sukūrimu, o su esamų duomenų, rodiklių ir vertinimo rezultatų sujungimu į nuoseklų stebėsenos ciklą.

4. Valstybės ir savivaldybės institucijų kaupiamų duomenų ir rodiklių vertinimas

Šiame skyriuje analizuojami valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiami duomenys ir iš jų apskaičiuojami arba potencialiai gali būti apskaičiuojami rodikliai, kurie yra arba gali būti reikšmingi PO stebėsenai (žr. 8 lentelę). Analizės tikslas – nustatyti, kokia jau egzistuojanti duomenų infrastruktūra gali būti panaudota kuriant PO stebėsenos modelį, kokie duomenys šiuo metu kaupiami skirtinguose lygmenyse, kiek jie yra patikimi, prieinami, suderinami tarpusavyje ir tinkami reguliariai stebėsenai bei sprendimams priimti. Analizėje apžvelgiami tik tie registrai, informacinės sistemos ir institucijų kaupiami duomenys, iš kurių galima apskaičiuoti PO stebėsenai reikalingus rodiklius arba kurie naudojami šių rodiklių interpretavimui. Šioje analizėje duomenys skirstomi į keturias grupes: (1) tiesioginius PO duomenis, (2) rezultato ir perėjimo duomenis, (3) kontekstinius duomenis ir (4) papildomai renkamus kokybės bei poveikio duomenis. Paaiškinimai pateikti lentelėje.

8 lentelė. Rodiklių vertinimas

Rodiklių grupė	Rodiklių pavyzdžiai	Rodiklio apskaičiavimo formulė PO stebėsenos modelyje	Reikšmė PO stebėsenai
Aprėpties ir prieinamumo rodikliai	Mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis	Tiesioginis PO duomuo + būtinas vardiklis	Tiesioginis PO duomuo – paslaugas gavusių mokinių skaičius; būtinas vardiklis – bendras atitinkamos mokinių grupės skaičius. Leidžia vertinti paslaugų aprėptį.
	Individualių konsultacijų prieinamumas	Tiesioginis PO duomuo + būtinas vardiklis	Parodo, kokia mokinių dalis turi galimybę gauti arba gauna individualias PO paslaugas.
	Regioninių karjeros centrų paslaugų gavėjų skaičius / dalis	Tiesioginis PO duomuo + būtinas vardiklis (kai skaičiuojama dalis)	Leidžia vertinti paslaugų aprėptį ir teritorinį prieinamumą.
Išteklių proceso rodikliai	Karjeros specialistų skaičius ir etatai	Tiesioginis PO duomuo	Parodo PO paslaugų teikimo pajėgumus.
	Mokinių ir karjeros specialistų santykis	Tiesioginis PO duomuo + būtinas vardiklis	Karjeros specialistų etatų duomenys siejami su mokinių skaičiumi ir leidžia palyginti PO išteklių pakankamumą.
	PO paslaugų ir veiklų apimtys	Tiesioginis PO duomuo	Parodo faktinį PO veiklų vykdymo mastą ir intensyvumą.
	MUKIS naudojimas	Tiesioginis PO / sistemos naudojimo duomuo	Leidžia vertinti PO informacinės infrastruktūros naudojimą.
Rezultato, perėjimo ir kontekstiniai rodikliai	Mokinių pasirinkimai baigus atitinkamą ugdymo pakopą	Rezultato / perėjimo duomuo	Leidžia stebėti tolesnes mokinių mokymosi trajektorijas, tačiau pasirinkimas negali būti tiesiogiai priskiriamas PO poveikiui.
	Perėjimas į profesinį mokymą ar aukštąjį mokslą	Rezultato / perėjimo duomuo	Parodo mokinių perėjimą tarp švietimo sistemos pakopų ir skirtingų mokymosi kelių.
	Mokymosi tęstinumas	Rezultato / perėjimo duomuo	Leidžia stebėti, ar mokiniai tęsia mokymąsi baigę tam tikrą ugdymo pakopą.
	NEET jaunimo dalis	Rezultato / perėjimo arba kontekstinis duomuo	Gali būti naudojamas ilgalaikėms jaunimo trajektorijoms ir PO veikimo aplinkai vertinti, tačiau nėra tiesioginis PO poveikio rodiklis.

Rodiklių grupė	Rodiklių pavyzdžiai	Rodiklio apskaičiavimo formulė PO stebėsenos modelyje	Reikšmė PO stebėsenai
	Jaunimo nedarbas	Kontekstinis rodiklis	Apibūdina darbo rinkos aplinką, kurioje vyksta perėjimas iš švietimo į užimtumą.
	Kvalifikacijos neturinčių jaunuolių dalis	Rezultato / kontekstinis duomuo	Padaeda identifikuoti rizikos grupes ir interpretuoti švietimo bei karjeros trajektorijas.
Kokybės poveikio rodikliai	Mokinių pasitenkinimas PO paslaugomis	Tiesioginis PO duomuo, kuriam gali būti reikalingas papildomas rinkimas	Leidžia vertinti paslaugų gavėjų patirtį ir suvokiamą paslaugų naudą.
	Karjeros kompetencijų pokytis	Tiesioginio PO rezultato duomuo, kuriam reikalingas papildomas vertinimas	Leidžia vertinti pokytį, siejamą su PO procesu, pvz., karjeros planavimo ar sprendimų priėmimo kompetencijose.
	Individuali mokinio pažanga	Tiesioginio rezultato / papildomai renkamas duomuo	Leidžia stebėti individualų pokytį laike, jei nustatoma vieninga vertinimo metodika.
	Informuoto pasirinkimo kokybė	Papildomai renkamas kokybės / rezultato duomuo	Leidžia vertinti ne tik tai, kokį kelią mokinys pasirinko, bet ir jo pasirengimą bei gebėjimą pagrįsti pasirinkimą.
	Grįžtamasis ryšys apie PO paslaugas	Tiesioginis PO kokybės duomuo, kuriam gali būti reikalingas papildomas rinkimas	Suteikia informaciją apie paslaugų kokybę, naudingumą ir tobulinimo poreikius.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Analizės metodika

Duomenų šaltinių ir rodiklių analizė atlikta taikant keturis atrankos ir vertinimo kriterijus.

- Pirmasis kriterijus – duomenų aktualumas PO stebėsenai. Vertinta, ar duomenų šaltinyje yra duomenų elementų, kurie gali būti naudojami bent vienai PO stebėsenos sričiai analizuoti: paslaugų prieinamumui ir aprėpčiai, paslaugų teikėjų tinklui ir ištekliams, suteiktoms PO paslaugoms ir veikloms, mokinių karjeros kompetencijoms ir grįžtamajam ryšiui, mokymosi ir profesinėms trajektorijoms bei perėjimams arba PO veikimo kontekstui analizuoti. Analitinės sritys išskirtos atsižvelgiant į TS 5.2.2.1 ir naudojamos kaip preliminarini duomenų šaltinių analizės struktūra, o ne kaip galutinė PO stebėsenos rodiklių klasifikacija.
- Antrasis kriterijus – duomenų lygmuo. Vertinta, kokių lygmeniu duomenų šaltinyje esantys duomenų elementai gali būti gaunami ir naudojami PO stebėsenai – nacionaliniu, savivaldybės, švietimo įstaigos ir (kai pagrįsta) individualiu lygmeniu. Nacionaliniu lygmeniu vertinta galimybė analizuoti bendrą PO sistemos būklę, pokyčius ir teritorinius skirtumus; savivaldybės lygmeniu – PO paslaugų aprėptį, išteklius ir mokinių dalyvavimą; švietimo įstaigos lygmeniu – konkrečios įstaigos PO paslaugų teikimą, veiklą apimtį ir aprėptį. Individualaus lygmens duomenų elementai vertinami tik tais atvejais, kai jie būtini individualizuotoms PO paslaugoms, mokinio karjeros kompetencijų pažangai ar karjeros planavimui ir kai jų naudojimas atitinka teisėto duomenų tvarkymo, duomenų apsaugos ir proporcingumo reikalavimus.
- Trečiasis kriterijus – duomenų kokybė ir patikimumas. Vertinta, ar duomenų šaltinis yra oficialus ir aiškiai apibrėžtas, ar nustatyti duomenų teikėjai ir duomenų rinkimo procesai, ar duomenys renkami ir atnaujinami periodiškai, ar gali būti validuojami ir ar užtikrinamas jų palyginamumas laike, tarp savivaldybių ir švietimo įstaigų. Taip pat vertintas duomenų išsamumas, struktūrizuotumas ir galimybė nustatyti jų atnaujinimo periodiškumą.
- Ketvirtasis kriterijus – duomenų panaudojimo galimybės PO stebėsenos modelyje. Vertinta, ar šaltinyje esantys duomenų elementai gali būti gaunami ir naudojami automatizuotai, ar reikalingas papildomas duomenų teikimas, ar būtinas jų susiejimas su kitais registras ir informacinėmis sistemomis, taip pat ar egzistuoja teisiniai, techniniai arba organizaciniai duomenų naudojimo apribojimai. Šiuo kriterijumi taip pat

vertinta, ar iš šaltinyje esančių duomenų elementų galima apskaičiuoti PO stebėsenos rodiklius, kokių papildomų duomenų elementų tam reikia ir ar būtinos papildomos duomenų rinkimo priemonės, pavyzdžiui, MUKIS anketos, mokinių apklausos, karjeros specialistų įsivertinimo formos ar grįžtamojo ryšio instrumentai.

Vertinant atrinktų duomenų šaltinių panaudojimą PO stebėsenai, juose identifikuoti duomenų elementai papildomai klasifikuojami pagal jų funkciją stebėsenos modelyje: (1) tiesioginiai PO duomenys, (2) būtini vardikliai, (3) rezultato / perėjimo duomenys ir (4) kontekstiniai duomenys. Ši klasifikacija taikoma duomenų elementams, o ne duomenų šaltiniams ar iš jų apskaičiuojamiems rodikliams. PO stebėsenos rodikliai formuojami iš vieno ar kelių atitinkamų duomenų elementų.

4.1. PO stebėsenai aktualių duomenų grupės

PO stebėsenos analizei naudojami skirtingo pobūdžio duomenų elementai. Siekiant išvengti terminologinio neapibrėžtumo, šiame tyrime jie pagal jų funkciją PO stebėsenos modelyje skirstomi į keturias kategorijas: tiesioginius PO duomenis, būtinus vardiklius, rezultato / perėjimo duomenis ir kontekstinius duomenis. Šis skirstymas nėra tapatus duomenų šaltinių ar PO stebėsenos rodiklių klasifikacijai.

PO stebėsenai aktualūs duomenys gali būti skirstomi į penkias pagrindines grupes.

- Pirmoji grupė – duomenys apie PO paslaugų teikėjų tinklą ir išteklius. Tai duomenys apie karjeros specialistų skaičių, darbo krūvio duomenis, pareigybes, paskirstymą pagal švietimo įstaigas ir savivaldybes, taip pat galimi duomenys apie kvalifikaciją ir kompetencijų tobulinimą. Šie duomenys gali būti naudojami PO sistemos išteklių rodikliams apskaičiuoti;
- Antroji grupė – duomenys apie PO paslaugų prieinamumą ir suteiktas veiklas. Tai duomenys apie individualias ir grupines konsultacijas, ugdymo karjerai veiklas, profesinį informavimą, profesinį veiklinimą, veiklas mokykloje ir už mokyklos ribų, mokinių dalyvavimą, veiklų aprėptį pagal klases ir švietimo įstaigas. Tai tiesioginiai PO paslaugų teikimo duomenys, iš kurių gali būti apskaičiuojami paslaugų apimtys, aprėpties ir intensyvumo rodikliai;
- Trečioji grupė – duomenys apie mokinių karjeros kompetencijas, karjeros planavimą ir grįžtamąjį ryšį. Tai duomenys apie mokinių karjeros planų rengimą, savęs pažinimą, profesijų ir mokymosi galimybių pažinimą, pasirengimą priimti sprendimus, pasitenkinimą PO paslaugomis ir paslaugų naudą. Šiems duomenims rinkti gali būti reikalingos apklausos, vertinimo instrumentai ar kitos specializuotos priemonės;
- Ketvirtoji grupė – duomenys apie mokinių mokymosi trajektorijas ir perėjimus. Tai duomenys apie mokinių skaičių, ugdymo programas, perėjimą po 10 klases, vidurinio ugdymo, profesinio mokymo ar aukštojo mokslo pasirinkimą, mokymosi tęstinumą ir galimą mokymosi nutraukimą. Šie duomenys gali būti naudojami rezultato ir perėjimo rodikliams apskaičiuoti, tačiau savaime nėra tiesioginiai PO paslaugų poveikio duomenys. Penktoji grupė – PO stebėsenai aktualūs kontekstiniai duomenys. Tai duomenys apie jaunimo nedarbą, NEET, profesijų paklausą, laisvas darbo vietas, regioninę darbo rinkos situaciją, absolventų įsidarbinimą ir pajamų lygį. Šie duomenys nėra tiesioginiai PO duomenys ir į stebėsenos modelį įtraukiami tik tada, kai yra apibrėžta jų analitinė paskirtis. PO stebėsenos rodiklių ir pirminių duomenų šaltinių matrica.

9 lentelėje pateikiami rodikliai nėra galutinis būsimo PO stebėsenos modelio rodiklių sąrašas. Tai esamos situacijos analizės pagrindu identifikuoti šiuo metu aktualūs, potencialiai skaičiuotini arba būsime modelyje svarstyti rodikliai. Jie atrinkti pagal keturis kriterijus: 1) aktualumą PO stebėsenos tikslams; 2) duomenų prieinamumą arba galimybę juos rinkti; 3) pritaikomumą nacionaliniu, savivaldybės, mokyklos ar individualiu lygmeniu; 4) gebėjimą atspindėti bent vieną stebėsenos dimensiją – kontekstą, indėlį, procesą, rezultatą arba poveikį. Galutinis rodiklių sąrašas, jų skaičiavimo metodikos, algoritmai, validavimo taisyklės ir duomenų mainų sprendimai turės būti parengti tolesniuose etapuose.

9 lentelė. PO stebėsenos rodiklių ir duomenų šaltinių matrica

PO stebėsenos sritis	Galimi/šiuo metu aktualūs rodikliai	Pirminis /tinkamas duomenų šaltinis	Stebėsenos lygmuo	Panaudojimas PO stebėsenai	Patikimumas ir ribotumai
PO paslaugų teikėjų tinklas	Karjeros specialistų skaičius; karjeros specialistų darbo laiko norma / etatai; vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius; pasiskirstymas pagal savivaldybes ir švietimo įstaigas	Pedagogų registras; MUKIS / LINEŠA stebėsenos duomenys; savivaldybių ir švietimo įstaigų pateikiami duomenys	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Leidžia vertinti, ar PO paslaugoms teikti pakanka žmogiškųjų išteklių ir ar jie tolygiai paskirstyti	Pedagogų registras tinkamas darbuotojų, pareigų, darbovietės ir darbo laiko normos duomenims
Karjeros specialistų kvalifikacija	Karjeros specialistų išsilavinimas; kvalifikacijos / kompetencijų tobulinimo faktai; dalyvavimas mokymuose; kvalifikacijos tobulinimo valandos	Pedagogų registras dėl išsilavinimo ir kvalifikacijos duomenų; MUKIS / LINEŠA arba mokymų organizatorių duomenys dėl kvalifikacijos tobulinimo valandų	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Leidžia vertinti PO paslaugų kokybės prielaidas	Mokinių registras šiems rodikliams netinka. Kvalifikacijos tobulinimo valandos nebūtinai yra pilnai kaupiamos viename registre, todėl šiam rodikliui gali reikėti papildomo duomenų rinkimo arba integracijos su kvalifikacijos tobulinimo apskaita.
PO paslaugų prieinamumas	1–12 kl. mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis; 5–12 kl. mokinių, gavusių PO paslaugas, dalis; individualias PO paslaugas gavusių mokinių dalis; grupines PO paslaugas gavusių mokinių dalis; veiklose už mokyklos ribų dalyvavusių mokinių dalis	MUKIS / LINEŠA PO stebėsenos anketos; švietimo įstaigų teikiami stebėsenos duomenys	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos, pagal poreikį – individualus	Tai tiesioginiai PO paslaugų aprėpties ir prieinamumo rodikliai	Rodikliai priklauso nuo mokyklų ir karjeros specialistų duomenų pateikimo tikslumo. Būtina aiški metodika, kaip skaičiuojami unikalūs mokiniai, kaip išvengiama dubliavimo ir kaip atskiriamos skirtingų tipų paslaugos
PO veiklų apimtis ir tipai	Ugdymo karjerai veiklų skaičius; profesinio informavimo veiklų skaičius; profesinio konsultavimo veiklų skaičius; profesinio veiklinimo veiklų skaičius; individualios ir grupinės veiklos; veiklos mokykloje ir už mokyklos ribų	MUKIS / LINEŠA stebėsenos anketos; švietimo įstaigų PO veiklos apskaita	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Leidžia vertinti, kokios PO paslaugos faktiškai teikiamos ir kokia jų struktūra	Rodikliai matuoja veiklų apimtį, bet ne jų kokybę ar poveikį. Reikalinga vienoda veiklų klasifikacija ir aiškus veiklų priskyrimas PO tipams
PO finansavimas	PO lėšos vienam mokiniui; karjeros specialistų finansavimas; savivaldybės / švietimo įstaigoms skirtos PO lėšos	ŠMSM / LINEŠA finansavimo dokumentai; savivaldybių biudžeto duomenys; švietimo įstaigų finansiniai duomenys	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Leidžia vertinti išteklių pakankamumą ir sąsają tarp finansavimo, paslaugų prieinamumo bei rezultatų	Finansavimo duomenys gali būti kaupiami ne vienoje sistemoje. Reikia aiškiai atskirti valstybės biudžeto, savivaldybių ir projektinį finansavimą
Mokinių skaičius ir ugdymo kontekstas	Mokinių skaičius pagal klases, ugdymo programas, mokyklas ir savivaldybes; mokyklų tipai; ugdymo pakopos; profesinio mokymo mokinių skaičius	Mokinių registras; ŠVIS; NŠA atviri duomenys	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Reikalinga vardikliams skaičiuoti, pvz., PO paslaugas gavusių mokinių daliai, vienam specialistui tenkančiam mokinių skaičiui	Tai patikimi administraciniai duomenys, tačiau jie nėra PO paslaugų duomenys. Jie naudojami kaip bazinis kontekstas ir rodiklių vardikliai

PO stebėsenos sritis	Galimi/šiuo metu aktualūs rodikliai	Pirminis /tinkamas duomenų šaltinis	Stebėsenos lygmuo	Panaudojimas PO stebėsenai	Patikimumas ir ribotumai
Mokinių perėjimai tarp švietimo pakopų ir mokymosi testinumas	Perėjimas po 10 klases; perėjimas į vidurinį ugdymą, profesinį mokymą ar aukštąjį mokslą; mokymosi testinumas; galimi mokymosi nutraukimo rodikliai	Mokinių registras; ŠVIS; LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“; profesinio mokymo ir aukštojo mokslo priėmimo duomenys	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos, kai kuriais atvejais – individualus	Leidžia vertinti mokinių pasirinkimų kryptis ir perėjimus tarp švietimo pakopų	Tai rezultatų / testinumo duomenys, bet jie neįrodo PO poveikio. Priežastiniam vertinimui reikėtų susieti juos su PO paslaugų gavimo ir kokybės duomenimis
Mokinių karjeros kompetencijos	Savęs pažinimo, karjeros galimybių pažinimo, karjeros planavimo ir karjeros įgyvendinimo kompetencijos; karjeros plano rengimas; informuoto pasirinkimo įsivertinimas	MUKIS funkcionalumai; mokinių apklausos; karjeros specialistų įsivertinimo / vertinimo priemonės; galimi fokus grupių metu minėti vietos lygmens įrankiai	Mokyklos, individualus, agreguojant – ir nacionalinis	Leidžia vertinti ne tik paslaugų kiekį, bet ir mokinių pažangą bei PO paslaugų rezultatą	Šie duomenys nėra pakankamai sistemingi kaupiami administraciniuose registruose. Reikia standartizuotų įrankių, duomenų apsaugos sprendimų ir aiškių metodikos
Mokinių ir naudotojų grįžtamasis ryšys	Mokinių pasitenkinimas PO paslaugomis; paslaugų naudingumo vertinimas; tėvų / mokytojų / karjeros specialistų grįžtamasis ryšys	MUKIS apklausos; mokyklų apklausos; savivaldybių naudojamos formos; fokus grupių metu identifikuotos praktikos	Mokyklos, savivaldybės, nacionalinis	Leidžia vertinti paslaugų kokybę ir naudotojų patirtį	Jei apklausos nėra standartizuotos, duomenys nepalyginami tarp mokyklų ir savivaldybių. Reikia vieningo klausimyno ir periodiškumo
Užimtumo ir darbo rinkos kontekstas	Jaunimo nedarbas; NEET; registruoti darbo ieškantys jaunuoliai; laisvos darbo vietos; profesijų paklausa; regioninė darbo rinkos situacija	UŽT; VDA / OSP; Valstybės duomenų ežeras; galimai „Sodros“ duomenys per susietą analizę	Nacionalinis, savivaldybės, regioninis ⁷⁸	Padedą interpretuoti PO sistemos aplinką ir darbo rinkos poreikių kontekstą	Tai kontekstiniai, o ne tiesioginiai PO efektyvumo rodikliai. Jų pokyčių negalima tiesiogiai priskirti PO paslaugų poveikiui
Absolventų įsidarbinimas ir karjeros rezultatai	Įsidarbinimas po mokyklos / studijų; veiklos sektorius; pajamos; darbo trukmė; užimtumo statusas	ŠVIS absolventų karjeros stebėsenos rodikliai; VDA; UŽT; galimai „Sodros“ duomenys per teisėtą duomenų susiejimą	Nacionalinis, savivaldybės, švietimo įstaigos, agreguotas individualus	Leidžia vertinti ilgalaikių karjeros rezultatų kontekstą	Tinka ilgalaikiai rezultatų analizei, bet ne tiesioginiam PO poveikio įrodymui. Reikia aiškos susiejimo metodikos, klasifikatorių ir duomenų apsaugos sprendimų

Šaltinis: parengta Konsultanto

Pateikiama rodiklių ir pirminių duomenų šaltinių lentelė skirta parodyti, kokie konkretūs rodikliai gali būti naudojami PO stebėsenai ir koku būdu duomenys galėtų būti gaunami – iš registų / informacinių sistemų ar per anketavimą / MUKIS duomenų teikimo formas. Svarbu pažymėti, kad lentelėje pateikti rodikliai nėra vienodo statuso. Dalis jų gali būti skaičiuojami iš jau veikiančių administracinių registų ir informacinių sistemų, dalis priklauso nuo MUKIS / LINEŠA stebėsenos anketų, o daliai reikėtų papildomų duomenų rinkimo priemonių, pavyzdžiui, mokinių apklausų, karjeros kompetencijų įsivertinimo įrankių ar karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimo duomenų apskaitos. Todėl ši lentelė turi būti skaitoma kartu su vėliau pateikiama duomenų šaltinių tinkamumo PO stebėsenai vertinimo matrica.

Analizėje vertinami duomenų šaltiniai grindžiami jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, nuostatais arba oficialiai skelbiamais institucijų duomenų rodikliais. MUKIS vertinimas grindžiamas MUKIS steigimo ir nuostatų

⁷⁸ Regioninis lygmuo – teritorinis lygmuo, apimantis kelias savivaldybes ir naudojamas teritoriniams skirtumams bei regioninėms tendencijoms analizuoti. Šioje ataskaitoje regioninis lygmuo suprantamas kaip Lietuvos planavimo regionai, kurie sudaryti iš kelių savivaldybių ir naudojami viešosios politikos planavimo, stebėsenos bei statistinės analizės tikslais.

dokumentais, Pedagogų ir Mokinių registrų vertinimas – atitinkamų registrų nuostatais, ŠVIS / NŠA duomenys – švietimo valdymo informacinės sistemos ir švietimo stebėsenos dokumentais, UŽT duomenys – UŽT veiklą ir užimtumo rėmimo sistemą reglamentuojančiais dokumentais, VDA / OSP duomenys – oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos pagrindais. Šiame etape atliekamas ekspertinis duomenų panaudojimo PO stebėsenai vertinimas, o ne atskirų registrų ar informacinių sistemų teisinis auditas.

10 lentelė. Registrų ir informacinių sistemų tinkamumo PO stebėsenai matrica

Duomenų šaltinis / sistema	Kokie duomenys aktualūs PO stebėsenai	Panaudojimas PO stebėsenai	Duomenų lygmuo	Tinkamumas automatizuotai stebėsenai	Pagrindiniai ribotumai
MUKIS / LINEŠA PO stebėsenos duomenys ⁷⁹	PO paslaugų teikimas, mokinių dalyvavimas, individualios ir grupinės paslaugos, veiklos mokykloje ir už jos ribų, karjeros specialistų teikiami duomenys	Pagrindinis tiesioginis PO stebėsenos šaltinis	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos, potencialiai individualus	Aukštas, jei duomenų rinkimas standartizuotas ir integruotas į MUKIS	Priklauso nuo mokyklų ir karjeros specialistų duomenų pildymo kokybės; būtina aiški validavimo, dubliavimo prevencijos ir duomenų naudojimo metodika
Pedagogų registras ⁸⁰	Pedagoginių darbuotojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų švietimo sistemos darbuotojų duomenys, įskaitant darbuotojų, pareigas, darbo laiko normą, išsilavinimą ir kvalifikaciją	Karjeros specialistų tinklo, pareigybių, etatų ir kvalifikacijos prielaidų stebėsenai	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Vidutinis / aukštas, jei karjeros specialistai registre identifikuojami vienodai	Netinka PO veiklą ar paslaugų gavimo rodikliams. Reikia patikrinti pareigybių kodavimo nuoseklumą ir duomenų pildymo vienodumą
Mokinių registras ⁸¹	Mokinių skaičius, ugdymo programos, klasės, mokyklos, mokymosi statusas, formaliojo švietimo trajektorijos	Rodiklių vardikliai, mokinių srautai, ugdymo pakopos, mokinių perėjimai, aprėpties skaičiavimas	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos, individualus pagal teisėtą prieigą	Aukštas administraciniams rodikliams	Netinka karjeros specialistų kvalifikacijai ar PO paslaugų turiniui matuoti. PO stebėsenai naudojamas kaip bazinis švietimo konteksto šaltinis
ŠVIS ⁸² / NŠA ⁸³	Švietimo rodikliai, mokyklų, mokinių, profesinio mokymo, pedagogų, švietimo būklės ir kokybės duomenys ⁸⁴	Bendras švietimo būklės, mokinių srautų, mokyklų ir savivaldybių rodiklių kontekstas	Nacionalinis, savivaldybės, mokyklos	Aukštas viešiesiems ir administraciniams rodikliams	Ne visi ŠVIS rodikliai yra PO rodikliai. Reikia aiškiai atskirti švietimo kontekstą nuo tiesioginių PO paslaugų duomenų
UŽT ⁸⁵	Regioniniai karjeros centrai, karjeros konsultavimo ir planavimo paslaugos asmenims nuo 14 metų, darbo ieškantys asmenys, jaunimo nedarbas, laisvos darbo vietos, profesijų paklausa	Darbo rinkos kontekstas, perėjimo į darbo rinką rizikų vertinimas, UŽT teikiamų karjeros paslaugų aprėptis	Nacionalinis, regioninis, savivaldybės, pagal paslaugas – individualus	Vidutinis / aukštas agreguotiems darbo rinkos rodikliams	UŽT duomenys nėra tiesioginis mokyklinio PO paslaugų kokybės rodiklis. Reikia atskirti UŽT teikiamas paslaugas nuo mokyklose teikiamo PO

⁷⁹ Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/>

⁸⁰ Pedagogų registras. Prieiga internetu: <https://pedagogai.emokykla.lt/>

⁸¹ Mokinių registras. Prieiga internetu: <https://mokiniai.emokykla.lt/>

⁸² UŽT: <https://www.svis.smm.lt/>

⁸³ Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga internetu: <https://www.nsa.smsm.lt/>

⁸⁴ „PATVIRTINTA Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. V1-36 PROFESINIO ORIENTAVIMO (UGDYMO KARJERAI) STEBĖSENOS RODIKLIŲ SĄRAŠAS“. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/02/9_Analize_Profesinio-orientavimo-stiprinimas.pdf

⁸⁵ Užimtumo tarnyba. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/>

Duomenų šaltinis / sistema	Kokie duomenys aktualūs PO stebėsenai	Panaudojimas PO stebėsenai	Duomenų lygmuo	Tinkamumas automatizuotai stebėsenai	Pagrindiniai ribotumai
VDA / OSP / Valstybės duomenų ežeras ⁸⁶	NEET, užimtumas, nedarbas, demografija, regioniniai skirtumai, darbo rinkos ir socialiniai rodikliai; integruojami valstybės informacinių išteklių duomenys	Kontekstinių rodiklių analizė, duomenų susiejimo ir pažangesnės analitikos galimybės	Nacionalinis, regioninis, savivaldybės	Aukštas agreguotai statistikai; aukštas potencialas susietai analitikai	Rodikliai dažniausiai netiesioginiai. Duomenų susiejimui reikalingas teisinis pagrindas, aiški metodika ir duomenų valdysenos sprendimai
LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“ ⁸⁷	Stojančiųjų prašymai, pasirinktos studijų ar profesinio mokymo programos, priėmimo rezultatai, profesinio mokymo pasirinkimai	Perėjimų į profesinį mokymą ir aukštąjį mokslą analizė, mokinių pasirinkimų kryptių stebėseną	Nacionalinis, savivaldybės, švietimo įstaigos, agreguotas individualus	Vidutinis / aukštas, jei duomenys susiejami su švietimo registrais	Duomenys parodo pasirinkimus ir priėmimą, bet neatskleidžia, kokią įtaką pasirinkimui turėjo PO paslaugos
„Sodra“ / socialinio draudimo duomenys ⁸⁸	Užimtumo statusas, darbo pajamos, darbo santykių faktas, sektorius pagal darbdavį	Ilgalaikių absolventų karjeros rezultatų ir įsidarbinimo analizė	Nacionalinis, savivaldybės, švietimo įstaigos, agreguotas individualus	Aukštas, jei naudojama teisėta susietos analizės aplinka	Tiesioginis naudojimas ribojamas asmens duomenų apsaugos. Reikia aiškos metodikos ir agregavimo, kad nebūtų daromos nepagrįstos išvados apie individualų PO poveikį
STRATA / žmogiškojo kapitalo analizės ⁸⁹	Žmogiškųjų išteklių paklausos prognozės, profesijų ir kompetencijų poreikiai, švietimo pasiūlos ir darbo rinkos atitikties analizės	Strateginis PO kontekstas ir darbo rinkos poreikių interpretavimas	Nacionalinis, sektorių, regioninis	Vidutinis	Tai nėra pirminis PO stebėsenos duomenų šaltinis. Naudotinas kaip analitinis ir prognozinis kontekstas, o ne kaip mokinių nukreipimo į konkrečias profesijas pagrindas
Savivaldybių ir mokyklų praktikos duomenys, įskaitant fokus grupių metu minėtas priemones ⁹⁰	Savivaldybių naudojamos MS Excel formos, papildomos suvestinės, mokyklų PO planai, veiklų kalendoriai, partnerių sąrašai, vietos lygmens stebėsenos duomenys	Leidžia identifikuoti gerąsias praktikas ir duomenis, kurie galėtų būti standartizuojami nacionaliniame modelyje	Savivaldybės, mokyklos	Žemas / vidutinis, kol nėra standartizuota	Fokus grupių metu minėti duomenys laikytini praktinėmis įžvalgomis, o ne oficialiai patvirtintais nacionalinės stebėsenos šaltiniais. Prieš integruojant į modelį būtina patikrinti jų teisinį statusą, duomenų struktūrą, prieinamumą ir palyginamumą

Šaltinis: parengta Konsultanto, remiantis teisės aktų, registrų / informacinių sistemų nuostatų, oficialiai skelbiamų institucijų duomenų ir fokus grupių metu pateiktos informacijos analize

⁸⁶ UŽT. Prieiga internetu: <https://vda.lrv.lt/lt/>

⁸⁷ Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti. Prieiga internetu: <https://lamabpo.lt/>

⁸⁸ Socialinis draudimas. Prieiga internetu: <https://sodra.lt/>

⁸⁹ Vyriausybės strateginis analizės centras. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/>

⁹⁰ Mukis. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/>

4.2. Duomenų prieinamumo, suderinamumo ir duomenų ciklo vertinimas

PO stebėsenai aktualūs duomenų šaltiniai skiriasi pagal jų prieinamumo lygį. Dalis duomenų yra viešai prieinami agreguotu pavidalu, pavyzdžiui, VDA / Oficialiosios statistikos portalo, NŠA, UŽT ar kai kurie ŠVIS rodikliai. Tokie duomenys gali būti naudojami kontekstinei analizei, regioniniams palyginimams, švietimo ir darbo rinkos tendencijų vertinimui. Kita dalis duomenų yra administraciniai registrų ir informacinių sistemų duomenys, kurių naudojimui reikalinga teisėta prieiga, duomenų valdytojų sprendimai, duomenų apsaugos reikalavimų įvertinimas ir aiškus panaudojimo tikslas. Tai ypač aktualu Mokinių registrui, Pedagogų registrui, ŠVIS, MUKIS, „Sodros“ duomenims ir individualaus lygmens duomenų susiejimui. Šie duomenys gali būti reikšmingi PO stebėsenai, tačiau jų naudojimas turi būti grindžiamas teisėto, proporcingo ir aiškiai apibrėžto duomenų tvarkymo principu.

Trečia duomenų grupė – mokyklų, savivaldybių ir karjeros specialistų praktikoje kaupiami duomenys. Jie gali būti naudingi vertinant PO veiklų organizavimą, partnerystes, mokinių dalyvavimą, veiklų kalendorius ar vietos lygmens gerąsias praktikas. Tačiau šių duomenų prieinamumas ir palyginamumas šiuo metu nėra vienodas, nes jie dažnai kaupiami skirtingomis formomis, ne visada standartizuotai ir ne visada kaip oficialios nacionalinės stebėsenos dalis.

Duomenų suderinamumo požiūriu didžiausias iššūkis yra tai, kad skirtingi šaltiniai sukurti skirtingais tikslais. MUKIS / LINEŠA duomenys orientuoti į PO veiklų ir paslaugų fiksavimą, Mokinių registras ir ŠVIS – į švietimo administracinius duomenis, Pedagogų registras – į darbuotojų, pareigybių ir darbo krūvio informaciją, UŽT – į užimtumo paslaugas ir darbo rinkos situaciją, VDA / OSP – į oficialiąją statistiką, o „Sodros“ duomenys – į socialinio draudimo ir darbo santykių informaciją. Todėl šių šaltinių panaudojimas vieningai PO stebėsenai reikalauja suderinti klasifikatorius, laikotarpius, teritorinius pjūvius, ugdymo pakopas, paslaugų tipus, asmenų grupes ir duomenų agregavimo lygmenis. Pavyzdžiui, PO paslaugų duomenys gali būti kaupiami pagal mokyklą, klasę, veiklos tipą ar karjeros specialisto įrašą, o darbo rinkos duomenys dažniausiai pateikiami pagal teritoriją, amžių, užimtumo statusą ar profesijų grupes. Be bendros duomenų logikos šie rodikliai gali būti naudojami tik kaip kontekstas, bet ne kaip tiesioginis PO paslaugų poveikio įrodymas.

Ypač svarbu atskirti tiesioginius PO duomenis nuo kontekstinių duomenų. Tiesioginiai PO duomenys apima paslaugų gavimą, veiklų tipus, konsultacijų skaičių, mokinių dalyvavimą ir galimą grįžtamąjį ryšį. Kontekstiniai duomenys apima mokinių skaičių, demografiją, regioninius skirtumus, jaunimo nedarbą, NEET, profesinio mokymo pasirinkimą, absolventų įsidarbinimą ar darbo rinkos paklausą. Pastarieji yra svarbūs vertinant PO aplinką ir ilgalaikius rezultatus, tačiau jų pokyčių negalima tiesiogiai priskirti vien PO paslaugų poveikiui.

Duomenų mainų požiūriu galima išskirti tris galimus panaudojimo lygius:

- Viešai skelbiamų agreguotų duomenų naudojimas. Tai mažiausiai sudėtingas kelias, tinkamas kontekstinei analizei, savivaldybių palyginimui ir bendrų tendencijų stebėjimui. Šiuo lygiu galima naudoti VDA / OSP, NŠA, UŽT, ŠVIS ar kitus viešai skelbiamus rodiklius.
- Administraciniai duomenys, gaunami iš registrų ir informacinių sistemų, duomenų naudojimas pagal teisėtą prieigą. Šis lygis aktualus tada, kai reikia tiksliau apskaičiuoti PO rodiklius, pavyzdžiui, individualaus mokinio mokymosi trajektorijos duomenys, karjeros specialistų etatus, mokyklų ir savivaldybių duomenis ar mokinių srautus tarp švietimo pakopų. Tokiam naudojimui būtina aiškiai apibrėžti duomenų valdytojus, duomenų gavimo pagrindą, duomenų naudojimo tikslą, periodiškumą ir atsakomybę už duomenų kokybę.
- Individualaus lygmens duomenų susiejimas. Šis lygis galėtų būti aktualus vertinant mokinio kelią nuo PO paslaugų gavimo iki tolimesnio mokymosi, profesinio mokymo, studijų ar užimtumo rezultatų. Tačiau tai yra jautriausias duomenų naudojimo lygis, kuriam būtinas aiškus teisinis pagrindas, proporcingas duomenų tvarkymo tikslas, duomenų apsaugos sprendimai, agregavimo taisyklės ir metodika, neleidžianti nepagrįstai priskirti rezultatų vien PO paslaugų poveikiui.

Duomenų kokybės požiūriu didžiausia rizika kyla ten, kur duomenys pildomi rankiniu būdu mokyklose, savivaldybėse ar karjeros specialistų lygmeniu. MUKIS / LINEŠA stebėsenos formos sudaro prielaidas standartizuoti duomenų rinkimą, tačiau duomenų kokybė priklauso nuo to, ar visos švietimo įstaigos vienodai supranta PO veiklų klasifikaciją, mokinių dalyvavimo skaičiavimą, individualių ir grupinių paslaugų atskyrimą, veiklų mokykloje ir už mokyklos ribų fiksavimą. Šiuo metu duomenų validavimo grandinė nėra pakankamai aiškiai apibrėžta. Ne visais atvejais aišku, koku lygmeniu tikrinamas duomenų pilnumas, loginis nuoseklumas, mokinių skaičiaus ir paslaugų gavėjų santykis, veiklų dubliavimas ar veiklų priskyrimas konkrečioms PO tipams. Dėl to kyla rizika, kad skirtingose mokyklose ar savivaldybėse tie patys reiškiniai gali būti fiksuojami nevienodai, o nacionaliniu lygmeniu duomenys gali būti sunkiau palyginami.

Paprastai labiau standartizuoti ir instituciškai valdomi PO stebėsenos požiūriu yra tie duomenys, kurie kaupiami oficialiuose registruose ar informacinėse sistemose ir turi aiškų duomenų teikėją, periodiškumą bei struktūrą. Tačiau šie duomenys dažnai matuoja ne pačią PO paslaugų kokybę, o kontekstą, išteklius arba administracinius rodiklius. Tuo tarpu kokybės, mokinių patirties, karjeros kompetencijų pažangos ar paslaugų naudingumo duomenys priklauso nuo papildomų apklausų, įsivertinimo įrankių ar MUKIS funkcionalumų standartizavimo.

Skirtingi PO stebėsenai aktualūs duomenys turi skirtingą natūralų atnaujinimo ciklą. Mokinių skaičiaus, mokyklų, ugdymo programų ir pedagoginių darbuotojų duomenys gali būti atnaujinami pagal švietimo registrų ciklą. PO veiklų ir paslaugų duomenys turėtų būti siejami su mokslo metų ciklu arba su reguliariu duomenų teikimu per MUKIS. Darbo rinkos ir užimtumo duomenys gali būti atnaujinami dažniau, tačiau jie turėtų būti naudojami kaip kontekstas, o ne kaip tiesioginis PO paslaugų rezultatų matas. Dėl skirtingo duomenų atnaujinimo periodiškumo svarbu, kad PO stebėsenos modelyje būtų aiškiai nurodyta, kurie rodikliai skaičiuojami kasmet, kurie gali būti atnaujinami dažniau, o kurie turėtų būti vertinami ilgesniu laikotarpiu. Pavyzdžiui, paslaugų aprėptis ir veiklų apimtis gali būti vertinama kasmet, tačiau perėjimai tarp švietimo pakopų, mokymosi tęstinumas ar integracija į darbo rinką turėtų būti vertinami ilgesniu stebėjimo laikotarpiu.

Esamos duomenų infrastruktūros analizė rodo, kad duomenys gali būti naudojami ne tik atskaitomybei, bet ir sprendimams priimti. Tačiau tam būtina, kad duomenys būtų paverčiami aiškiomis, skirtingiems lygmenims pritaikytomis suvestinėmis. Nacionaliniu lygmeniu duomenys reikalingi PO sistemos būklei, finansavimo poreikiui, regioniniams skirtumams ir politikos prioritetams vertinti. Savivaldybės lygmeniu jie reikalingi paslaugų prieinamumui, karjeros specialistų tinklui ir mokyklų situacijai stebėti. Mokyklos lygmeniu duomenys reikalingi PO veiklų planavimui, mokinių grupių poreikiams ir paslaugų tobulinimui.

Dabartinėje praktikoje grįžtamasis ryšys mokykloms ir savivaldybėms nėra pakankamai aiškiai apibrėžtas kaip duomenų ciklo dalis. Jeigu duomenys surenkami tik nacionalinei atskaitomybei, bet negrįžta mokykloms ir savivaldybėms kaip aiškos suvestinės, palyginimai ar sprendimų signalai, stebėseną tampa daugiau administracine, o ne valdymo ir kokybės gerinimo priemone. Todėl šiame etape identifikuojama, kad duomenų panaudojimo ciklas nėra pakankamai aiškiai apibrėžtas, ypač dėl to, kaip surinkti duomenys grįžta į sprendimus dėl paslaugų prieinamumo, metodinės pagalbos, karjeros specialistų tinklo, veiklų planavimo ir PO paslaugų kokybės gerinimo.

4.3. Ekspertinis apibendrinimas

Atlikta valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiamų duomenų ir rodiklių analizė rodo, kad Lietuvoje jau egzistuoja reikšminga duomenų infrastruktūra, kuri gali būti naudojama PO stebėsenai. Tiesioginiams PO stebėsenos rodikliams svarbiausias šaltinis yra MUKIS / LINEŠA stebėsenos duomenys, nes jie gali atspindėti PO paslaugų teikimą, veiklų apimtį, paslaugų tipus ir mokinių dalyvavimą. Pedagogų registras gali būti naudojamas karjeros specialistų tinklo, pareigybių, darbo laiko normos ir kvalifikacijos prielaidų analizei. Mokinių registras būtinas mokinių skaičiui, ugdymo programoms, mokykloms, savivaldybėms ir rodiklių vardikliams skaičiuoti. UŽT, VDA / OSP, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, „Sodros“ ir STRATA duomenys yra svarbūs kontekstui, perėjimų ir darbo rinkos rezultatų analizei, tačiau jie negali būti tiesiogiai laikomi PO paslaugų poveikio įrodymu be papildomos metodikos.

Esama duomenų infrastruktūra geriausiai leidžia matuoti PO paslaugų prieinamumą, aprėptį, išteklius ir kontekstą. Silpniausia vieta – paslaugų kokybės, mokinių karjeros kompetencijų pažangos, konsultavimo naudingumo, informuoto pasirinkimo kokybės ir individualaus / grupinio paslaugų poveikio duomenys. Šie duomenys šiuo metu nėra pakankamai sistemingai kaupiami administraciniuose registruose, todėl jiems reikalingos standartizuotos MUKIS ar kitos duomenų rinkimo priemonės.

Analizė taip pat rodo, kad būtina atskirti tiesioginius PO rodiklius nuo kontekstinių rodiklių. NEET, jaunimo nedarbas, profesinio mokymo pasirinkimas, absolventų įsidarbinimas ar darbo rinkos paklausa yra svarbūs PO sistemos aplinkai ir ilgalaikių rezultatų interpretavimui, tačiau jų pokyčių negalima tiesiogiai priskirti vien PO paslaugų poveikiui.

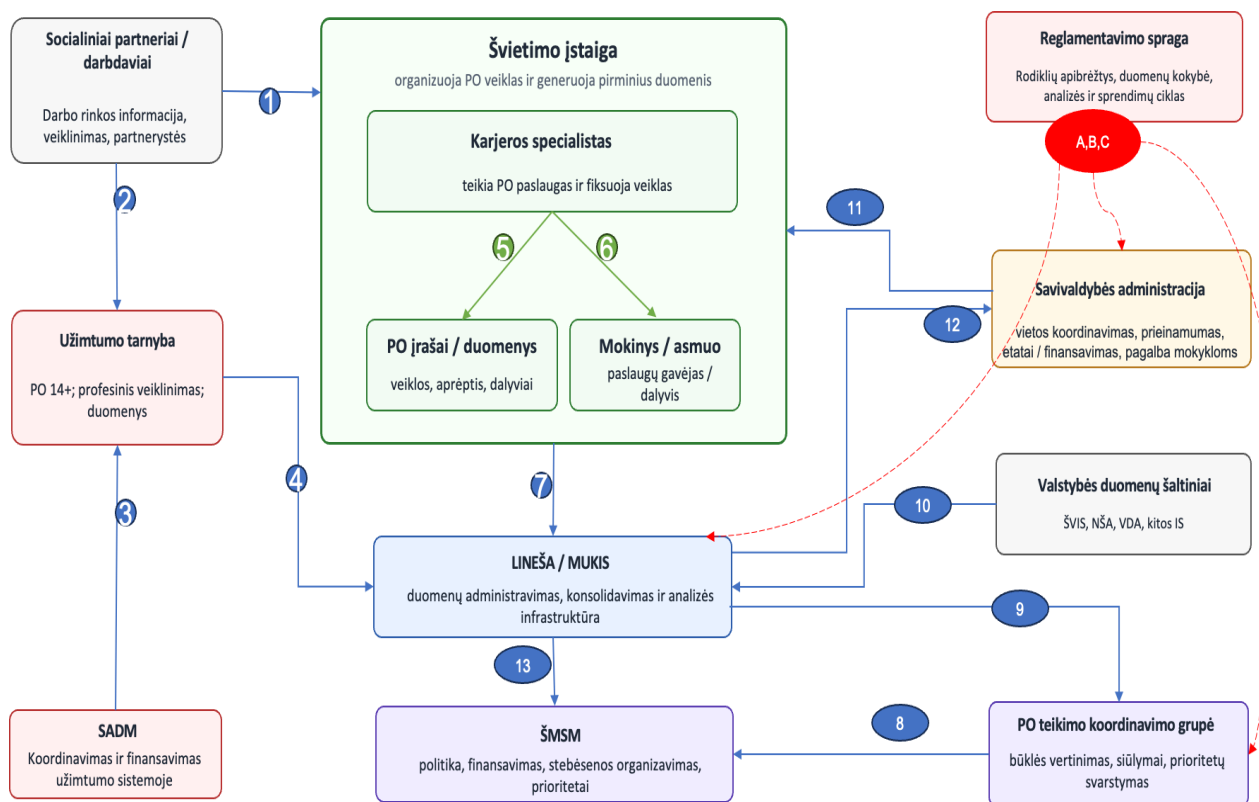
Todėl TS 5.1 etapo analizėje pateikiami rodikliai laikytini potencialiais arba jau naudojamais duomenų elementais, o ne galutiniu PO stebėsenos modelio rodiklių sąrašu. Galutinis rodiklių sąrašas, skaičiavimo metodikos, algoritmai, validavimo taisyklės, duomenų mainų sprendimai ir atsakomybės turėtų būti detalizuojami TS 5.2 ir 5.4 etapuose.

Kuriant PO stebėsenos modelį toliau tikslinga rodiklius struktūruoti pagal loginę grandinę: kontekstas – indėlis – procesas – rezultatas – poveikis. Ši logika leistų išlaikyti esamų administracinių ir statistinių duomenų privalumus, bet kartu papildyti stebėseną kokybės, grįžtamojo ryšio ir poveikio vertinimo duomenimis.

5. Esamos PO modelio schemos aprašymas ir vizualizavimas

Šiame skyriuje pateikiama esamos PO stebėsenos modelio Lietuvoje schema. Jos tikslas – parodyti, kokie subjektai dalyvauja PO stebėsenos ekosistemoje, kur susidaro pirminiai PO duomenys, kokiais pagrindiniais būdais jie renkami ir perduodami, kur vyksta jų konsolidavimas ir kaip jie gali būti naudojami nacionalinio, savivaldybės ir mokyklos lygmens sprendimams.

Schema parengta remiantis teisės aktų, antrinių šaltinių, valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiamų duomenų bei fokus grupių metu pateiktų praktinių įžvalgų analize. Ji skirta ne techninei būsimų integracijų ar API schemai, o esamos stebėsenos logikos ir jos spragų vizualizavimui. Schemoje atskiriami trys duomenų tipai: 1) tiesioginiai PO paslaugų duomenys, susidarantys mokykloje teikiant PO paslaugas; 2) administraciniai švietimo sistemos duomenys, reikalingi mokinių, mokyklų, ugdymo pakopų ir karjeros specialistų tinklo rodikliams; 3) kontekstiniai darbo rinkos, užimtumo ir mokymosi tęstinumo duomenys, padedantys interpretuoti PO aplinką, bet savaime neįrodantys PO paslaugų poveikio.

1 paveikslas. PO stebėsenos ekosistema ir stebėsenos duomenų judėjimo schema (parengta Konsultanto)

Schemoje ir 10 lentelėje duomenų judėjimas aiškinamas ne techninių integracijų, o esamos stebėsenos proceso lygmeniu. Išskiriami pagrindiniai duomenų rinkimo ir perdavimo būdai: MUKIS duomenų teikimo formos / stebėsenos anketos, švietimo įstaigų ir karjeros specialistų veiklų apskaita, administraciniai registrai, viešai skelbiami statistiniai duomenys, institucijų ataskaitos, apklausos ir fokus grupių metu identifikuotos vietos lygmens praktikos.

11 lentelė. Schemos ryšių, duomenų tipų ir perdavimo būdų paaiškinimas

Nr.	Ryšys	Perduodamų duomenų / informacijos tipas	Rinkimo / perdavimo būdas	Paaiškinimas ir ribotumai
1	Socialiniai partneriai / darbdaviai → švietimo įstaiga	Informacija apie profesijas, darbo rinkos poreikius, profesinio veiklinimo galimybes, vizitus, karjeros renginius, partnerystes	Bendradarbiavimo susitarimai, renginių planai, mokyklos / karjeros specialisto veiklų apskaita, praktinės veiklos	Ši informacija padeda organizuoti profesinį veiklinimą ir darbo rinkos pažinimą. Ji nėra centralizuotas nacionalinis PO stebėsenos duomenų šaltinis, jei nėra standartizuotai fiksuojama.
2	Socialiniai partneriai / darbdaviai → UŽT / RKC	Informacija apie profesijas, darbo rinkos poreikius, darbdavių įsitraukimą, profesinio veiklinimo veiklas	Užimtumo tarnybos / RKC veiklos apskaita, renginiai, partnerystės, darbdavių įtraukimas į veiklas	Duomenys aktualūs darbo rinkos ir užimtumo sistemos karjeros paslaugų kontekstui. Jie neturėtų būti tapatinami su mokyklose teikiamų PO paslaugų tiesioginiais duomenimis.
3	SADM → UŽT	Užimtumo politikos prioritetai, finansavimo ir veiklos kryptys, užimtumo sistemos karjeros paslaugų organizavimo informacija	Planavimo, finansavimo, veiklos organizavimo ir atskaitomybės dokumentai	Šis ryšys rodo užimtumo sistemos dalies koordinavimą. Tai nėra tiesioginis mokyklinio PO paslaugų duomenų perdavimo srautas.
4	UŽT / RKC → PO stebėsenos ekosistema	RKC veiklos duomenys, konsultacijų / paslaugų gavėjų duomenys, jaunimo užimtumo, nedarbo, profesijų paklausos ir darbo rinkos duomenys	Užimtumo tarnybos veiklos ataskaitos, darbo rinkos apžvalgos, RKC veiklos informacija, viešai skelbiami ar instituciniu būdu gaunami duomenys	Naudojama kaip užimtumo sistemos karjeros paslaugų ir darbo rinkos kontekstas. Individualaus lygmens susiejimui reikėtų aiškaus teisinio pagrindo ir metodikos.
5	Karjeros specialistas → mokiny / asmuo	Suteiktos PO paslaugos: ugdymas karjerai, profesinis informavimas, profesinis konsultavimas, profesinis veiklinimas, individualios ir grupinės veiklos	Tiesioginis paslaugų teikimas mokykloje, individualios / grupinės konsultacijos, veiklos klasėje, renginiai, veiklinimo veiklos	Šiame lygmenyje susidaro pirminis PO paslaugos faktas. Pats paslaugos suteikimas dar nėra stebėsenos duomenys, kol jis nėra tinkamai užfiksuotas.
6	Karjeros specialistas → PO įrašai	Veiklos tipas, data / laikotarpis, dalyviai, klasė / mokinių grupė, individualios / grupinės paslaugos, profesinio veiklinimo veiklos, galimas grįžtamasis ryšys	MUKIS duomenų teikimo formos / stebėsenos anketos, karjeros specialisto veiklų apskaita, mokyklos PO veiklos planai ar suvestinės	Tai pirminiai tiesioginiai PO stebėsenos duomenys. Jų kokybė priklauso nuo vienodos veiklų klasifikacijos, pildymo taisyklių, dubliavimo prevencijos ir duomenų validavimo.
7	Švietimo įstaiga → LINEŠA / MUKIS	PO veiklų, konsultacijų, dalyvių, paslaugų tipų, profesinio veiklinimo, karjeros specialisto ir mokyklos lygmens duomenys	MUKIS duomenų teikimo formos / stebėsenos anketos, kiti MUKIS funkcionalumai arba švietimo įstaigos teikiamos suvestinės	Tai pagrindinis tiesioginių PO duomenų perdavimo į nacionalinį lygmenį kanalas. Šiame etape nedetalizuojami konkretūs duomenų laukai, formatai ar techninės integracijos.
8	Valstybės duomenų šaltiniai → PO stebėseną	Mokinių, pedagogų, švietimo įstaigų, ugdymo programų, priėmimo, mokymosi tęstinumo, užimtumo, NEET, darbo rinkos ir demografiniai duomenys	Administraciniai registrai, ŠVIS, NŠA duomenys, VDA / OSP, Užimtumo tarnybos duomenys, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, „Sodros“ duomenys, viešos suvestinės arba teisėti duomenų mainai	Šie duomenys naudojami kaip rodikliai vardikliai, administracinis kontekstas arba ilgalaikių rezultatų interpretavimo pagrindas. Ne visi šie duomenys yra tiesioginiai PO rodikliai.
9	LINEŠA / MUKIS → ŠMSM	Konsoliduoti PO stebėsenos duomenys, rodiklių suvestinės, ataskaitos, analizės, įžvalgos apie PO sistemos būklę	MUKIS suvestinės, analitinės ataskaitos, pristatymai, institucinis duomenų teikimas	Duomenys naudojami nacionaliniam PO politikos planavimui, finansavimo poreikio vertinimui, prioritetų nustatymui ir sistemos tobulinimui. Validavimo ir

Nr.	Ryšys	Perduodamų duomenų / informacijos tipas	Rinkimo / perdavimo būdas	Paaiškinimas ir ribotumai
				analizės metodika turi būti aiškiau apibrėžta kitame modelio rengimo etape.
10	LINEŠA / MUKIS → PO teikimo koordinavimo grupė	PO būklės suvestinės, rodiklių analizė, sistemos problemos, paslaugų aprėpties ir įgyvendinimo informacija	Ataskaitos, pristatymai, koordinavimo grupės posėdžių medžiaga	Duomenys naudojami tarpinstituciniam PO būklės aptarimui ir siūlymams formuoti. Koordinavimo grupės funkcija yra patariamoji ir koordinacinė.
11	PO teikimo koordinavimo grupė → ŠMSM	Siūlymai, rekomendacijos, prioritetai, grįžtamasis ryšys dėl PO sistemos tobulinimo	Posėdžių medžiaga, protokolai, rekomendacijos, institucinis grįžtamasis ryšys	Šis ryšys rodo ne pirminių duomenų perdavimą, o stebėsenos rezultatų interpretavimą ir siūlymų teikimą sprendimams priimti.
12	Savivaldybės administracija → švietimo įstaigos	Vietos lygmens prioritetai, karjeros specialistų poreikio ir etatų planavimo informacija, metodinė / organizacinė pagalba, mokyklų situacijos vertinimas	Savivaldybės planavimo dokumentai, konsultacijos, mokyklų informacijos suvestinės, savivaldybės vidaus formos	Savivaldybė veikia kaip vietos lygmens PO koordinavimo dalyvis. Jos funkcija labiau susijusi su paslaugų prieinamumu ir įgyvendinimo koordinavimu, o ne su savarankiška nacionaline duomenų konsolidacija.
12a	Švietimo įstaigos / MUKIS → savivaldybės administracija	Mokyklų PO veiklų, mokinių dalyvavimo, karjeros specialisto darbo krūvio, profesinio veiklinimo, partnerių įsitraukimo ir paslaugų aprėpties duomenys	MUKIS suvestinės, mokyklų ataskaitos, savivaldybių naudojamos MS Excel ar kitos formos, fokus grupių metu identifikuotos vietos praktikos	Šis ryšys praktikoje svarbus savivaldybės lygmens sprendimams, tačiau šiuo metu nėra vienodai standartizuotas nacionaliniu mastu.
A–C	Reglamentavimo / metodikos spragos	Rodiklių apibrėžtys, duomenų rinkimo būdai, validavimo atsakomybės, analizės metodika, suvestinės, grįžtamasis ryšys ir sprendimų poveikio vertinimas	Netaikoma – tai ne duomenų perdavimo šaltinis, o analizėje identifikuota sistemos spraga	Spragos susijusios ne su PO reguliavimo nebuvimu, o su nepakankamai detalizuotu stebėsenos duomenų ciklu nuo duomenų surinkimo iki sprendimų ir grįžtamojo ryšio.

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis teisės akty, antrinių šaltinių, valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiamų duomenų bei fokus grupių metu pateiktą praktinių įžvalgų analize

Apibendrintai esamas duomenų kelias gali būti aprašomas taip: pirminiai PO duomenys susidaro mokykloje / karjeros specialisto veikloje → duomenys teikiami per MUKIS formas / stebėsenos anketas arba mokyklų / savivaldybių suvestines → LINEŠA / MUKIS juos konsoliduoja nacionaliniu lygmeniu → duomenys gali būti papildomi administracinių registų ir kontekstinių šaltinių informacija → rengiamos suvestinės ir analizės → informacija naudojama ŠMSM, PO koordinavimo grupės, savivaldybių ir mokyklų sprendimams. Dabartinėje sistemoje nepakankamai aiškiai apibrėžtos validavimo, grįžtamojo ryšio ir sprendimų poveikio vertinimo grandys.

UŽT / regioniniai karjeros centrai šioje sistemoje aktualūs kaip užimtumo sistemos karjeros paslaugų, 14 metų ir vyresnių asmenų konsultavimo bei darbo rinkos kontekstinių duomenų šaltinis. Šie duomenys gali būti naudojami PO ekosistemos ir perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką analizei, tačiau jie neturėtų būti tapatinami su mokyklose teikiamų PO paslaugų tiesioginiais stebėsenos duomenimis.

Valstybės duomenų šaltiniai PO stebėsenai svarbūs nevienodu mastu: dalis jų naudojama tiesioginiams PO rodikliams, dalis – rodiklių vardikliams, o dalis – tik platesniam kontekstui ir ilgalaikių rezultatų interpretavimui.

Savivaldybės administracija schemeje atskirta nuo tiesioginės duomenų perdavimo į LINEŠA / MUKIS grandinės. Jos vaidmuo labiau siejamas su vietos lygmens PO įgyvendinimo koordinavimu, prieinamumo užtikrinimu, karjeros specialistų pareigybių / finansavimo planavimu ir švietimo įstaigų informacijos naudojimu sprendimams. Fokus grupių metu pateikta informacija rodo, kad savivaldybėms aktualios mokyklų lygmens suvestinės, mokyklų

palyginimai, veiklų aprėpties, mokinių dalyvavimo, karjeros specialistų darbo krūvio, partnerių įsitraukimo ir profesinio veiklinimo duomenys. Vis dėlto šios praktikos šiuo metu nėra vienodai standartizuotos ir negali būti laikomos oficialiu nacionalinės PO stebėsenos duomenų šaltiniu be papildomo jų struktūros, prieinamumo, palyginamumo ir administracinės naštos įvertinimo.

Schemoje nurodyta reglamentavimo / metodikos spraga grindžiama kelių analizės dalių rezultatais:

Pirma, teisės aktų analizė parodė, kad PO sistemoje yra apibrėžtos pagrindinės institucijų funkcijos: ŠMSM formuoja politiką ir organizuoja stebėseną, savivaldybės vykdomoji institucija / savivaldybės administracija užtikrina PO organizavimą vietos lygmeniu, švietimo įstaigos organizuoja paslaugų teikimą, karjeros specialistai teikia PO paslaugas, LINEŠA / MUKIS atlieka metodinės, informacinės ir stebėsenos infrastruktūros funkcijas, o UŽT užtikrina karjeros paslaugas užimtumo sistemoje. Tačiau teisės aktuose nepakankamai detalizuota, kokie konkretūs PO stebėsenos rodikliai turi būti renkami, kokiais duomenų šaltiniais jie grindžiami, koku periodiškumu duomenys teikiami, kas atsakingas už jų validavimą ir kaip stebėsenos rezultatai panaudojami sprendimams.

Antra, antrinių šaltinių analizė parodė, kad 2022–2025 m. PO stebėseną daugiausia orientuota į paslaugų aprėpties, prieinamumo, karjeros specialistų tinklo ir sistemos infrastruktūros plėtros rodiklius. Šie rodikliai leidžia vertinti sistemos plėtrą, tačiau nepakankamai atskleidžia paslaugų kokybę, mokinių karjeros kompetencijų pokytį, individualaus konsultavimo naudą, informuoto pasirinkimo kokybę ir ilgalaikį paslaugų poveikį.

Trečia, valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiamų duomenų analizė parodė, kad egzistuoja daug potencialiai naudingų duomenų šaltinių – MUKIS / LINEŠA, Mokinių registras, Pedagogų registras, ŠVIS, NŠA, VDA, UŽT, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, „Sodra“, savivaldybių duomenys. Tačiau šie duomenų šaltiniai yra skirtingos paskirties: vieni tiesiogiai susiję su PO paslaugų teikimu, kiti naudojami tik kaip kontekstas, vardikliai ar ilgalaikių rezultatų interpretavimo pagrindas. Todėl būtina aiškiai atskirti tiesioginius PO rodiklius nuo kontekstinių rodiklių ir nustatyti, kaip jie gali būti jungiami bendrame PO stebėsenos modelyje.

Ketvirta, fokus grupių metu pateikta praktinė informacija parodė, kad savivaldybėms ir mokykloms aktualūs ne tik nacionalinio lygmens rodikliai, bet ir vietos lygmens suvestinės, mokyklų palyginimai, karjeros specialistų darbo krūvio, veiklų aprėpties, mokinių dalyvavimo, partnerių įsitraukimo ir profesinio veiklinimo duomenys. Vis dėlto šios praktikos nėra vienodai standartizuotos ir kol kas negali būti laikomos oficialiu nacionalinės PO stebėsenos duomenų šaltiniu.

Atsižvelgiant į tai, reglamentavimo / metodikos spraga šiame tyrime suprantama ne kaip PO reguliavimo nebuvimas, o kaip nepakankamas stebėsenos duomenų ciklo detalizavimas. Dabartinėje sistemoje nėra pakankamai aiškiai apibrėžta:

1. kokie konkretūs PO duomenys turi būti renkami;
2. kas ir koku lygmeniu juos renka;
3. koku būdu duomenys perduodami į MUKIS / LINEŠA ar kitus šaltinius;
4. kaip duomenys validuojami ir kas atsako už jų kokybę;
5. kaip dažnai duomenys turi būti atnaujinami;
6. kaip skaičiuojami rodikliai ir kokie duomenų šaltiniai naudojami;
7. kokiais pjūviais duomenys analizuojami;
8. kam teikiamos suvestinės ir analizės;
9. kaip stebėsenos rezultatai naudojami sprendimams;
10. kaip vertinamas priimtų sprendimų poveikis ir kaip grįžtamasis ryšys grąžinamas mokykloms bei savivaldybėms.

Todėl esamas modelis labiau parodo duomenų judėjimą tarp subjektų, bet dar neužtikrina pilnai uždaro stebėsenos ciklo: duomenų surinkimas → validavimas → analizė → sprendimas → veiksmas → poveikio vertinimas → grįžtamasis ryšys.

6. Užsienio šalių PO stebėsenos patirties analizė

Šiame skyriuje analizuojama pasirinktų užsienio šalių PO stebėsenos patirtis, siekiant įvertinti, kokie stebėsenos modeliai, rodikliai, duomenų šaltiniai, duomenų valdymo ir koordinavimo praktikos taikomos skirtingose valstybėse. Analizės tikslas – nustatyti gerosios praktikos elementus, kurie galėtų būti pritaikomi kuriant ir tobulinant Lietuvos PO stebėsenos modelį.

Analizė apima Suomiją, Estiją, Jungtinę Karalystę, Jungtines Amerikos Valstijas ir Singapūrą – šalis, pasižyminčias skirtingais PO ir jo stebėsenos organizavimo modeliais.

6.1. Užsienio šalių PO stebėsenos patirties analizės metodika

Užsienio šalių PO patirties analizės tikslas – įvertinti ne bendrą PO sistemų organizavimą, o pirmiausia PO stebėsenos modelius: kokie duomenys renkami, kokiais rodikliais vertinama paslaugų aprėptis, kokybė, rezultatai ir poveikis, kokie duomenų šaltiniai naudojami, kaip užtikrinamas duomenų valdymas ir kaip stebėsenos rezultatai panaudojami sprendimams priimti. Analizė atliekama siekiant nustatyti konkrečius gerosios praktikos elementus, kurie galėtų būti pritaikomi kuriant ar tobulinant Lietuvos PO stebėsenos modelį.

Analizė nėra skirta mechaniškai perkelti kitų šalių PO modelius į Lietuvą. Jos paskirtis – identifikuoti atskirus stebėsenos architektūros, rodiklių sistemos, duomenų valdymo, koordinavimo ir rezultatų panaudojimo sprendimus, kurie galėtų būti pritaikomi Lietuvos teisiniame, instituciniame, duomenų valdymo ir švietimo sistemos kontekste. Todėl kiekvienos šalies praktika vertinama dviem aspektais: pirma, ar ji laikytina reikšminga PO stebėsenos praktika; antra, kokiomis sąlygomis ji galėtų būti pritaikoma Lietuvoje.

Šalys pasirinktos dėl skirtingų PO ir jo stebėsenos valdymo modelių: dalis jų pasižymi stipria valstybės koordinacija ir duomenų infrastruktūra, dalis – decentralizuotu ar regioniniu valdymu, dalis – išplėtotais karjeros paslaugų kokybės standartais, rezultatų stebėseną, skaitmeniniais sprendimais arba stipriu švietimo ir darbo rinkos duomenų susiejimu. Toks pasirinkimas leidžia palyginti skirtingus PO stebėsenos organizavimo būdus ir įvertinti, kurie jų elementai aktualiausi Lietuvos situacijai.

Metodika parengta atsižvelgiant į techninės specifikacijos reikalavimą įvertinti užsienio šalių taikomus PO stebėsenos modelius, metodus, duomenų valdymo ir koordinavimo praktikas, siekiant nustatyti gerosios patirties taikymo galimybes Lietuvoje. Todėl kiekvienos šalies analizėje dėmesys pirmiausia skiriamas ne paslaugų sistemos aprašymui, o stebėsenos logikai: kas renka duomenis, kokie duomenys renkami, kaip jie matuojami, kaip sujungiami, kokiais rodikliais vertinami, kaip naudojami sprendimams ir kokie rezultatai jų pagrindu stebimi.

Kiekvienos šalies analizė atliekama pagal vienodą analitinę struktūrą:

1. **PO stebėsenos kontekstas.** Trumpai aprašoma, kokiame PO sistemos kontekste veikia stebėseną: ar ji siejama su mokykliniu ugdymu, profesiniu mokymu, aukštuoju mokslu, užimtumo sistema, jaunimo politika, mokymusi visą gyvenimą ar keliomis sritimis. Bendras PO sistemos aprašymas pateikiamas tik tiek, kiek būtina suprasti stebėsenos modelį.
2. **Institucinis valdymo ir koordinavimo modelis.** Identifikuojamos institucijos, atsakingos už PO politiką, paslaugų įgyvendinimą, duomenų rinkimą, analizę ir rezultatų panaudojimą. Vertinama, ar stebėseną yra centralizuota, decentralizuota, mišri, regioninė ar grindžiama tarpsektoriniu koordinavimu.
3. **PO stebėsenos modelis ir duomenų ciklas.** Vertinama, ar šalyje yra aiškiai apibrėžtas PO stebėsenos modelis, kokie jo tikslai, kokie subjektai renka duomenis, kaip duomenys perduodami, konsoliduojami, analizuojami ir grąžinami paslaugų teikėjams ar politikos formuotojams. Atskirai vertinama, ar yra aiškus ciklas: duomenų rinkimas → validavimas → analizė → sprendimas → grįžtamasis ryšys → tobulinimas.
4. **Rodiklių sistema ir matuojami rezultatai.** Analizuojama, kokie rodikliai naudojami PO stebėsenai: paslaugų prieinamumo, dalyvavimo, paslaugų apimtys, kokybės, naudotojų patirties, karjeros kompetencijų, mokymosi tęstinumo, perėjimo tarp švietimo pakopų, užimtumo, darbdavių įsitraukimo ar ilgalaikio poveikio

rodikliai. Vertinama, ar rodikliai yra aiškiai apibrėžti, kaip jie matuojami, kokiais duomenų šaltiniais grindžiami ir kaip naudojami sprendimams.

5. **Duomenų šaltiniai ir duomenų valdymas.** Vertinama, kokiais šaltiniais remiamasi: administraciniais registrais, švietimo informacinėmis sistemomis, užimtumo tarnybų duomenimis, mokyklų ataskaitomis, skaitmeninių platformų duomenimis, apklausomis, karjeros kompetencijų vertinimo priemonėmis, kokybės užtikrinimo instrumentais ar mišriais duomenų šaltiniais. Taip pat vertinama, ar duomenys renkami standartizuotai, ar jie palyginami tarp mokyklų, regionų ar paslaugų teikėjų, ar yra aiškos duomenų kokybės ir validavimo taisyklės.
6. **Stebėsenos rezultatų panaudojimas.** Analizuojama, kaip stebėsenos rezultatai naudojami: politikos formavimui, finansavimo sprendimams, paslaugų kokybės gerinimui, mokyklų ar savivaldybių planavimui, karjeros specialistų kompetencijų stiprinimui, individualiai pagalbai mokiniui, skaitmeninių platformų tobulinimui ar tarpsektoriniam koordinavimui.
7. **Pasiekti rezultatai.** Vertinama, kokie konkrečiai viešai prieinami rezultatai, rodiklių reikšmės, vertinimo išvados ar stebėsenos duomenys pagrindžia šalies praktiką. Jeigu šalyje nėra vieno aiškaus PO poveikio rodiklio, tai pažymima atskirai, nurodant, kokiais netiesioginiais ar kontekstiniais rodikliais remiamasi, pavyzdžiui, mokymosi tęstinumu, perėjimais į profesinį mokymą ar studijas, NEET, mokinių karjeros pasirengimu, paslaugų kokybės vertinimu ar naudotojų patirtimi.
8. **Gerosios praktikos elementai ir ribotumai.** Kiekvienoje šalyje identifikuojami konkretūs sprendimai, kurie gali būti laikomi gerąja stebėsenos praktika: aiški rodiklių sistema, standartizuoti kokybės kriterijai, skaitmeninė duomenų platforma, integruoti švietimo ir užimtumo duomenys, naudotojų patirties vertinimas, mokyklų įsivertinimo priemonės, grįžtamojo ryšio mechanizmai ar centralizuotas koordinavimas. Kartu nurodomi ribotumai: duomenų fragmentiškumas, decentralizacijos rizika, sudėtingas palyginamumas, didelė administracinė našta, duomenų apsaugos apribojimai ar silpnas poveikio matavimas.
9. **Pritaikomumas Lietuvoje.** Vertinama, kurie stebėsenos elementai gali būti pritaikyti Lietuvos PO stebėsenos modelyje, kokiomis sąlygomis jie būtų įgyvendinami ir kokių teisinių, organizacinių, duomenų ar technologinių prielaidų tam reikėtų. Pritaikomumas vertinamas ne kaip viso šalies modelio perkėlimas, o kaip konkrečių sprendimų adaptavimas: rodiklių logikos, duomenų rinkimo būdo, MUKIS funkcionalumų, savivaldybių suvestinių, kokybės kriterijų, grįžtamojo ryšio ar koordinavimo praktikų.

Siekiant užtikrinti lyginamąjį analizės pobūdį, visų šalių praktika analizuojama pagal vienodą analitinę struktūrą: stebėsenos kontekstą, institucinį koordinavimą, stebėsenos modelį ir duomenų ciklą, rodiklių sistemą, duomenų šaltinius ir duomenų valdymą, rezultatų panaudojimą, pasiektus rezultatus, gerosios praktikos elementus, ribotumus ir pritaikomumą Lietuvoje. Kiekvienos šalies poskyrio pabaigoje pateikiama trumpa konkrečios šalies gerosios praktikos ir jos pritaikomumo Lietuvoje santrauka. Galutinė lyginamoji analizė pateikiama po visų šalių aprašymo – joje pagal bendrus vertinimo kriterijus palyginami skirtingų šalių stebėsenos modeliai, duomenų šaltiniai, rodiklių sistemos, koordinavimo praktikos, rezultatų panaudojimas ir galimos jų taikymo Lietuvoje prielaidos.

12 lentelė. Vertinimo kriterijai

Kriterijus	Vertinimo klausimas
Stebėsenos modelio aiškumas	Ar šalyje aiškiai apibrėžta, kaip organizuojama PO stebėseną, kas ją vykdo ir koku tikslu renkami duomenys?
Institucinis koordinavimas	Ar aišku, kurios institucijos atsakingos už PO duomenų rinkimą, analizę, rezultatų panaudojimą ir grįžtamąjį ryšį?
Duomenų šaltinių aiškumas	Ar aiškiai nustatyta, iš kokių šaltinių gaunami PO stebėsenos duomenys: registrai, mokyklų ataskaitų, užimtumo sistemų, apklausų, skaitmeninių platformų ar kitų priemonių?
Rodiklių sistema	Ar naudojami ne tik paslaugų apimtys ir dalyvavimo, bet ir paslaugų kokybės, naudotojų patirties, rezultatų bei poveikio rodikliai?
Rodiklių apibrėžtumas ir matavimas	Ar aišku, kaip konkretūs rodikliai apibrėžiami, kokiais vienetais matuojami, koku periodiškumu renkami ir kaip interpretuojami?
Duomenų kokybė ir palyginamumas	Ar apibrėžti duomenų tikrinimo, validavimo, atnaujinimo, palyginamumo ir duomenų kokybės užtikrinimo mechanizmai?

Kriterijus	Vertinimo klausimas
Duomenų valdymas ir skaitmenizacija	Ar naudojamos skaitmeninės platformos, registrai, automatizuotos integracijos, ataskaitų įrankiai ar duomenų vizualizavimo sprendimai?
Rezultatų panaudojimas sprendimams	Ar stebėsenos duomenys naudojami politikos, finansavimo, paslaugų kokybės, mokyklų / regionų planavimo ar karjeros specialistų pagalbos sprendimams?
Naudotojo perspektyva	Ar vertinama mokinių, jaunimo, suaugusiųjų, tėvų, darbdavių ar kitų naudotojų patirtis, pasitenkinimas ir paslaugų nauda?
Pasiekti rezultatai / įrodymai	Ar pateikiami konkretūs stebėsenos rezultatai, rodiklių reikšmės, vertinimo duomenys ar įrodymai, kuriais pagrindžiama geroji praktika?
Tarpsektorinis duomenų susiejimas	Ar stebėsenoje siejami švietimo, užimtumo, socialinės pagalbos, jaunimo politikos ar darbdavių duomenys?

Šaltinis: parengta Konsultanto

Galutinėje skyriaus dalyje pateikiama apibendrinanti lyginamoji lentelė, kurioje visų šalių patirtis palyginama pagal tuos pačius kriterijus.

6.2. Suomija

PO KONTEKSTAS. Suomijoje PO suprantamas kaip integrali mokymosi visą gyvenimą politikos dalis, apimanti švietimo, užimtumo, jaunimo ir socialinės politikos sritis. PO nėra laikomas tik atskira mokyklos paslauga – jis siejamas su asmens gebėjimu priimti mokymosi, karjeros ir darbo rinkos sprendimus skirtingais gyvenimo etapais. Todėl Suomijos patirtis aktuali Lietuvai ne tiek kaip vienas centralizuotas PO stebėsenos modelis, o kaip daug šaltinių turinti stebėsenos ekosistema, kurioje derinami ugdymo turinio, konsultavimo kokybės, švietimo registrų, jaunimo paslaugų, užimtumo ir vertinimo duomenys.

Bendrajame ugdyme orientavimas ir konsultavimas yra nacionalinės ugdymo programos dalis. Pagrindinio ugdymo 7–9 klasėse mokiniams numatyta privaloma orientavimo ir konsultavimo dalis, kuri dažniausiai apibūdinama kaip 76 valandos per paskutinius trejus pagrindinio ugdymo metus, o ne kaip stabilus „2 val. per savaitę“ normatyvas⁹¹. Be atskirų orientavimo pamokų, orientavimo funkcija integruojama į mokyklos veiklą ir visų mokytojų atsakomybę, o mokiniai turi teisę į individualią ir grupinę pagalbą mokymosi bei karjeros pasirinkimų klausimais.

PO stebėsenos požiūriu svarbu tai, kad Suomijoje PO rezultatai nėra matuojami vienu tiesioginiu „PO poveikio“ rodikliu. Stebėseną grindžiama kelių tipų duomenimis: paslaugų prieinamumo ir kokybės vertinimu, mokinių / studentų patirties apklausomis, švietimo registrų duomenimis apie mokymosi tęstinumą ir perėjimus, darbo rinkos ir jaunimo paslaugų rodikliais bei nepriklausomais švietimo vertinimais. Todėl Suomijos modelis labiau tinka kaip pavyzdys, kaip PO stebėseną susieti su platesne švietimo ir užimtumo duomenų infrastruktūra, kartu aiškiai atskiriant tiesioginius orientavimo kokybės duomenis nuo kontekstinių švietimo ir darbo rinkos rezultatų.

INSTITUCINIS VALDYMO IR KOORDINAVIMO MODELIS. Suomijos PO sistema grindžiama mišriu ir tarpsektoriniu valdymo modeliu. Nacionaliniu lygmeniu politiką formuoja Švietimo ir kultūros ministerija (OKM) bei Ekonomikos ir užimtumo ministerija (TEM). Jos kartu formuoja viso gyvenimo orientavimo politikos kryptis, siekdamas sujungti švietimo, užimtumo ir mokymosi visą gyvenimą tikslus. Strateginiu lygmeniu svarbus dokumentas yra Nacionalinė viso gyvenimo orientavimo strategija 2020–2023 m., kurioje orientavimas suprantamas kaip tęstinė paslaugų sistema, padedanti žmonėms priimti švietimo ir karjeros sprendimus. 2024–2025 m. paskelbti dokumentai rodo šios krypties tęstinumą: 2024 m. parengtas siūlomas viso gyvenimo orientavimo stebėsenos modelis, atliktas

⁹¹ Finlex. Government Decree on Basic Education (422/2012). Prieiga internetu: <https://www.finlex.fi/en/legislation/2012/422>

nacionalinis viso gyvenimo orientavimo vertinimas, o 2025 m. paskelbtas viso gyvenimo orientavimo vadovas.⁹² Strateginį koordinavimą vykdo Nacionalinė visą gyvenimą trunkančio orientavimo darbo grupė.

Įgyvendinimo ir stebėsenos funkcijos paskirstytos kelioms institucijoms:

- Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (OPH) rengia metodikas, ugdymo turinį ir duomenų sistemas;
- KEHA centras vykdo užimtumo paslaugų stebėseną, duomenų analizę ir koordinuoja skaitmenines sistemas;
- KARVI atlieka nacionalinį švietimo ir orientavimo sistemos vertinimą.

Savivaldybės ir švietimo organizatoriai yra atsakingi už vietos lygmens paslaugų organizavimą. Tai reiškia, kad nacionaliniu lygmeniu nustatomi ugdymo turinio, kokybės ir strateginiai orientavimo principai, tačiau dalis praktinio įgyvendinimo, kokybės užtikrinimo ir duomenų naudojimo vyksta vietos lygmeniu. Lietuvos PO stebėsenos modeliui ši praktika svarbi tuo, kad rodo poreikį derinti nacionalinius rodiklius su savivaldybės ir mokyklos lygmens ataskaitomis bei grįžtamuoju ryšiu. Žemiau pateiktoje lentelėje išskiriamos skirtingų institucijų funkcijos.

13 lentelė. PO sistemos modelis Suomijoje

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Nacionalinis politikos lygmuo	Švietimo ir kultūros ministerija; Ekonomikos reikalų ir užimtumo ministerija	Formuoja viso gyvenimo orientavimo politikos kryptis, strateginius tikslus ir švietimo bei užimtumo sistemų sąsajas
Nacionalinis strateginis koordinavimas	Viso gyvenimo orientavimo strategijos ir koordinavimo struktūros	Užtikrina tarpsektorinį požiūrį, jungiantį švietimo, užimtumo, jaunimo ir mokymosi visą gyvenimą sritis
Švietimo turinio ir duomenų infrastruktūra	Suomijos nacionalinė švietimo agentūra	Rengia ugdymo turinį, orientavimo gaires, kokybės kriterijus, valdo švietimo duomenų infrastruktūrą
Nepriklausomas vertinimas	FINEEC / KARVI	Atlieka nacionalinius ir teminius švietimo sistemos vertinimus, kurie gali būti naudojami orientavimo kokybei ir sistemos veikimui vertinti
Užimtumo ir jaunimo paslaugų lygmuo	Užimtumo administravimo institucijos, KEHA centras, Ohjaamo centrai	Teikia ir koordinuoja jaunimo, užimtumo bei karjeros paslaugas, kaupia paslaugų ir darbo rinkos kontekstinius duomenis
Vietos įgyvendinimo lygmuo	Savivaldybės, švietimo organizatoriai, mokyklos, profesinio mokymo įstaigos	Organizuoja paslaugas, įgyvendina orientavimo planus, renka mokyklos / institucijos lygmens duomenis

Šaltinis: parengta Konsultanto

PO STEBĖSENOS MODELIS IR DUOMENŲ CIKLAS. PO paslaugos Suomijoje teikiamos skirtingose aplinkose: bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose, užimtumo sistemoje, Ohjaamo centruose ir skaitmeninėse aplinkose. Tačiau stebėsenos požiūriu svarbiausia ne pats paslaugų teikėjų sąrašas, o tai, kad kiekvienas paslaugų teikimo lygmuo generuoja skirtingo tipo duomenis.

Mokyklose susidaro duomenys apie orientavimo veiklas, mokinių poreikius, individualų ir grupinį konsultavimą, mokinių pasirengimą pasirinkimams ir mokyklos orientavimo plano įgyvendinimą. Profesinio mokymo ir aukštojo mokslo įstaigose svarbūs tampa studijų pažangos, studijų nutraukimo, baigimo, perėjimo ir studentų paramos duomenys. Užimtumo sistemoje aktualūs darbo rinkos, konsultavimo ir paslaugų naudojimo duomenys. Ohjaamo

⁹²2025 m. paskelbtas viso gyvenimo orientavimo vadovas. Prieiga internete: <https://valtioneuvosto.fi/en/-/1410877/handbook-on-lifelong-guidance-for-those-working-with-education-and-career-guidance?.com>

centrai aktualūs kaip integruotų jaunimo paslaugų modelis, kuriame jaunuolis gali gauti karjeros, užimtumo, švietimo, socialinės ir kasdienio gyvenimo pagalbos paslaugas vienoje vietoje.

Karjeros konsultantų kvalifikacija Suomijoje yra svarbi paslaugų kokybės prielaida. Orientavimo konsultantai paprastai turi mokytojo kvalifikaciją ir specializuotas orientavimo / konsultavimo studijas, dažnai apibrėžiamas kaip 60 ECTS apimties studijos arba atitinkama orientavimo konsultavimo kvalifikacija. Lietuvos kontekste tai aktualu ne kaip tiesiogiai perkeltas kvalifikacijos modelis, bet kaip principas, kad PO stebėsenoje turėtų būti vertinamos ne tik paslaugų apimtys, bet ir paslaugų kokybės prielaidos: specialistų kvalifikacija, kompetencijų tobulinimas, darbo krūvis, metodinė pagalba ir galimybė teikti individualizuotas paslaugas.

Suomijos PO stebėsenos modelį tiksliausia apibūdinti kaip turintį daug duomenų šaltinių ir mišrų, o ne kaip vieną centralizuotą PO stebėsenos sistemą. Švietimo sistemos lygmeniu svarbūs nacionaliniai registrai ir duomenų saugyklos, o paslaugų kokybės lygmeniu – kokybės kriterijai, mokyklų įsivertinimas, naudotojų apklausos ir nepriklausomi vertinimai. Užimtumo ir jaunimo politikos lygmeniu naudojami darbo rinkos, jaunimo paslaugų ir integruotų paslaugų duomenys.

KOSKI yra nacionalinė švietimo duomenų saugykla, kurioje kaupiami duomenys apie mokinių ir studentų mokymosi teises, studijų pasiekimus ir baigtas kvalifikacijas skirtinguose švietimo lygmenyse. Svarbu pabrėžti, kad KOSKI nėra PO paslaugų registras ir nefiksuoja pačių konsultavimo veiklų. Jo reikšmė PO stebėsenai yra netiesioginė: KOSKI leidžia stebėti mokymosi tęstinumą, perėjimus, studijų pažangą, baigimą ar nutraukimą, t. y. rezultatus, kurie gali būti siejami su orientavimo sistemos tikslais, bet savaime neįrodo PO paslaugų poveikio.⁹³

VIRTA yra aukštojo mokslo duomenų saugykla, kurioje kaupiami duomenys apie aukštojo mokslo studijų teises, registracijas, baigtas studijas, studijų pasiekimus ir kitus studentų duomenis. VIRTA, kaip ir KOSKI, yra svarbi mokymosi tęstinumo ir perėjimų analizei, tačiau nėra tiesioginis PO paslaugų kokybės ar poveikio matavimo šaltinis.⁹⁴

Statistics Finland duomenys leidžia analizuoti švietimo, studijų nutraukimo, kvalifikacijų, užimtumo, nedarbo ir jaunimo situacijos rodiklius. Šie duomenys svarbūs PO stebėsenos kontekstui, nes leidžia vertinti platesnes perėjimo iš švietimo sistemos į tolesnį mokymąsi ir darbo rinką tendencijas. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad tokiems rodikliams įtaką daro ne tik PO, bet ir ekonominė situacija, regioniniai skirtumai, šeimos ir socialinės aplinkos veiksniai, mokymosi pasiūla bei individualūs pasirinkimai.

FINEEC / KARVI vaidmuo yra svarbus kokybinio ir sisteminio vertinimo požiūriu. Ši institucija atlieka nepriklausomus švietimo sistemos vertinimus, kurie gali būti naudojami nustatant paslaugų kokybės, prieinamumo, mokyklų veiklos ir sistemos tobulinimo poreikius. Lietuvos PO stebėsenai tai aktualu kaip pavyzdys, kad administraciniai duomenys turėtų būti derinami su periodiniais kokybės vertinimais.

RODIKLIAI IR MATUOJAMI REZULTATAI. Suomijoje PO veiksmingumas vertinamas taikant tiek kokybinius, tiek kiekybinius rodiklius, kurie leidžia analizuoti paslaugų kokybę, prieinamumą ir ilgalaikį poveikį. Pirma, naudojami paslaugų prieinamumo ir kokybės rodikliai, susiję su mokinių galimybe gauti orientavimo paslaugas, konsultavimo pakankamumu, mokyklos orientavimo plano įgyvendinimu ir naudotojų patirtimi. Antra, naudojami mokymosi tęstinumo ir perėjimo rodikliai: perėjimas po pagrindinio ugdymo į bendrąjį vidurinį ugdymą, profesinį mokymą ar parengiamąsias programas, mokymosi nutraukimas, studijų baigimas, perėjimas į aukštąjį mokslą. Trečia, naudojami darbo rinkos ir jaunimo situacijos rodikliai: NEET, jaunimo nedarbas, užimtumas, dalyvavimas paslaugose. Ketvirta, naudojami naudotojų patirties ir gerovės rodikliai, gaunami per nacionalines apklausas, jaunimo tyrimus ar mokyklų įsivertinimą⁹⁵. Verta atkreipti dėmesį, kad NEET, jaunimo nedarbas, studijų nutraukimas ar perėjimas į tolesnį mokymąsi neturėtų būti vadinami tiesioginiais PO poveikio rodikliais. Jie yra

⁹³ Finnish National Agency for Education. KOSKI - a National Registry and Data Transfer Service for Study Rights and Completed Studies. Prieiga internetu: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Mikkonen_koski_en_25012021.pdf

⁹⁴ Oppijan tietovirtojen ja VIRTA-opintotietopalvelun ohjausryhmä. Prieiga internetu: <https://wiki.eduuni.fi/spaces/CSCOPTIETOR/pages/36532551/Oppijan+tietovirtojen+ja+VIRTA-opintotietopalvelun+ohjausryhm%C3%A4>

⁹⁵ Finnish National Agency for Education. Criteria For Good Guidance. 2023. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Criteria%20for%20Good%20Guidance.pdf>

kontekstiniai arba ilgalaikių rezultatų rodikliai, kuriuos galima naudoti PO stebėsenos interpretacijai tik kartu su duomenimis apie paslaugų gavimą, jų kokybę ir mokinio patirtį.

Besimokančiųjų lygmeniu PO rezultatai vertinami per jų patirtį ir savijautą, naudojant nacionalines apklausas bei tyrimus. Tarp svarbiausių instrumentų yra profesinio mokymo mokinių apklausa („Amiskysely“), gimnazistų barometras („Lukiolaisbarometri“), Mokyklų sveikatos tyrimas, PISA tyrimai bei Jaunimo barometras. Šie instrumentai leidžia vertinti mokinių pasitenkinimą karjeros paslaugomis, jų karjeros planavimo gebėjimus, įsitraukimą į mokymąsi bei gaunamos pagalbos prieinamumą. Specialiųjų poreikių mokiniams taip pat taikomi individualūs vertinimo įrankiai, tokie kaip RUORI savęs vertinimo metodika.

14 lentelė. Suomijoje PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema		Ryšys su PO stebėseną
Perėjimas po pagrindinio ugdymo	Įstojusių į gimnaziją mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Parodo, kaip mokiniai pereina į bendrąjį vidurinį ugdymą po pagrindinio ugdymo ⁹⁶
	Įstojusių į profesinį mokymą mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Atspindi profesinio kelio pasirinkimą
	Į parengiamąsias programas perėjusių mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Leidžia stebėti mokinių, kuriems reikia papildomo pasirengimo, srautus
	Už švietimo sistemos ribų likusių mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Vienas svarbiausių rizikos rodiklių
Mokymosi tęstinumas	Toliau besimokančių mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Vertinamas mokinių išlaikymas švietimo sistemoje ⁹⁷
	Mokslą nutraukusių mokinių dalis	proc.	KOSKI, Finland	Statistics	Leidžia stebėti ankstyvą pasitraukimą iš švietimo sistemos
Perėjimas į aukštesnes studijas	Į universitetus įstojusių absolventų dalis	proc.	VIRTA, Finland	Statistics	Rodo perėjimą iš vidurinio ugdymo į aukštąjį mokslą ⁹⁸
	Į taikomųjų mokslų universitetus (UAS) įstojusių absolventų dalis	proc.	VIRTA, Finland	Statistics	Parodo alternatyvius aukštojo mokslo pasirinkimus
Jaunimo situacija po mokyklos	NEET (nesimokančių ir nedarbingų jaunų žmonių) dalis	proc.	Statistics Finland, StatFin		Kontekstinis jaunimo situacijos ir perėjimo į darbo rinką rodiklis; nėra tiesioginis PO poveikio įrodymas ⁹⁹
	Jaunimo užimtumo lygis	proc.	Statistics Finland, Labour Force Survey		Leidžia vertinti integraciją į darbo rinką ¹⁰⁰
	Jaunimo nedarbo lygis	proc.	Statistics Finland, Labour Force Survey		Netiesiogiai atspindi perėjimo į darbo rinką sėkmę

⁹⁶ Finnish National Agency for Education (OPH). *Guidance and Counselling in Basic Education*. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-basic-education>

⁹⁷ European Commission, Eurydice (2023). *Guidance and Counselling in Finland*. Prieiga internetu: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>

⁹⁸ Finnish National Agency for Education (OPH). *Guidance and Counselling in Upper Secondary Education*. Prieiga internetu:

<https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-upper-secondary-education>

⁹⁹ OECD (2021). *Career Readiness: Finland Country Note*. Prieiga internetu: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/07/oecd-skills-outlook-2021-country-notes_8b073060/finland_Ocf20f95/49d6acd3-en.pdf

¹⁰⁰ Statistics Finland. Prieiga internetu: <https://stat.fi/en>

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
PO kokybės vertinimas mokyklose	Orientavimo prieinamumas	Dažniausiai kokybinis vertinimas arba Likerto skalė	OPH „Criteria for Good Guidance“, mokyklų savianalizė	Vertina, ar mokiniai gali laiku gauti konsultacijas ¹⁰¹
	Individualių konsultacijų pakankamumas	Likerto skalė, apklausų vidurkiai	Mokyklų apklausos, savianalizė	Vertina mokinių pasitenkinimą orientavimo paslaugomis
	Konsultacijų naudingumas	Likerto skalė, apklausų vidurkiai	Mokyklų apklausos	Parodo suvokiamą PO naudą
	Karjeros valdymo kompetencijų ugdymas	Dažniausiai kokybinis vertinimas	OPH „Criteria for Good Guidance“	Vertina mokinių gebėjimą planuoti mokymosi ir karjeros kelią

Šaltinis: NŠA, Eurydice, Karvi (parengta Konsultanto)

DUOMENŲ ŠALTINIAI IR DUOMENŲ VALDYMAS. PO stebėseną grindžiama daugialype duomenų sistema, kuri apima tiek apklausas, tiek administracinius registrus ir institucinius vertinimus. Pirmoji – švietimo administraciniai duomenys, įskaitant KOSKI ir VIRTĄ duomenų saugyklas. Antroji – nacionalinė švietimo ir darbo rinkos statistika, leidžianti stebėti mokymosi tęstinumą, studijų nutraukimą, kvalifikacijas, užimtumą ir jaunimo situaciją. Trečioji – kokybės vertinimo ir apklausų duomenys, kurie suteikia informaciją apie mokinių patirtį, orientavimo prieinamumą ir paslaugų naudingumą. Ketvirtoji – nepriklausomi vertinimai, kuriuos atlieka FINEEC / KARVI.

Duomenų valdymo požiūriu Suomijos stiprybė yra tai, kad švietimo sistemoje egzistuoja išplėtotą administracinių duomenų infrastruktūra, leidžianti analizuoti mokymosi kelią ir perėjimus. Tačiau PO stebėsenos požiūriu svarbu pabrėžti, kad administraciniai registrai nepakeičia tiesioginių PO paslaugų duomenų. Jie leidžia matyti, kas vyksta su mokiniu švietimo sistemoje, bet neatsako į klausimą, kokias konkrečias orientavimo paslaugas mokinys gavo, kokia buvo jų kokybė ir kaip jos paveikė jo pasirinkimą.

Todėl Suomijos praktika Lietuvai aktuali kaip mišraus duomenų modelio pavyzdys: PO stebėseną turėtų jungti MUKIS ar kitus tiesioginius PO paslaugų duomenis su švietimo registrų, priėmimo, užimtumo ir statistikos duomenimis, tačiau skirtingų duomenų tipų interpretacija turi būti aiškiai atskirta.

Duomenų naudojimas Suomijoje yra orientuotas į duomenimis grįstą valdymą. Surinkti rodikliai ir vertinimai naudojami:

- švietimo ir karjeros politikos formavimui;
- paslaugų kokybės tobulinimui mokyklose ir institucijose;
- mokinių perėjimų stebėsenai;
- rizikos grupių identifikavimui;
- sisteminiam PO paslaugų planavimui¹⁰².

PASIEKTI REZULTATAI. Suomijos atveju viešai prieinami rezultatai dažniausiai pateikiami ne kaip vienas tiesioginis PO poveikio rodiklis, o kaip kelių duomenų grupių visuma. Pirmoji grupė – švietimo sistemos rezultatai, tokie kaip

¹⁰¹ European Training Foundation (ETF), Cedefop ir OECD profesinio orientavimo vertinimo metodikos. Prieiga internetu: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-training-foundation-etf_en

¹⁰² Finnish National Agency for Education. Criteria For Good Guidance. 2023. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Criteria%20for%20Good%20Guidance.pdf>

mokymosi tęstinumas, perėjimas po pagrindinio ugdymo į bendrąjį vidurinį ugdymą, profesinį mokymą ar parengiamąsias programas, mokymosi nutraukimas, studijų baigimas ir perėjimas į aukštąjį mokslą. Šie duomenys kaupiami ir skelbiami per nacionalines švietimo duomenų sistemas ir oficialiąją statistiką.

Antroji grupė – darbo rinkos ir jaunimo situacijos rodikliai, tokie kaip jaunimo užimtumas, nedarbas, NEET rodiklis ir dalyvavimas užimtumo ar jaunimo paslaugose. Šie rodikliai padeda vertinti platesnį perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką kontekstą, tačiau jie neturėtų būti laikomi tiesioginiu PO paslaugų poveikio įrodymu.

Trečioji grupė – paslaugų kokybės ir naudotojų patirties duomenys. Jie gaunami per mokyklų įsivertinimą, mokinių / studentų apklausas, kokybės kriterijus ir nepriklausomus vertinimus. Šie duomenys yra arčiausiai tiesioginės PO paslaugų kokybės stebėsenos, nes leidžia vertinti, ar mokiniai gauna pakankamą konsultavimą, ar paslaugos jiems naudingos, ar orientavimas padeda planuoti mokymosi ir karjeros kelią.

Todėl Suomijos praktika laikytina gerąja ne dėl to, kad šalis turi vieną aiškų PO poveikio rodiklį, o dėl to, kad ji derina kelis įrodymų šaltinius: administracinius švietimo duomenis, oficialiąją statistiką, kokybės vertinimus, naudotojų patirties duomenis ir tarpsektorinę viso gyvenimo orientavimo koordinavimo logiką. Lietuvos PO stebėsenos modeliui ši praktika aktuali kaip pavyzdys, kad PO poveikis turi būti vertinamas ne vienu rodikliu, o rodiklių grandine: paslaugų prieinamumas → paslaugų kokybė → mokinio patirtis ir karjeros kompetencijos → mokymosi tęstinumas → ilgalaikiai švietimo ir darbo rinkos rezultatai.

GEROSIOS PRAKTIKOS IR PRITAIKOMUMAS LIETUVOJE. Suomijos modelio praktikos, kaip integruotas tarpsektorinis PO modelis, vieno langelio centrai ir kt., gali būti reikšmingos kuriant Lietuvos PO stebėsenos sistemą. Toliau pateikiamos gerosios Suomijos praktikos ir jų pritaikomumas Lietuvoje.

15 lentelė. Suomijos PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje

Suomijos praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
Viso gyvenimo orientavimo strateginis koordinavimas	Leidžia jungti švietimo, užimtumo, jaunimo ir mokymosi visą gyvenimą sritis	Lietuvoje aktualu aiškiau susieti ŠMSM, SADM, UŽT, LINEŠA, savivaldybių ir MUKIS vaidmenis PO stebėsenos modelyje
KOSKI / VIRTIA tipo švietimo duomenų infrastruktūra	Leidžia analizuoti mokymosi tęstinumą, perėjimus, studijų nutraukimą ir baigimą	Lietuvoje analogiškai reikėtų susieti MUKIS su Mokinių registro, ŠVIS, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“ ir kitais duomenimis, aiškiai atskiriant PO duomenis nuo kontekstinių rodiklių
Kokybės kriterijai ir mokyklos orientavimo planas	Padedą vertinti ne tik paslaugų apimtį, bet ir paslaugų kokybės prielaidas	Lietuvoje galima parengti vieningus PO paslaugų kokybės kriterijus ir įtraukti juos į mokyklos bei savivaldybės lygmens įsivertinimą
Nepriklausomi švietimo sistemos vertinimai	Leidžia periodiškai vertinti sistemos veikimą, o ne tik rinkti administracinius duomenis	Lietuvoje būtų galima numatyti periodinius PO kokybės / poveikio vertinimus, papildančius MUKIS stebėsenos duomenis
Ohjaamo vieno langelio paslaugų modelis	Padedą integruoti švietimo, užimtumo, socialines ir jaunimo paslaugas jaunuoliams iki 30 m.	Lietuvoje aktualu stiprinant savivaldybių, UŽT, jaunimo ir švietimo paslaugų sąsajas, bet šis modelis neturėtų būti tiesiogiai tapatinamas su mokyklinio PO stebėseną
Karjeros konsultantų kvalifikacijos reikalavimai	Sudaro paslaugų kokybės prielaidas	Lietuvoje svarbu stebėti karjeros specialistų kvalifikaciją, kompetencijų tobulinimą ir darbo krūvį kaip kokybės prielaidų rodiklius
Tiesioginių ir kontekstinių rodiklių atskyrimas	Mažina riziką nepagrįstai priskirti NEET, nedarbą ar studijų nutraukimą vien PO paslaugoms	Lietuvos PO modelyje būtina aiškiai atskirti MUKIS renkamus PO paslaugų duomenis nuo ŠVIS, VDA, UŽT ar LAMA BPO kontekstinių duomenų

Šaltinis: parengta Konsultanto

Suomijos modelio ribotumas yra tai, kad net ir turint stiprią švietimo duomenų infrastruktūrą, PO poveikis nėra tiesiogiai matuojamas vienu universaliu rodikliu. Daug rodiklių yra netiesioginiai: jie parodo mokymosi tęstinumą,

perėjimus ar jaunimo situaciją darbo rinkoje, tačiau neatskleidžia, kokią konkrečią įtaką turėjo PO paslaugos. Todėl Lietuvai svarbu ne tik perimti duomenų jungimo logiką, bet ir papildomai kurti tiesioginius PO kokybės, mokinio patirties ir karjeros kompetencijų rodiklius.

Apibendrinant, Suomijos patirtis rodo, kad veiksminga PO stebėseną turi būti mišri: ji turi jungti tiesioginius orientavimo paslaugų duomenis, švietimo registrų informaciją, naudotojų patirties vertinimą, darbo rinkos kontekstą ir periodinius nepriklausomus vertinimus. Lietuvos PO stebėsenos modeliui labiausiai pritaikomi elementai yra aiškus tiesioginių ir kontekstinių rodiklių atskyrimas, mokyklos / savivaldybės lygmens kokybės kriterijai, MUKIS duomenų jungimas su švietimo ir priėmimo duomenimis, karjeros specialistų kvalifikacijos stebėseną ir grįžtamojo ryšio mechanizmas mokykloms bei savivaldybėms.

6.3. Estija

PO KONTEKSTAS. PO Estijoje yra suprantamas kaip visą gyvenimą trunkanti sistema, apimanti karjeros ugdymą švietimo sistemoje, karjeros konsultavimą ir karjeros informacijos teikimą – jį užtikrina tiek švietimo, tiek užimtumo sistemos.¹⁰³ Estijos modelis aktualus Lietuvos PO stebėsenos analizei todėl, kad jame derinamos dvi skirtingos sritys: mokyklose vykdomas karjeros ugdymas ir Eesti Töötukassa teikiamos karjeros paslaugos įvairaus amžiaus gyventojams.

Bendrajame ugdyme karjeros ugdymas yra integruojamas į ugdymo procesą ir siejamas su bendrųjų, socialinių, savarankiškumo ir karjeros valdymo kompetencijų ugdymu. Karjeros temų pažinimas prasideda ankstyvame ugdyme, tačiau PO stebėsenos požiūriu svarbu ne tiek pats ankstyvas supažindinimas su profesijomis, kiek tai, ar švietimo sistema turi aiškius duomenis apie mokinių karjeros ugdymo patirtį, paslaugų prieinamumą, mokymosi pasirinkimus ir perėjimą į kitus mokymosi ar darbo rinkos etapus.

Estijos PO paslaugos aktualios kelioms tikslinėms grupėms:

- mokiniams (nuo ikimokyklinio iki vidurinio ugdymo);
- profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studentams;
- bedarbiams;
- dirbantiems suaugusiesiems;
- jaunimui iki 30 metų (per jaunimo paslaugas).

Svarbus metodinis Estijos analizės aspektas yra tai, kad šalyje nėra vieno vientiso PO įstatymo ir nėra vienos bendros nacionalinės PO stebėsenos sistemos, kuri vienodai apimtų tiek švietimo, tiek užimtumo sektorius. Sistema veikia per kelis teisinius ir institucinius laukus: švietimo politiką, užimtumo politiką, jaunimo politiką, mokymosi visą gyvenimą priemonės ir viešųjų užimtumo paslaugų sistemą. Todėl Estijos patirtis vertintina ne kaip vienas centralizuotas PO stebėsenos modelis, o kaip mišri, sektoriškai paskirstyta duomenų ekosistema.¹⁰⁴

Estijos Respublikos Švietimo įstatymas nustato, kad vaikų ir jaunimo karjeros orientavimas yra vietos savivaldos institucijų atsakomybė. Nacionalinių mokymo programų ir karjeros ugdymo kūrimą bei įgyvendinimą remia Švietimo ir jaunimo taryba.¹⁰⁵

Darbo rinkos paslaugų ir išmokų įstatymas apibrėžia karjeros paslaugas užimtumo sistemoje ir leidžia viešosioms užimtumo tarnyboms teikti konsultavimą visiems gyventojams.

¹⁰³ Education Estonia. Career Guidance in Estonia 2023. Prieiga internetu: <https://www.educationestonia.org/wp-content/uploads/2023/04/life-long-guidance-estonia.pdf>

¹⁰⁴ Cedefop. Labour market information in lifelong guidance: Case study visit focusing on the "Pathfinder" initiative, Estonia. 2016. Prieiga internetu: https://www.cedefop.europa.eu/files/5555_en_case_study_estonia.pdf

¹⁰⁵ Cedefop. Inventory of lifelong guidance systems and practices - Estonia. CareersNet national records. 2023. Prieiga internetu: <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-estonia-0>

Teisiniu ir instituciniu požiūriu Estijos PO sistema reglamentuojama per švietimo, užimtumo ir jaunimo politikos priemonės. Vaikų ir jaunimo karjeros orientavimas siejamas su vietos savivaldos ir švietimo įstaigų atsakomybe, o karjeros konsultavimo ir karjeros informacijos teikimo paslaugos po 2019 m. pertvarkos daugiausia sutelktos Eesti Töötukassa sistemoje.

INSTITUCINIS VALDYMO IR KOORDINAVIMO MODELIS. Estijos PO sistema yra mišri, kadangi nėra vienos PO valdymo institucijos, t. y. vyksta tarpsektorinis bendradarbiavimas ir koordinavimas tarp už švietimo, užimtumo ir jaunimo reikalus atsakingų institucijų. Pagrindinės institucijos:

- Švietimo ir mokslinių tyrimų ministerija – švietimo politikos formavimas;
- Socialinių reikalų ministerija – užimtumo politikos formavimas;
- Švietimo ir jaunimo taryba (Harno) – metodinė ir įgyvendinimo priežiūra;
- Eesti Töötukassa – nacionalinė užimtumo ir karjeros paslaugų agentūra;
- savivaldybės – jaunimo ir švietimo paslaugų organizavimas.

Nuo 2019 m. Estijoje įvyko svarbus karjeros paslaugų pertvarkymas: karjeros konsultavimas ir karjeros informacijos teikimas visoms amžiaus grupėms buvo sutelktas viešųjų užimtumo tarnybų sistemoje, t. y. Eesti Töötukassa¹⁰⁶. Tai reiškia, kad mokyklose išlieka karjeros ugdymo funkcija, tačiau didelė dalis karjeros konsultavimo ir karjeros informavimo paslaugų teikiama per užimtumo sistemą. Šis modelis yra aktualus Lietuvai kaip pavyzdys, kaip švietimo ir užimtumo sektoriai gali dalintis atsakomybe, tačiau kartu jis parodo ir riziką: duomenų rinkimas bei stebėseną gali likti fragmentuoti tarp skirtingų sektorių.

Pateiktoje lentelėje išskiriamos skirtingų institucijų funkcijos.

16 lentelė. PO stebėsenos sistemos modelis Estijoje

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos PO stebėsenos požiūriu
Nacionalinis švietimo politikos lygmuo	Švietimo ir mokslinių tyrimų ministerija	Formuoja švietimo politiką, nustato ugdymo turinio ir švietimo duomenų valdymo kryptis
Nacionalinis užimtumo politikos lygmuo	Socialinių reikalų ministerija	Formuoja užimtumo politikos kryptis, susijusias su darbo rinkos paslaugomis ir karjeros paslaugų prieinamumu
Užimtumo sistemos įgyvendinimo lygmuo	Eesti Töötukassa	Teikia karjeros konsultavimo ir karjeros informavimo paslaugas, kaupia duomenis apie klientus, paslaugų naudojimą, mokymus ir užimtumo rezultatus
Švietimo įgyvendinimo ir metodinės pagalbos lygmuo	Harno / Švietimo ir jaunimo taryba	Palaiko švietimo ir jaunimo politikos įgyvendinimą, metodines priemones, skaitmeninius sprendimus ir švietimo paslaugų vystymą
Vietos įgyvendinimo lygmuo	Savivaldybės, švietimo įstaigos	Organizuoja karjeros ugdymo ir pagalbos mokiniui veiklas vietos lygmeniu, naudoja švietimo duomenis planavimui ir paslaugų prieinamumo vertinimui
Paslaugų teikimo lygmuo	Mokytojai, karjeros koordinatoriai / specialistai, Töötukassa karjeros konsultantai, jaunimo darbuotojai	Teikia karjeros ugdymo, konsultavimo, informavimo ir jaunimo paslaugas, generuoja pirminius paslaugų ir naudotojų patirties duomenis
Duomenų ir analizės lygmuo	EHIS, HaridusSilm, Eesti Töötukassa duomenų sistemos, Statistics Estonia	Teikia švietimo, darbo rinkos, paslaugų naudojimo ir kontekstinius duomenis, kurie gali būti naudojami PO stebėsenai ir politikos analizei

Šaltinis: parengta Konsultanto, remiantis *Life Guidance in Estonia*

¹⁰⁶ Cedefop. Labour market information in lifelong guidance: Case study visit focusing on the "Pathfinder" initiative, Estonia. 2016. Prieiga internetu: https://www.cedefop.europa.eu/files/5555_en_case_study_estonia.pdf

PO STEBĖSENOS MODELIS IR DUOMENŲ CIKLAS. Estijoje PO paslaugų teikimo modelis yra dviejų pagrindinių dalių: mokyklose vykdomas karjeros ugdymas ir užimtumo sistemoje teikiamas karjeros konsultavimas bei karjeros informavimas. Būtent ši skirtis svarbi stebėsenai, nes mokyklos ir Eesti Töötukassa kaupia skirtingo pobūdžio duomenis. Mokyklos gali turėti duomenų apie karjeros ugdymo veiklas, mokinių dalyvavimą, ugdymo turinio įgyvendinimą ir mokinių poreikius, o Töötukassa sistemos – apie konsultavimo paslaugas, klientų grupes, mokymus, darbo rinkos priemones ir įsidarbinimo rezultatus. Mokyklose karjeros ugdymas įgyvendinamas per ugdymo turinį, klasės veiklas, dalykų integraciją, projektines veiklas, bendradarbiavimą su darbdaviais ir, kai aktualu, paslaugų gavimą iš Töötukassa. Profesinio mokymo sektoriuje karjeros ir darbo pasaulio temos siejamos su mokymosi kelio, darbo rinkos ir verslumo kompetencijomis, taikomas modulis „Mokymosi kelias ir darbas kintančioje aplinkoje“, integruojantis karjeros ir verslumo kompetencijas¹⁰⁷. Aukštosios mokyklos taip pat gali teikti karjeros paslaugas per savo karjeros centrus ar studentų konsultavimo struktūras¹⁰⁸.

Eesti Töötukassa yra pagrindinis karjeros konsultavimo ir karjeros informacijos teikimo subjektas užimtumo sistemoje. Ji teikia paslaugas ne tik bedarbiams, bet ir dirbantiems asmenims, jaunimui, mokiniams, studentams ir darbdaviams. Todėl Töötukassa duomenys yra svarbūs vertinant paslaugų naudojimą, tikslines grupes, mokymus, perkvalifikavimą, užimtumo rezultatus ir sąsajas su darbo rinkos poreikiais. Tačiau šie duomenys neturėtų būti tapatinami su mokyklų karjeros ugdymo kokybės rodikliais.

Estijos PO stebėsenos modelis tiksliausiai apibūdinamas kaip paskirstytas pagal sektorius ir apima daug šaltinių. Švietimo sistemoje pagrindiniai duomenų šaltiniai yra EHIS ir HaridusSilm, o užimtumo sistemoje – Eesti Töötukassa duomenų sistemos. Šie šaltiniai leidžia analizuoti mokymosi kelią, švietimo pasirinkimus, mokymosi tęstinumą, perėjimą į darbo rinką, karjeros paslaugų naudojimą ir užimtumo rezultatus. Tačiau Estijoje nėra vieno bendro duomenų rinkimo modelio, kuris nacionaliniu lygmeniu vienodai apimtų visas karjeros paslaugas švietimo ir užimtumo sektoriuose.

EHIS yra valstybinė švietimo IS, jungianti švietimo sistemos duomenis apie mokinius, studentus, mokytojus, švietimo įstaigas, ugdymo programas, kvalifikacijas ir kitus švietimo proceso elementus. PO stebėsenai EHIS aktuali kaip administracinių švietimo duomenų šaltinis, leidžiantis analizuoti mokymosi tęstinumą, programų pasirinkimus, baigimą, perėjimus ir švietimo sistemos srautus. Tačiau EHIS nėra tiesioginis karjeros konsultavimo paslaugų kokybės ar poveikio registras.

HaridusSilm yra vieša Estijos švietimo statistikos ir rodiklių platforma, kurioje pateikiami duomenys apie pagrindinį, vidurinį, profesinį ir aukštąjį mokslą, mokymąsi visą gyvenimą, švietimo institucijų rodiklius ir perėjimą į darbo rinką. Ji svarbi kaip duomenų atvaizdavimo ir analizės priemonė sprendimų priėmėjams, švietimo bendruomenei ir visuomenei. PO stebėsenos požiūriu HaridusSilm leidžia matyti kontekstinius ir rezultato rodiklius, tačiau tiesioginių duomenų apie mokinio gautą karjeros konsultaciją ar jos kokybę ji savaime nesuteikia.

Eesti Töötukassa duomenų sistemos kaupia informaciją apie užimtumo ir karjeros paslaugų klientus, teikiamas paslaugas, mokymus, darbo rinkos priemones ir užimtumo rezultatus. Šie duomenys yra arčiausiai tiesioginių karjeros paslaugų naudojimo rodiklių, tačiau jie daugiausia atspindi užimtumo sistemos paslaugas, o ne visą mokyklose vykdomą karjeros ugdymą.

¹⁰⁷ Estonian Unemployment Insurance Fund (Töötukassa). Career Guidance in Estonia 2023. Prieiga internetu: <https://www.educationestonia.org/wp-content/uploads/2023/04/life-long-guidance-estonia.pdf>

¹⁰⁸ Cedefop. Labour market information in lifelong guidance: Case study visit focusing on the “Pathfinder” initiative, Estonia. 2016. Prieiga internetu: https://www.cedefop.europa.eu/files/5555_en_case_study_estonia.pdf

17 lentelė. Estijos PO stebėsenai aktualių duomenų ir jų ribotumas

Sistema /duomenų šaltinis	Ką kaupia /pateikia	Vaidmuo PO stebėsenoje	Ribotumas
EHIS	Mokinių, studentų, mokytojų, švietimo įstaigų, programų, kvalifikacijų ir kitus švietimo administracinius duomenis	Leidžia stebėti mokymosi tęstinumą, programų pasirinkimus, perėjimus, baigimą ir švietimo srautus	Nefiksuoja pačių karjeros konsultavimo ar karjeros ugdymo paslaugų kokybės
HaridusSilm	Viešai pateikia ir vizualizuoja švietimo, mokymosi visą gyvenimą ir perėjimo į darbo rinką rodiklius	Naudojama strateginei analizei, švietimo politikos stebėsenai, palyginimams ir sprendimams priimti	Daugiausia rodo kontekstinius ir rezultato rodiklius, o ne tiesioginius PO paslaugų duomenis
Eesti Töötukassa duomenų sistemos	Klientų, konsultacijų, mokymų, darbo rinkos priemonių ir užimtumo rezultatų duomenis	Leidžia stebėti karjeros paslaugų naudojimą užimtumo sistemoje ir jų sąsajas su mokymu ar įsidarbinimu	Neapima viso mokyklose vykdomo karjeros ugdymo turinio ir jo kokybės
Statistics Estonia	Švietimo, darbo rinkos, NEET, užimtumo, nedarbo ir kitus statistinius rodiklius	Teikia kontekstinius rodiklius, reikalingus jaunimo situacijai ir perėjimams vertinti	Rodikliai nėra tiesioginis PO poveikio įrodymas
Mokyklų ir vietos lygmens duomenys	Karjeros ugdymo veiklas, mokinių dalyvavimą, mokyklos pasirinktus karjeros ugdymo būdus	Gali būti naudojami mokyklos ar savivaldybės lygmens planavimui	Duomenys nėra vienodai standartizuoti nacionaliniu lygmeniu

Šaltinis: Education Estonia (parengta Konsultanto)

Duomenų ciklą Estijoje galima apibūdinti taip: mokyklos ir švietimo įstaigos teikia administracinius švietimo duomenis į EHIS; EHIS ir kiti ŠD apibendrinami bei atvaizduojami HaridusSilm platformoje; Eesti Töötukassa kaupia užimtumo sistemos karjeros paslaugų duomenis; Statistics Estonia teikia oficialiosios statistikos rodiklius; šie duomenys naudojami švietimo, užimtumo, jaunimo ir mokymosi visą gyvenimą politikos analizei. Vis dėlto tarp švietimo ir užimtumo sektorių nėra pilnai vieningos PO paslaugų stebėsenos grandinės, kuri leistų tiesiogiai susieti mokykloje gautas karjeros ugdymo paslaugas su vėlesniais mokymosi ar darbo rinkos rezultatais.

RODIKLIŲ SISTEMA IR MATUOJAMI REZULTATAI. Estijoje PO stebėsenai aktualūs rodikliai skirstytini į tris grupes. Pirmoji grupė – švietimo srautų ir mokymosi tęstinumo rodikliai: perėjimas po pagrindinio ugdymo, perėjimas į profesinį mokymą ar bendrąjį vidurinį ugdymą, mokymosi nutraukimas, baigimas, dalyvavimas mokymėsi visą gyvenimą. Antroji grupė – užimtumo sistemos karjeros paslaugų naudojimo rodikliai: konsultacijų, klientų, mokymų, darbo rinkos priemonių ir įsidarbinimo rezultatų duomenys. Trečioji grupė – darbo rinkos ir jaunimo situacijos kontekstiniai rodikliai: NEET, jaunimo nedarbas, užimtumas, dalyvavimas mokymuose.

Pažymėtina, kad Estijoje naudojami švietimo ir darbo rinkos rodikliai neturėtų būti vadinami tiesioginiais PO poveikio rodikliais. Tokie rodikliai kaip NEET, jaunimo nedarbas, perėjimas į profesinį mokymą ar mokymosi nutraukimas yra svarbūs PO stebėsenos kontekstui, tačiau jie savaime neįrodo, kad pokytį nulėmė PO paslaugos. Tiesioginiam PO poveikiui vertinti reikėtų papildomų duomenų apie tai, kokias paslaugas asmuo gavo, kada jas gavo, kokia buvo jų kokybė, ar pasikeitė karjeros kompetencijos ir kaip pats naudotojas vertino paslaugų naudą

Töötukassa duomenimis remiamasi vertinant:

- jaunimo situaciją darbo rinkoje (nedarbo lygį, užimtumo lygį);
- mokymosi tęstinumą;
- „iškritimą“ iš švietimo sistemos;
- dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą programose;

- karjeros paslaugų prieigą (konsultacijų skaičius, dalyvavimas programose);¹⁰⁹.

Pateiktoje lentelėje išskiriami Estijos PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas.

18 lentelė. Estijos PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
Perėjimas po pagrindinio ugdymo	I gimnaziją perėjusių mokinių dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Parodo bendrojo ugdymo kelio pasirinkimą po pagrindinio ugdymo ¹¹⁰
	I profesinį mokymą perėjusių mokinių dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Atspindi profesinio kelio pasirinkimą ¹¹¹
	Mokymosi netęsiančių mokinių dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Leidžia identifikuoti rizikos grupes ¹¹²
Mokymosi tęstinumas	Toliau besimokančių mokinių dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Rodo mokinių išlaikymą švietimo sistemoje ¹¹³
	Mokslą nutraukusių / iškritusių mokinių dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Leidžia stebėti ankstyvą pasitraukimą iš švietimo sistemos ¹¹⁴
Perėjimas po vidurinio ugdymo	I aukštąjį mokslą įstojusių absolventų dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Rodo mokinių studijų pasirinkimus ¹¹⁵
	I profesinį mokymą perėjusių absolventų dalis	proc.	HaridusSilm, EHIS	Atspindi alternatyvių mokymosi kelių pasirinkimą ¹¹⁶
Jaunimo situacija po mokyklos	NEET jaunimo dalis (15–24 m.)	proc.	Statistics Estonia, Eurostat	Vienas svarbiausių ilgalaikių PO rezultatų rodiklių ¹¹⁷

Šaltinis: HaridusSilm, Statistics Estonia, EHIS (parengta Konsultanto)

Estijos pavyzdys rodo, kad stipri administracinių švietimo duomenų ir užimtumo paslaugų duomenų infrastruktūra sudaro prielaidas stebėti perėjimus ir darbo rinkos rezultatus, tačiau vien jų nepakanka PO paslaugų kokybei ir poveikiui įrodyti. Lietuvos PO stebėsenos modeliui tai reiškia, kad MUKIS turėtų būti naudojamas tiesioginiams PO paslaugų duomenims rinkti, o ŠVIS, Mokinių registras, UŽT, VDA ar kiti šaltiniai – kontekstui, perėjimams ir ilgalaikiams rezultatams interpretuoti.

DUOMENŲ ŠALTINIAI IR DUOMENŲ VALDYMAS. Estijos PO stebėsenai aktuali duomenų sistema remiasi trimis pagrindinėmis duomenų grupėmis. Pirmoji – švietimo administraciniai duomenys, kurių pagrindas yra EHIS. Antroji – švietimo ir darbo rinkos rodiklių atvaizdavimas per HaridusSilm platformą. Trečioji – užimtumo sistemos

¹⁰⁹ Esti Töötukassa. Statistics and Research. Prieiga internetu: <https://www.tootukassa.ee/en/statistics-and-research/main-statistical-indicators/registered-unemployed>

¹¹⁰ Üldhariduse ülevaade. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/9>

¹¹¹ Vocational and higher education. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/87>

¹¹² Kõrghariduse ülevaade. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/11>

¹¹³ Students and admitted students. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/27>

¹¹⁴ Students and admitted students: Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/31>

¹¹⁵ Statistics Estonia. Prieiga internetu: <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/education/higher-education>

¹¹⁶ Vocational education key data. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/10>

¹¹⁷ Young persons neither in employment nor in education and training (NEET). Prieiga internetu: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem150/default/table?.com>

paslaugų ir klientų duomenys, kuriuos kaupia Eesti Töötukassa. Šiuos šaltinius papildė Statistics Estonia oficialioji statistika.

Duomenų valdymo požiūriu Estijos stiprybė yra skaitmenizuota švietimo duomenų infrastruktūra ir viešai prieinama HaridusSilm platforma, leidžianti analizuoti švietimo rodiklius, institucijų veiklą, mokymąsi visą gyvenimą ir perėjimą į darbo rinką. Tai sudaro prielaidas duomenimis grįstam švietimo valdymui ir politikos stebėsenai. Tačiau PO stebėsenos požiūriu svarbus ribotumas yra tai, kad švietimo administraciniai duomenys, užimtumo paslaugų duomenys ir mokyklų karjeros ugdymo duomenys nėra pilnai sujungti į vieną PO stebėsenos grandinę. Tai reiškia, kad galima analizuoti švietimo srautus ir užimtumo rezultatus, bet sudėtinga tiesiogiai nustatyti, kokią įtaką konkrečios karjeros ugdymo ar konsultavimo paslaugos turėjo mokinio ar asmens pasirinkimui.

STEBĖSENOS REZULTATŲ PANAUDOJIMAS. Estijoje švietimo ir užimtumo duomenys naudojami keliuose lygmenyse. Nacionaliniu lygmeniu EHIS, HaridusSilm, Statistics Estonia ir Töötukassa duomenys naudojami švietimo, užimtumo, jaunimo politikos ir mokymosi visą gyvenimą sprendimams. HaridusSilm platforma sudaro galimybę sprendimų priėmėjams ir visuomenei matyti švietimo sistemos rodiklius, institucijų veiklos duomenis ir strateginių tikslų įgyvendinimo pažangą. Užimtumo sistemoje Töötukassa duomenys naudojami paslaugų planavimui, tikslinių grupių identifikavimui, mokymo ir perkvalifikavimo priemonėms, darbdavių poreikiams ir užimtumo rezultatams stebėti. Mokyklų ir savivaldybių lygmeniu ŠD gali būti naudojami mokinių srautams, mokymosi tęstinumui ir pagalbos poreikiams vertinti.

Vis dėlto Estijos atvejis rodo, kad duomenų naudojimas sprendimams dar nebūtinai reiškia pilną PO paslaugų poveikio įrodymą. Kad stebėsenos rezultatai būtų naudojami ne tik bendram švietimo ar užimtumo planavimui, bet ir konkrečiam PO paslaugų tobulinimui, reikia aiškesnio grįžtamojo ryšio ciklo: kokios karjeros paslaugos suteiktos → kokiems mokiniams ar asmenims → kokia paslaugų kokybė → kokie vėlesni pasirinkimai → kokios išvados grąžinamos mokykloms, savivaldybėms ir paslaugų teikėjams.

PASIEKTI REZULTATAI. Estijos atveju viešai prieinami rezultatai dažniausiai pateikiami per švietimo, užimtumo ir darbo rinkos rodiklių sistemas, o ne kaip vienas tiesioginis PO poveikio rodiklis. EHIS ir HaridusSilm leidžia stebėti mokinių ir studentų srautus, švietimo įstaigų rodiklius, mokymosi tęstinumą, profesinio ir aukštojo mokslo pasirinkimus bei perėjimą į darbo rinką. Statistics Estonia pateikia oficialiąją švietimo ir darbo rinkos statistiką, o Töötukassa gali vertinti savo teikiamų karjeros ir užimtumo paslaugų naudojimą bei rezultatus. Šie duomenys pagrindžia Estijos praktiką kaip stiprios administracinių duomenų ir viešo rodiklių atvaizdavimo infrastruktūros pavyzdį. Vis dėlto jie neleidžia teigti, kad šalis turi pilnai integruotą PO poveikio vertinimo sistemą. Geroji praktika čia yra ne tiesioginis PO poveikio matavimas, o gebėjimas kaupti ir vizualizuoti švietimo bei darbo rinkos duomenis, kuriuos galima naudoti PO stebėsenos kontekstui, perėjimų analizei ir politikos sprendimams.

Lietuvai ši patirtis aktuali tuo, kad ji rodo, kaip svarbu turėti viešai prieinamą, sprendimams pritaikytą rodiklių platformą ir aiškius administracinių duomenų srautus. Kartu Estijos pavyzdys parodo, kad duomenų platforma savaime neišsprendžia PO poveikio matavimo problemos, jeigu nėra tiesioginių duomenų apie suteiktas PO paslaugas, jų kokybę ir naudotojų patirtį.

STRUKTÜRIZUOTO INTERVIU SU ESTIJOS PO SPECIALISTAIS APIBENDRINIMAS. Remiantis interviu su Estijos specialistais, svarbiausia įžvalga yra ta, kad Estija turi stiprų strateginį ir ugdymo turinio pagrindą karjeros orientavimui, tačiau dar neturi vientisos, tik PO stebėsenai skirtos sistemos. Šie tikslai atsispindi nacionalinėse švietimo ir gerovės strategijose, taip pat bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo ugdymo dokumentuose. Interviu metu Estijos atstovai pabrėžė, kad šiuo metu šalyje labiau stebimi bendrieji švietimo ir darbo rinkos rodikliai, o ne pats PO procesas, jo kokybė ar poveikis mokiniui.

Vis dėlto interviu metu akcentuota, kad Estijoje nėra vienos nuoseklios PO stebėsenos sistemos, kuri apimtų visus lygmenis – nacionalinį, savivaldybės, mokyklos ir individualų mokinio lygmenį. Šiuo metu labiau stebimi bendrieji švietimo ir darbo rinkos rodikliai, pavyzdžiui, mokinių mokymosi rezultatai, perėjimai, darbo rinkos tendencijos, PISA rezultatai, OSKA darbo rinkos ir įgūdžių prognozės, tačiau nėra aiškiai apibrėžtų nacionalinių PO rodiklių su kiekybinėmis siektinomis reikšmėmis. Svarbi Estijos patirtis yra ta, kad šalyje pripažįstama duomenų gausa, tačiau kartu matoma problema – skirtingi duomenys ir tyrimai ne visada yra sujungiami į praktinę sprendimų priėmimo sistemą. Interviu dalyviai pabrėžė, kad trūksta geresnio duomenų panaudojimo karjeros specialistams,

mokykloms, savivaldybėms ir patiems mokiniams. Kitaip tariant, iššūkis yra ne vien duomenų rinkimas, bet jų pavertimas naudinga informacija karjeros paslaugų planavimui, kokybės gerinimui ir mokinių karjeros sprendimų palaikymui.

Estijoje taip pat vyksta nauji pokyčiai: per „Career Plus“ programą pradedama stiprinti savivaldybių atsakomybę ir skatinti jas kurti PO modelius savo teritorijose. Tai rodo, kad savivaldybių lygmuo laikomas svarbiu karjeros orientavimo organizavimo ir stebėsenos lygmeniu, tačiau jo praktinis vaidmuo dar tik formuojamas. UŽT taip pat renka tam tikrus duomenis apie mokiniams teikiamas individualias ir grupines konsultacijas, tačiau šie duomenys nėra pilnai integruoti į vieningą nacionalinę PO stebėsenos sistemą.

Apibendrinant, Estijos atvejis rodo, kad PO stebėsenos sistemos kūrimas yra ne tik techninis duomenų rinkimo klausimas. Tai yra sprendimas, kaip sujungti strateginius tikslus, mokyklų praktiką, savivaldybių atsakomybę, darbo rinkos duomenis, užimtumo tarnybos informaciją ir karjeros specialistų poreikius į vieną aiškų sprendimų priėmimo ciklą. Todėl Lietuvai svarbu ne tik rinkti PO duomenis, bet ir užtikrinti, kad jie būtų suprantami, palyginami, reguliariai naudojami ir grįžtų į mokyklas bei savivaldybes kaip praktinė pagalba veiklai gerinti.

GEROSIOS PRAKTIKOS IR PRITAIKOMUMAS LIETUVOJE. Gerosios Estijos praktikos bei jų pritaikomumas Lietuvai pateikti žemiau esančioje lentelėje.

19 lentelė. Estijos PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje

Estijos praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
EHIS ir HaridusSilm duomenų infrastruktūra	Leidžia viešai atvaizduoti švietimo, mokymosi visą gyvenimą ir perėjimo į darbo rinką rodiklius	Lietuvoje aktualu stiprinti MUKIS, ŠVIS, Mokinių registro ir kitų šaltinių rodiklių suvestines bei vizualizacijas
Töötukassa karjeros paslaugų duomenys	Leidžia stebėti karjeros paslaugų naudojimą užimtumo sistemoje, tikslines grupes, mokymus ir užimtumo rezultatus	Lietuvoje aktualu aiškiai apibrėžti, kokie Užimtumo tarnybos duomenys gali papildyti MUKIS, bet neturėtų dubliuoti mokyklinės PO stebėsenos
Vieša rodiklių platforma HaridusSilm	Sudaro sąlygas duomenimis grįstam švietimo valdymui, palyginimams ir skaidrumui	Lietuvoje būtų naudinga kurti MUKIS ar susijusių ataskaitų aplinką, kurioje savivaldybės ir mokyklos matytų PO rodiklius bei palyginimus
Švietimo ir darbo rinkos duomenų siejimas	Leidžia analizuoti perėjimus iš švietimo sistemos į darbo rinką	Lietuvoje būtina susieti MUKIS, ŠVIS, Mokinių registrą, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, UŽT ir VDA duomenis, aiškiai atskiriant tiesioginius ir kontekstinius rodiklius
Karjeros paslaugų sutelkimas Töötukassa sistemoje	Užtikrina vienodą užimtumo sistemos karjeros paslaugų prieinamumą skirtingoms tikslinėms grupėms	Lietuvoje šis modelis neturėtų būti tiesiogiai perkeliamas, bet gali būti naudojamas aiškinant UŽT vaidmenį PO ekosistemoje
Vietos lygmens švietimo duomenų naudojimas	Leidžia savivaldybėms ir mokykloms vertinti mokinių srautus, tęstinumą ir pagalbos poreikius	Lietuvoje reikėtų savivaldybėms teikti aiškias PO suvestines pagal mokyklas, klases, paslaugų tipą ir karjeros specialistų krūvį
Tiesioginių ir kontekstinių rodiklių atskyrimas	Mažina riziką nepagrįstai priskirti darbo rinkos ar mokymosi rezultatus vien PO paslaugoms	Lietuvos PO stebėsenos modelyje būtina atskirti MUKIS renkamus PO paslaugų duomenis nuo ŠVIS, VDA, UŽT ir kitų kontekstinių duomenų

Šaltinis: parengta konsultanto

Struktūruoto interviu metu pristatyta Estijos patirtis Lietuvai aktuali keliais aspektais. Pirmą, ji rodo, kad vien strateginių tikslų ir bendrųjų švietimo rodiklių nepakanka – būtina aiškiai apibrėžti, ką konkrečiai norima stebėti PO srityje. Antra, svarbu iš anksto atskirti proceso, rezultatų ir poveikio rodiklius: ne tik kiek paslaugų suteikta, bet

ir ar jos padeda mokiniui geriau pažinti save, pasirinkti mokymosi kelią, susipažinti su darbo rinka ir sėkmingai pereiti į tolesnį mokymąsi ar darbą. Trečia, Lietuvai tikslinga numatyti, kaip MUKIS, ŠVIS, Užimtumo tarnybos, darbo rinkos prognozių ir kitų registrų duomenys bus sujungti ne tik nacionalinei atskaitomybei, bet ir praktiniam naudojimui mokyklose, savivaldybėse bei karjeros specialistų darbe.

Apibendrinant, Estijos patirtis rodo, kad veiksminga PO stebėseną turi remtis ne tik atskiromis apklausomis ar mokyklų duomenimis, bet ir administraciniais švietimo, užimtumo ir darbo rinkos duomenimis. Lietuvos PO stebėsenos modeliui labiausiai pritaikomi Estijos elementai yra viešai prieinama rodiklių platforma, aiškus administracinių švietimo duomenų naudojimas, Užimtumo tarnybos duomenų įtraukimas kaip kontekstinis šaltinis, savivaldybių lygmens suvestinės ir aiškus tiesioginių PO rodiklių atskyrimas nuo ilgalaikių švietimo bei darbo rinkos rezultatų.

6.4. Jungtinės Amerikos Valstijos

PO SISTEMOS KONTEKSTAS. Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) PO ir karjeros vystymas veikia kaip decentralizuota, daugiapakopė sistema, jungianti bendrąjį ugdymą, karjeros ir techninį mokymą, aukštąjį mokslą, viešąją darbo jėgos sistemą ir darbo rinkos informacijos infrastruktūrą. JAV patirtis aktuali Lietuvos PO stebėsenos modeliui ne kaip vienas centralizuotas PO stebėsenos modelis, o kaip pavyzdys, kaip skirtinguose švietimo ir užimtumo sektoriuose taikomos atskaitomybės, rezultatų matavimo, karjeros pasirengimo, darbo rinkos informacijos ir programų veiksmingumo stebėsenos priemonės.

Karjeros planavimas JAV suprantamas kaip tęstinis procesas, apimantis savęs pažinimą, interesų ir gebėjimų vertinimą, profesijų ir darbo rinkos pažinimą, mokymosi kelio planavimą, pasirengimą aukštajam mokslui, profesiniam mokymui ar darbui. Mokykliniame ugdyme karjeros ugdymas dažniausiai siejamas su mokyklų konsultavimo sistema, t. y. pasirengimas studijoms ir karjerai (angl. college and career readiness) logika, individualiu mokinio planavimu ir perėjimu į tolesnį mokymąsi arba darbo rinką.

JAV PO ekosistemoje galima išskirti keturis pagrindinius kanalus: K–12 mokyklų konsultavimo sistemą, karjeros ir techninio mokymo sistemą, aukštojo mokslo karjeros paslaugas ir viešąją darbo jėgos sistemą. Kiekvienas iš šių kanalų turi skirtingus duomenų šaltinius, rodiklius ir atskaitomybės mechanizmus, todėl JAV PO stebėseną nėra vienodai standartizuota visai šaliai. Svarbus metodinis aspektas yra tai, kad JAV nėra vienos nacionalinės PO poveikio stebėsenos sistemos, kuri apimtų visas mokyklas, kolegijas, universitetus, CTE programas ir užimtumo paslaugas. Vietoje to veikia kelios paralelinės duomenų ir atskaitomybės sistemos: NCES švietimo duomenų sistemos, Perkins V karjeros ir techninio mokymo atskaitomybė, WIOA darbo jėgos programų rodikliai, IPEDS aukštojo mokslo duomenys, O*NET ir BLS darbo rinkos informacija, valstijų duomenų sistemos bei mokyklų ir apygardų lygmens duomenys.

INSTITUCINIS VALDYMO IR KOORDINAVIMO MODELIS. JAV PO sistema grindžiama mišriu – federaliniu ir valstijų – valdymo modeliu. Federaliniu lygmeniu pagrindinį vaidmenį atlieka JAV Švietimo departamentas ir JAV Darbo departamentas, kurie formuoja nacionalines švietimo, karjeros ugdymo, darbo jėgos plėtros ir profesinio mokymo politikos kryptis. JAV Švietimo departamentas administruoja federalines švietimo programas, įskaitant karjeros ir techninio mokymo finansavimą per Perkins V sistemą, taip pat prižiūri nacionalines švietimo statistikos sistemas. JAV Darbo departamentas administruoja darbo jėgos plėtros programas, įskaitant WIOA sistemą, American Job Centers tinklą, darbo rinkos informacijos sistemas ir O*NET infrastruktūrą.

Valstijų lygmeniu PO, karjeros pasirengimo, CTE ir darbo jėgos plėtros priemonės įgyvendina valstijų švietimo departamentai, valstijų darbo agentūros, vietinės darbo jėgos plėtros tarybos, mokyklų apygardos, kolegijos, universitetai ir vietiniai American Job Centers. Todėl duomenų rinkimas ir rezultatų panaudojimas labai priklauso nuo valstijų politikos, duomenų sistemų brandos, mokyklų apygardų praktikos ir konkrečių federalinių programų atskaitomybės reikalavimų.

Svarbų metodinį, bet ne formalų valstybinės stebėsenos vaidmenį atlieka profesinės asociacijos ir standartų kūrimo organizacijos. Šių organizacijų modeliai padeda apibrėžti karjeros pasirengimo ar konsultavimo kokybės

logiką, tačiau jie nėra vieninga nacionalinė privaloma PO stebėsenos sistema. Nacionalinės profesinės asociacijos ir standartų kūrimo organizacijos:

- Amerikos mokyklų karjeros konsultantų asociacija (angl. American School Counselor Association (ASCA)) – jungia mokyklų karjeros konsultantus (mokyklų psichologus / karjeros specialistus), kuria gaires, standartus ir metodikas karjeros ugdymui švietimo sistemoje;
- Nacionalinė koledžų (aukštųjų mokyklų) ir darbdavių asociacija (angl. National Association of Colleges and Employers (NACE)) – jungia aukštojo mokslo institucijas ir darbdavius; analizuoja perėjimą iš studijų į darbo rinką, rengia absolventų įsidarbinimo, kompetencijų ir darbo rinkos tendencijų standartus;
- Nacionalinė karjeros ugdymo ir plėtros asociacija (angl. National Career Development Association (NCDA)) – profesinė asociacija, orientuota į karjeros konsultavimo, orientavimo ir ugdymo metodikas, rengianti profesinius standartus karjeros konsultantams, mokymus ir etikos gaires;
- Nacionalinė profesinio ir techninio ugdymo lyderystės organizacija (angl. Advance CTE) – formuoja profesinio (karjeros ir techninio) mokymo politikos kryptis, stiprina CTE (angl. Career and Technical Education) sistemą, rengia rekomendacijas valstijų švietimo politikai.

Žemiau pateiktoje lentelėje išskirti JAV PO sistemos lygmenys, aprašytos koordinuojančios institucijos tiek federaliniu, tiek valstijų lygiu. Taip pat parodyti duomenų kaupimo modeliai bei infrastruktūros, kurios teikia informaciją apie PO.

20 lentelė. JAV PO stebėsenos sistemos modelis

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Federalinės švietimo politikos lygmuo	JAV Švietimo departamentas, NCES, OCTAE	Formuoja federalines švietimo, CTE, suaugusiųjų mokymo ir švietimo duomenų rinkimo kryptis; administruoja Perkins V ir nacionalines švietimo statistikos sistemas
Federalinės darbo jėgos politikos lygmuo	JAV Darbo departamentas	Administruoja WIOA, American Job Centers, darbo jėgos programų atskaitomybę, darbo rinkos informacijos ir O*NET infrastruktūrą
Valstijų ir vietos įgyvendinimo lygmuo	Valstijų švietimo departamentai, valstijų darbo agentūros, vietinės darbo jėgos plėtros tarybos, mokyklų apygardos	Įgyvendina federalines programas valstijų ir vietos lygmeniu, renka duomenis, planuoja CTE, karjeros pasirengimo ir darbo jėgos priemonės pagal valstijos ar regiono poreikius
Švietimo įstaigų lygmuo	K–12 mokyklos, mokyklų apygardos, CTE centrai, kolegijos, universitetai	Teikia karjeros ugdymą, akademinį ir karjeros konsultavimą, individualų planavimą, darbo patirties veiklas, renka duomenis apie dalyvavimą, pasiekimus, perėjimus ir absolventų rezultatus
Paslaugų teikimo lygmuo	Mokyklų konsultantai; karjeros konsultantai; universitetų karjeros centrai; American Job Centers darbuotojai	Tiesiogiai konsultuoja mokinius, studentus, suaugusiuosius ir darbo ieškančius asmenis; atlieka interesų ir įgūdžių vertinimą; generuoja pirminius paslaugų duomenis
Nacionalinių standartų ir metodikos lygmuo	ASCA; NACE; Advance CTE; NCDA	Kuria mokyklų konsultavimo, karjeros pasirengimo, CTE ir karjeros konsultavimo standartus, kompetencijų modelius ir metodines gaires. Pažymėtina, kad šie modeliai nėra vieninga nacionalinė privaloma PO stebėsenos sistema
Darbo rinkos ir profesijų informacijos lygmuo	O*NET; CareerOneStop; My Next Move; BLS	Teikia profesijų, įgūdžių, žinių, darbo užmokesčio, užimtumo perspektyvų, mokymo galimybių ir darbo rinkos tendencijų duomenis
Duomenų atskaitomybės lygmuo	NCES / CCD, IPEDS, Perkins V, WIOA, BLS, O*NET, valstijų duomenų sistemos	Kaupia ir analizuoja duomenis apie švietimo sistemą, CTE dalyvavimą ir rezultatus, aukštojo mokslo institucijas, darbo jėgos programų rezultatus ir darbo rinkos poreikius

Šaltinis: JAV darbo departamentas, ASCA, O*NET, JAV švietimo departamentas (parengta Konsultanto)

Sistema pasižymi stipriu tarpsektoriniu bendradarbiavimu tarp švietimo, užimtumo, darbdavių, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo sektorių.

PASLAUGŲ STEBĖSENOS MODELIS IR DUOMENŲ CIKLAS. JAV paslaugų teikimo modelis yra daugialypis, todėl PO stebėsenai svarbu atskirti, kokie duomenys susidaro kiekviename kanale. K–12 mokyklose karjeros ugdymas dažniausiai įgyvendinamas per mokyklų konsultavimo sistemą, individualų mokinio planavimą, karjeros tyrinėjimo veiklas, pasirengimo kolegijai ir karjerai priemonės bei mokyklos / apygardos lygmens pagalbos mokiniui sistemas. Šių veiklų duomenys dažnai lieka mokyklos, apygardos ar valstijos lygmeniu ir nėra vienodai standartizuojami nacionaliniu mastu.

ASCA (angl. American School Counselor Association) modelis svarbus tuo, kad mokyklų konsultavimą apibrėžia kaip sisteminę mokyklos paslaugų dalį, orientuotą į mokinių akademinį, karjeros ir socialinį-emocinį vystymąsi, kurios tikslas – padėti mokiniams:

- suprasti ryšį tarp mokymosi ir darbo pasaulio;
- planuoti perėjimą į aukštąjį mokslą;
- ugdyti karjeros valdymo kompetencijas;
- pasirengti darbo rinkai.

ASCA studentų standartai ir mokyklų konsultavimo modelis gali būti naudojami kaip kokybės ir karjeros kompetencijų logikos pavyzdys, tačiau ASCA nėra federalinė atskaitomybės sistema ir nekaupia nacionalinių privalomų PO stebėsenos duomenų.

Karjeros ir techninis mokymas yra vienas labiausiai formalizuotų JAV karjeros pasirengimo kanalų. CTE programas federaliniu lygmeniu remia Perkins V sistema, kurioje valstijos atsiskaito pagal nustatytus antrinio ir po antrinio lygmens CTE rodiklius. Ši sistema svarbi PO stebėsenai kaip pavyzdys, kaip karjeros krypties pasirinkimas, techninių įgūdžių ugdymas, kvalifikacijos, programų baigimas, darbo patirtis ir perėjimas į tolesnį mokymąsi ar darbą gali būti matuojami per aiškius programinius rodiklius. Tačiau CTE rodikliai neturėtų būti tapatinami su visos PO sistemos poveikio rodikliais, nes jie pirmiausia matuoja CTE programų dalyvavimą ir rezultatus.

Aukštojo mokslo sektoriuje karjeros paslaugas teikia kolegijų ir universitetų karjeros centrai. Čia naudojami studentų karjeros pasirengimo, praktikos, darbo paieškos, absolventų įsidarbinimo, darbo užmokesčio ir darbdavių poreikių duomenys. NACE karjeros pasirengimo kompetencijų modelis yra svarbus kaip studentų pasirengimo darbo rinkai vertinimo logika, tačiau jo taikymas priklauso nuo institucijų ir nėra nacionalinė privaloma stebėsenos sistema.

Suaugusiesiems ir darbo ieškantiems asmenims karjeros ir užimtumo paslaugos teikiamos per Amerikos darbo centrus (angl. American Job Centers), veikiančius pagal WIOA logiką. Ši sistema turi aiškesnę rezultatų atskaitomybę, nes WIOA nustato pagrindinius programų veiklos rodiklius, tokius kaip įsidarbinimas po programos, darbo užmokestis, kvalifikacijos įgijimas, įgūdžių pažanga ir paslaugų darbdaviams veiksmingumas. Vis dėlto šie rodikliai matuoja darbo jėgos programų rezultatus, o ne mokyklinio PO kokybę ar tiesioginį mokinių karjeros kompetencijų pokytį.

JAV PO stebėsenos modelis tiksliausiai apibūdintinas kaip decentralizuotas, programinis ir apimantis daug šaltinių. Nėra vienos nacionalinės sistemos, kuri rinktų visus PO paslaugų duomenis nuo pradinio ugdymo iki suaugusiųjų karjeros paslaugų. Vietoje to veikia kelios atskiros, bet PO stebėsenai aktualios duomenų sistemos: NCES švietimo statistika, CCD K–12 mokyklų duomenys, IPEDS aukštojo mokslo duomenys, Perkins V CTE atskaitomybė, WIOA darbo jėgos programų rodikliai, O*NET ir BLS darbo rinkos informacija, valstijų išilginės duomenų sistemos ir vietos lygmens mokyklų / apygardų duomenys.

NCES yra pagrindinė federalinė švietimo statistikos institucija, veikianti prie JAV Švietimo departamento Švietimo mokslų instituto. NCES renka, analizuoja ir skelbia švietimo duomenis, tačiau ji nėra PO paslaugų registras. PO

stebėsenai NCES svarbi kaip K–12, aukštojo mokslo ir švietimo rezultatų duomenų infrastruktūra, padedanti vertinti švietimo sistemos kontekstą, perėjimus ir ilgalaikius rezultatus¹¹⁸.

Common Core of Data yra JAV Švietimo departamento pagrindinė viešųjų pradinųjų ir vidurinių mokyklų bei mokyklų apygardų duomenų bazė. Ji apima mokyklų, apygardų, mokinių ir personalo duomenis, tačiau tiesiogiai nefiksuoja kiekvieno mokinio gautų karjeros konsultavimo paslaugų. Todėl CCD gali būti naudojama kontekstui, institucijų palyginimams ir švietimo sistemos rodikliams, bet ne tiesioginiam PO paslaugų poveikiui matuoti.

IPEDS yra nacionalinė aukštojo mokslo duomenų rinkimo sistema, apimanti kolegijas, universitetus ir technines institucijas, dalyvaujančias federalinėse studentų paramos programose. IPEDS duomenys naudingi aukštojo mokslo prieinamumo, baigimo, studentų srautų ir institucijų rodikliams, tačiau jie taip pat nėra tiesioginis karjeros konsultavimo paslaugų registras.

Perkins V ir WIOA yra svarbiausios programinės atskaitomybės sistemos, kurios PO stebėsenos požiūriu aktualios todėl, kad jose aiškiau apibrėžti rezultatų rodikliai. Perkins V stebi CTE programų dalyvių rezultatus, programų kokybės rodiklius, akademinius pasiekimus, kvalifikacijas, darbo patirtį ar perėjimus. WIOA stebi darbo jėgos programų rezultatus, įskaitant įsidarbinimą, darbo užmokestį, kvalifikacijos įgijimą ir įgūdžių pažangą.

O*NET ir BLS duomenys sudaro darbo rinkos ir profesijų informacijos pagrindą¹¹⁹. Jie naudojami karjeros informavimui, profesijų palyginimui, įgūdžių ir žinių poreikių analizei, darbo užmokesčio ir užimtumo perspektyvų vertinimui. Tačiau jie nefiksuoja, ar konkretus mokinys ar studentas gavo PO paslaugą ir kaip ji paveikė jo pasirinkimą.

JAV duomenų ciklą galima apibūdinti taip: mokyklos, apygardos, valstijos, aukštojo mokslo institucijos ir darbo jėgos programos renka pirminius duomenis; dalis jų standartizuojama valstijų ar federalinių programų atskaitomybėje; federalinės institucijos juos apibendrina per NCES, Perkins V, WIOA, BLS ar kitas sistemas; rezultatai naudojami programų finansavimui, politikos planavimui, CTE programų tobulinimui, darbo jėgos priemonių vertinimui ir viešam informavimui. Vis dėlto grįžtamasis ryšys mokykloms ar konsultantams priklauso nuo valstijos, apygardos ir konkrečios programos duomenų sistemos brandos.

21 lentelė. JAV PO stebėsenai aktualios duomenų sistemos ir jų ribotumas

Sistema / duomenų šaltinis	Ką kaupia / pateikia	Vaidmuo PO stebėsenoje	Ribotumas
NCES	Nacionalinius švietimo duomenis, tyrimus, administracines sistemas ir statistiką	Teikia švietimo sistemos kontekstą, palyginamumą ir ilgalaikių rezultatų analizės pagrindą	Nėra tiesioginis PO paslaugų registras
CCD ¹²⁰	Viešųjų K–12 mokyklų, apygardų, mokinių ir personalo duomenis	Naudinga mokyklų sistemos, išteklių, mokinių srautų ir institucijų palyginimams	Nefiksuoja individualių karjeros konsultavimo paslaugų ir jų kokybės
IPEDS ¹²¹	Aukštojo mokslo institucijų, studentų, baigimo, priėmimo ir kitus institucinius duomenis	Naudinga aukštojo mokslo prieinamumo, baigimo ir studentų srautų analizei	Tiesiogiai nematuoja karjeros paslaugų poveikio
Perkins V	CTE programų dalyvavimo, rezultatų ir programų kokybės rodiklius	Aiškiausias programinės CTE atskaitomybės pavyzdys, susijęs su karjeros pasirengimu	Matuoja CTE programų rezultatus, o ne visą PO sistemą
WIOA	Darbo jėgos programų įsidarbinimo, darbo užmokesčio, kvalifikacijų ir įgūdžių pažangos rodiklius	Leidžia vertinti užimtumo sistemos paslaugų rezultatus	Nėra mokyklinio PO kokybės ar poveikio matavimo sistema

¹¹⁸ U.S. Congress. Education Sciences Reform Act (2002). Prieiga internetu: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ279/PLAW-107publ279.pdf>

¹¹⁹ The National Center for Education Statistics: Who We Are. Prieiga internetu: <https://ies.ed.gov/national-center-education-statistics-nces/about>

¹²⁰ NCES. Common Core of Data. About CCD. Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/ccd/aboutccd.asp>

¹²¹ NCES. IPEDS. About IPEDS. Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/ipeds/about-ipeds>

Sistema / duomenų šaltinis	Ką kaupia / pateikia	Vaidmuo PO stebėsenoje	Ribotumas
O*NET	Profesijų, užduočių, įgūdžių, žinių, gebėjimų, darbo veiklų ir profesijų charakteristikų duomenis	Naudojama karjeros informavimui, profesijų ir įgūdžių analizei	Nefiksuoja paslaugų gavimo ar naudotojų rezultatų
	Darbo rinkos, užimtumo, nedarbo, darbo užmokesčio ir profesijų perspektyvų statistiką	Teikia darbo rinkos kontekstą karjeros planavimui ir politikai	Darbo rinkos rodikliai nėra tiesioginis PO poveikio įrodymas
Valstijų duomenų sistemos	Valstijų švietimo, darbo rinkos, CTE, absolventų ir perėjimų duomenis	Gali susieti švietimo ir darbo rinkos rezultatus valstijos lygmeniu	Palyginamumas tarp valstijų ribotas, duomenų standartai skiriasi

Šaltinis: parengta Konsultanto

RODIKLIŲ SISTEMA IR MATUOJAMI REZULTATAI. JAV PO stebėsenai aktualūs rodikliai turi būti skirstomi į kelias grupes. Pirmą, tai paslaugų prieinamumo ir mokyklinio konsultavimo rodikliai, pavyzdžiui, mokinių ir konsultantų santykis, konsultavimo paslaugų aprėptis, individualių planų taikymas ar mokinių dalyvavimas karjeros veiklose. Antra, tai CTE programų rodikliai, apimantys dalyvavimą, programų baigimą, akademinis ir techninius pasiekimus, kvalifikacijas, darbo patirtį ir perėjimus. Trečia, tai aukštojo mokslo ir karjeros pasirengimo rodikliai, susiję su studentų kompetencijomis, praktika, absolventų įsidarbinimu ir darbo užmokesčiu. Ketvirta, tai WIOA darbo jėgos programų rodikliai, matuojantys įsidarbinimą, darbo užmokestį, kvalifikacijas ir įgūdžių pažangą. Penkta, tai darbo rinkos ir jaunimo situacijos kontekstiniai rodikliai¹²².

Metodinis patikslinimas: tokie rodikliai kaip CTE dalyvavimas, mokyklos baigimas, įsidarbinimas, darbo užmokestis, NEET, jaunimo nedarbas ar absolventų įsidarbinimas vertinime nėra traktuojami kaip tiesioginiai PO poveikio rodikliai. Jie vertinami kaip programiniai, perėjimų, darbo rinkos arba ilgalaikių rezultatų rodikliai.

22 lentelė. JAV PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
PO paslaugų prieinamumas mokyklose	Mokinių, gavusių karjeros konsultavimo paslaugas, dalis	proc.	Mokyklų / apygardų duomenys; ASCA modelis	Parodo, kiek mokinių realiai pasiekia karjeros orientavimo paslaugas ¹²³
	Karjeros konsultanto ir mokinių santykis	Santykis, pvz., 1:250	Mokyklos; apygardos; ASCA	Leidžia vertinti paslaugų prieinamumą ir specialistų darbo krūvį ¹²⁴
Karjeros ugdymo veiklos	Mokinių, dalyvavusių karjeros ugdymo veiklose, dalis	proc.	Mokyklos; apygardos	Parodo karjeros ugdymo aprėptį mokyklos lygmeniu ¹²⁵
	Karjeros renginių, pamokų, dirbtuvių skaičius	Skaičius	Mokyklos; apygardos	Leidžia stebėti PO veiklų intensyvumą

¹²² National Center for Education Statistics. Main portal. Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/>

¹²³ ASCA National Model. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/About-School-Counseling/ASCA-National-Model-for-School-Counseling-Programs>

¹²⁴ ASCA Student-to-School-Counselor Ratio. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/about-school-counseling/school-counselor-role/ratios>

¹²⁵ ASCA Program Evaluation. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org>

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
Individualus planavimas	Mokinių, turinčių individualų karjeros / mokymosi planą, dalis	proc.	Mokyklos; ASCA praktika	Parodo, ar PO pereina nuo bendros informacijos prie individualizuoto planavimo ¹²⁶
College and Career Readiness	Mokinių, atitinkančių pasirengimo kolegijai ir karjerai kriterijus, dalis	proc.	Valstijų švietimo departamentai; CCR rodikliai	Parodo mokinių pasirengimą tolimesniam mokymuisi ar darbo rinkai ¹²⁷
CTE dalyvavimas	Mokinių, dalyvaujančių „Career and Technical Education“ programose, dalis	proc.	Perkins V; valstijų CTE duomenys	Atspindi mokinių įsitraukimą į praktines karjeros kryptis ¹²⁸
CTE rezultatai	CTE programas baigusiu mokinių dalis	proc.	Perkins V atskaitomybė	Leidžia vertinti profesinio / techninio ugdymo efektyvumą ¹²⁹
Sertifikatai	Mokinių, įgijusių pramonės pripažintą sertifikatą, dalis	proc. arba skaičius	Perkins V; valstijų CTE sistemos	Parodo mokinių įgytų darbo rinkai aktualių kompetencijų lygį ¹³⁰
Darbo patirtis	Mokinių, dalyvavusių praktikoje, pameistrystėje ar darbo šešėliavime, dalis	proc.	Valstijų / apygardų duomenys; CTE sistemos	Parodo praktinio susipažinimo su darbo rinka mastą ¹³¹
Perėjimas po mokyklos	Absolventų, įstojusių į aukštąjį mokslą, dalis	proc.	Valstijų ŠD; NCES / CCD; National Student Clearinghouse	Parodo mokinių perėjimą į tolimesnį mokymąsi ¹³²
	Absolventų, įstojusių į profesinį / techninį mokymą, dalis	proc.	Valstijų ŠD; CTE duomenys	Parodo alternatyvių karjeros kelių pasirinkimą ¹³³
	Absolventų, įsidarbinusių po mokyklos, dalis	proc.	Valstijų duomenų sistemos; darbo rinkos duomenys	Leidžia vertinti PO sąsają su darbo rinkos integracija ¹³⁴
Jaunimo situacija po mokyklos	NEET jaunimo dalis	proc.	BLS; valstijų darbo rinkos duomenys	Vienas svarbiausių ilgalaikių PO rezultatų rodiklių ¹³⁵
	Jaunimo užimtumo lygis	proc.	BLS; valstijų darbo rinkos duomenys	Leidžia vertinti jaunų žmonių integraciją į darbo rinką ¹³⁶
Paslaugų kokybė	Mokinių pasitenkinimas karjeros konsultavimo paslaugomis	proc./ balai	Mokyklų apklausos; apygardų apklausos	Parodo paslaugų aktualumą ir naudotojų vertinimą ¹³⁷

¹²⁶ Individual Learning Plan (ILP) initiative. Prieiga internetu: <https://www.ccrscenter.org>

¹²⁷ State College & Career Readiness Indicators. Prieiga internetu: <https://www.ecs.org/50-state-comparison-college-and-career-readiness-indicators/>

¹²⁸ Perkins V Accountability Data. Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov>

¹²⁹ Perkins V Core Indicators. Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov/perkins-v>

¹³⁰ Perkins V Core Indicator 5S1 („Recognized Postsecondary Credential“). Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov/perkins-v>

¹³¹ Perkins V; State CTE Reporting Systems. Prieiga internetu: <https://careertech.org>

¹³² National Student Clearinghouse; NCES. Prieiga internetu: <https://nscresearchcenter.org>

¹³³ National Student Clearinghouse; State CTE Data. Prieiga internetu: <https://nscresearchcenter.org>

¹³⁴ Perkins V Placement Indicators; State Longitudinal Data Systems (SLDS). Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov>

¹³⁵ Bureau of Labor Statistics (BLS); CPS (Current Population Survey). Prieiga internetu: <https://www.bls.gov>

¹³⁶ Bureau of Labor Statistics (BLS). Prieiga internetu: <https://www.bls.gov/cps>

¹³⁷ ASCA program evaluation; school surveys. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org>

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
Kompetencijų pokytis	Mokinių karjeros kompetencijų / karjeros pasirengimo įsivertinimo pokytis	Balai / proc.	Mokyklų apklausos; ASCA / CCR logika	Leidžia vertinti ne tik veiklų skaičių, bet ir mokinių gebėjimų pokytį ¹³⁸

Šaltinis: CTE, BLS, Švietimo departamentas (parengta Konsultanto)

JAV pavyzdys rodo, kad pažangi rodiklių sistema nebūtinai reiškia vieningą PO stebėseną. Stipriausiai apibrėžti rodikliai yra ten, kur veikia federalinė programinė atskaitomybė – CTE / Perkins V ir WIOA. Mokyklinio karjeros konsultavimo srityje duomenys labiau priklauso nuo valstijų, apygardų ir mokyklų praktikos. Aukštajame moksle karjeros pasirengimo ir absolventų rezultatų duomenys dažnai renkami instituciniu ar asociacijų lygmeniu.

DUOMENŲ ŠALTINIAI IR DUOMENŲ VALDYMAS. JAV duomenų valdymo sistema yra stipri, bet fragmentuota. Ji pasižymi išplėtotą švietimo statistika, programų atskaitomybe, darbo rinkos informacijos sistemomis ir profesijų duomenų bazėmis, tačiau skirtingi šaltiniai nėra sujungti į vieną nacionalinį PO duomenų ciklą. Pagrindiniai duomenų šaltiniai yra NCES, CCD, IPEDS, O*NET bei aktualių įmonių ir organizacijų atliekamos apklausos bei rengiamos ataskaitos.

O*NET yra pagrindinė JAV nacionalinė profesijų ir darbo charakteristikų duomenų bazė, sukurta JAV Darbo departamento (DOL) Užimtumo ir mokymo administracijos (ETA).¹³⁹ Pagrindinės tinklo funkcijos:

- teikti standartizuotus profesinius duomenis;
- remti karjeros konsultavimą ir konsultacijas;
- sudaryti sąlygas darbo vietų derinimui ir darbo jėgos planavimui;
- informuoti švietimo ir mokymo sistemas;
- remti politikos ir darbo rinkos analizę.

O*NET duomenys renkami empiriniais tyrimais, apklausiant darbuotojus ir profesijų ekspertus. Sistema kaupia informaciją apie įgūdžių svarbą ir jų lygį skirtingose profesijose, todėl veikia ne tik kaip profesijų duomenų bazė, bet ir kaip nacionalinė darbo rinkos analizės sistema.

O*NET pagrindu sukurtos naudotojams skirtos karjeros platformos – My Next Move ir CareerOneStop. Šios platformos integruoja profesijų, atlyginimų, užimtumo perspektyvų, mokymosi galimybių ir darbo pasiūlymų duomenis, taip sudarydamos sąlygas duomenimis grįstam karjeros planavimui.¹⁴⁰

Duomenų kokybės požiūriu JAV stiprybė yra aiškiai apibrėžtos federalinės programų atskaitomybės sistemos ir standartizuotos nacionalinės statistikos sistemos. Ribotumas – skirtingų valstijų, apygardų, aukštojo mokslo institucijų ir darbo jėgos programų duomenų palyginamumas. Tai reiškia, kad JAV gali turėti daug duomenų, bet nebūtinai vienodą visos šalies PO paslaugų kokybę ir poveikio matavimo sistemą.

STEBĖSENOS REZULTATŲ PANAUDOJIMAS. JAV stebėsenos rezultatai naudojami keliuose lygmenyse. Federaliniu lygmeniu Perkins V ir WIOA rodikliai naudojami programų atskaitomybei, techninei pagalbai, finansavimo pagrindimui ir politikos tobulinimui. Valstijų lygmeniu CTE, švietimo ir darbo jėgos duomenys naudojami programų planavimui, mokymo kryptų koregavimui, regioninių darbo rinkos poreikių vertinimui ir tikslinių grupių pagalbai. Mokyklų ir apygardų lygmeniu konsultavimo, karjeros veiklų ir mokinių pasirengimo duomenys gali būti naudojami paslaugų planavimui ir mokinių pagalbos sistemoms.

Aukštojo mokslo institucijos karjeros paslaugų duomenis naudoja studentų įsidarbinimui, karjeros centrų veiklai, absolventų rezultatams ir darbdavių poreikiams vertinti. O*NET, BLS ir CareerOneStop duomenys naudojami karjeros informavimui, mokymo programų planavimui ir darbo rinkos prognozėms.

¹³⁸ ASCA Student Standards; NACE Career Readiness Competencies. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/Standards-Positions/Standards/ASCA-Mindsets-Behaviors-for-Student-Success>

¹³⁹ U.S. Department of Labor. O*NET Database Content Model. Prieiga internetu: <https://www.dol.gov/agencies/eta/onet>

¹⁴⁰ U. S. Department of Labor. My Next Move Fact Sheet. Prieiga internetu: <https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/ETA/advisories/TEN/2011/TEN30-10a.pdf>

Vis dėlto duomenų panaudojimas sprendimams nėra vienodai susietas su tiesioginiu mokinio ar asmens PO paslaugų keliu. Todėl Lietuvos modeliui svarbi JAV pamoka yra ne perimti fragmentuotą sistemą, o perimti atskirus jos elementus: aiškius programinius rodiklius, profesijų ir įgūdžių duomenų bazę, karjeros pasirengimo kompetencijų modelį ir rezultatų naudojimą sprendimams.

PASIEKTI REZULTATAI IR ĮRODYMAI. JAV atveju viešai prieinami rezultatai dažniausiai pateikiami per programų atskaitomybės ir oficialiosios statistikos sistemas. WIOA viešai skelbia pagrindinius programų veiklos rodiklius, tokius kaip įsidarbinimas po programos, darbo užmokestis, kvalifikacijos įgijimas ir įgūdžių pažanga. Perkins V sistemoje valstijos atsiskaito už CTE dalyvių rezultatus, įskaitant programų kokybės rodiklius. NCES skelbia nacionalinius K–12 ir aukštojo mokslo duomenis, o BLS ir O*NET pateikia darbo rinkos bei profesijų informaciją.

Šie rezultatai pagrindžia JAV praktiką kaip stiprios programinės atskaitomybės ir darbo rinkos informacijos infrastruktūros pavyzdį. Tačiau jie neturėtų būti interpretuojami kaip tiesioginis įrodymas, kad PO paslaugos savaime pagerino mokinių ar suaugusiųjų rezultatus. JAV geroji praktika yra ne vienas PO poveikio rodiklis, o gebėjimas skirtingose programose aiškiai matuoti rezultatų grandinę: dalyvavimą, paslaugų naudojimą, kompetencijas, kvalifikacijas, perėjimus, įsidarbinimą ir darbo užmokestį.

Lietuvai ši patirtis aktuali tuo, kad PO stebėsenos modelyje reikėtų aiškiai atskirti tris įrodymų tipus: tiesioginius PO paslaugų duomenis, mokinio ar naudotojo patirties ir karjeros kompetencijų duomenis, taip pat ilgalaikius švietimo ir darbo rinkos rezultatų rodiklius. Tik šių duomenų derinimas leistų pagrįsčiau vertinti PO sistemos veikimą.

GEROSIOS PRAKTIKOS IR PRITAIKYMAS LIETUVAI. Žemiau pateikiamoje lentelėje pateikiamos pagrindinės gerosios JAV praktikos ir jų pritaikymo Lietuvoje galimybės.

23 lentelė. JAV PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje

JAV praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
ASCA tipo mokyklų karjeros konsultavimo modelis	Karjeros orientavimas tampa ne pavienė veikla, o mokyklos paslaugų sistema	MUKIS / ŠVIS lygmeniu fiksuoti ne tik veiklų skaičių, bet ir paslaugų aprėptį, individualų planavimą, mokinių karjeros kompetencijų pokytį
O*NET tipo profesijų ir įgūdžių informacinė bazė	Karjeros konsultavimas remiasi ne intuicija, o struktūruota darbo rinkos informacija. Aktualu kaip profesijų, kompetencijų ir darbo rinkos informacijos standartizavimo pavyzdys.	Sukurti / sustiprinti LT profesijų–įgūdžių–mokymosi kelių žemėlapi, susiejant AIKOS, MUKIS, UŽT, STRATA/VDA duomenis
NACE karjeros pasirengimo kompetencijų logika	Leidžia pamatuoti, ar studentai yra pasirengę darbo rinkai, o ne tik ar gavo paslaugą	Aukštajame moksle ir vyresnėse klasėse taikyti karjeros kompetencijų įsivertinimą: komunikacija, kritinis mąstymas, profesinis elgesys, savivalda, technologijos
CTE / Career Clusters tipo karjeros kryptų struktūra	Mokiniai mato aiškias mokymosi–profesijos–darbo rinkos trajektorijas	Lietuvoje karjeros paslaugas sieti su profesinio mokymo, aukštojo mokslo ir regioninės darbo rinkos kryptimis; stebėti ne tik dalyvavimą, bet ir perėjimus
BLS / darbo rinkos duomenų integravimas	Karjeros orientavimas susiejamas su realiomis darbo rinkos tendencijomis	Į PO stebėseną įtraukti regioninius darbo rinkos rodiklius: paklausios profesijos, atlygio intervalai, trūkstamos kompetencijos, absolventų įsidarbinimas
Perkins V tipo atskaitomybė	Aiškiai susieja programų dalyvavimą, techninius įgūdžius, kvalifikacijas, darbo patirtį ir perėjimus	Lietuvoje galima kurti atskirus profesinio mokymo ir karjeros veiklinimo rodiklius, kurie matuotų ne tik dalyvavimą, bet ir rezultatus

JAV praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
WIOA tipo darbo jėgos programų rezultatų rodikliai	Leidžia vertinti užimtumo paslaugų rezultatus pagal įsidarbinimą, darbo užmokestį, kvalifikacijas ir įgūdžių pažangą	UŽT duomenis naudoti kaip papildomą užimtumo sistemos ir darbo rinkos rezultatų šaltinį, aiškiai atskiriant jį nuo mokyklinio PO duomenų
Valstijų duomenų sistemų patirtis	Leidžia jungti švietimo, aukštojo mokslo ir darbo rinkos rezultatus valstijos lygmeniu	Lietuvoje analogiškai reikėtų jungti MUKIS, ŠVIS, Mokinių registrą, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, UŽT ir VDA duomenis, laikantis aiškių duomenų apsaugos ir validavimo taisyklių

Šaltinis: parengta Konsultanto

JAV modelio ribotumai yra tiesiogiai aktualūs Lietuvos PO stebėsenos modeliui. Pirma, sistema yra labai fragmentuota tarp federalinio, valstijų, apygardų, aukštojo mokslo ir darbo jėgos programų lygmenų. Antra, duomenų standartai ir paslaugų kokybė skiriasi tarp valstijų ir vietos institucijų. Trečia, daug rodiklių matuoja programų rezultatus arba darbo rinkos kontekstą, bet ne tiesioginį PO paslaugų poveikį. Ketvirta, nacionalinės profesijų ir darbo rinkos informacijos sistemos yra stiprios, tačiau jos nepakeičia tiesioginių duomenų apie paslaugų gavimą, paslaugų kokybę ir naudotojo patirtį.

Apibendrinant, JAV patirtis rodo, kad PO stebėsenos modelyje galima derinti kelis skirtingus įrodymų šaltinius: mokyklinio konsultavimo kokybės modelius, CTE programų atskaitomybę, darbo jėgos programų rezultatų rodiklius, aukštojo mokslo karjeros pasirengimo kompetencijas ir darbo rinkos informacijos sistemas. Lietuvos PO stebėsenos modeliui labiausiai pritaikomi JAV elementai yra O*NET tipo profesijų ir įgūdžių duomenų bazės logika, ASCA / NACE kompetencijų modeliai, Perkins V tipo CTE rodiklių struktūra, WIOA tipo užimtumo rezultatų interpretavimas ir aiškus tiesioginių PO rodiklių atskyrimas nuo programinių, kontekstinių ir ilgalaikių rezultatų rodiklių.

6.5. Singapūras

PO KONTEKSTAS. Singapūre PO veikia kaip centralizuotos švietimo, įgūdžių ugdymo, mokymosi visą gyvenimą ir darbo rinkos politikos dalis. Mokykliniame lygmenyje ši sistema vadinama Švietimo ir karjeros konsultavimas (angl. toliau – ECG), kurios tikslas – padėti mokiniams pažinti save, suprasti mokymosi ir karjeros galimybes, priimti informuotus sprendimus svarbiausiais švietimo etapais ir pasirengti perėjimui į tolesnį mokymąsi arba darbą.¹⁴¹

Singapūro modelis aktualus Lietuvos PO stebėsenos analizei todėl, kad jame mokyklinis ECG derinamas su nacionaline SkillsFuture įgūdžių ugdymo politika, darbo rinkos informacija, skaitmeninėmis karjeros planavimo platformomis ir suaugusiųjų mokymosi bei karjeros perėjimų priemonėmis. Kitaip nei decentralizuotose sistemose, Singapūre valstybė aiškiai formuoja švietimo, įgūdžių ir darbo rinkos ryšį, tačiau viešai prieinamuose šaltiniuose nėra matoma viena nacionalinė mokyklinio ECG poveikio rodiklių sistema, kuri tiesiogiai matuotų kiekvienos ECG veiklos poveikį mokinių karjeros sprendimams.

Mokyklose ECG integruojamas į platesnę Charakterio ir pilietiškumo ugdymo sistemą (angl. Character and Citizenship Education, CCE) ir mokinių ugdymo patirtį. Sistema padeda ugdyti vertybes, socialinius-emocinius gebėjimus, atsakomybę, atsparumą, sprendimų priėmimą ir gebėjimą veikti visuomenėje. ECG šiame kontekste papildoma CCE, nes padeda mokiniams sieti savęs pažinimą, mokymosi pasirinkimus, darbo pasaulio pažinimą ir

¹⁴¹ Overview of Education and Career Guidance. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/overview>

ateities galimybes. Todėl Singapūro mokyklinis PO modelis yra ne izoliuota konsultavimo paslauga, o platesnės mokinio ugdymo ir pasirengimo gyvenimui sistemos dalis.

ECG mokyklose apima pamokas, karjeros pokalbius, karjeros muges, pramonės vizitus, aukštojo mokslo ir mokymosi kelių pažinimą, dalykų pasirinkimo konsultacijas, individualias konsultacijas ir skaitmeninių priemonių naudojimą. MySkillsFuture Student Portal naudojamas kaip mokinių savarankiško karjeros tyrinėjimo priemonė, leidžianti geriau pažinti savo interesus, stiprybes, mokymosi kelius ir profesijų galimybes.

Mokyklinio ECG stebėsenos požiūriu svarbu atskirti du duomenų tipus. Pirmasis – tiesioginiai mokyklinio ECG duomenys: mokinių dalyvavimas ECG veiklose, individualios konsultacijos, karjeros renginiai, pramonės vizitai¹⁴², mokinių grįžtamasis ryšys, savęs pažinimo ir karjeros planavimo kompetencijų ugdymas. Švietimo ir konsultavimo sistemoje svarbų vaidmenį užima individualios konsultacijos. Jos nėra privalomos ir vyksta tada, kai įprastų užsiėmimų nepakanka. Mokyklose šias paslaugas suteikia karjeros specialistai, o universitetuose švietimo ir karjeros konsultantai.¹⁴³ Antrasis – platesni kontekstiniai ir rezultatų duomenys: mokinių perėjimai į skirtingus mokymosi kelius, SkillsFuture kursų ir kreditų naudojimas, darbo rinkos paklausos rodikliai, laisvos darbo vietos, įgūdžių paklausos tendencijos ir suaugusiųjų mokymosi dalyvavimas.¹⁴⁴ Šie duomenys gali būti naudojami ECG turiniui ir karjeros informavimui gerinti, tačiau jie savaime neįrodo tiesioginio mokyklinio ECG poveikio.

INSTITUCINIS IR KOORDINAVIMO MODELIS. Singapūro PO, įgūdžių ir karjeros paslaugų sistema grindžiama centralizuotu, bet tarpsektoriniu valdymu. Mokyklinio ECG politikos ir įgyvendinimo kryptis nustato Švietimo ministerija. Ji apibrėžia ECG tikslus mokyklose, integruoja ECG į mokinių ugdymo patirtį ir sieja jį su mokinių pasirengimu tolesniam mokymuisi bei darbui.

SkillsFuture Singapore (toliau – SSG) yra pagrindinė nacionalinė institucija, atsakinga už SkillsFuture judėjimą, suaugusiųjų įgūdžių ugdymo sistemą, mokymosi visą gyvenimą priemones, kursų ekosistemą, SkillsFuture Credit naudojimą ir įgūdžių paklausos analizę.

SSG veikia kaip tarpinstitucinis koordinatorius, kuris jungia švietimo sistemą, darbo rinkos institucijas, darbdavius ir pramonės sektorius, mokymosi ir kvalifikacijų sistemą. Tai padaro PO integruota darbo rinkos dalimi. Viena svarbiausių SSG funkcijų – darbo rinkos informacijos integravimas į PO. SSG analizuoja įgūdžių paklausą, prognozuoja ekonomikos sektorių augimą, identifikuoja trūkstamas kompetencijas. Vėliau ši informacija integruojama į PO ir naudojama formuojant mokymosi pasiūlą.¹⁴⁵

Workforce Singapore (toliau – WSG) yra atsakinga už darbo jėgos transformaciją, karjeros paslaugas, darbo paieškos pagalbą ir užimtumo perėjimus. WSG teikia karjeros konsultavimo ir darbo paieškos paslaugas per Careers Connect, MyCareersFuture ir kitas priemones. Šios paslaugos labiau susijusios su suaugusiųjų, darbo ieškančių asmenų, karjeros pokyčių siekiančių asmenų ir absolventų perėjimu į darbo rinką, todėl jos papildo mokyklinį ECG, bet neturėtų būti tapatinamos su mokyklų ECG stebėseną.

Darbo ministerija teikia darbo rinkos statistikos ir analizės pagrindą: užimtumo, nedarbo, laisvų darbo vietų, darbo užmokesčio, sektorių ir profesijų paklausos duomenis. Šie duomenys aktualūs karjeros informavimui ir įgūdžių planavimui, tačiau jie yra kontekstiniai, o ne tiesioginiai ECG paslaugų poveikio rodikliai.

PO SISTEMOS MODELIS. Žemiau lentelėje pateikiamas Singapūro PO sistemos modelis, atskleidžiantis pagrindinius sistemos lygmenis, juose veikiančias institucijas bei jų atliekamas funkcijas. Duomenys parodo, kad Singapūro PO sistema yra daugiasluoksnė, centralizuota ir glaudžiai integruota su nacionaline švietimo bei darbo rinkos politika.

¹⁴² Industry Visits and Job Shadowing. Prieiga internetu: <https://www.kranjisee.moe.edu.sg/front-page/Sec-3-Distinctive-Experiences/industry-visits>

¹⁴³ Education and Career Guidance (ECG) Counsellor / Education and Career Coach (ECC). Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/careers/non-teaching-careers/ecg-counsellor>

¹⁴⁴ Increasing ECG Curriculum Time in Secondary Schools. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/news/parliamentary-replies/20260506-increasing-ecg-curriculum-time-in-secondary-schools>

¹⁴⁵ Shaping the Next Chapter: Building Skills, Growing Careers. Prieiga internetu:

<https://isomer-user-content.by.gov.sg/41/719a22ec-2e40-49f8-8d3a-1469f90efdd3/SSG%20Annual%20Report%20FY24-25.pdf>

24 lentelė. Singapūro PO sistemos modelis

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Nacionalinis politikos lygmuo	Švietimo ministerija (Ministry of Education, MOE); Darbo ministerija (Ministry of Manpower, MOM)	Formuoja švietimo, karjeros orientavimo ir darbo rinkos politikos kryptis; nustato švietimo ir karjeros konsultavimo prioritetus; užtikrina ryšį tarp švietimo sistemos ir nacionalinių ekonomikos poreikių.
Nacionalinis koordinavimo lygmuo	SkillsFuture Singapore (SSG); Workforce Singapore (WSG)	Koordinuoja mokymosi visą gyvenimą, įgūdžių ugdymo ir karjeros planavimo sistemą; jungia švietimo institucijas, darbdavius ir darbo rinkos informaciją; užtikrina ECG tęstinumą nuo mokyklos iki suaugusiųjų karjeros etapų.
Nacionalinės agentūros / įgyvendinimo palaikymas	SkillsFuture Singapore; Workforce Singapore; GovTech; MySkillsFuture; MyCareersFuture	Kuria skaitmenines platformas, karjeros informacijos įrankius, įgūdžių paklausos analizę; administruoja mokymų ir perkvalifikavimo priemones; palaiko duomenimis grįstą karjeros planavimą.
Mokyklinis / švietimo įgyvendinimo lygmuo	Mokyklos; junior colleges; ITE; politechnikos; universitetai	Įgyvendina Education and Career Guidance (ECG); organizuoja CCE pamokas, karjeros renginius, pramonės vizitus, aukštųjų mokyklų pristatymus, dalykų ir mokymosi kelių pasirinkimo konsultacijas.
Paslaugų teikimo lygmuo	ECG counsellors; mokytojai; form teachers; universitetų karjeros centrai; karjeros konsultantai	Teikia individualias ir grupines karjeros konsultacijas; padeda mokiniams ir studentams atpažinti interesus, stiprybes, vertybes; padeda pasirinkti mokymosi ir karjeros kelius; rengia darbo rinkai.
Darbo rinkos / suaugusiųjų karjeros lygmuo	Workforce Singapore; Careers Connect; NTUC e2i; darbdaviai	Teikia karjeros konsultavimą suaugusiems, darbo paieškos ir įdarbinimo paslaugas; palaiko perkvalifikavimą ir karjeros perėjimus; jungia asmenis su darbo rinkos galimybėmis.
Duomenų ir grįžamojo ryšio ciklas	MySkillsFuture; MyCareersFuture; SSG įgūdžių paklausos ataskaitos; darbo rinkos duomenys; švietimo ir mokymų dalyvavimo duomenys	Renka ir analizuoja informaciją apie įgūdžių paklausą, darbo rinkos tendencijas, mokymosi pasirinkimus ir mokymų dalyvavimą; šie duomenys naudojami politikai, kursų pasiūlai ir karjeros konsultavimo turiniui atnaujinti.

Šaltinis: Švietimo ministerija, SSG, WSG, Skills Future Singapore (parengta Konsultanto)

PO STEBĖSENOS MODELIS IR DUOMENŲ CIKLAS. Singapūre PO paslaugų teikimo modelis apima mokyklinį ECG, aukštojo mokslo karjeros paslaugas, SkillsFuture mokymosi visą gyvenimą infrastruktūrą ir WSG teikiamas darbo rinkos bei karjeros perėjimų paslaugas. Šis modelis yra nuosekliai susietas su nacionaline įgūdžių politika, tačiau skirtingi paslaugų teikimo lygmenys generuoja skirtingus duomenis.

Mokykliniame lygmenyje ECG padeda mokiniams pažinti save, tyrinėti mokymosi ir karjeros galimybes, suprasti darbo pasaulį ir pasirengti sprendimams svarbiausiose švietimo etapuose. Mokyklos organizuoja ECG veiklas, karjeros pokalbius, pramonės vizitus, dalykų ir mokymosi kelių pristatymus, karjeros renginius ir individualias konsultacijas. Tokios veiklos gali generuoti duomenis apie dalyvavimą, veiklų tipą, individualių konsultacijų poreikį, mokinių grįžtamąjį ryšį ir karjeros kompetencijų ugdymą.

Aukštojo mokslo institucijos ir kiti po vidurinio ugdymo veikiantys subjektai teikia karjeros konsultavimo, praktikos, darbdavių įtraukimo, darbo paieškos ir karjeros pasirengimo paslaugas. Šiame lygmenyje labiau akcentuojama darbo patirtis, įsidarbinamumas, ryšiai su darbdaviais, karjeros tinkamumas ir perėjimas į darbo rinką.

MySkillsFuture ir MySkillsFuture Student Portal veikia kaip skaitmeninės karjeros ir mokymosi tyrinėjimo priemonės. Jos leidžia mokiniams ir suaugusiems tyrinėti mokymosi kelius, profesijų ir sektorių informaciją, kursus bei įgūdžių galimybes. MySkillsFuture yra vieno langelio portalas, skirtas mokymosi visą gyvenimą kelionei,

kursų paieškai ir SkillsFuture Credit naudojimui, o mokinių portalas padeda mokiniams pažinti save, tyrinėti karjeros bei švietimo kelius ir planuoti ateitį.

WSG ir MyCareersFuture labiau orientuoti į darbo paiešką, karjeros konsultavimą, darbo galimybių atitikimą asmens įgūdžiams ir karjeros perėjimus. Todėl WSG / MyCareersFuture duomenys gali būti naudingi analizuojant darbo rinkos paklausą, darbo paieškos elgseną, įgūdžių trūkumus ir karjeros perėjimus, tačiau jie nėra tiesioginis mokyklinio ECG kokybės vertinimo šaltinis.

Singapūro PO stebėsenos modelį tiksliausia apibūdinti kaip centralizuotą ir turintį daug duomenų šaltinių, bet ne kaip vieną mokyklinio ECG poveikio matavimo sistemą. Viešai prieinamuose šaltiniuose aiškiai matomos kelios stebėsenai aktualios duomenų kryptys: mokyklinio ECG įgyvendinimas ir skaitmeninių priemonių naudojimas, SkillsFuture mokymų dalyvavimo ir kreditų naudojimo duomenys, SSG įgūdžių paklausos analizė¹⁴⁶, WSG darbo paieškos ir karjeros paslaugų duomenys, MyCareersFuture darbo rinkos informacija ir MOM darbo rinkos statistika.

MySkillsFuture gali būti naudojamas kaip karjeros ir mokymosi pasirinkimų tyrinėjimo infrastruktūra. Mokinių portalo naudojimo duomenys teoriškai galėtų parodyti, kokias mokymosi ir karjeros temas mokiniai tyrinėja, tačiau viešai prieinamuose šaltiniuose nėra matoma išsami nacionalinė rodiklių sistema, kuri rodytų individualaus mokinio ECG paslaugų kelią ir vėlesnį poveikį jo pasirinkimams.

MyCareersFuture ir WSG karjeros paslaugos leidžia stebėti darbo paieškos, įsidarbinimo, įgūdžių atitikties ir karjeros perėjimų aspektus. Šie duomenys yra svarbūs suaugusiųjų karjeros paslaugoms ir absolventų perėjimui į darbo rinką, tačiau mokyklinio ECG atveju jie turėtų būti naudojami kaip darbo rinkos ir karjeros informacijos kontekstas.

SSG Skills Demand for the Future Economy ataskaitos ir interaktyvūs darbo vietų bei įgūdžių duomenų įrankiai atlieka strateginės stebėsenos funkciją. Jie padeda nustatyti, kokių įgūdžių paklausa auga, kokios kompetencijos aktualios skaitmeninei, žaliajai, priežiūros ar kitoms ekonomikos sritims ir kaip šią informaciją naudoti mokymų pasiūlai, karjeros informavimui bei įgūdžių politikai.¹⁴⁷

MOM darbo rinkos duomenys suteikia objektyvų darbo rinkos kontekstą: užimtumo, nedarbo, darbo užmokesčio, laisvų darbo vietų ir sektorių paklausos informaciją¹⁴⁸. Šie duomenys gali padėti atnaujinti karjeros informavimą ir mokymosi pasiūlą, tačiau jie nėra tiesioginis ECG poveikio mokiniams rodiklis.

Singapūro duomenų ciklą galima apibūdinti taip: mokyklos ir švietimo institucijos įgyvendina ECG veiklas ir gali kaupti dalyvavimo bei grįžamojo ryšio duomenis; MySkillsFuture ir MyCareersFuture generuoja skaitmeninio naudojimosi, kursų, įgūdžių ir darbo paieškos duomenis; SSG analizuoja mokymų dalyvavimą ir įgūdžių paklausą; MOM teikia darbo rinkos statistiką; WSG naudoja darbo paieškos ir karjeros paslaugų informaciją; šie duomenys naudojami mokymų pasiūlai, karjeros informavimo turiniui, įgūdžių politikai ir darbo rinkos priemonėms tobulinti. Ribotumas tas, kad viešai nėra aiškiai matomas pilnas ciklas, kuris tiesiogiai susietų mokinio gautą ECG paslaugą, jos kokybę, karjeros kompetencijų pokytį ir vėlesnį mokymosi ar darbo rinkos rezultatą.

25 lentelė. Singapūro PO stebėsenai aktualios duomenų sistemos ir jų ribotumai

Sistema /duomenų šaltinis	Ką kaupia / pateikia	Vaidmuo PO stebėsenoje	Ribotumas
MOE / mokyklų ECG duomenys	ECG veiklas, individualias ir grupines konsultacijas, mokinių dalyvavimą, mokyklų veiklas ir galimą grįžtamąjį ryšį	Tiesiogiai susiję su PO mokyklinio įgyvendinimu	Viešai nėra matoma viena išsami nacionalinė ECG paslaugų kokybės ir poveikio rodiklių sistema

¹⁴⁶ SKILLS DEMAND FOR THE FUTURE ECONOMY REPORT 2025. Prieiga internetu: <https://jobsandskills.skillsfuture.gov.sg/sdfe-2025>

¹⁴⁷ SKILLS DEMAND FOR THE FUTURE ECONOMY REPORT 2025. Prieiga internetu: <https://jobsandskills.skillsfuture.gov.sg/sdfe-2025>

¹⁴⁸ Job Vacancies 2024. Prieiga internetu: https://stats.mom.gov.sg/iMAS_PdfLibrary/mrds_JV2024.pdf

Sistema /duomenų šaltinis	Ką kaupia / pateikia	Vaidmuo PO stebėsenoje	Ribotumas
MySkillsFuture Student Portal	Mokymosi ir karjeros kelių tyrinėjimo informaciją, interesų ir stiprybių pažinimo priemonės, švietimo ir karjeros galimybes	Padedą mokiniams savarankiškai tyrinėti karjeros kelių ir gali būti naudojamas karjeros informavimo stebėsenai	Nėra tiesioginis ECG poveikio registras
MySkillsFuture	Kursų paiešką, SkillsFuture Credit naudojimą, mokymosi galimybes ir suaugusiųjų mokymosi dalyvavimą	Svarbus mokymosi visą gyvenimą ir įgūdžių ugdymo duomenų šaltinis	Labiau susijęs su suaugusiųjų mokymosi ir įgūdžių politika, o ne mokyklinio ECG poveikiu
SSG Skills Demand for the Future Economy	Prioritetinių įgūdžių, darbo skelbimų, sektorių, augančios paklausos ir įgūdžių perkeliavimo analizę	Strateginis darbo rinkos ir įgūdžių paklausos šaltinis karjeros informavimui	Nefiksuoja, ar konkretus mokinys gavo ECG paslaugą ir kaip ji paveikė sprendimą
WSG / MyCareersFuture	Darbo paieškos, karjeros konsultavimo, darbo pasiūlymų, įgūdžių atitikties ir karjeros perėjimų informaciją	Svarbu suaugusiųjų ir absolventų karjeros paslaugoms bei darbo rinkos perėjimams	Neturėtų būti tapatinama su mokyklinio ECG stebėseną
MOM darbo rinkos statistika	Užimtumo, nedarbo, laisvų darbo vietų, darbo užmokesčio ir sektorių paklausos duomenis	Teikia darbo rinkos kontekstą karjeros informavimui ir įgūdžių planavimui	Darbo rinkos rodikliai nėra tiesioginis ECG poveikio įrodymas

Šaltinis: parengta Konsultanto

RODIKLIAI IR MATUOJAMI REZULTATAI. Skirtingai nei, pavyzdžiui, JAV, Singapūre nėra vienos viešos nacionalinės PO rodiklių sistemos mokykloms. Todėl Singapūro modelis labiau orientuotas į mokymosi kelių, karjeros pasirinkimų ir darbo rinkos rezultatų stebėseną, o ne į formalų mokyklų PO rodiklių rinkinį. Singapūro PO stebėsenai aktualūs rodikliai turėtų būti skirstomi į kelias grupes. Pirmoji grupė – mokyklinio ECG paslaugų aprėpties ir kokybės rodikliai: mokinių dalyvavimas ECG veiklose, individualių konsultacijų prieinamumas, karjeros renginių, pramonės vizitų, mokymosi kelių pristatymų ir mokinių grįžtamojo ryšio duomenys. Antroji grupė – karjeros kompetencijų ir informuoto pasirinkimo rodikliai: savęs pažinimas, interesų ir stiprybių identifikavimas, mokymosi kelių supratimas, gebėjimas priimti sprendimus ir karjeros planavimo įgūdžiai. Trečioji grupė – skaitmeninių priemonių naudojimo rodikliai: MySkillsFuture Student Portal, MySkillsFuture, MyCareersFuture ir susijusių įrankių naudojimas. Ketvirtoji grupė – mokymosi, įgūdžių ir darbo rinkos kontekstiniai rodikliai: SkillsFuture kursų dalyvavimas, SkillsFuture Credit naudojimas, įgūdžių paklausa, laisvos darbo vietos, darbo užmokestis, užimtumas ir darbo rinkos perėjimai.

Metodinis patikslinimas: Singapūro SkillsFuture, WSG ir MOM rodikliai nėra traktuojami kaip tiesioginiai mokyklinio ECG poveikio rodikliai. Tokie duomenys kaip SkillsFuture Credit naudojimas, SSG remiamų mokymų dalyvavimas, darbo vietų paklausa ar darbo užmokesčio rodikliai yra labai svarbūs karjeros informavimui ir įgūdžių politikai, tačiau jie tiesiogiai neparodo, kokią įtaką konkrečiai ECG veikla turėjo mokinio sprendimui.

26 lentelė. Singapūro PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
Prieiga prie PO paslaugų	Mokinių, dalyvavusių ECG veiklose, dalis	proc.	MOE; mokyklų ECG ataskaitos	Parodo, kokia mokinių dalis pasiekta PO veiklomis ¹⁴⁹
	Mokinių, gavusių individualią ECG konsultaciją, dalis	proc./skaičius	MOE; mokyklos; ECG konsultantai	Leidžia vertinti individualių konsultacijų prieinamumą ¹⁵⁰
	ECG konsultantų ir mokinių santykis	Santykis	MOE; mokyklos	Rodo specialistų prieinamumą ir darbo krūvį ¹⁵¹
Karjeros ugdymo veiklos	ECG pamokų / veiklų skaičius	Skaičius	Mokyklų ECG veiklų planai	Leidžia vertinti PO veiklų intensyvumą mokykloje ¹⁵²
	Mokinių, dalyvavusių karjeros renginiuose, dalis	proc.	Mokyklos	Parodo karjeros ugdymo aprėptį ¹⁵³
	Pramonės vizitų, karjeros mugių, seminarų skaičius	Skaičius	Mokyklos; partneriai	Rodo mokinių supažindinimą su realiomis darbo rinkos galimybėmis ¹⁵⁴
Individualus planavimas	Mokinių, turinčių individualų mokymosi / karjeros planą, dalis	proc.	Mokyklos; ECG konsultantai	Parodo, ar PO pereina nuo bendros informacijos prie individualizuoto planavimo ¹⁵⁵
	Individualių ECG konsultacijų skaičius vienam mokiniui	Vidurkis	Mokyklos; ECG konsultantai	Leidžia vertinti personalizuotos pagalbos intensyvumą ¹⁵⁶
Karjeros valdymo kompetencijos	Mokinių savęs pažinimo kompetencijų vertinimas	Apklausų balai / proc.	Mokinių apklausos; ECG veiklų vertinimai	Rodo, ar mokiniai geba atpažinti savo interesus, stiprybes ir vertybes ¹⁵⁷
	Mokinių karjeros planavimo ir sprendimų priėmimo kompetencijų vertinimas	Apklausų balai / %	Mokinių apklausos; ECG veiklų vertinimai	Vertina mokinių pasirengimą priimti informuotus mokymosi ir karjeros sprendimus ¹⁵⁸
Skaitmeninių priemonių naudojimas	MySkillsFuture Student Portal naudotojų dalis	proc.	MySkillsFuture; MOE	Rodo mokinių įsitraukimą į savarankišką karjeros tyrinėjimą ¹⁵⁹
	Atliktų interesų, stiprybių ar profesijų tyrinėjimo užduočių skaičius	Skaičius	MySkillsFuture	Parodo aktyvų mokinių naudojimąsi skaitmeniniais PO įrankiais ¹⁶⁰
Švietimo pasirinkimai / perėjimai	Mokinių pasiskirstymas į JC, MI, ITE ir politechnikas po vidurinės mokyklos	proc.	MOE švietimo statistika	Leidžia stebėti mokinių perėjimus į tolesnius mokymosi kelius ¹⁶¹
	Mokinių, priimtų į pasirinktą mokymosi kelią, dalis	proc.	MOE; mokyklos	Rodo mokinių pasirinkimų ir galimybių atitikimą ¹⁶²
Pasitenkinimas PO paslaugomis	Mokinių pasitenkinimas ECG veiklomis ir konsultacijomis	proc./apklausų balai	Mokinių apklausos; mokyklos	Vertina PO paslaugų kokybę mokinių požiūriu ¹⁶³
Duomenų ir grįžtamojo ryšio ciklas	ECG duomenų naudojimas mokyklos veiklų planavimui	Kokybinis rodiklis / ataskaitos	Mokyklos; MOE; ECG veiklų vertinimai	Parodo, ar stebėsenos duomenys naudojami PO veikloms tobulinti ¹⁶⁴

Šaltinis: MOE, SSG, GES, MySkillsFuture (parengta Konsultanto)

DUOMENŲ ŠALTINIAI IR DUOMENŲ VALDYMAS. Singapūro PO stebėsenai aktuali duomenų sistema apima keturias pagrindines duomenų grupes. Pirmoji – MOE ir mokyklų ECG duomenys apie mokyklinį karjeros ugdymą,

konsultacijas ir mokinių dalyvavimą. Antroji – SkillsFuture Singapore duomenys apie mokymosi visą gyvenimą dalyvavimą, SkillsFuture Credit naudojimą, kursų pasiūlą ir įgūdžių paklausą. Trečioji – Workforce Singapore ir MyCareersFuture duomenys apie darbo paiešką, karjeros konsultavimą, darbo pasiūlymus ir įgūdžių atitiktį. Ketvirtoji – MOM darbo rinkos statistika apie užimtumą, nedarbą, darbo užmokestį, laisvas darbo vietas ir profesijų paklausą.

Duomenų valdymo požiūriu Singapūro stiprybė yra valstybės koordinuojama skaitmeninė infrastruktūra. MySkillsFuture suteikia vieno langelio mokymosi visą gyvenimą ir kursų paieškos aplinką, MySkillsFuture Student Portal padeda mokiniams tyrinėti mokymosi ir karjeros kelius, MyCareersFuture padeda ieškoti darbo galimybių pagal įgūdžius, o SSG Skills Demand for the Future Economy analizė leidžia karjeros ir mokymosi sprendimus grįsti darbo rinkos bei įgūdžių paklausos duomenimis.

Vis dėlto PO stebėsenos požiūriu svarbus ribotumas yra tai, kad viešai matomos duomenų sistemos daugiausia apima mokymosi, įgūdžių, darbo rinkos ir darbo paieškos duomenis, bet nėra aiškiai pateiktos kaip viena bendra ECG paslaugų kokybės ir poveikio stebėsenos sistema. Todėl Singapūro patirtį Lietuvoje reikėtų naudoti ne kaip vieną tiesiogiai perkeltiną ECG poveikio matavimo modelį, o kaip pavyzdį, kaip PO turinį ir karjeros informavimą susieti su nacionaline įgūdžių paklausos ir darbo rinkos duomenų infrastruktūra.

STEBĖSENOS REZULTATŲ PANAUDOJIMAS. Singapūre stebėsenos ir analizės rezultatai naudojami keliuose lygmenyse. MOE lygmeniu ECG ir CCE informacija naudojama mokinių ugdymo patirčiai, perėjimams ir karjeros informavimui stiprinti. SSG lygmeniu SkillsFuture dalyvavimo, kreditų naudojimo ir įgūdžių paklausos duomenys naudojami kursų pasiūlai, mokymų finansavimui, įgūdžių politikai ir mokymosi visą gyvenimą priemonėms atnaujinti. WSG lygmeniu darbo paieškos ir karjeros konsultavimo duomenys naudojami karjeros paslaugoms, darbo paieškos pagalbai ir užimtumo perėjimams. MOM darbo rinkos statistika naudojama darbo rinkos politikai, darbo jėgos planavimui ir informavimui apie paklausias profesijas.

Lietuvos PO stebėsenos modeliui Singapūro patirtis svarbi tuo, kad stebėsenos rezultatai naudojami ne tik ataskaitoms, bet ir praktiniam turinio atnaujinimui: kokie įgūdžiai populiarėja, kokios darbo vietos kuriamos, kokių kompetencijų trūksta, kokie mokymai pasirenkami ir kaip šią informaciją pateikti mokiniams, suaugusiesiems, karjeros specialistams ir mokymų teikėjams.

Kartu būtina pažymėti, kad toks duomenų naudojimas neatsako į visus mokyklinio ECG kokybės klausimus. Norint vertinti mokyklinio PO poveikį, reikia papildomų tiesioginių duomenų: ar mokinys gavo ECG paslaugą, kokia buvo jos kokybė, ar mokinys geriau suprato savo interesus ir galimybes, ar priėmė informuotą sprendimą, kaip vertino paslaugos naudą ir kaip ši informacija grįžo mokyklai ar konsultantui.

¹⁴⁹ MOE. *Education and Career Guidance in Schools*. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/education-and-career-guidance-in-schools>

¹⁵⁰ MOE Parliamentary Reply on ECG Counsellors and ECG Curriculum (2024–2025). Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/news/parliamentary-replies>

¹⁵¹ MOE. *ECG Counsellor Career Information*. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/careers/non-teaching-careers/ecg-counsellor>

¹⁵² MOE. *Education and Career Guidance in Schools*. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/education-and-career-guidance-in-schools>

¹⁵³ MOE ECG Framework; mokyklų ECG ataskaitos (pvz., ASRJC ECG Programme). Prieiga internete: <https://www.asrjc.moe.edu.sg/asrjc-experience/character-and-citizenship-education/education-and-career-guidance/>

¹⁵⁴ MOE ECG Experiences; Kranji Secondary School Industry Visits. Prieiga internete: <https://www.kranjisee.moe.edu.sg/front-page/Sec-3-Distinctive-Experiences/industry-visits/>

¹⁵⁵ SkillsFuture Singapore. *Education and Career Guidance (ECG)*. Prieiga internete: <https://www.skillsfuture.gov.sg/ecg>

¹⁵⁶ MOE. *ECG Counsellor Career Information*. Prieiga internete: <https://www.moe.gov.sg/careers/non-teaching-careers/ecg-counsellor>

¹⁵⁷ MOE ECG Learning Outcomes; MySkillsFuture Student Portal. Prieiga internete: <https://www.myskillsfuture.gov.sg/content/student/en/secondary/about/myskillsfuture-for-students.html>

¹⁵⁸ MOE ECG Framework. Prieiga internete: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance>

¹⁵⁹ MOE FAQ apie MySkillsFuture Student Portal. Prieiga internete: <https://www.moe.gov.sg/faq?categoryid=47DE908F54124AC3A9E962BE43A5E9BA>

¹⁶⁰ MySkillsFuture Student Portal. Prieiga internete: <https://www.myskillsfuture.gov.sg/content/student/en/secondary/help/World-of-Work.html>

¹⁶¹ MOE. *Post-Secondary Admissions*. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/post-secondary/admissions>

¹⁶² MOE Education Statistics Digest. Prieiga internete: <https://www.moe.gov.sg/about-us/publications/education-statistics-digest>

¹⁶³ MOE School Surveys; mokyklų vidaus vertinimai (nacionaliniu lygmeniu viešai neskelbiama)

¹⁶⁴ MOE ECG Framework; SkillsFuture ECG FAQ. Prieiga internete: <https://www.skillsfuture.gov.sg/ecg/education-and-career-guidance-faq>

PASIEKTI REZULTATAI IR ĮRODYMAI. Singapūro atveju viešai prieinami rezultatai dažniausiai pateikiami per SkillsFuture, įgūdžių paklausos ir darbo rinkos rodiklius. 2024 m. SSG remiamuose mokymuose dalyvavo apie 555 000 asmenų, o 260 000 Singapūro gyventojų pasinaudojo SkillsFuture Credit. Be to, IT susijusių kursų, įskaitant dirbtinio intelekto, kibernetinio saugumo ir skaitmeninės rinkodaros sritis, dalyvių skaičius padidėjo nuo 34 000 2023 m. iki 96 000 2024 m. Šie duomenys rodo didelę SkillsFuture sistemos aprėptį ir gebėjimą nukreipti mokymąsi į aktualias įgūdžių sritis.¹⁶⁵

SSG Skills Demand for the Future Economy ataskaitos ir interaktyvūs įgūdžių paklausos įrankiai taip pat pagrindžia Singapūro praktiką kaip duomenimis grįsto karjeros ir įgūdžių planavimo modelį. Juose analizuojamos paklausios kompetencijos, darbo skelbimų duomenys, skaitmeninės, žalosios, priežiūros ir kitų ekonomikos sričių įgūdžiai. Tai suteikia pagrindą mokymų pasiūlai, karjeros informavimui ir suaugusiųjų persikvalifikavimui.

Darbo rinkos rodikliai, skelbiami MOM, leidžia vertinti užimtumo, laisvų darbo vietų, darbo užmokesčio ir profesijų paklausos tendencijas. Pavyzdžiui, laisvų darbo vietų statistika naudojama darbo jėgos paklausai ir profesiniams pokyčiams ekonomikoje stebėti. Vis dėlto šie duomenys turi būti interpretuojami kaip darbo rinkos ir įgūdžių politikos rezultatai, o ne kaip tiesioginis mokyklinio ECG poveikio įrodymas.

Taigi Singapūro geroji praktika pagrįsta ne vienu tiesioginiu PO poveikio rodikliu, o stipria duomenų infrastruktūra, kuri leidžia siesti karjeros informavimą, mokymosi visą gyvenimą pasiūlą, įgūdžių paklausą ir darbo rinkos tendencijas. Lietuvos PO stebėsenos modeliui ši praktika aktuali kaip pavyzdys, kaip karjeros informavimą paremti nuolat atnaujinamais darbo rinkos ir įgūdžių duomenimis, kartu nepamirštant, kad mokyklinio PO poveikiui vertinti reikia atskirų mokinio patirties ir karjeros kompetencijų rodiklių.

GEROSIOS PRAKTIKOS PRITAIKYMAS LIETUVOJE

27 lentelė. Singapūro PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje

Singapūro praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikomumas Lietuvoje
Darbo rinkos duomenų integravimas į PO	Yra matoma, ar mokiniams teikiama karjeros informacija atitinka realias darbo rinkos kryptis.	PO stebėsenoje sistemingai naudoti Užimtumo tarnybos, „Sodros“, STRATA, ŠMSM ir darbdavių duomenis, kad būtų matoma, ar mokiniams teikiama karjeros informacija atitinka realias darbo rinkos kryptis. Singapūre SSG rengia įgūdžių paklausos ataskaitas, kurios identifikuoja ateities paklausias kompetencijas.
Įgūdžių paklausos ataskaitos ir interaktyvūs rodikliai	Leidžia tinkamai įvertinti besikeičiančią darbo rinką ir padėtų lengviau prie jos pritaipiti.	Lietuvoje būtų naudinga reguliariai rengti viešas „ateities įgūdžių“ ataskaitas PO specialistams, mokykloms ir savivaldybėms. Singapūras ne tik skelbia Skills Demand for the Future Economy ataskaitas, bet ir kuria interaktyvias darbo vietų bei įgūdžių duomenų suvestines.
Aiškų grįžtamojo ryšio ciklas	Leidžia lengviau pasirinkti tolimesnes mokymosi kryptis.	Lietuvoje PO stebėsenos duomenys turėtų būti ne tik surenkami, bet ir grąžinami mokykloms, savivaldybėms ir karjeros specialistams kaip praktinės rekomendacijos. Singapūro modelyje darbo rinkos ir įgūdžių duomenys naudojami planuojant karjeros ir mokymosi pasirinkimus.
Karjeros specialistų veiklos kokybės matavimas	Mokiniai gali patys įvertinti konsultacijų efektyvumą.	Vertinti ne tik karjeros specialistų skaičių ar veiklų apimtį, bet ir paslaugų poveikį: mokinių karjeros valdymo kompetencijas, informuotumą, pasitenkinimą, sprendimų kokybę. Lietuvoje karjeros specialistų tinklas buvo stiprinamas nuo 2022 m., kai planuota didinti jų skaičių mokyklose iki apie 425.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Singapūro modelio ribotumai taip pat aktualūs Lietuvai. Pirma, viešai nėra matoma vieninga ir išsami mokyklinio lygio PO rodiklių sistema, todėl sunku tiesiogiai įvertinti, kaip konkrečios Singapūro ECG veiklos pakeičia mokinių

¹⁶⁵ 2024 Year-in-Review. Prieiga internetu: https://isomer-user-content.by.gov.sg/41/da6fabe1-d283-4292-abee-745f52bf5325/ssg-year-in-review-2024-infographic.pdf_safe.pdf

karjeros kompetencijas ar sprendimų kokybę. Antra, SkillsFuture ir darbo rinkos rodikliai daugiausia atspindi suaugusiųjų mokymąsi, įgūdžių politiką ir darbo rinkos situaciją, todėl jų negalima laikyti tiesioginiais mokyklinio PO poveikio rodikliais. Trečia, centralizuota sistema reikalauja stiprių duomenų, technologinių ir institucinių pajėgumų. Ketvirta, skaitmeninių platformų naudojimas turi būti derinamas su kokybišku konsultavimu, nes vien platformos naudojimas savaime nereiškia, kad mokinys priėmė geresnį karjeros sprendimą.

Apibendrinant, Singapūro patirtis rodo, kad PO stebėseną gali būti stiprinama per aiškų ryšį tarp karjeros ugdymo, skaitmeninių platformų, įgūdžių paklausos analizės ir darbo rinkos duomenų. Lietuvos PO stebėsenos modeliui labiausiai pritaikomi elementai yra MUKIS stiprinimas kaip interaktyvios karjeros tyrinėjimo aplinkos, ateities įgūdžių ataskaitų rengimas, darbo rinkos ir įgūdžių duomenų integravimas į karjeros informavimą, aiškus UŽT ir darbo rinkos duomenų naudojimas kaip kontekstinių rodiklių bei tiesioginių mokinio patirties, karjeros kompetencijų ir informuoto pasirinkimo rodiklių sukūrimas.

6.6. Jungtinė Karalystė

PO STEBĖSENOS KONTEKSTAS. Jungtinėje Karalystėje PO nėra organizuojamas kaip viena bendra nacionalinė sistema. Dėl devoliucijos švietimo, karjeros paslaugų ir dalies įgūdžių politikos atsakomybės yra paskirstytos tarp keturių jurisdikcijų – Anglijos, Škotijos, Velso ir Šiaurės Airijos. Todėl Jungtinės Karalystės analizėje nėra tikslinga kalbėti apie vieną JK PO stebėsenos modelį. Tiksliau ją vertinti kaip keturių skirtingų karjeros ugdymo, konsultavimo, kokybės užtikrinimo ir duomenų naudojimo modelių visumą.

Jungtinės Karalystės patirtis Lietuvos PO stebėsenos modeliui aktuali dėl kelių priežasčių. Anglija išsiskiria aiškia karjeros ugdymo kokybės standartų sistema – Gatsby kokybės kriterijais (angl. Gatsby Benchmarks), skaitmeniniais mokyklų įsivertinimo įrankiais „Compass“ / „Compass+“ ir mokinių tolesnio kelio po mokyklos rodikliais (angl. destination measures). Škotija aktuali dėl „Karjeros ugdymo standarto 3–18“ (angl. Career Education Standard 3–18), nacionalinių karjeros paslaugų, kurias teikia „Skills Development Scotland“, ir skaitmeninės karjeros planavimo platformos „My World of Work“. Šiaurės Airijos modelis aktualus dėl viešosios karjeros paslaugų sistemos „Careers Service“, skaitmeninės karjeros informavimo platformos „nidirect Careers“ ir 2025–2028 m. Karjeros veiksmų plano (Careers Action Plan 2025–2028). Velso modelis aktualus dėl „Karjeros ir su darbu susijusių patirčių“ (angl. Careers and Work-Related Experiences, CWRE) integravimo į Velso ugdymo turinį (angl. Curriculum for Wales) ir „Careers Wales“ atliekamų metodinės pagalbos bei konsultavimo funkcijų¹⁶⁶.

Bendras visų keturių jurisdikcijų bruožas yra tai, kad PO stebėseną nėra grindžiama vienu tiesioginiu „PO poveikio“ rodikliu. Dažniausiai taikoma kelių rodiklių ir duomenų šaltinių logika: paslaugų prieinamumas, karjeros ugdymo kokybės kriterijai, mokinių dalyvavimas veiklose, darbdavių įtraukimas, informacijos apie profesinį mokymą ir pameistrystės prieinamumas, mokinių perėjimai po mokyklos, aukštojo mokslo absolventų rezultatai ir naudotojų patirtis. Todėl šie modeliai Lietuvai svarbūs pirmiausia kaip kokybės standartų, mokyklų įsivertinimo, skaitmeninės stebėsenos, perėjimų duomenų ir grįžtamojo ryšio praktikų šaltinis.

INSTITUCINIS IR KOORDINAVIMO MODELIS. Jungtinės Karalystės PO koordinavimo modelis sudarytas iš keleto centrų. Kiekviena jurisdikcija turi savo politikos formuotojus, įgyvendinimo institucijas, paslaugų teikėjus, duomenų šaltinius ir kokybės užtikrinimo mechanizmus. Todėl analizėje toliau atskirai vertinami Anglijos, Škotijos, Šiaurės Airijos ir Velso modeliai, o bendroji išvada formuojama ne kaip vieno JK modelio apibendrinimas, bet kaip skirtingų praktikų palyginimas pagal vienodus kriterijus.

Anglijoje PO politiką ir teisinius reikalavimus mokykloms bei koledžams nustato Švietimo departamentas. Mokyklos ir koledžai turi užtikrinti karjeros ugdymą pagal įstatymines gaires, suteikti prieigą prie įvairių švietimo ir mokymo kelių bei užtikrinti nepriklausomą ir nešališką informaciją. Svarbiausi Anglijos modelio elementai yra Gatsby PO kokybės kriterijai (Gatsby Benchmarks), švietimo ir mokymo teikėjų prieigos teisinis reguliavimas

¹⁶⁶ Pastaba. Dėl tikslesnių pavadinimų toliau tekste naudojami angliški institucijų, modelių pavadinimai.

(Provider Access Legislation / Baker Clause), „Careers & Enterprise Company“, regioniniai karjeros tinklai (Careers Hubs), „Compass“ / „Compass+“ įsivertinimo ir stebėsenos įrankiai ir mokinių tolesnio kelio po mokyklos rodikliai (destination measures).

Škotijoje karjeros paslaugų ir karjeros ugdymo įgyvendinimą stipriai palaiko „Skills Development Scotland“ – nacionalinė Škotijos įgūdžių plėtros ir karjeros paslaugų agentūra. Škotijos modelis išsiskiria tuo, kad nacionalinės karjeros paslaugos, „Karjeros ugdymo standartas 3–18“ (Career Education Standard 3–18), skaitmeninė „My World of Work“ platforma, pameistrų informavimo platforma „Apprenticeships.scot“¹⁶⁷, „Developing the Young Workforce“¹⁶⁸ partnerystės ir mokinių bei absolventų perėjimų duomenys veikia kaip tarpusavyje susieta karjeros ugdymo ir stebėsenos ekosistema.

Šiaurės Airijoje karjeros paslaugų sistema grindžiama Ekonomikos departamento (angl. Department for the Economy) ir Švietimo departamento (angl. Department of Education) atsakomybėmis. Viešoji „Careers Service Northern Ireland“ tarnyba teikia nemokamas ir nešališkas karjeros informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugas mokiniams, jaunimui ir suaugusiesiems, o naujausia sistemos plėtros kryptis įtvirtinta 2025–2028 m. Karjeros veiksmų plane (angl. Careers Action Plan 2025–2028).

Velso modelyje karjeros ugdymas yra integruotas į Velso ugdymo turinį (angl. Curriculum for Wales) per „Karjeros ir su darbu susijusių patirčių“ (angl. Careers and Work-Related Experiences, CWRE) sritį, o „Careers Wales“ atlieka pagrindinės nacionalinės karjeros informavimo, konsultavimo ir metodinės pagalbos organizacijos vaidmenį mokykloms, mokiniams, jaunimui, suaugusiesiems, tėvams ir darbdaviams.

28 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenos modelių institucinė struktūra

Jurisdikcija	Pagrindinės institucijos / subjektai	Funkcija PO stebėsenos požiūriu
Anglija	Department for Education, The Careers & Enterprise Company, Careers Hubs, Ofsted, mokyklos ir koledžai, National Careers Service	Nustato karjeros ugdymo reikalavimus, taiko Gatsby Benchmarks, palaiko Compass / Compass+ įsivertinimą, stebi perėjimų rezultatus ir užtikrina teikėjų prieigą prie mokinių
Škotija	Scottish Government, Skills Development Scotland, Education Scotland, DYW tinklai, mokyklos, universitetai	Palaiko nacionalinę karjeros paslaugą, Career Education Standard 3–18, My World of Work ir darbdavių įtraukimą per DYW
Šiaurės Airija	Department for the Economy, Department of Education, Careers Service Northern Ireland, nirect Careers, mokyklos, universitetai	Teikia viešą karjeros konsultavimo paslaugą, įgyvendina Karjeros veiksmų plane 2025–2028 ¹⁶⁹ , naudoja skaitmeninę karjeros informavimo platformą
Velsas	Welsh Government, Careers Wales ¹⁷⁰ , mokyklos, CWRE, universitetai, Medr / HESA Graduate Outcomes	Integruoja CWRE į Curriculum for Wales, teikia nacionalines karjeros paslaugas ir metodinę pagalbą, naudoja Careers Wales ir Graduate Outcomes duomenis

¹⁶⁷ Skills Development Scotland (SDS). Prieiga internetu: <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/what-we-do/scotlands-career-service/our-careers-service-in-schools>

¹⁶⁸ Scotland's careers strategy: moving forward. Prieiga internetu: <https://www.gov.scot/publications/scotlands-careers-strategy-moving-forward>

¹⁶⁹ Ministers launch Careers Action Plan. Prieiga internetu: <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/careers-action-plan-2025-2028>

¹⁷⁰ Careers and work-related experiences (CWRE). Prieiga internetu: https://careerswales.gov.wales/sites/default/files/images/careers-and-work-related-experiences-toolkit_2024.pdf

Jurisdikcija	Pagrindinės institucijos / subjektai	Funkcija PO stebėsenos požiūriu
Aukštojo mokslo lygmuo visoje JK	Universitetų karjeros tarnybos, HESA / Jisc, Graduate Outcomes ¹⁷¹ , AGCAS ¹⁷²	Stebi absolventų veiklą po studijų, įsidarbinimą, tolesnį mokymąsi ir absolventų refleksijas apie studijų naudą karjerai

Šaltinis: parengta Konsultanto

29 lentelė. PO stebėsenos modelis Šiaurės Airijoje

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Nacionalinis politikos lygmuo	Švietimo departamentas, Ekonomikos departamentas	Formuoja PO, karjeros ugdymo ir įgūdžių politiką; nustato strategines kryptis; sieja PO su darbo rinkos ir ekonomikos poreikiais; koordinuoja Careers Action Plan įgyvendinimą.
Nacionalinis karjeros paslaugų lygmuo	Careers Service Northern Ireland	Teikia nemokamas ir nešališkas karjeros informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugas mokiniams, jaunimui ir suaugusiesiems; organizuoja individualias konsultacijas ir karjeros planavimo pagalbą, palaiko mokinius pereinant tarp mokymosi, mokymo ir darbo galimybių.
Mokyklinis / įgyvendinimo lygmuo	Mokyklos; karjeros mokytojai; karjeros konsultantai	Integruoja karjeros ugdymą į „Learning for Life and Work“ programą; organizuoja karjeros veiklas, konsultacijas, profesijų pristatymus, susitikimus su darbdaviais ir perėjimo planavimą; bendradarbiauja su Careers Service konsultantais.
Informavimo ir skaitmeninių paslaugų lygmuo	nidirect Careers; Careers Service internetinės priemonės	Teikia informaciją apie profesijas, studijas, pameistrystes, įgūdžius, darbo rinką ir karjeros planavimą; suteikia prieigą prie karjeros informacijos mokiniams, tėvams, suaugusiesiems ir specialistams; papildo tiesiogines konsultacijas skaitmeniniu informavimu.
Darbo rinkos ir partnerystės lygmuo	Darbdaviai; further education colleges; universitetai; mokymo teikėjai	Dalyvauja karjeros renginiuose, praktinėse veiklose ir profesijų pristatymuose; stiprina mokinių ryšį su darbo pasauliu ir alternatyviais mokymosi keliais; padeda susieti karjeros konsultavimą su realiomis mokymosi, pameistrystės ir įsidarbinimo galimybėmis.
Aukštojo mokslo lygmuo	Universitetų karjeros tarnybos; HESA; Graduate Outcomes	Universitetuose teikiamos karjeros konsultacijos, CV ir darbo paieškos pagalba, pasirengimas pokalbiams, praktikos ir absolventų programų paieška; per „Graduate Outcomes“ apklausą stebimi absolventų užimtumo, tolimesnio mokymosi ir karjeros rezultatai po studijų baigimo.
Kokybės ir stebėsenos lygmuo	Careers Action Plan 2025–2028; Graduate Outcomes; Careers Service duomenys	Vertinamas karjeros paslaugų prieinamumas, paslaugų naudojimas, mokinių perėjimas į tolesnį mokymąsi, pameistrystę, studijas ar darbą, absolventų užimtumas ir sistemos efektyvumas; duomenys naudojami karjeros paslaugų modernizavimui, prieinamumo gerinimui ir strateginių priemonių įgyvendinimo stebėsenai.

Šaltinis: Department of Education NI, Careers Service NI, Careers Action Plan 2025-2028, HESA Graduate Outcomes (parengta Konsultanto)

¹⁷¹ Higher Education Graduate Outcomes Data and Statistics. Prieiga internetu: https://osr.statisticsauthority.gov.uk/wp-content/uploads/2024/04/graduate_outcomes_survey_statistics_assessment_report.pdf

¹⁷² Giving Graduates the Skills They Need. Prieiga internetu: <https://www.universities-scotland.ac.uk/bite-size-briefings/giving-graduates-the-skills-they-need>

30 lentelė. PO stebėsenos modelis Velse

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Nacionalinis politikos lygmuo	Velso vyriausybė	Formuoja švietimo, karjeros ugdymo ir įgūdžių politiką; nustato, kad „Careers and Work-Related Experiences“ (CWRE) yra privaloma skersinė „Curriculum for Wales“ ugdymo turinio dalis, taikoma 3–16 m. mokiniams
Nacionalinis karjeros paslaugų lygmuo	Careers Wales	Teikia nepriklausomą ir nešališką karjeros informaciją, konsultacijas ir orientavimą visame Velse; palaiko mokinius, jaunuolius, suaugusiuosius, tėvus, mokyklas ir darbdavius.
Mokyklinis / ugdymo lygmuo	Mokyklos, mokytojai, karjeros lyderiai, už CWRE atsakingi darbuotojai	Integruoja CWRE į ugdymo turinį, sieja mokymąsi su darbo pasauliu, planuoja karjeros veiklas, darbdavių įtraukimą ir mokinių karjeros gebėjimų ugdymą.
Metodinės pagalbos lygmuo	CWRE Toolkit, Careers Wales, CDI	Padedą mokykloms kurti CWRE viziją, planuoti veiklas, įtraukti mokytojus, karjeros lyderius, darbdavius ir kitas suinteresuotąsias šalis, taip pat įsivertinti pažangą ir tobulinti karjeros ugdymo kokybę.
Individualios pagalbos lygmuo	Careers Wales karjeros konsultantai	Teikia nemokamas ir nešališkas konsultacijas mokiniams, kolegijų studentams ir jaunuoliams darbo rinkoje.
Skaitmeninių paslaugų lygmuo	Careers Wales portalas	Teikia informaciją apie profesijas, kursus, pameistrystes, darbo paiešką, karjeros planavimą ir sprendimų priėmimą; papildo tiesiogines konsultacijas savarankiško karjeros planavimo įrankiais.
Darbo rinkos ir partnerystės lygmuo	Darbdaviai, kolegijos, mokymo teikėjai, vietos partneriai, pameistrystės ir darbo patirties partneriai	Dalyvauja karjeros renginiuose, darbo pasaulio pažinimo veiklose, pameistrystės ir mokymosi kelių pristatymuose. CWRE priemonės akcentuoja darbdavių ir suinteresuotų šalių tinklo kūrimą.
Aukštojo mokslo lygmuo	Universitetų karjeros tarnybos, HESA / Jisc, Medr	Universitetai teikia karjeros ir įsidarbinimo paslaugas, o absolventų rezultatai stebimi per Graduate Outcomes apklausą, vykdomą maždaug po 15 mėn. nuo studijų baigimo. Duomenys naudojami paslaugų kokybės gerinimui ir sistemos tobulinimui.

Šaltinis: Careers Wales, CWRE, Welsh Government, HESA Graduate Outcomes (parengta Konsultanto)

31 lentelė. PO stebėsenos modelis Škotijoje

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
Nacionalinis įgyvendinimo lygmuo	Skills Development Scotland (SDS)	Teikia nacionalines karjeros paslaugas; organizuoja karjeros konsultavimą mokyklose; palaiko mokinius, tėvus, mokytojus ir suaugusiuosius; administruoja skaitmenines karjeros platformas ir kaupia paslaugų teikimo bei rezultatų duomenis.
Mokyklinis / ugdymo lygmuo	Mokyklos; mokytojai; karjeros koordinatoriai; SDS karjeros konsultantai	Integruoja karjeros ugdymą į mokymosi procesą pagal „Career Education Standard 3–18“; padeda mokiniams ugdyti karjeros valdymo gebėjimus; organizuoja individualias konsultacijas, karjeros veiklas ir perėjimo planavimą.
Standartų ir kokybės lygmuo	Career Education Standard 3–18; Education Scotland; Škotijos vyriausybė; SDS	Nustato, ką vaikai ir jaunuoliai nuo 3 iki 18 metų turi žinoti ir gebėti karjeros srityje; apibrėžia mokyklų, mokytojų, tėvų, darbdavių ir SDS vaidmenis; siekia karjeros ugdymo kokybės, nuoseklumo ir vienodesnio paslaugų prieinamumo visose mokyklose.
Skaitmeninių paslaugų lygmuo	My World of Work; Apprenticeships.scot; SDS skaitmeniniai įrankiai	Teikia informaciją apie profesijas, mokymosi kelius, įgūdžius, CV rengimą, pameistrystes ir darbo galimybes; papildo tiesiogines konsultacijas skaitmeninėmis priemonėmis ir

Lygmuo	Institucijos / subjektai	Funkcijos
		sudaro galimybę naudoti skaitmeninių paslaugų naudojimo duomenis stebėsenai.
Darbo rinkos ir partnerių lygmuo	Darbdaviai; Developing the Young Workforce (DYW) regioniniai tinklai; kolegijos; mokymo teikėjai	Stiprina mokyklų ryšį su darbo pasauliu; organizuoja darbdavių įtraukimą, praktines patirtis, karjeros renginius ir profesijų pažinimą; padeda mokiniams suprasti darbo rinkos poreikius ir realias mokymosi, pameistrystės bei įsidarbinimo galimybes.
Aukštojo mokslo lygmuo	Universitetai; universitetų karjeros tarnybos; AGCAS Scotland; Universities Scotland	Teikia studentams karjeros konsultacijas, CV ir interviu pagalbą, praktikos, stažuotų ir absolventų programų paiešką; analizuoja absolventų įsidarbinimo galimybes / absolventų perėjimą į darbo rinką, naudodami institucinius karjeros tarnybų, studentų įsidarbinimo ir absolventų rezultatų duomenis.
Rezultatų / stebėsenos lygmuo	SDS duomenys; Graduate Outcomes; universitetų karjeros tarnybų duomenys	Stebi mokinių ir studentų perėjimus į mokymąsi, studijas, pameistrystės ar darbą; duomenys naudojami paslaugų tobulinimui, sistemos rezultatų vertinimui ir politikos bei finansavimo sprendimų pagrindimui.

Šaltinis: parengta Konsultanto

PO STEBĖSENOS MODELIS IR DUOMENŲ CIKLAS. Jungtinėje Karalystėje PO paslaugų teikimo modeliai skiriasi pagal jurisdikciją, tačiau visur galima išskirti tris pagrindinius paslaugų sluoksnius: mokyklinį karjeros ugdymą, specializuotas karjeros konsultavimo / informavimo paslaugas ir aukštojo mokslo karjeros paslaugas. Kiekvienas iš šių sluoksnių generuoja skirtingus duomenis, todėl stebėsenai būtina aiškiai atskirti veiklų, kokybės, naudotojų patirties, perėjimų ir ilgalaikių rezultatų duomenis.

Anglijoje mokyklos ir koledžai privalo organizuoti karjeros ugdymą pagal įstatymines gaires. Tai yra įtvirtinta teisės aktuose (Education Act 1997, Education Act 2011, Education (Careers Guidance in Schools) Act 2022).¹⁷³ Gatsby Benchmarks naudojami kaip kokybės standartas¹⁷⁴, o Compass / Compass+ padeda mokykloms ir koledžams įsivertinti pažangą. Švietimo ir mokymo teikėjų prieigos teisinis reguliavimas (angl. Provider Access Legislation / Baker Clause) užtikrina, kad mokiniai gautų informaciją apie techninį mokymą, profesinį mokymą ir pameistrystės, o ne tik apie akademinį kelią¹⁷⁵.

Škotijoje paslaugų teikimo modelis remiasi Skills Development Scotland nacionaline karjeros paslauga, kuri teikia karjeros informavimą, konsultavimą ir orientavimą mokyklose, bendruomenėse ir skaitmeniniu būdu¹⁷⁶. Career Education Standard 3–18 apibrėžia, kokie karjeros gebėjimai ir patirtys turi būti ugdomi skirtingais amžiaus etapais, o DYW stiprina darbdavių ir mokyklų ryšį.

Šiaurės Airijoje Careers Service veikia kaip vieša, nešališka karjeros konsultavimo paslauga, prieinama mokiniams, jaunimui ir suaugusiesiems. Mokyklose karjeros ugdymas siejamas su Learning for Life and Work sritimi, o nirect Careers suteikia skaitmeninį informavimo kanalą apie profesijas, kursus, pameistrystės ir karjeros planavimą.

Velse Careers and Work-Related Experiences yra privaloma skersinė Curriculum for Wales dalis 3–16 metų mokiniams. Careers Wales palaiko mokyklas metodinėmis priemonėmis, konsultacijomis, darbdavių įtraukimu ir

¹⁷³ Careers guidance and access for education and training providers. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/publications/careers-guidance-provision-for-young-people-in-schools/careers-guidance-and-access-for-education-and-training-providers>

¹⁷⁴ GOOD CAREER GUIDANCE NEXT 10 YEARS. Prieiga internetu: <https://cdn.gatsbybenchmarks.org.uk/app/uploads/2024/11/good-career-guidance-the-next-10-years-report.pdf>

¹⁷⁵ The Baker Clause: Best practice guidance for schools, providers and learners. Prieiga internetu: https://www.ascl.org.uk/ASCL/media/ASCL/guidance_paper_the_baker_clause_9496.pdf

¹⁷⁶ Developing a Graduate Careers Ecosystem: Insights from the AGCAS Graduate Transitions Task Group. Prieiga internetu: <https://heprofessional.co.uk/edition/developing-a-graduate-careers-ecosystem-insights-from-the-agcas-graduate-transitions-task-group>

skaitmenine informacija. CWRE įgyvendinimas svarbus stebėsenai, nes leidžia vertinti ne tik atskiras konsultacijas, bet ir tai, kaip karjeros ugdymas integruojamas į visą mokyklos ugdymo turinį¹⁷⁷.

Jungtinės Karalystės PO stebėsenos modelį tiksliausia apibūdinti kaip decentralizuotą, bet pakankamai stipriai struktūruotą per kokybės standartus, skaitmeninius įsivertinimo įrankius, perėjimų duomenis ir viešų karjeros paslaugų atskaitomybę. Jungtinėje Karalystėje nėra vieno bendro PO stebėsenos registro, kuris apimtų visas keturias jurisdikcijas, visas mokyklas, karjeros paslaugas, aukštojo mokslo karjeros tarnybas ir darbo rinkos rezultatus. Tačiau atskirose jurisdikcijose veikia aiškūs stebėsenos elementai, kuriuos galima analizuoti kaip gerosios praktikos pavyzdžius.

Anglijos stebėsenos modelis yra labiausiai formalizuotas mokyklų ir koledžų karjeros ugdymo kokybės požiūriu. Gatsby Benchmarks apibrėžia, ką reiškia gera karjeros ugdymo sistema, o Compass / Compass+ leidžia mokykloms ir koledžams vertinti pažangą pagal šiuos kriterijus. Careers Hubs ir Careers & Enterprise Company naudoja surinktus duomenis pažangai analizuoti, regioniniam įgyvendinimui palaikyti ir spragoms identifikuoti. Tolesnio kelio po mokyklos rodikliai (angl. destination measures) leidžia stebėti mokinių perėjimą į tolesnį mokymąsi, pameistrystes, darbą ar NEET statusą.

Škotijoje stebėsenos logika remiasi Career Education Standard 3–18, Skills Development Scotland teikiamų karjeros paslaugų duomenimis, My World of Work skaitmeninių paslaugų naudojimu, DYW darbdavių įtraukimu ir perėjimų / absolventų rezultatų duomenimis. SDS metinės ar paslaugų teikimo ataskaitos rodo paslaugų aprėptį ir rezultatus, tačiau jos neturėtų būti interpretuojamos kaip vienas tiesioginis PO poveikio rodiklis.

Šiaurės Airijoje stebėsenos modelis siejamas su Careers Service paslaugų duomenimis, nidirect Careers informavimo platforma, mokyklų karjeros ugdymu ir Karjeros veiksmų plane 2025–2028 pažangos stebėsenai. Naujas veiksmų planas svarbus kaip strateginis instrumentas, kuris apibrėžia karjeros paslaugų modernizavimo kryptį ir sudaro pagrindą tolesnei stebėsenai.

Velse stebėsenos modelis siejamas su CWRE integravimu į ugdymo turinį, Careers Wales paslaugų duomenimis, CWRE Toolkit įsivertinimo logika, darbdavių įtraukimu ir Graduate Outcomes aukštojo mokslo absolventų rezultatų duomenimis.

32 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenai aktualūs duomenys ir jų ribotumai

Jurisdikcija	Kas stebima	Duomenų panaudojimas	Ribotumas
Anglija – Gatsby Benchmarks	Karjeros ugdymo kokybė pagal nacionalinius kriterijus	Mokyklų ir koledžų įsivertinimas, kokybės gerinimas, spragų identifikavimas	Tai kokybės standartas, bet ne tiesioginis PO poveikio matas
Anglija – Compass / Compass+	Pažanga pagal Gatsby Benchmarks, karjeros veiklos, mokinių dalyvavimas, darbdavių įtraukimas	Veiklų planavimas, mokyklų įsivertinimas, regioninė analizė	Duomenų kokybė priklauso nuo mokyklų duomenų įvedimo ir naudojimo praktikos
Anglija – Tolesnio kelio po mokyklos rodikliai (angl. destination measures)	Mokinių perėjimai po mokyklos į mokymąsi, pameistrystes, darbą ar NEET	Rezultatų analizė ir perėjimų stebėsenai	Perėjimai nėra tiesioginis PO poveikio įrodymas
Škotija – SDS ir Career Education Standard 3–18	Karjeros ugdymo nuoseklumas, paslaugų aprėptis, konsultacijos, skaitmeninių priemonių naudojimas	Nacionalinių karjeros paslaugų tobulinimas ir mokyklų palaikymas	Ne visi rodikliai tiesiogiai matuoja karjeros kompetencijų pokytį

¹⁷⁷ Options for graduates. Prieiga internetu: <https://careerswales.gov.wales/plan-your-career/options-for-graduates>

Jurisdikcija	Kas stebima	Duomenų panaudojimas	Ribotumas
Šiaurės Airija – Careers Service ir Careers Action Plan 2025–2028	Karjeros paslaugų prieinamumas, modernizavimo pažanga, skaitmeninis informavimas	Strateginių priemonių įgyvendinimas ir viešųjų paslaugų gerinimas	Reikia papildomų tiesioginių naudotojo patirties ir rezultatų duomenų
Velsas – CWRE ir Careers Wales	Karjeros ugdymo integravimas į ugdymo turinį, konsultacijos, darbdavių įtraukimas, mokyklų įsivertinimas	Mokyklų planavimas, metodinė pagalba, tikslinių mokinių grupių identifikavimas	CWRE kokybės vertinimas priklauso nuo mokyklų įgyvendinimo ir įsivertinimo brandos
Graduate Outcomes / HESA	Absolventų veikla po studijų: darbas, tolesnis mokymasis, kita veikla ir subjektyvus studijų naudingumas	Aukštojo mokslo karjeros paslaugų, studijų rezultatų ir absolventų perėjimų analizė	Tai aukštojo mokslo rezultatų, o ne mokyklinio PO poveikio rodiklis

Šaltinis: Ofsted, NCS, UCAS (parengta Konsultanto)

RODIKLIAI IR MATUOJAMI REZULTATAI. Jungtinėje Karalystėje PO stebėsenai aktualūs rodikliai skirstytini į kelias grupes. Pirmia, tai paslaugų prieinamumo ir aprėpties rodikliai: individualios konsultacijos, mokinių dalyvavimas karjeros veiklose, karjeros konsultantų prieinamumas, skaitmeninių platformų naudojimas. Antra, tai kokybės rodikliai: Gatsby Benchmarks, Career Education Standard 3–18, CWRE įsivertinimas, mokyklų ir koledžų karjeros programos nuoseklumas. Trečia, tai darbo rinkos ir darbdavių įtraukimo rodikliai: susitikimai su darbdaviais, darbo vietų pažinimas, pameistrystė ir profesinio mokymo teikėjų prieiga. Ketvirta, tai perėjimų ir rezultatų rodikliai: tolesnio kelio po mokyklos rodikliai, perėjimas į mokymąsi, pameistrystę, darbą, NEET, aukštojo mokslo absolventų veikla po studijų. Penkta, tai naudotojo patirties ir karjeros kompetencijų rodikliai, kurie yra ypač svarbūs tiesioginei PO kokybei vertinti, bet ne visose jurisdikcijose vienodai viešai standartizuoti.

Metodinis patikslinimas: NEET, perėjimas į aukštąjį mokslą, pameistrystę ar darbą, absolventų užimtumas ir Graduate Outcomes duomenys nėra vertinami kaip tiesioginiai PO poveikio rodikliai. Jie traktuojami kaip sistemos rezultatų arba ilgalaikio konteksto rodikliai.

33 lentelė. Jungtinėje Karalystėje PO stebėsenai aktualūs rodikliai ir jų interpretavimas

Stebima sritis	Rodiklis	Skaitinė išraiška	Duomenų šaltinis / sistema	Ryšys su PO stebėseną
PO paslaugų prieinamumas	Mokinių, gavusių individualią karjeros konsultaciją, dalis	proc. / vnt.	Compass+, mokyklų, SDS, Careers Wales, Careers Service duomenys	Tiesioginis paslaugų aprėpties rodiklis, jeigu renkami standartizuoti duomenys ¹⁷⁸¹⁷⁹¹⁸⁰¹⁸¹
	SDS karjeros konsultantų veiklos mokyklose aprėptis	Skaičius / proc.	SDS metinės ataskaitos	Leidžia vertinti, kiek mokyklų ir mokinių pasiekia nacionalinė karjeros paslauga ¹⁸²
Karjeros ugdymo veiklos	Mokinių dalyvavimas karjeros renginiuose, darbdavių susitikimuose, darbo pasaulio pažinimo veiklose	proc. / vnt.	Compass+, mokyklų, DYW, CWRE, Careers Wales duomenys	Rodo veiklų aprėptį ir intensyvumą, bet nepakanka poveikiui įrodyti ¹⁸³
Kokybės standartai	Gatsby Benchmarks įgyvendinimo lygis	kriterijų skaičius / proc.	Compass / Compass+, CEC analizės	Aiškūs karjeros ugdymo kokybės standartas Anglijoje ¹⁸⁴¹⁸⁵
	Career Education Standard 3–18 įgyvendinimas	kokybinis pažangos lygis	Škotijos mokyklų ir SDS / Education Scotland praktikos	Rodo karjeros ugdymo nuoseklumą pagal amžiaus etapus ¹⁸⁶
	CWRE integravimas į Curriculum for Wales	kokybinis pažangos lygis	CWRE Toolkit, Careers mokyklų įsivertinimas	Rodo karjeros ugdymo integravimą į ugdymo turinį
Nešališka informacija	Mokinių susitikimai su techninio mokymo, profesinio mokymo ir pameistrų teikėjais	vnt. / proc.	Provider Access Legislation, mokyklų duomenys, Compass+	Rodo, ar mokiniai supažindinami su įvairiais mokymosi keliais ¹⁸⁷
Darbo rinkos ryšys	Darbdavių įsitraukimo veiklų skaičius mokykloje	Skaičius per metus	Compass+; Careers Hubs	Vertina mokyklos bendradarbiavimą su darbo rinka ¹⁸⁸
Skaitmeninės paslaugos	My World of Work, Careers Wales, nidirect Careers ar kitų platformų naudojimas	naudotojai, apsilankymai, veiksmai	SDS, Careers Wales, nidirect Careers	Rodo skaitmeninės karjeros informacijos prieinamumą ¹⁸⁹
Perėjimo rezultatai	Mokinių perėjimas į tolesnį mokymąsi, pameistrystę, darbą arba NEET statusą,	proc.	DfE destination measures, valstybinių / jurisdikcijų duomenys	Svarbus rezultatų rodiklis, bet ne tiesioginis PO poveikio įrodymas ¹⁹⁰¹⁹¹¹⁹²
Aukštojo mokslo rezultatai	Absolventų veikla po studijų: darbas, tolesnis mokymasis, kita veikla	proc.	Graduate Outcomes / HESA	Naudinga aukštojo mokslo karjeros rezultatams, bet ne mokyklinio PO poveikiui tiesiogiai matuoti ¹⁹³
Naudotojo perspektyva	Mokinių, studentų ar suaugusiųjų pasitenkinimas konsultacijomis, suvokiama nauda, pasirengimas priimti sprendimus	apklausų skalės, proc., kokybiniai duomenys	Mokyklų, karjeros tarnybų, Careers Wales, SDS, aukštųjų mokyklų apklausos	Artima tiesioginei paslaugų kokybės stebėsenai, tačiau ne visur vienodai standartizuota
Strateginė pažanga	Careers Action Plan 2025–2028 veiksmų įgyvendinimas	įgyvendintų veiksmų dalis / pažangos rodikliai	Department for the Economy; Department of Education	Leidžia vertinti karjeros paslaugų modernizavimą ir kokybės gerinimą ¹⁹⁴

Šaltinis: parengta Konsultanto

DUOMENŲ ŠALTINIAI IR DUOMENŲ VALDYMAS. Jungtinės Karalystės PO stebėsenai aktualūs duomenų šaltiniai yra įvairūs ir skiriasi pagal jurisdikciją. Anglijoje svarbiausi šaltiniai yra Compass / Compass+, Careers & Enterprise Company analizės, DfE destination measures, Ofsted vertinimai ir mokyklų / koledžų duomenys. Škotijoje svarbūs Skills Development Scotland paslaugų duomenys, My World of Work, Apprenticeships.scot, DYW partnerystės duomenys ir Graduate Outcomes. Šiaurės Airijoje aktualūs Careers Service duomenys, Careers Action Plan 2025–2028 pažangos stebėseną, nidirect Careers ir Graduate Outcomes. Velse aktualūs Careers Wales paslaugų duomenys, CWRE Toolkit, mokyklų įsivertinimas, Careers Wales platforma ir Graduate Outcomes.

Duomenų valdymo požiūriu Anglijos modelis išsiskiria tuo, kad kokybės standartas, mokyklų įsivertinimo įrankis ir regioninis įgyvendinimo palaikymas yra glaudžiai susieti. Tai leidžia mokykloms ne tik deklaruoti, kad jos vykdo karjeros veiklas, bet ir vertinti pažangą pagal aiškius kriterijus. Compass / Compass+ veikia kaip praktinis duomenų rinkimo ir pažangos stebėsenos įrankis.

Škotijos, Vello ir Šiaurės Airijos modeliai labiau akcentuoja nacionalinių karjeros paslaugų arba ugdymo turinio integravimo logiką. Jie turi stiprių elementų – SDS, Careers Wales, Careers Service, CWRE, Career Education Standard 3–18, tačiau šie elementai ne visada reiškia vieningą, viešai prieinamą, individualaus mokinio PO paslaugų poveikio stebėsenos sistemą.

Aukštojo mokslo lygmeniu visoje Jungtinėje Karalystėje svarbi Graduate Outcomes apklausa. Ji renka duomenis maždaug po 15 mėnesių nuo studijų baigimo ir leidžia vertinti absolventų veiklą: darbą, tolesnį mokymąsi, darbo ir mokymosi derinimą, kitą veiklą bei absolventų refleksijas apie studijų naudą. Tačiau Graduate Outcomes turi būti interpretuojama kaip aukštojo mokslo rezultatų stebėsenos priemonė, o ne kaip tiesioginis mokyklinio PO poveikio rodiklis.

STEBĖSENOS REZULTATŲ PANAUDOJIMAS. Jungtinėje Karalystėje stebėsenos rezultatai naudojami keliuose lygmenyse. Mokyklų lygmeniu duomenys naudojami karjeros programoms planuoti, paslaugų spragoms nustatyti, individualioms konsultacijoms organizuoti, darbdavių įtraukimui planuoti ir karjeros veiklų kokybei gerinti. Regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu duomenys naudojami pažangai pagal kokybės standartus vertinti, regioniniams skirtumams identifikuoti, karjeros paslaugų įgyvendinimui palaikyti ir politikos sprendimams pagrįsti.

¹⁷⁸ The Careers & Enterprise Company – Compass+. Prieiga internetu: <https://resources.careersandenterprise.co.uk/compass>

¹⁷⁹ Skills Development Scotland (2024). *Scotland's Career Service*. Prieiga internetu: <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/news-events/2025/november/delivering-scotland-career-service-2024-25>

¹⁸⁰ Department for the Economy – Careers Service NI. Prieiga internetu: <https://www.economy-ni.gov.uk/articles/department-economy-employment-and-skills-programmes-and-careers-service>

¹⁸¹ Careers Wales – careers advice and guidance. Prieiga internetu: <https://careerswales.gov.wales/>

¹⁸² Skills Development Scotland (2025). *Delivering Scotland's Career Service 2024/25*. Prieiga internetu: <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/media/fzjlqlh0/delivering-scotland-career-service-2024-25-final.pdf>

¹⁸³ Department of Education NI – Careers Education. Prieiga internetu: <https://www.education-ni.gov.uk/articles/careers-education>

¹⁸⁴ Gatsby Foundation – Good Career Guidance / Gatsby Benchmarks. Prieiga internetu: <https://www.gatsby.org.uk/education/activity/good-career-guidance/>

¹⁸⁵ DfE – Destination Measures. Prieiga internetu: <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/16-18-destination-measures/2023-24>

¹⁸⁶ Education Scotland (2023). *Career Education Standard 3–18*. Prieiga internetu: https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/25644/2/IntrotoCareerEducationStandard_tcm4-874548_Redacted.pdf

¹⁸⁷ DfE – Careers guidance and access for education and training providers. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/publications/careers-guidance-provision-for-young-people-in-schools>

¹⁸⁸ The Careers & Enterprise Company – Careers Hubs. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/publications/access-support-from-school-hubs/careers-hubs>

¹⁸⁹ Skills Development Scotland. *My World of Work*. Prieiga internetu: <https://www.myworldofwork.co.uk/>

¹⁹⁰ DfE – Provider Access Legislation / Baker Clause. Prieiga internetu: https://www.ascl.org.uk/ASCL/media/ASCL/guidance_paper_the_baker_clause_9496.pdf

¹⁹¹ DfE – NEET / destination data. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/collections/statistics-neet>

¹⁹² Scottish Government. *Participation Measure and School Leaver Destinations Statistics*. Prieiga internetu: <https://www.gov.scot/publications/summary-statistics-for-attainment-and-initial-leaver-destinations-no-8-2026-edition/pages/access-to-data-and-further-information/>

¹⁹³ HESA. Graduate Outcomes Survey. Prieiga internetu: <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/graduates>

¹⁹⁴ Careers Action Plan 2025–2028. Prieiga internetu: <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/careers-action-plan-2025-2028>

Anglijoje Compass / Compass+ ir Careers Hubs suteikia aiškų grįžtamojo ryšio mechanizmą mokykloms ir koledžams. Mokykla gali matyti, kuriuos Gatsby Benchmarks įgyvendina stipriai, kur yra spragų ir kokias veiklas reikia planuoti. Tai yra vienas labiausiai Lietuvai aktualių elementų, nes rodo, kaip skaitmeninis įsivertinimo įrankis gali būti susietas su nacionaliniu kokybės standartu ir praktine pagalba mokyklai.

Škotijoje SDS paslaugų duomenys ir My World of Work naudojimas gali būti naudojami paslaugų planavimui ir prieinamumo vertinimui. Velse CWRE Toolkit padeda mokykloms įsivertinti ir planuoti karjeros ugdymą kaip ugdymo turinio dalį. Šiaurės Airijoje Careers Action Plan 2025–2028 sudaro pagrindą stebėti karjeros paslaugų modernizavimo pažangą.

Lietuvos PO stebėsenos modeliui svarbi JK pamoka yra ta, kad duomenys turi būti gražinami mokyklai, savivaldybei ir karjeros specialistui ne tik kaip ataskaita, bet kaip veiksmų planavimo priemonė: ką mokykla jau daro gerai, kurių mokinių grupių nepasiekia, kokių patirčių mokiniams trūksta, ar pakanka darbdavių įtraukimo, ar mokiniai susipažįsta su profesiniu mokymu, pameistrystėmis ir kitais alternatyviais keliais.

PASIEKTI REZULTATAI. Jungtinės Karalystės atveju viešai prieinami rezultatai ir įrodymai yra nevienodi pagal jurisdikcijas. Anglijoje Careers & Enterprise Company skelbia Gatsby Benchmarks įgyvendinimo pažangos analizes, grindžiamas Compass duomenimis. Tokie duomenys leidžia matyti, kiek mokyklų ir koledžų įgyvendina skirtingus karjeros ugdymo kokybės kriterijus ir kaip keičiasi sistemos brandumas. Tai yra vienas aiškiausių viešai matomų PO kokybės stebėsenos pavyzdžių.

Škotijoje Skills Development Scotland skelbia karjeros paslaugų teikimo ataskaitas, kuriose pristatomi nacionalinės karjeros paslaugos duomenys, paslaugų aprėptis ir veiklos rezultatai. Tai pagrindžia SDS vaidmenį kaip nacionalinės karjeros paslaugų organizacijos, tačiau šie duomenys turėtų būti vertinami kaip paslaugų teikimo ir prieinamumo įrodymai, o ne kaip vienas tiesioginis PO poveikio matas.

Šiaurės Airijoje Karjeros veiksmų planas 2025–2028 yra naujas strateginis dokumentas, kuriame numatytos priemonės karjeros paslaugoms gerinti visoms amžiaus grupėms. Jis svarbus kaip pažangos stebėsenos pagrindas, tačiau jo rezultatų vertinimas priklausys nuo to, kaip bus nustatyti ir viešai skelbiami įgyvendinimo rodikliai.

Velse CWRE ir Careers Wales metodinės priemonės pagrindžia karjeros ugdymo integravimą į ugdymo turinį, o Graduate Outcomes duomenys visoje JK suteikia aukštojo mokslo absolventų rezultatų įrodymus. Vis dėlto absolventų rezultatai negali būti tiesiogiai priskirti mokyklinio PO poveikiui, nes juos lemia daug veiksnių: studijų programa, darbo rinka, regionas, socialinis kontekstas, individualūs sprendimai ir aukštojo mokslo institucijų karjeros paslaugos.

Apibendrinant, Jungtinės Karalystės geroji praktika grindžiama ne vienu PO poveikio rodikliu, o kelių įrodymų tipų deriniu: kokybės standartais, mokyklų įsivertinimu, skaitmenine pažangos stebėseną, perėjimų duomenimis, nacionalinių karjeros paslaugų ataskaitomis ir aukštojo mokslo absolventų rezultatų duomenimis.

PRITAIKOMUMAS LIETUVOJE. Anglijoje Careers & Enterprise Company skelbia Gatsby Benchmarks įgyvendinimo pažangos analizes, grindžiamas Compass duomenimis. Tokie duomenys leidžia matyti, kiek mokyklų ir koledžų įgyvendina skirtingus karjeros ugdymo kokybės kriterijus ir kaip keičiasi sistemos brandumas. Tai yra vienas aiškiausių viešai matomų PO kokybės stebėsenos pavyzdžių.

34 lentelė. Jungtinės Karalystės PO stebėsenos elementų pritaikymas Lietuvoje

Jungtinės Karalystės praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
Gatsby Benchmarks tipo PO kokybės standartas	Leidžia vertinti ne tik PO veiklų skaičių, bet ir jų kokybę: ar mokiniai gauna konsultacijas, darbo rinkos informaciją, kontaktą su darbdaviais ir informaciją apie skirtingus mokymosi kelius.	Lietuvoje būtų galima sukurti nacionalinius PO kokybės kriterijus, taikomus mokykloms ir savivaldybėms. Tai padėtų vienodinti PO kokybę ir aiškiau apibrėžti, ką reiškia kokybiškas PO.

Jungtinės Karalystės praktika	Nauda PO stebėsenai	Pritaikymas Lietuvoje
Compass+ tipo skaitmeninė stebėsenos sistema	Sudaro galimybę sistemingai registruoti PO veiklas, mokinių dalyvavimą, konsultacijas, darbdavių įtraukimą ir pažangą pagal kokybės kriterijus.	MUKIS galėtų būti plėtojama kaip ne tik informavimo, bet ir PO stebėsenos bei įsivertinimo sistema, kurioje mokyklos galėtų fiksuoti veiklas ir matyti pažangą.
Destination data logika	Leidžia matyti, kur mokiniai pereina po mokyklos: į studijas, profesinį mokymą, pameistrystę, darbą ar NEET statusą.	Lietuvoje reikėtų susieti MUKIS, ŠVIS, Mokinių registrą, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, UŽT, VDA ir kitus šaltinius, aiškiai atskiriant perėjimus nuo tiesioginio PO poveikio.
Darbdavių įtraukimo stebėseną	Parodo, ar mokiniai realiai susipažįsta su darbo pasauliu, profesijomis, sektoriais ir praktinėmis veiklomis.	PO stebėsenoje būtų galima įtraukti rodiklius apie darbdavių vizitus, praktines veiklas, profesijų pristatymus ir mokinių kontaktų su darbo rinka kokybę.
Regioniniai Careers Hubs / DYW tipo tinklai	Stiprina mokyklų, darbdavių, savivaldos, kolegijų ir universitetų bendradarbiavimą regione.	Lietuvoje tokie tinklai galėtų veikti savivaldybių ar regionų lygmeniu, ypač siejant PO su regioninės darbo rinkos poreikiais.
Nešališkumo užtikrinimas per Baker Clause tipo mechanizmą	Užtikrina, kad mokiniai gautų informaciją ne tik apie universitetus, bet ir apie profesinį mokymą, pameistrystes bei techninius karjeros kelius.	Lietuvoje būtų galima stiprinti profesinio mokymo įstaigų, darbdavių ir pameistrystės teikėjų prieigą prie mokinių, kad karjeros informacija nebūtų orientuota tik į akademinį kelią.
Graduate Outcomes duomenys	Leidžia vertinti aukštojo mokslo absolventų veiklą po studijų ir studijų sąsają su karjera	Lietuvoje absolventų rezultatų duomenys galėtų papildyti ilgalaikių rezultatų analizę, bet neturėtų būti laikomi tiesioginiu mokyklinio PO poveikio rodikliu.
Ankstyvas karjeros ugdymas pagal Škotijos / Velso modelį	Karjeros kompetencijos ugdomos nuosekliai nuo ankstyvo amžiaus, o ne tik vyresnėse klasėse.	Lietuvoje būtų galima aiškiau apibrėžti karjeros kompetencijų progresiją nuo pradinio ugdymo ir integruoti PO į skirtingus mokomuosius dalykus.
Mokinių / naudotojų patirties vertinimas	Leidžia suprasti ne tik tai, ar PO veiklos įvyko, bet ir ar jos buvo naudingos mokiniams, ar padėjo priimti sprendimus, ar mokiniai jaučiasi geriau pasirengę rinktis mokymosi ir karjeros kelią.	MUKIS galėtų turėti trumpus mokinių grįžtamojo ryšio ir karjeros pasirengimo įsivertinimo klausimynus po konsultacijų, renginių ar ugdymo karjerai veiklų.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Jungtinės Karalystės modelių ribotumai taip pat svarbūs Lietuvos PO stebėsenai. Pirma, dėl devoliucijos nėra vienos bendros JK PO stebėsenos sistemos, todėl skirtingų jurisdikcijų duomenys nėra visiškai palyginami. Antra, perėjimų, NEET ar absolventų rezultatai nėra tiesioginiai PO poveikio rodikliai. Trečia, mokyklų įsivertinimo duomenų kokybė priklauso nuo mokyklų gebėjimo nuosekliai fiksuoti veiklas ir naudoti duomenis. Ketvirta, kokybės standartai savaime neužtikrina poveikio matavimo, jeigu nėra mokinių patirties, karjeros kompetencijų ir individualaus konsultavimo rezultatų duomenų.

Jungtinės Karalystės analizė rodo, kad bendro vieningo PO stebėsenos modelio nėra, tačiau skirtingose jurisdikcijose taikomi keli Lietuvai aktualūs sprendimai. Anglija išsiskiria aiškiais kokybės standartais ir skaitmenine pažangos stebėseną per Gatsby Benchmarks ir Compass+. Škotija akcentuoja ankstyvą ir nuoseklų karjeros ugdymą nuo 3 iki 18 metų bei nacionalinės karjeros paslaugų agentūros SDS vaidmenį. Šiaurės Airija aktuali kaip viešosios Careers Service sistemos ir skaitmeninės nidirect „Careers“ platformos pavyzdys. Velsas išsiskiria

sistemingu karjeros ugdymo integravimu į ugdymo turinį per CWRE ir nacionalinės Careers Wales metodinės pagalbos vaidmeniu. Lietuvai aktualiausia ne perkelti vieną JK modelį, o pasirinkti atskirus elementus: kokybės standartus, mokyklų įsivertinimą, skaitmeninę veiklą stebėseną, darbdavių įtraukimo rodiklius, mokinių perėjimų duomenis ir naudotojų patirties vertinimą.

6.7. Ekspertinis apibendrinimas

Atlikta Suomijos, Estijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Singapūro ir Jungtinės Karalystės PO stebėsenos praktikos analizė rodo, kad nė viena iš nagrinėtų šalių neturi universalaus modelio, kuris galėtų būti tiesiogiai perkeltas į Lietuvos PO stebėsenos sistemą. Skirtingos šalys taiko skirtingas stebėsenos logikas: vienos labiau akcentuojamas nacionalinis koordinavimas ir švietimo duomenų infrastruktūra, kitose – mokyklų įsivertinimas, kokybės standartai, darbo rinkos duomenų integravimas arba decentralizuota programinė atskaitomybė.

Pagrindinė lyginamosios analizės išvada yra ta, kad veiksminga PO stebėseną neturėtų būti grindžiama vienu rodikliu ar viena duomenų baze. Ji turi jungti kelis duomenų sluoksnius: tiesioginius PO paslaugų duomenis, paslaugų kokybės ir naudotojų patirties duomenis, karjeros kompetencijų ir informuoto pasirinkimo rodiklius, mokinių perėjimų duomenis, taip pat ilgalaikius švietimo ir darbo rinkos rezultatų rodiklius. Kartu būtina aiškiai atskirti, kurie rodikliai tiesiogiai apibūdina PO paslaugų teikimą ir kokybę, o kurie yra tik kontekstiniai arba ilgalaikių rezultatų rodikliai.

35 lentelė. Užsienio šalių PO stebėsenos modelių lyginamoji analizė

Šalis	Stebėsenos modelio logika	Pagrindinė stiprybė	Pagrindinis ribotumas	Reikšmė Lietuvos PO stebėsenos modeliui
Suomija	Mišri viso gyvenimo orientavimo stebėsenos ekosistema, jungianti švietimo, užimtumo, jaunimo ir socialinės politikos duomenis	Stipri švietimo duomenų infrastruktūra, kokybės vertinimai, nepriklausomi vertinimai, savivaldybių ir mokyklų vaidmuo	Nėra vieno tiesioginio PO poveikio rodiklio; daug rezultatų rodiklių yra netiesioginiai	Lietuvai aktualu jungti tiesioginius MUKIS PO duomenis su švietimo, priėmimo, užimtumo ir statistikos duomenimis, bet aiškiai atskirti tiesioginius ir kontekstinius rodiklius
Estija	Sektoriškai paskirstyta stebėsenos ekosistema, kurioje švietimo ir užimtumo duomenys kaupiami atskirose sistemose	Stipri administracinių švietimo duomenų ir viešo rodiklių atvaizdavimo infrastruktūra: EHIS, HaridusSilm, Töötukassa duomenys	Nėra vientisos PO stebėsenos grandinės, kuri tiesiogiai susietų mokyklinį karjeros ugdymą su vėlesniais rezultatais	Lietuvai aktualu kurti aiškų MUKIS, ŠVIS, Mokinių registro, UŽT, VDA ir kitų šaltinių sąsają modelį, bet neapsiriboti vien administraciniais duomenimis
Jungtinė Karalystė	Decentralizuotas modelis, kuriame atskiros jurisdikcijos taiko skirtingus kokybės standartų, įsivertinimo ir paslaugų koordinavimo sprendimus	Anglijoje – Gatsby Benchmarks, Compass / Compass+, Careers Hubs ir destination measures; Škotijoje – Career Education Standard 3–18 ir SDS; Velse – CWRE; Šiaurės Airijoje – Careers Service ir Careers Action Plan	Nėra vieningos JK PO stebėsenos sistemos; perėjimų ir absolventų rodikliai nėra tiesioginis PO poveikio įrodymas	Lietuvai aktualiausi elementai: nacionaliniai PO kokybės kriterijai, mokyklų įsivertinimas, MUKIS kaip veiklų ir pažangos stebėsenos įrankis, darbdavių įtraukimo ir naudotojų patirties rodikliai
Jungtinės Amerikos Valstijos	Decentralizuotas, programinis ir daugiashaltinis modelis, kuriame skirtingi sektoriai turi atskiras atskaitomybės sistemas	Aiškios programinės atskaitomybės sistemos: CTE / Perkins V, WIOA; stipri profesijų ir įgūdžių informacinė bazė O*NET; ASCA ir NACE kompetencijų logika	Duomenys fragmentuoti tarp federalinio, valstijų, apygardų, aukštojo mokslo ir darbo jėgos programų lygmenų	Lietuvai aktualu perimti ne valdymo modelį, o konkrečius elementus: profesijų–įgūdžių mokymosi kelių žemėlapi, karjeros kompetencijų modelį, programinius CTE / profesinio mokymo rodiklius

Šalis	Stebėsenos modelio logika	Pagrindinė stiprybė	Pagrindinis ribotumas	Reikšmė Lietuvos PO stebėsenos modeliui
Singapūras	Centralizuota švietimo, įgūdžių, mokymosi visą gyvenimą ir darbo rinkos duomenų ekosistema	Stiprus ryšys tarp karjeros informavimo, SkillsFuture, įgūdžių paklausos analizės, skaitmeninių platformų ir darbo rinkos duomenų	Viešai nėra matoma viena išsami mokyklinio ECG poveikio stebėsenos sistema	Lietuvai aktualu sistemingai susieti PO turinį su ateities įgūdžių, regioninės darbo rinkos ir mokymosi kelių informacija, bet kartu kurti tiesioginius mokinio patirties ir karjeros kompetencijų rodiklius

Šaltinis: parengta Konsultanto

Lyginamoji analizė rodo, kad Lietuvos PO stebėsenos modeliui netikslinga remtis vienu užsienio šalies pavyzdžiu. Lietuvos atvejui labiausiai tinkamas mišrus modelis, kuris jungtų Suomijos ir Estijos administracinių duomenų logiką, Jungtinės Karalystės kokybės standartų ir mokyklų įsivertinimo praktiką, JAV profesijų ir įgūdžių duomenų struktūravimo patirtį bei Singapūro įgūdžių paklausos ir darbo rinkos duomenų integravimo logiką.

Pagrindinės lyginamosios išvados:

Pirma, dauguma nagrinėtų šalių neturi vieno tiesioginio PO poveikio rodiklio. Net ir stiprias duomenų sistemas turinčiose šalyse, tokiose kaip Suomija, Estija ar Singapūras, PO poveikis dažniausiai vertinamas per kelių rodiklių grandinę: paslaugų prieinamumą, paslaugų kokybę, naudotojų patirtį, mokymosi tęstinumą, perėjimus į kitus mokymosi kelius, užimtumą ar NEET rodiklius. Todėl Lietuvos PO stebėsenos modelyje neturėtų būti siekiama sukurti vieno „PO poveikio“ rodiklio. Tiksliau kurti rodiklių sistemą, kurioje kiekvienas rodiklis turi aiškią paskirtį ir interpretavimo ribas.

Antra, būtina aiškiai atskirti tiesioginius PO stebėsenos rodiklius nuo kontekstinių rodiklių. Tiesioginiai rodikliai turėtų apimti tai, kas susiję su pačiomis PO paslaugomis: mokinių aprėptį, konsultacijų skaičių ir tipą, individualaus planavimo taikymą, karjeros ugdymo veiklas, darbdavių įtraukimą, mokinio grįžtamąjį ryšį, karjeros kompetencijų pokytį. Kontekstiniai rodikliai – mokymosi tęstinumas, stojimas į profesinį mokymą ar aukštąjį mokslą, NEET, jaunimo nedarbas, užimtumas ar absolventų rezultatai – yra būtini sistemos rezultatams suprasti, tačiau jie neturėtų būti tiesiogiai priskiriami vien PO paslaugų poveikiui.

Trečia, stipri administracinių duomenų infrastruktūra savaime neužtikrina kokybiškos PO stebėsenos. Estijos ir Suomijos pavyzdžiai rodo, kad švietimo registrai, statistikos sistemos ir viešos duomenų platformos leidžia gerai matyti mokinių srautus, perėjimus ir mokymosi tęstinumą, tačiau jos neatsako į klausimą, kokias konkrečias karjeros paslaugas mokinyms gavo, kokia buvo jų kokybė ir ar jos padėjo priimti informuotą sprendimą. Todėl Lietuvoje MUKIS turėtų tapti tiesioginių PO paslaugų ir kokybės duomenų šaltiniu, o ŠVIS, Mokinių registras, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, UŽT, VDA ir kiti šaltiniai turėtų būti naudojami platesniam kontekstui ir ilgalaikiams rezultatams interpretuoti.

Ketvirta, Lietuvos PO stebėsenos modeliui būtini nacionaliniai PO kokybės kriterijai. Jungtinės Karalystės, ypač Anglijos, patirtis rodo, kad kokybės standartai leidžia mokykloms suprasti, ką reiškia kokybiškas karjeros ugdymas, o ne tik formaliai fiksuoti veiklų skaičių. Gatsby Benchmarks tipo logika Lietuvai būtų aktuali kaip pagrindas apibrėžti, ar mokiniai gauna pakankamą ir nešališką informaciją, individualias konsultacijas, galimybę pažinti darbo pasaulį, susitikti su darbdaviais, susipažinti su profesiniu mokymu, pameistrystėmis ir aukštojo mokslo galimybėmis.

Penkta, mokykloms ir savivaldybėms reikalingas ne tik duomenų teikimas, bet ir grįžtamasis ryšys. Užsienio šalių patirtis rodo, kad stebėseną yra veiksminga tada, kai duomenys grįžta pas paslaugų teikėjus kaip praktinė planavimo priemonė. Todėl Lietuvoje MUKIS neturėtų būti tik ataskaitų pateikimo sistema. Ji turėtų padėti mokykloms ir savivaldybėms matyti savo pažangą, palyginti rodiklius, identifikuoti nepasiektas mokinių grupes, planuoti veiklas, vertinti karjeros specialistų krūvį ir priimti sprendimus dėl PO paslaugų kokybės gerinimo.

Šešta, darbo rinkos duomenys turi būti naudojami karjeros informavimo turiniui atnaujinti, bet ne kaip vienintelis PO efektyvumo matas. JAV ir Singapūro patirtis rodo, kad struktūruota profesijų, įgūdžių, darbo rinkos paklausos, atlygio, kvalifikacijų ir mokymosi kelių informacija yra būtina kokybiškam karjeros informavimui. Lietuvoje tai

reikia poreikį sujungti MUKIS, AIKOS, UŽT, STRATA / VDA, „Sodros“, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“ ir kitus duomenis į aiškų profesijų–įgūdžių–mokymosi kelių žemėlapi. Tačiau darbo rinkos rodikliai turėtų būti naudojami kaip kontekstas, o ne kaip tiesioginis įrodymas, kad konkreči PO paslauga buvo veiksminga.

Lyginamoji analizė leidžia išskirti kelias kryptis, kurios turėtų būti laikomos prioritetinėmis kuriant arba tobulinant Lietuvos PO stebėsenos modelį. Lietuvai reikalingas aiškus PO stebėsenos duomenų modelis. Jame turėtų būti kaupiami duomenys apie mokinių aprėptį, konsultacijų tipą, individualias ir grupines veiklas, ugdymo karjerai veiklas, darbdavių įtraukimą, mokinio grįžtamąjį ryšį, karjeros kompetencijų įsivertinimą ir karjeros specialisto darbo krūvį. Antra, MUKIS duomenys turi būti siejami su kitais švietimo, priėmimo, užimtumo ir darbo rinkos šaltiniais. ŠVIS, Mokinių registras, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, UŽT, VDA, „Sodra“, AIKOS ir kiti šaltiniai turėtų papildyti MUKIS, bet nepakeisti tiesioginių PO duomenų. Tokia duomenų architektūra leistų matyti ne tik tai, kokios PO paslaugos suteiktos, bet ir kokie mokinių perėjimai, pasirinkimai ir ilgalaikiai rezultatai stebimi vėliau.

Taip pat būtina parengti nacionalinius PO kokybės kriterijus. Šie kriterijai turėtų atsakyti į klausimą, ką Lietuvoje laikome kokybišku PO. Jie galėtų apimti paslaugų prieinamumą, individualaus konsultavimo galimybes, karjeros kompetencijų ugdymą, nešališką informavimą apie skirtingus mokymosi kelius, darbo rinkos pažinimą, darbdavių įtraukimą, pagalbą rizikos grupėms, mokinio patirties vertinimą ir duomenų naudojimą veiklos gerinimui. PO stebėseną turi būti naudinga ne tik nacionalinei atskaitomybei, bet ir mokykloms bei savivaldybėms. Todėl MUKIS turėtų veikti kaip grįžtamojo ryšio sistema: mokykla ir savivaldybė turėtų matyti savo rodiklius, palyginimus, mokinių aprėptį, veiklų pasiskirstymą, specialistų krūvį, nepasiektas grupes, mokinių grįžtamąjį ryšį ir pažangą pagal kokybės kriterijus.

Lietuvos modelyje turėtų būti aiškiai atskirti trys rodiklių lygmenys: proceso rodikliai, rezultatų rodikliai ir ilgalaikio poveikio / konteksto rodikliai. Proceso rodikliai parodytų, kokios paslaugos suteiktos ir kam jos suteiktos. Rezultatų rodikliai parodytų, ar mokiniai geriau supranta savo interesus, galimybes, mokymosi kelius ir darbo rinką. Ilgalaikiai arba kontekstiniai rodikliai parodytų perėjimus, mokymosi tęstinumą, NEET, užimtumą ar absolventų rezultatus. Tik toks atskyrimas leistų išvengti nepagrįsto teiginio, kad darbo rinkos ar švietimo rezultatų pokyčius tiesiogiai nulėmė vien PO paslaugos. Lietuvos PO stebėsenos modelis turėtų labiau remtis darbo rinkos ir ateities įgūdžių informacija. Užsienio šalių patirtis rodo, kad PO tampa veiksmingesnis, kai mokiniai, tėvai, mokytojai ir karjeros specialistai turi patikimą informaciją apie profesijas, įgūdžius, atlygio tendencijas, regioninę paklausą, mokymosi kelius ir pameistrystės galimybes. Todėl Lietuvos PO stebėsenoje svarbu ne tik rinkti duomenis apie suteiktas paslaugas, bet ir vertinti, ar karjeros informavimo turinys atitinka realias bei prognozuojamas darbo rinkos kryptis.

7. MUKIS sistemos įvertinimas

Vertinimo tikslas – įvertinti MUKIS esamą veikimą ir planuojamas plėtros kryptis PO stebėsenos požiūriu, nustatant, kokį vaidmenį sistema gali atlikti PO stebėsenos modelyje ir kokie papildomi funkcionalumai, duomenų srautai bei techniniai sprendimai būtų reikalingi šiam modeliui realizuoti.

Vertinimo objektas yra MUKIS tinkamumas PO stebėsenai. Analizėje nagrinėjamos tos sistemos dalys, kurios reikšmingos stebėsenos modeliui: sistemos paskirtis, dabartinis veikimo modelis, renkamų duomenų pobūdis, sąsajos su registrais ir kitais duomenų šaltiniais bei reikalingi papildomi sprendimai.

Vertinimas neapima visos MUKIS techninės architektūros, programinio kodo, infrastruktūros ar kibernetinio saugumo audito. Technologiniai aspektai vertinami tik tiek, kiek jie svarbūs nustatant MUKIS vaidmenį PO stebėsenos modelyje ir reikalingus sprendimus šiam modeliui įgyvendinti.

Analizė apsiriboja PO stebėseną 1–12 klasių mokiniams bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams, patenkantiems į šio etapo apimtį. Vertinimu nesiekama pateikti galutinio techninio sprendimo visai MUKIS plėtrai.

Vertinimas grindžiamas nuoseklią seka: pirmiausia analizuojama MUKIS paskirtis pagal steigimo ir veikimo dokumentus, vėliau vertinamas realus sistemos veikimas ir dabartinis PO stebėsenos procesas, o galiausiai nustatomi papildomi funkcionalumai, duomenų srautai ir techniniai sprendimai, reikalingi PO stebėsenos modeliui nuosekliai realizuoti.

Planuojamų MUKIS plėtros kryptų vertinimas papildytas projekto „Karjeros planavimo sistemos mokiniams plėtra“ projektiniu pasiūlymu, projekto tikslų ir MUKIS plėtros vizijos medžiaga, taip pat konsultavimo karjerai ir karjeros galimybių pažinimo įrankių techninių specifikacijų projektais. Šiuose dokumentuose dalis sprendinių apibrėžiama kaip planuojama, o konkreti jų architektūra, duomenų apimtis ir realizavimo būdas dar turės būti detalizuojami ateityje. Todėl toliau atskiriami trys vertinimo lygmenys: dabartinis MUKIS veikimas, pateiktuose dokumentuose numatyta tikslinė plėtra ir Konsultanto ekspertinės rekomendacijos, reikalingos nuosekliai PO stebėsenos modeliui realizuoti.

7.1. MUKIS esamas veikimas PO stebėsenos požiūriu

Pagal steigimo dokumentą – nuostatus, patvirtintus 2024 m. vasario 2 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-126, MUKIS yra mokinių ugdymo karjerai IS, skirta užtikrinti ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų prieinamumą, informacijos sklaidą, metodinių priemonių naudojimą, veiklų organizavimą ir kitus su PO susijusius procesus. Nuostatuose numatytos funkcijos apima mokinio karjeros aplanko pildymą, registraciją į renginius, profesinio veiklinimo įvykių standartizavimą, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų vykdymą ir PO stebėseną. Tai rodo, kad stebėseną MUKIS struktūroje egzistuoja greta kitų funkcijų, tačiau nėra pristatoma kaip specializuota stebėsenos ir analitikos sistema.

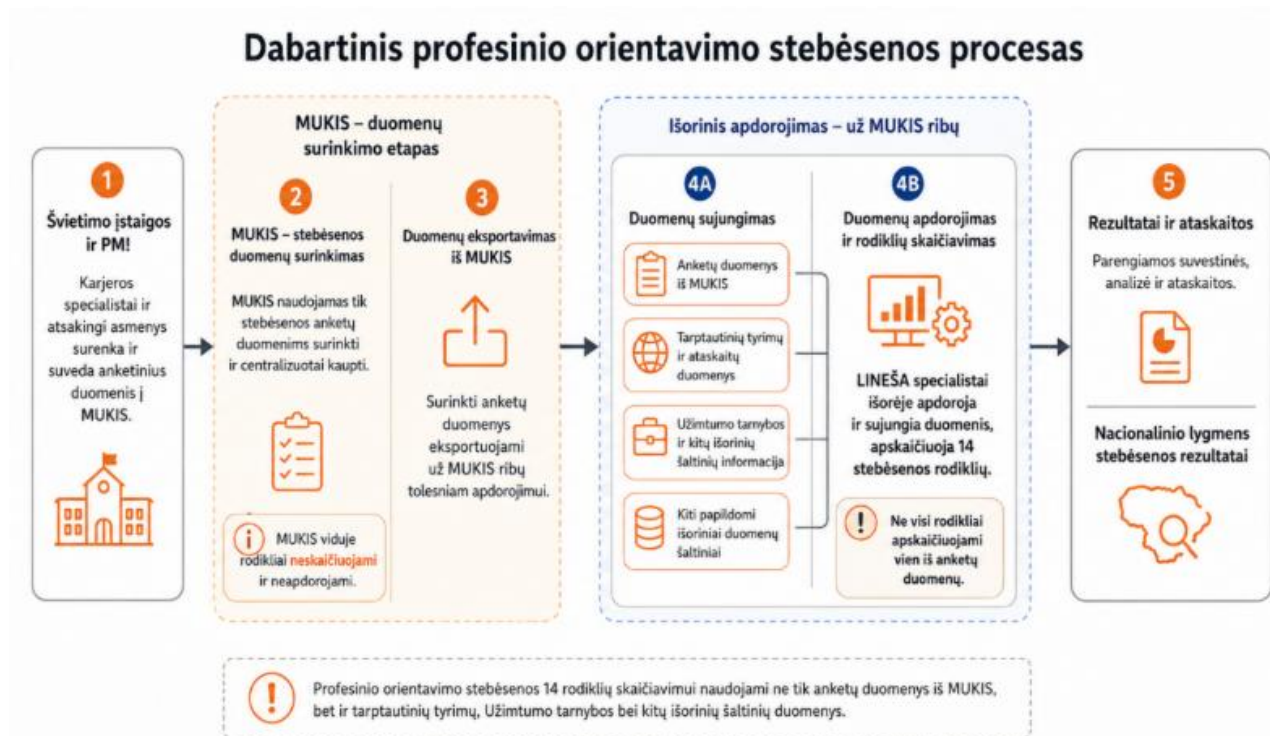
„MUKIS informacinės sistemos analizės ir projektavimo dokumentas“, parengtas 2022 m. rugsėjo 8 d. UAB „Dizaino kryptis“, leidžia įvertinti, kaip sistemos paskirtis perteikta į funkcinę ir techninę struktūrą. Iš dokumento turinio matyti, kad sistema modeliuojama kaip aplinka, kurioje numatytos skirtingos naudotojų rolės, viešoji ir uždara dalys, turinio administravimas, renginiai, programos, užduotys, formos, pranešimai, partneriai, profesijos, naudotojai, institucijos ir kiti komponentai.

„MUKIS naudotojų vadovas ir administravimo instrukcija“, parengta 2023 m. birželio 26 d. UAB „Dizaino kryptis“, šią logiką patvirtina praktiškai. Dokumente daug dėmesio skiriama turinio, naujienų, renginių, užduočių, formų, programų, naudotojų, institucijų ir kitų portalinių elementų administravimui.

Bendra šių dokumentų analizė rodo, kad MUKIS funkcinis modelis buvo formuojamas kaip turinio valdymo sistemos pagrindu sukurta modulinė portalinė aplinka, kurioje dominuoja turinio valdymo, naudotojų veiklų, formų ir procesų administravimo logika.

Realiam MUKIS stebėsenos veikimo modeliui įvertinti buvo atlikta naudotojų aplinkų analizė, kuri taip pat parodė, kad MUKIS dabartinėje būsenoje veikia kaip PO informacinė ir portalinė sistema. Nors technologiniu požiūriu MUKIS funkcionalumas gali būti plečiamas, dabartinis jos pobūdis labiau siejamas su duomenų surinkimu, o ne su sisteminiu rodiklių skaičiavimu ar daugialype analitika.

Veikianti reali MUKIS stebėsenos dalis daugiausia atlieka periodinio anketinio duomenų surinkimo funkciją. Duomenys apie specialistus, įstaigas, paslaugų gavėjus ir suteiktas PO paslaugas pateikiami formomis kartą per metus, dažnai jau iš anksto apibendrinti įstaigos lygmeniu. Tai reiškia, kad didelė stebėsenos dalis vyksta dar prieš duomenų suvedimą į MUKIS, o vėlesnis jų eksportas ir apdorojimas atliekamas už sistemos ribų. Esamoje būsenoje MUKIS labiau veikia kaip stebėsenos duomenų surinkimo taškas, o ne kaip pilnas stebėsenos ciklas.

2 paveikslas. Dabartinis PO stebėsenos procesas (parengta Konsultanto)

MUKIS plėtros dokumentai rodo, kad planuojama tikslinė sistemos būsena yra gerokai platesnė už dabartinį portalinį ir periodinio duomenų surinkimo modelį. Numatyta tarpusavyje integruoti savęs ir kompetencijų pažinimo įrankius, mokinio karjeros planavimo ir pasiekimų fiksavimo įrankį, Karjerometrą, Galimybių žemėlapi, konsultavimo karjerai aplinką, dirbtinio intelekto asistentą ir PO stebėsenos modulį. Šių sprendimų veikimas gali generuoti nuolatinį pirminį PO proceso, paslaugų teikimo ir sistemos naudojimo duomenis. Vertinama, jog ateityje MUKIS gali tapti pagrindine operacine PO aplinka ir svarbiu stebėsenos duomenų šaltiniu, nors analitinio sistemos sluoksnio išpildymas dar nėra galutinai apibrėžtas.

7.2. Dabartinio stebėsenos modelio apribojimai

Dabartinis PO stebėsenos modelis MUKIS aplinkoje remiasi periodiniu anketinių duomenų pateikimu. Reikšminga stebėsenos duomenų dalis į sistemą patenka kaip įstaigos lygmeniu jau apibendrinta informacija, todėl toks modelis priklauso nuo vietinės duomenų apskaitos praktikos ir žmogiškojo veiksnio. Tai rodo duomenų **rinkimo modelio apribojimus**.

Kai duomenys į sistemą patenka jau apibendrinti, MUKIS negali patikrinti, kokiais pirminiais įrašais jie pagrįsti ir ar skirtingose įstaigose buvo skaičiuoti pagal tą pačią logiką. Todėl galima patikrinti tik dalį formalios pateikimo logikos, o gilesnis duomenų **patikimumo ir palyginamumo** vertinimas dabartiniame modelyje išlieka ribotas.

Vėliau per anketas surinkti duomenys eksportuojami, sujungiami su kitais šaltiniais ir rodiklių skaičiavimas vyksta už sistemos ribų. Toks stebėsenos modelis neapima pilno analitinio ciklo MUKIS viduje ir neužtikrina vientiso perėjimo nuo duomenų pateikimo iki rodiklių apskaičiavimo ir standartizuotų rezultatų pateikimo. Aiškiai stebimi rodiklių skaičiavimo ir analitinio sluoksnio apribojimai.

Dėl to ribotos išlieka ir pačios sistemos ataskaitų bei suvestinių galimybės. Stebėsenos rezultatai nėra formuojami pakankamai operatyviai ir standartizuotai. O papildomas rankinis darbas duomenų parengimo, rezultatų skaičiavimo ir pateikimo etapuose didina administracinę naštą ir mažina proceso stabilumą.

Taip pat nustatyti duomenų pobūdžio apribojimai: duomenų pateikimo logikoje susipina pirminiai PO veiklos duomenys, mokinio, specialisto ar įstaigos kontekstinė informacija ir jau apibendrinti arba išvestiniai skaičiai. Dabartiniame modelyje nepakankamai aiškiai atskiriami pirminiai veiklos duomenys, registriniai duomenys ir analitiniame etape apskaičiuojami rodikliai.

Identifikuoti apribojimai rodo, kad tolesnėje analizėje būtina įvertinti, kokie duomenys reikalingi PO stebėsenai, kur jie turėtų būti kaupiami, kaip jie turėtų būti gaunami iš registrų ir kitų šaltinių, kur turėtų vykti jų analitinis apdorojimas ir kokie funkcionalumai bei techniniai sprendimai būtų reikalingi nuosekliam PO stebėsenos modeliui realizuoti.

7.3. PO stebėsenai reikalingi duomenų šaltiniai

PO stebėsenos modelis turi būti grindžiamas kelių duomenų šaltinių deriniu, nes stebėsenai reikalingi duomenys skiriasi savo pobūdžiu ir paskirtimi. Vieni duomenys apibūdina pačias PO veiklas ir paslaugas, kiti – mokinio, specialisto ar įstaigos kontekstą, o dalis rodiklių gali būti formuojama tik sujungus kelių šaltinių informaciją.

Pagrindiniai registriniai duomenų šaltiniai PO stebėsenai yra Mokinių registras, Pedagogų registras ir Švietimo, mokslo ir sporto institucijų registras (ŠMIR). Mokinių registras reikalingas mokinių identifikavimui, ugdymosi kontekstui ir aprėpties vertinimui. Pedagogų registras svarbus karjeros specialistų duomenims, jų pareigoms, darbovietai, išsilavinimui ir kvalifikacijos tobulinimui. ŠMIR reikalingas įstaigų tipui, pavaldumui, vietai ir kitiems organizaciniams požymiams nustatyti.

Be registrų, PO stebėsenai tikslinga panaudoti ir papildomus duomenų šaltinius: MUKIS kaupiami PO veiklų duomenys, statistinių formų duomenys, Užimtumo tarnybos, tarptautinių tyrimų, STRATA, Eurostat ar kitų išorinių šaltinių informacija. Šie šaltiniai gali būti naudojami daliai rodiklių apskaičiuoti arba rezultatams interpretuoti.

Stebėsenai reikalingų duomenų grupės ir pagrindiniai jų šaltiniai apibendrinti lentelėje.

36 lentelė. Stebėsenai reikalingų duomenų grupės ir jų šaltiniai

Duomenų grupė	Ką apima	Pagrindiniai šaltiniai	Pastaba
PO veiklos duomenys	Suteiktos paslaugos, konsultacijos, veiklos, renginiai, veiklų rūšys, dalyvavimo faktai	Statistinės formos/MUKIS	Tai specifiniai PO duomenys
MUKIS modulių naudojimo ir personalizavimo duomenys	Testų ir užduočių atlikimo faktai, portfelio atnaujinimai, paieška, peržiūros, filtravimas, išsaugoti pasirinkimai, sugeneruotos rekomendacijos, DI pokalbių sesijos ir perdavimas konsultantui	MUKIS įrankiai ir moduliai (planuojami)	Naudojami įsitraukimui, naudotojo kelionei ir įrankių kokybei vertinti
Mokinio identifikaciniai ir ugdymosi konteksto duomenys	Mokinys, klasė ar grupė, ugdymo įstaiga, ugdymo programa, kvalifikacijos siekimas, specialieji ugdymosi poreikiai	Mokinių registras	Reikalingi mokinio kontekstui, aprėpties vertinimui ir validavimui
Specialisto duomenys	Pareigos, darbovietė, išsilavinimas, dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo programose	Pedagogų registras	Reikalingi PO paslaugų teikimo kontekstui
Įstaigos duomenys	Įstaigos tipas, pavaldumas, vietovė ir kiti organizaciniai požymiai	Švietimo, mokslo ir sporto institucijų registras (ŠMIR)	Reikalingi analizei pagal skirtingus pjūvius
Papildomi analitiniai ir kontekstiniai duomenys	Darbo rinkos, tarptautinių tyrimų ir kiti papildomi rodikliai	Eurostat, STRATA, UŽT ir kiti išoriniai šaltiniai	Naudojami daliai rodiklių apskaičiuoti arba interpretuoti
Apibendrinti ir išvestiniai rodikliai	Suvestiniai dydžiai, santykiai, galutiniai stebėsenos rodikliai	Apskaičiuojami iš kelių šaltinių	Tai ne pirminiai duomenys, o skaičiavimo rezultatas

Šaltinis: parengta Konsultanto

Tolesnėje analizėje bus vertinamos galimos architektūrinės alternatyvos, kurios leistų integruoti, apdoroti ir analitiškai panaudoti skirtingus PO stebėsenos duomenų šaltinius.

7.4. PO stebėsenos architektūrinės alternatyvos

7.4.1. ŠVIS pagrindu realizuojama alternatyva

Dabartinio MUKIS modelio analizė rodo, kad sistemoje daugiausia realizuotas stebėsenos duomenų surinkimas, o tolesnis jų apdorojimas, sujungimas su kitais šaltiniais, rodiklių apskaičiavimas ir galutinių ataskaitų rengimas vyksta už MUKIS ribų. Todėl viena iš galimų PO stebėsenos modelio įgyvendinimo alternatyvų yra ŠVIS infrastruktūros panaudojimas.

Pagal ŠVIS nuostatus, patvirtintus 2016 m. lapkričio 16 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1152, sistema skirta registry, informacinių sistemų ir kitų duomenų šaltinių duomenims integruoti, kaupti, analizuoti ir naudoti švietimo būklės stebėsenai bei duomenimis grįstiems sprendimams priimti. ŠVIS jau dabar užtikrina statistinių duomenų rinkimą, skirtingų duomenų šaltinių integravimą, rodiklių apskaičiavimą bei standartizuotų ataskaitų rengimą, todėl jos architektūra iš esmės atitinka oficialios švietimo stebėsenos sistemoms keliamus reikalavimus.

Šios alternatyvos atveju MUKIS atliktų PO veiklų, metodinės pagalbos, paslaugų organizavimo ir pirminių PO duomenų kaupimo funkcijas, o oficialios stebėsenos procesai būtų vykdomi ŠVIS aplinkoje.

ŠVIS alternatyvos privalumas – galimybė panaudoti jau veikiančią nacionalinę švietimo stebėsenos infrastruktūrą. Tai leistų išvengti analogiškų analitinių funkcionalumų kūrimo, papildomų licencijavimo kaštų bei sumažintų naujų administracinių kompetencijų poreikį, kasdienį stebėsenos proceso koordinavimą ir rezultatų naudojimą galėtų atlikti LINEŠA specialistai, o techniniai pakeitimai būtų įgyvendinami pagal ŠVIS administravimo ir priežiūros procesus.

Pagrindinis šios alternatyvos apribojimas – PO veiklų administravimo ir oficialios stebėsenos procesų išskaidymas tarp skirtingų sistemų, todėl būtina užtikrinti nuoseklią MUKIS ir ŠVIS sąveiką, vieningą duomenų modelį bei suderintus duomenų perdavimo procesus.

7.4.2. MUKIS pagrindu realizuojama alternatyva

Kita galima PO stebėsenos modelio įgyvendinimo alternatyva – MUKIS plėtojimas kaip pagrindinės PO paslaugų organizavimo, duomenų kaupimo ir administravimo aplinkos. Šios alternatyvos tinkamumas grindžiamas plėtos dokumentuose apibrėžtu MUKIS, kaip integruotos karjeros planavimo sistemos, vaidmeniu. Juose MUKIS numatomas kaip sistema, kuri apimtų skirtingus modulius ar komponentus:

- karjeros pažinimo modulį (Karjerometras, Galimybių žemėlapis);
- savęs pažinimo modulį (Asmenybės pažinimo testas, Kompetencijų pažinimo įrankis, Mokinio karjeros planavimo ir pasiekimų fiksavimo įrankis);
- konsultavimo karjerai modulį (konsultavimo procesų organizavimas);
- stebėsenos modulį (PO rodiklių stebėjimas ir rezultatų analizė);
- planavimo įrankį karjeros specialistams (individualių karjeros planų sudarymas);
- DI asistentą (pokalbių roboto žinių modelį);
- mobiliąją aplikaciją (supaprastinta prieiga prie sistemos funkcijų).

Šios alternatyvos atveju MUKIS būtų kaupiami pirminiai PO proceso duomenys: konsultacijų užklausa, registracijos, įvykio faktai, forma, trukmė, tema ir rezultatas, profesinio veiklinimo ir kitų PO paslaugų vykdymo faktai, mokinių dalyvavimo faktai, karjeros specialistų veikla, kompetencijų portfelių informacija, statistinių formų duomenys ir kiti su PO paslaugų teikimu susiję duomenys. Atskirai būtų kaupiami MUKIS modulių naudojimo ir personalizavimo duomenys, pavyzdžiui, testų atlikimo, profesijų peržiūrų, paieškos, filtravimo, išsaugotų pasirinkimų, rekomendacijų ir DI pokalbių įvykiai. Registrinio pobūdžio duomenys MUKIS nebūtų kaupiami pakartotinai – jie būtų gaunami per Valstybės duomenų ežerą arba kitą valstybės duomenų mainų infrastruktūrą. Toks sprendimas užtikrintų vieno duomenų šaltinio principą, mažintų administracinę naštą duomenų teikėjams ir sudarytų galimybę naudoti aktualius registrinius duomenis rodikliams formuoti.

Analitinio sluoksnio sprendinys turi būti parenkamas įvertinus ne tik technologinius aspektus, bet ir ilgalaikį PO stebėsenos modelio valdymą, duomenų apsaugą, priklausomybę nuo kitų institucijų, integracijos stabilumą ir LINEŠA kompetencijų poveikį. Parengti analitiniai duomenų rinkiniai galėtų būti pateikiami naudojant BI priemones, ŠVIS ataskaitas, MUKIS naudotojų aplinką arba kitą rezultatų vizualizavimo įrankį, kurie šiuo atveju būtų naudojami duomenų analizei, filtravimui, vizualizavimui ir ataskaitų pateikimui, tačiau nebūtų pagrindinis rodiklių skaičiavimo mechanizmas.

Šios alternatyvos privalumas – galimybė maksimaliai išnaudoti vykdomą MUKIS plėtrą, PO duomenis kaupti pagrindinėje veiklos aplinkoje ir gauti operatyvesnę, detalesnę bei su konkrečiais procesais susietą informaciją kartu nedubliuojant jau renkamų registrinių duomenų. Toks sprendimas sudarytų prielaidas mažinti metinių anketų apimtį, jeigu reikalingi duomenys būtų automatiškai generuojami planuojamuose moduluose.

Pagrindinis šios alternatyvos apribojimas susijęs su analitinio sluoksnio realizavimu ir horizontaliu skirtingų MUKIS modulių suderinimu. Jeigu kiekvienas modulis būtų kuriamas pagal atskiras duomenų struktūras ar klasifikatorius, vėlesnis jų sujungimas stebėsenai taptų sudėtingas ir brangus. Be to, jeigu būtų naudojama Valstybės duomenų ežero analitinė aplinka, dalis PO stebėsenos funkcijų priklausytų nuo VDA administruojamos infrastruktūros, jos priežiūros procesų ir techninių sprendimų. Todėl šios alternatyvos įgyvendinimas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į bendrą ilgalaikio valdymo modelį, apsibrėžiant priklausomybes, atsakomybes, kompetencijų bei funkcijų poreikį ir palaikymo modelį.

7.4.3. Alternatyvų ekspertinis vertinimas

Atliktas vertinimas rodo, kad PO stebėsenos modelis gali būti įgyvendinamas tiek ŠVIS, tiek MUKIS pagrindu, tačiau šios alternatyvos remiasi skirtinga funkcijų paskirstymo logika. ŠVIS alternatyva labiau orientuota į jau veikiančios švietimo stebėsenos infrastruktūros panaudojimą, o MUKIS alternatyva – į PO duomenų kaupimą pagrindinėje PO veiklos aplinkoje, analitines funkcijas realizuojant atskirai.

37 lentelė. PO stebėsenos architektūrinių alternatyvų palyginimas

Vertinimo aspektas	ŠVIS pagrindu	MUKIS pagrindu
Pagrindinė modelio logika	Oficialios švietimo stebėsenos infrastruktūros panaudojimas	PO duomenų kaupimas pagrindinėje PO veiklos aplinkoje
Pirminių PO duomenų kaupimas	MUKIS/ŠVIS	MUKIS
PO veiklų administravimas	MUKIS	MUKIS
Registriniai duomenys	Integruojami į ŠVIS	Gaunami per Valstybės duomenų ežerą
Duomenų agregavimas	ŠVIS	Valstybės duomenų ežeras arba atskiras PO analitinis sluoksnis
Rodiklių skaičiavimas	ŠVIS	Valstybės duomenų ežeras arba atskiras PO analitinis sluoksnis
Ataskaitų ir suvestinių pateikimas	ŠVIS	BI priemonės arba kitas rezultatų pateikimo sluoksnis
Statistinės formos	Administruojamos ŠVIS aplinkoje	Kuriamos, keičiamos, versijuojamos ir konfigūruojamos MUKIS aplinkoje
Rodiklių valdymas	Valdoma ŠVIS aplinkoje	Rodiklių skaičiavimo taisyklės kuriamos, keičiamos ir konfigūruojamos MUKIS ir / arba analitiniame sluoksnyje
Klasifikatorių valdymas	Valdoma ŠVIS aplinkoje	Klasifikatoriai kuriami, keičiami ir administruojami MUKIS aplinkoje
Ataskaitų šablonų valdymas	Valdoma ŠVIS aplinkoje	Ataskaitų ir suvestinių šablonai kuriami, keičiami ir konfigūruojami MUKIS ir / arba rezultatų pateikimo sluoksnyje
LINEŠA savarankiškumas	LINEŠA formuoja poreikį ir teikia siūlymus dėl statistinių formų, klasifikatorių, rodiklių ir ataskaitų šablonų pakeitimų, tačiau jų realizavimas priklauso nuo ŠVIS administravimo, priežiūros ir plėtros procesų	LINEŠA galėtų savarankiškiau kurti, keisti ir konfigūruoti statistines formas, klasifikatorius, rodiklius ir ataskaitų šablonus be esminių sistemos perprogramavimų
Papildomų licencijų poreikis	Papildomas poreikis ribotas, nes naudojama esama infrastruktūra	Priklauso nuo pasirinkto analitinio ir rezultatų pateikimo sprendimo

Vertinimo aspektas	ŠVIS pagrindu	MUKIS pagrindu
Papildomų kompetencijų poreikis	Santykinai mažesnis, nes naudojami jau veikiantys ŠVIS sprendimai	Gali reikėti papildomų duomenų analitikos ar analitinio sluoksnio administravimo kompetencijų
Priklausomybė nuo kitų institucijų / teikėjų	Susijusi su ŠVIS administravimo ir plėtros modeliu. Šiuo metu nuo ŠVIS priežiūros teikėjo	Gali atsirasti priklausomybė nuo VDA arba atskiro analitinio sluoksnio teikėjo
Pagrindinis privalumas	Esamos nacionalinės švietimo stebėsenos infrastruktūros panaudojimas	MUKIS plėtros išnaudojimas ir PO duomenų kaupimas ten, kur jie atsiranda
Pagrindinis apribojimas	PO veiklos ir oficiali stebėseną lieka skirtingose sistemose	Sudėtingesnė architektūra, papildomas analitinio sluoksnio ir kompetencijų poreikis

Šaltinis: parengta Konsultanto

Atliktas alternatyvų vertinimas rodo, kad nepriklausomai nuo pasirinkto architektūrinio sprendimo PO stebėsenos modeliui reikės užtikrinti tam tikrus bendrus funkcinius principus ir plėtros kryptis. Ekspertiniu vertinimu, pateiktą MUKIS plėtros viziją geriausiai atitiktų hibridinis modelis: MUKIS veikty kaip pagrindinė naudotojų sąveikos, PO paslaugų proceso ir pirminių įvykių duomenų kaupimo aplinka; registrai, ŠVIS, VDV IS ir kiti oficialūs šaltiniai teiktų kontekstinius duomenis; pasirinktas analitinio sluoksnis sujungtų duomenis ir apskaičiuotų oficialius rodiklius; rezultatai būtų pateikiami MUKIS, ŠVIS ar BI priemonėmis pagal naudotojų poreikius. Todėl galutinis sprendimas turėtų būti priimamas tiksliai nustatant kiekvienos funkcijos vykdymo vietą, duomenų srautą, valdytoją ir palaikymo atsakomybę.

Toliau nagrinėjami sprendimai, kurie yra aktualūs abiem alternatyvoms, nepriklausomai nuo jų techninio realizavimo.

7.5. PO stebėsenos modelio plėtros kryptys

Atliktas esamos būklės vertinimas ir MUKIS plėtros dokumentų analizė rodo, kad PO stebėsenos modelis turi būti kuriamas kaip horizontali visos planuojamos MUKIS ekosistemos funkcija. Plėtros dokumentuose numatomi tarpusavyje integruoti savęs pažinimo, kompetencijų pažinimo, karjeros planavimo ir pasiekimų fiksavimo, Karjerometro, Galimybių žemėlapių, konsultavimo karjerai ir DI asistento sprendimai, taip pat atskiras PO stebėsenos modulis. Dėl to stebėsenos reikalavimai turi būti įtraukti į kiekvieno modulio metodiką, duomenų modelį ir techninę specifikaciją dar iki programavimo darbų. Priešingu atveju techniškai veikiantys moduliai gali generuoti tarpusavyje nepalyginamus arba stebėsenos rodikliams netinkamus duomenis. Toliau nurodytos plėtros kryptys yra aktualios nepriklausomai nuo galutinės analitinio sluoksnio realizavimo vietos.

PIRMOJI PLĖTROS KRYPTIS – STEBĖSENOS PROJEKTAVIMAS KARTU SU VISAIŠ PLANUOJAMAIŠ MUKIS MODULIAIS. Kiekvienam moduliui turi būti iš anksto apibrėžta, kokie stebėsenai reikšmingi įvykiai ir duomenys susidaro, kokių detalumu jie registruojami, kokių tikslu naudojami, su kokiais identifikatoriais siejami, kiek laiko saugomi ir kaip perduodami į analitinį sluoksnį. Tai taikytina konsultavimo karjerai procesui, savęs ir kompetencijų pažinimo įrankiams, pasiekimų portfeliui, Karjerometrai, Galimybių žemėlapiui, profesiniam veiklinimui ir DI asistentui. Stebėsenos modulis neturėtų būti kuriamas kaip vėliau prijungiama atskira funkcija – jis turi remtis vienodai aprašytais duomenimis, kurie automatiškai susidaro pagrindiniuose PO procesuose.

ANTROJI PLĖTROS KRYPTIS – VIENINGAS TARPMODULINIS DUOMENŲ MODELIS, KLASIFIKATORIAI IR IDENTIFIKATORIAI. Planuojami moduliai turi naudoti suderintas pagrindinių objektų sąvokas ir ryšius: pseudonimizotą mokinio identifikatorių, įstaigą, karjeros specialistą, PO paslaugą ar įvykį, modulį ir įrankio versiją, ataskaitinį laikotarpį, mokinio klasę ar tikslinę grupę, konsultacijos temą, rezultatą, rekomendaciją ir pažangos faktą. Duomenų

modelyje turi būti aprašyti privalomi laukai, metaduomenys, duomenų šaltinis, atnaujinimo dažnis, atsakingas valdytojas ir ryšiai su registrais. Klasifikatorių, duomenų modelio ir rekomendavimo parametrų versijavimas turi išlaikyti galimybę palyginti istorinius duomenis ir paaiškinti, pagal kokią taisyklių versiją buvo gautas konkretus rezultatas.

TREČIOJI PLĖTROS KRYPTIS – PIRMINIŲ DUOMENŲ RINKIMAS JŲ ATSIKIRIMO VIETOJE IR AIŠKUS DUOMENŲ TIPŲ ATSKYRIMAS. PO stebėsenos modelyje tikslinga atskirti: 1) PO paslaugų ir proceso duomenis; 2) MUKIS naudojimo ir naudotojo sąveikos duomenis; 3) registrinius ir kitus kontekstinius duomenis; 4) jautrius asmens, psichometrinius, konsultacijų turinio ir personalizuočių rekomendacijų duomenis; 5) analitiniame sluoksnyje apskaičiuojamus rodiklius. Pirminiai įvykiai turėtų būti registruojami automatiškai jų atsiradimo metu. Statistinėse formose turėtų būti renkama tik ta informacija, kurios negalima gauti iš modulių ar oficialių duomenų šaltinių. Testo atlikimas, profesijos peržiūra, paieška, patirtukas, portfelio papildymas ar DI pokalbio sesija gali būti svarbūs įsitraukimo ir įrankių veikimo rodikliai, tačiau jie neturėtų būti laikomi suteikta PO paslauga, kol tokia sąsaja nėra aiškiai apibrėžta rodiklio metodikoje.

KETVIRTOJI PLĖTROS KRYPTIS – INTEGRACIJOS IR VIENO DUOMENŲ ŠALTINIO PRINCIPAS. Mokinio, specialisto, įstaigos, ugdymo programos, kvalifikacijos, mokymosi galimybių ir darbo rinkos kontekstiniai duomenys turi būti gaunami iš oficialių registrų ir informacinių sistemų, kai tam yra teisinis pagrindas, o ne pakartotinai renkami MUKIS formomis. Pateiktuose plėtros dokumentuose numatoma vertinti sąsajas su švietimo registrais, ŠVIS, VDV IS duomenų ežeru, UŽT, AIKOS ir kitais šaltiniais. Kiekvienai integracijai turi būti nustatyti perduodami atributai, identifikatoriai, duomenų atnaujinimo periodiškumas, kokybės kontrolė, klaidų valdymas ir atsakomybė. Jei stebėsenai reikalingas požymis pagal savo prigimtį priklauso registrai, pirmiausia turėtų būti vertinama galimybė jį tvarkyti pirminiame šaltinyje, o ne kurti nuolatinį dubliuojantį rinkimą.

PENKTOJI PLĖTROS KRYPTIS – RODIKLIŲ SISTEMA NUO APRĖPTIES IKI REZULTATŲ IR ILGALAIKIO POVEIKIO. Stebėsenos rodikliai turėtų būti grupuojami pagal nuoseklią rezultatų grandinę: paslaugų prieinamumą ir aprėptį, proceso eigą, tiesioginius produktus, kokybę, trumpalaikius rezultatus ir ilgalaikį poveikį. Konsultavimo aplinkoje tai galėtų apimti laukimo laiką, laisvų konsultacijų prieinamumą, įvykusių ir neįvykusių konsultacijų dalį, trukmę, temas, pakartotinius kreipinius, pasitenkinimą ir sutartų veiksmų tęstinumą. Karjerometro, Galimybių žemėlapiu, testų, portfelio ir DI asistento duomenys turėtų sudaryti atskirą įrankių pasiekiamumo, naudojimo ir kokybės rodiklių grupę.

ŠEŠTOJI PLĖTROS KRYPTIS – TIKSLINIŲ GRUPIŲ IR RODIKLIŲ VARDIKLIŲ SUDERINIMAS. Vertinamos ataskaitos apimtis apima 1–12 klasių mokinius ir profesinio mokymo įstaigų mokinius, tačiau atskirų planuojamų MUKIS sprendimų tikslinės grupės skiriasi: konsultavimo karjerai modelio projekte daugiausia orientuojamasi į 8–12 klasių mokinius, o Karjerometro ir Galimybių žemėlapiu pagrindinė tikslinė grupė apibrėžiama nuo 14 metų. Todėl aprėpties ir naudojimo rodiklių vardikliai turi būti formuojami pagal konkretaus modulio tikslinę ir juo naudotis galinčią populiaciją. Modulio nenaudojimas neturėtų būti automatiškai interpretuojamas kaip negauta PO paslauga, jei mokinys nepatenka į jo tikslinę grupę arba paslauga buvo suteikta kitu kanalu.

SEPTINTOJI PLĖTROS KRYPTIS – DUOMENŲ KOKYBĖ, ATSEKAMUMAS IR POKYČIŲ VALDYMAS. Sistemoje turi būti taikomi privalomų laukų, reikšmių intervalų, tarpusavio ryšių, dubliavimo ir chronologijos tikrinimai, o duomenų kokybė stebima pagal išsamumo, savalaikiškumo, nuoseklumo ir palyginamumo kriterijus. Reikalingi duomenų pateikimo ir koregavimo žurnalai, klaidų ir išimčių registras, duomenų kokybės suvestinės bei galimybė atsekti rodiklį iki jį sudarančių duomenų ir taikytos formulės. Klasifikatorių, formų, rodiklių aprašų, algoritmų parametrų ir ataskaitų šablonų pakeitimai turi būti versijuojami, išsaugant pakeitimų istoriją ir iš anksto nustatant, ar po pakeitimo perskaiciuojamos ankstesnių laikotarpių reikšmės.

AŠTUNTOJI PLĖTROS KRYPTIS – ASMENS DUOMENŲ APSAUGA IR DIFERENCIJUOTA PRIEIGA. Planuojami moduliai gali tvarkyti nepilnamečių asmens duomenis, konsultacijų įrašus ir pastabas, testų rezultatus, asmeninius dokumentus,

portfelio informaciją, personalizuotas rekomendacijas ir DI pokalbių duomenis. Todėl turi būti taikomi duomenų kiekio mažinimo ir paskirties apribojimo principai, aiškiai atskiriant individualiai paslaugai teikti reikalingus duomenis nuo stebėsenai naudojamų duomenų. Analitiniam naudojimui duomenys turėtų būti pseudonimizuojami arba anonimizuojami, o ataskaitose pagal nutylėjimą pateikiami agreguoti. Prieigos teisės turi būti valdomos pagal naudotojo vaidmenį, nustatant saugojimo terminus, duomenų subjektų teisių įgyvendinimą ir konfidencialios konsultacijų informacijos ribas. Tėvams ar globėjams teikiama informacija neturėtų atskleisti konfidencialių konsultacijos detalių be mokinio sutikimo, kai toks sutikimas yra būtinas.

DEVINTOJI PLĖTROS KRYPTIS – DI IR REKOMENDAVIMO ALGORITMŲ KOKYBĖS STEBĖSENA BEI ŽMOGAUS PRIEŽIŪRA. Planavimo dokumentuose numatomi personalizuotų rekomendacijų ir DI asistento sprendimai, todėl bendrame modelyje turi būti atskirai stebima jų technologinė ir metodinė kokybė. Reikalingi algoritmo versijos ir parametrų registrai, kalibravimo žurnalas, testiniai scenarijai, realių naudotojų grįžtamojo ryšio analizė, periodinė peržiūra ir rekaliavimo kriterijai. DI asistento atveju tikslinga stebėti neatsakytus klausimus, dažniausias temas, perdavimų gyvam konsultantui dalį ir specialistų atliktas atsakymų korekcijas. Šie rodikliai apibūdina įrankio kokybę, o ne tiesioginį PO paslaugų poveikį. Sprendimai turi būti prižiūrimi žmogaus, o rekomendacijos – paaiškinamos ir nedeterministinės, nesuformuluojant kategoriškų išvadų apie mokinio tinkamumą ar netinkamumą konkrečiai profesijai.

DEŠIMTOJI PLĖTROS KRYPTIS – DIFERENCIJUOTAS REZULTATŲ PATEIKIMAS IR AIŠKUS VALDYMO MODELIS. Stebėsenos rezultatai turi būti pateikiami pagal naudotojo vaidmenį. Nacionaliniu lygmeniu reikalingi aprėpties, kokybės, rezultatų ir teritorinių skirtumų rodikliai; savivaldybėms ir įstaigoms – jų mokinių aprėpties, konsultacijų prieinamumo, specialistų apkrovos, temų ir apibendrinto grįžtamojo ryšio suvestinės; karjeros specialistams – darbo eigos, užklausų, duomenų išsamumo ir profesinio tobulėjimo informacija; mokiniams – jų pačių pažanga ir sutarti veiksmai, nepaverčiant individualaus profilio administracine stebėsenos ataskaita. LINEŠA turi turėti galimybę pagal nustatytas teises administruoti ataskaitinius laikotarpius, formas, klasifikatorius, rodiklių aprašus ir ataskaitų šablonus be kiekvieną kartą reikalingų esminių programavimo darbų. Kartu turi būti paskirti duomenų, rodiklių metodikos, integracijų ir ataskaitų valdytojai bei nustatyta pakeitimų derinimo ir incidentų sprendimo tvarka.

Prioritetinė įgyvendinimo seka turėtų būti tokia: pirmiausia patvirtinamas bendras duomenų modelis, duomenų grupių atskyrimas, rodiklių pasai ir prieigos principai; tuomet šie reikalavimai įtraukiami į visų planuojamų modulių ir integracijų technines specifikacijas; po to atliekamas duomenų srautų, rodiklių, algoritmų ir naudotojų scenarijų pilotavimas; galiausiai įdiegiamos ataskaitos ir nuolatinio kokybės valdymo procesai. Pirmųjų dviejų etapų neatlikus prieš lygiagrečių modulių programavimą, MUKIS gali sukaupti daug techniškai prieinamų, bet tarpusavyje nepalyginamų ir oficialiai stebėsenai sunkiai panaudojamų duomenų.

7.6. MUKIS funkcionalumai, reikalingi PO stebėsenos modeliui

Papildomų funkcionalumų apimtis priklausytų nuo pasirinktos architektūrinės alternatyvos, tačiau planuojamos MUKIS plėtros kontekste funkcionalumus tikslinga skirti į dvi grupes: 1) operacinius funkcionalumus, kuriais teikiamos PO paslaugos ir automatiškai generuojami pirminiai duomenys; 2) stebėsenos palaikymo funkcionalumus, kuriais valdoma duomenų kokybė, ataskaitiniai laikotarpiai, metodinė informacija, suvestinės ir administravimas. Patys testai, Karjerometras, Galimybių žemėlapis, pasiekimų portfelis ar DI asistentas nėra stebėsenos, tačiau jų struktūruoti duomenys gali būti svarbūs stebint PO paslaugų pasiekiamumą, naudotojų kelią, įrankių kokybę ir rezultatus.

Planuojamuose MUKIS moduluose turėtų būti įdiegtas **bendras įvykių registravimo funkcionalumas**. Kiekvienam stebėsenai aktualiam įvykiui turėtų būti suteikiamas unikalus identifikatorius ir fiksuojamas įvykio tipas, laikas,

šaltinis, susijusi įstaiga ir specialistas, pseudonimizuotas naudotojo identifikatorius, būseną, taikytinas klasifikatorius, rezultatas ir koregavimo istorija. Konsultacijų modulyje papildomai reikalingi užklausos, registracijos, laukimo laiko, konsultacijos formos, trukmės, temos, įvykimo, rezultato, nukreipimo ir grįžtamojo ryšio duomenys. Toks funkcionalumas leistų didžiąją dalį proceso rodiklių apskaičiuoti iš pirminių įrašų, o ne iš įstaigų rankiniu būdu parengtų metinių sumų.

Savęs ir kompetencijų pažinimo įrankiuose turėtų būti įgyvendinamas **modulių naudojimo ir kokybės duomenų fiksavimas**: fiksuojamas pradėjimo ir užbaigimo faktas, taikyta metodikos ar testo versija ir naudotojo grįžtamasis ryšys, neperduodant stebėsenos ataskaitoms individualių atsakymų. Karjerometre ir Galimybių žemėlapyje gali būti registruojamos paieškos, peržiūros, filtravimo, palyginimo ir išsaugojimo sąveikos, taip pat rekomendacijos versija ir jos panaudojimas. DI asistento modulyje reikalinga neatsakytų klausimų, temų, perdavimo konsultantui ir žmogaus atliktų korekcijų statistika. Šie duomenys turi būti saugomi ir interpretuojami kaip įrankių naudojimo bei kokybės duomenys, atskirai nuo oficialios PO paslaugų apskaitos.

Pirmiausia MUKIS aplinkoje tikslinga užtikrinti aiškią **naudotojo orientaciją stebėsenos procese**. Naudotojui turi būti suprantama, kur ir kokie su PO stebėseną susiję veiksmai atliekami, kokie ataskaitiniai laikotarpiai yra aktyvūs, kokios taikomos taisyklės, kokia yra duomenų pateikimo eiga ir kur pateikiamos nuorodos į aktualius veiksmus. ŠVIS alternatyvos atveju šis funkcionalumas būtų labiau susijęs su naudotojo nukreipimu į ŠVIS atliekamus stebėsenos veiksmus, o MUKIS alternatyvos atveju – su tiesioginiu darbu su MUKIS esančiomis formomis, duomenų pateikimo užduotimis, būsenomis ir suvestinėmis.

Antra, PO stebėsenos procesui reikalingas **nuoseklus naudotojų informavimas**. MUKIS galėtų būti naudojama kaip pagrindinis informavimo kanalas apie ataskaitinių laikotarpių pradžią ir pabaigą, terminus, metodikos ar formų pasikeitimus, paskelbtas suvestines ir aktualią metodinę medžiagą. Ši funkcionalumų grupė turėtų apimti automatizuotus pranešimus, priminimus ir, jei reikalinga, masinio informavimo ar el. laiškų siuntimo galimybes.

Trečia, MUKIS aplinkoje tikslinga palaikyti **metodinės pagalbos funkcionalumus**. Naudotojai turėtų vienoje vietoje rasti stebėsenos aprašus, formų pildymo instrukcijas, rodiklių apibrėžtis, jų interpretavimo paaiškinimus, dažniausiai užduodamus klausimus ir pagalbos kontaktus. ŠVIS alternatyvoje ši metodinė informacija būtų siejama su ŠVIS vykdomu duomenų teikimu ir ataskaitomis, o MUKIS alternatyvoje – su MUKIS esančiomis formomis, rodikliais, suvestinėmis ir administravimo funkcijomis.

Ketvirta, svarbu numatyti **grįžtamojo ryšio funkcionalumus**. Dabartiniame modelyje stebėseną dažnai suvokiama kaip duomenų pateikimo pareigą, todėl duomenų teikėjams turi būti grąžinama praktiškai naudinga informacija. Karjeros specialistas turėtų matyti savo užklausų ir konsultacijų būsenas, duomenų išsamumą ir bazinės darbo eigos suvestines; mokyklos administracija – konsultuotų mokinių aprėptį, konsultacijų vidurkį, populiariausias temas, specialistų apkrovą, laisvų laikų prieinamumą ir apibendrintą mokinių grįžtamąjį ryšį; mokinys – savo konsultacijų istoriją, pažangą ir sutartus veiksmus. Oficialios ataskaitos būtų formuojamos pasirinktame analitiniame sluoksnyje, o MUKIS galėtų pateikti naudotojui aktualias, pagal prieigos teises apribotas suvestines ir nuorodas į išsamesnius rezultatus.

Galiausiai PO stebėsenos modeliui reikalingi **administravimo ir duomenų kokybės valdymo funkcionalumai**. Jie turėtų apimti ne tik informacinių elementų, pranešimų ar metodinės medžiagos tvarkymą, bet ir ataskaitinių laikotarpių, formų, duomenų laukų, klasifikatorių, rodiklių aprašų, ataskaitų šablonų, naudotojų teisių ir duomenų kokybės taisyklių valdymą. Taip pat reikalinga pakeitimų istorija, duomenų koregavimo žurnalas, duomenų išsamumo ir klaidų suvestinės bei galimybė administruoti algoritmo ar rekomendavimo parametrų versijas pagal patvirtintą metodiką.

ŠVIS alternatyvos atveju statistinių formų, rodiklių, klasifikatorių ir ataskaitų pakeitimai būtų įgyvendinami pagal ŠVIS administravimo, priežiūros ar plėtros procesus, o LINEŠA galėtų formuoti poreikį, metodinius reikalavimus ir teikti siūlymus dėl pakeitimų. Funkciškai hibridiniame ar MUKIS alternatyvos modelyje LINEŠA turėtų būti numatytos platesnės galimybės savarankiškai konfigūruoti MUKIS formas, klasifikatorius, ataskaitinius laikotarpius, pranešimus ir bazines suvestines be esminių sistemos programavimo darbų. Kartu turi būti aiškiai atskiriama, kurios funkcijos ir duomenys būtų valdomi LINEŠA, o kurios priklausytų nuo VDA arba kito analitinio sluoksnio valdytojo valdomos infrastruktūros, prieigos sąlygų ir priežiūros procesų.

7.7. PO stebėsenos duomenų srautai ir integravimo logika

PO stebėsenos duomenų srautai turi būti organizuojami pagal duomenų paskirtį, jautrumą ir pasirinktą architektūrinę alternatyvą. Tikslinga atskirti MUKIS moduluose susidarančius PO paslaugų ir proceso duomenis, sistemos naudojimo ir personalizavimo duomenis, iš registrų gaunamus kontekstinius duomenis bei analitiniame sluoksnyje apskaičiuojamus rodiklius. Pagrindiniai duomenų srautų skirtumai pateikiami lentelėje.

38 lentelė. PO stebėsenos duomenų srautų logika pagal architektūrines alternatyvas

Duomenų grupė	Duomenų šaltinis	ŠVIS alternatyva	MUKIS alternatyva
Pirminiai PO proceso duomenys	MUKIS, mokyklos, PO paslaugų teikėjai, karjeros specialistai	Kaupiami MUKIS ir perduodami į ŠVIS arba, kai duomenys MUKIS nesusidaro, renkami ŠVIS statistinėmis formomis	Kaupiami MUKIS aplinkoje kaip pagrindinėje PO duomenų kaupimo vietoje
MUKIS naudojimo ir personalizavimo duomenys	Testai, pasiekimų portfelis, Karjerometras, Galimybių žemėlapis, DI asistentas ir kiti MUKIS moduliai	Perduodami į ŠVIS tik pagal patvirtintą rodiklių ir duomenų mainų modelį; individualūs jautrūs duomenys neperduodami be būtino pagrindo	Kaupiami MUKIS; analitiniame sluoksniui teikiami tik rodikliams būtini, pagal paskirtį atrinkti ir, kai taikoma, pseudonimizuoti duomenys
Registriniai ir kontekstiniai duomenys	Mokinių registras, Pedagogų registras, ŠMIR, kiti registrai	Integruojami į ŠVIS iš registrų ir informacinių sistemų	Gaunami per Valstybės duomenų ežerą arba kitą valstybės duomenų mainų infrastruktūrą
Papildomi duomenys stebėsenos poreikiams	Kitos informacinės sistemos, išoriniai šaltiniai, papildomi duomenų teikėjai	Integruojami į ŠVIS iš kitų šaltinių arba renkami per ŠVIS statistines formas	Gaunami į analitinį sluoksnį iš išorinių šaltinių arba renkami MUKIS aplinkoje, jeigu tai specifiniai PO duomenys
Nauji stebėsenai reikalingi požymiai	Atitinkami registrai arba pasirinkta stebėsenos duomenų kaupimo aplinka	Įtraukiami į ŠVIS statistines formas ar duomenų modelį pagal ŠVIS plėtros ir priežiūros tvarką; jei požymis priklauso registro objektui, svarstomas registro papildymas	Įtraukiami į MUKIS duomenų modelį, statistines formas arba, jei požymis yra registrinio pobūdžio, gaunami per registrus / Valstybės duomenų ežerą
Išvestiniai rodikliai	Apskaičiuojami iš kelių duomenų šaltinių	Skaičiuojami ŠVIS aplinkoje	Skaičiuojami Valstybės duomenų ežero analitinėmis galimybėmis arba atskirame PO stebėsenos analitiniame sluoksnyje
Ataskaitos ir suvestinės	Rodiklių ir agreguotų duomenų rinkiniai	Formuojamos ŠVIS aplinkoje	Formuojamos BI priemonėmis, MUKIS aplinkoje arba kitame rezultaty pateikimo

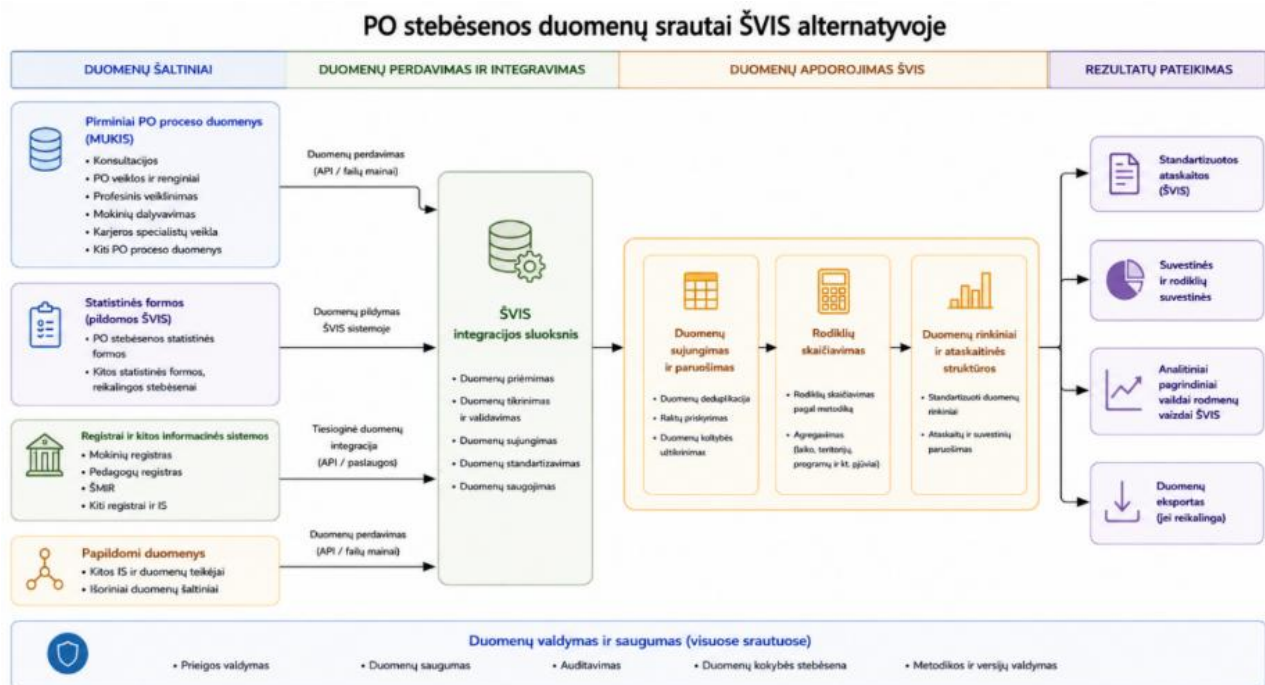
Duomenų grupė	Duomenų šaltinis	ŠVIS alternatyva	MUKIS alternatyva
			sluoksnyje, analitiniame parengtus rinkinius
			naudojant sluoksnyje duomenų

Šaltinis: parengta Konsultanto

Abiejose alternatyvose PO stebėsenos duomenų srautai turi sudaryti vientisą grandinę: įvykio registravimas MUKIS ar kitoje pirminėje sistemoje, pirminis validavimas, duomenų susiejimas su registriniu kontekstu, pseudonimizavimas ar agregavimas pagal paskirtį, duomenų perdavimas į analitinį sluoksnį, rodiklių apskaičiavimas ir rezultatų pateikimas. Skirtusi šios grandinės realizavimo vieta ir techninis sprendimas, bet ne duomenų kokybės, atsekamumo ir apsaugos reikalavimai.

Pateiktos duomenų srautų schemos turi būti interpretuojamos kaip funkcinės, o ne galutinės techninės architektūros schemos. Planuojamos MUKIS būsenos atveju schemose nurodytas MUKIS duomenų blokas apimtų visų tarpusavyje integruotų modulių generuojamus įvykius ir jų metaduomenis. Projektavimo metu turėtų būti atskirai parodyta, kurie duomenys lieka operacinėje MUKIS aplinkoje, kurie perduodami į ŠVIS, VDV IS ar kitą analitinį sluoksnį, kuriame etape jie pseudonimizuojami ir kokių formatu grąžinami ataskaitoms bei naudotojų suvestinėms.

ŠVIS alternatyvoje ši grandinė būtų realizuojama ŠVIS aplinkoje, į kurią patektų MUKIS perduodami PO proceso duomenys, ŠVIS aplinkoje pildomų statistinių formų duomenys, registrų duomenys ir kiti reikalingi šaltiniai. Toliau ŠVIS būtų vykdomas duomenų sujungimas, validavimas, agregavimas, rodiklių skaičiavimas ir ataskaitų rengimas.

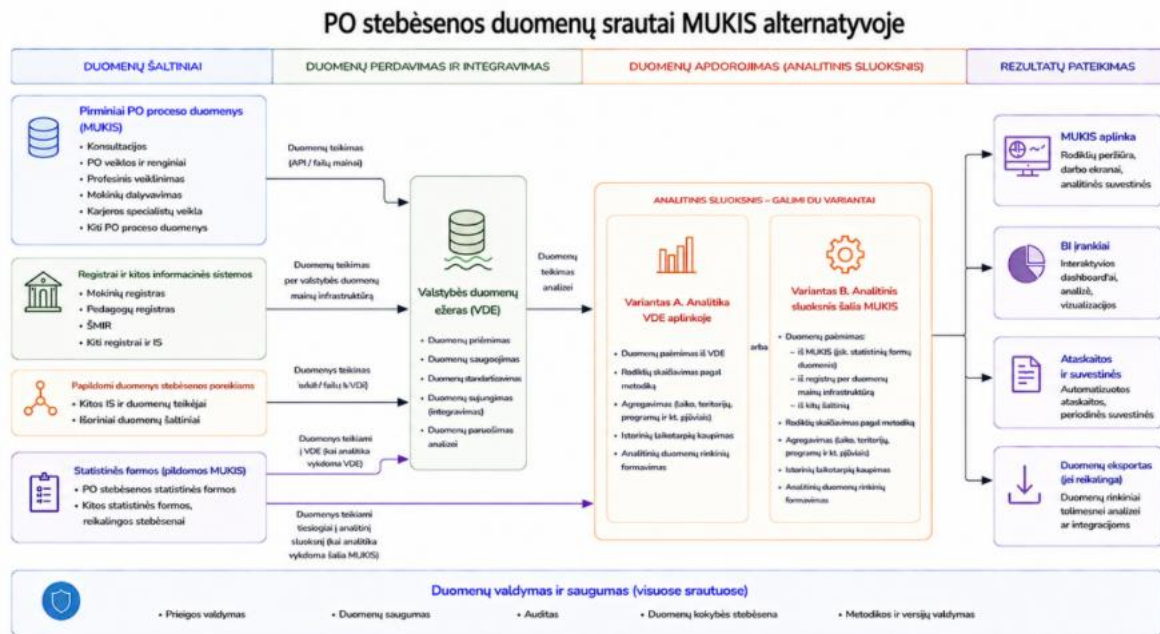

3 paveikslas. PO stebėsenos duomenų srautai ŠVIS alternatyvoje

MUKIS alternatyvoje duomenų integravimo ir rodiklių formavimo logika priklausytų nuo pasirinkto analitinio sluoksnio realizavimo būdo. Jei analitika būtų vykdoma Valstybės duomenų ežero aplinkoje, MUKIS statistinių formų ir kitų PO proceso duomenys būtų perduodami į Valstybės duomenų ežerą. Jei būtų kuriamas atskiras analitinis sluoksnis šalia MUKIS, MUKIS kaupiami PO duomenys, įskaitant statistinių formų duomenis, būtų

perduodami tiesiogiai į šį sluoksnį, o registriniai duomenys būtų gaunami per Valstybės duomenų ežerą arba kitą duomenų mainų infrastruktūrą.

Abiem MUKIS alternatyvos realizavimo atvejais analitiniame sluoksnyje būtų sujungiami MUKIS, registrų ir kitų šaltinių duomenys, apskaičiuojami rodikliai ir formuojami standartizuoti analitiniai duomenų rinkiniai. Rezultatai galėtų būti pateikiami MUKIS aplinkoje, panaudojus pasirinktus rezultatų vizualizavimo įrankius.

4 paveikslas. PO stebėsenos duomenų srautai MUKIS alternatyvoje

7.8. Reikalingi techniniai sprendimai PO stebėsenos modeliui įgyvendinti

Šiame skyriuje apibrėžiamos pagrindinės techninių sprendimų grupės, reikalingos PO stebėsenos modeliui įgyvendinti. Sprendimų realizavimas priklausytų nuo pasirinktos architektūrinės alternatyvos: ŠVIS alternatyvos atveju būtų pritaikomi ir papildomi jau veikiantys ŠVIS statistinių formų, duomenų integravimo, rodiklių skaičiavimo ir ataskaitų rengimo sprendimai; funkciškai hibridiniame modelyje ar MUKIS alternatyvos atveju būtų plečiami MUKIS duomenų registravimo ir administravimo funkcionalumai bei pasirenkamas analitinio sluoksnio realizavimo būdas. Konkreti apimtis turi būti detalizuota techninio projektavimo metu.

Pirmoji techninių sprendimų grupė susijusi su struktūruotu pirminių įvykių registravimu ir duomenų pateikimu. Planuojami moduliai turi automatiškai fiksuoti stebėsenai reikšmingus proceso įvykius pagal bendrą duomenų modelį ir klasifikatorius. PO stebėsenos modeliui turi būti numatyta galimybė rinkti duomenis statistinėmis formomis, tačiau jose turėtų būti renkama tik ta informacija, kurios negalima automatiškai gauti iš registrų ar kitų informacinių sistemų. Formų logika turėtų būti grindžiama aiškiai apibrėžtais duomenų laukais, klasifikatoriais, reikšmių sąrašais, loginėmis tikrinimo taisyklėmis, privalomų laukų kontrole ir ataskaitinių laikotarpių taikymu. Tai sudarytų prielaidas duomenų palyginamumui, agregavimui ir rodiklių skaičiavimui.

Antroji techninių sprendimų grupė susijusi su registru ir kitų duomenų šaltinių integravimu. PO stebėsenos modeliui turi būti numatytas duomenų panaudojimas iš Mokinių registro, Pedagogų registro, Švietimo, mokslo ir sporto institucijų registro ir, prireikus, kitų registru, informacinių sistemų ar išorės šaltinių. Kiekvienai sąsajai reikalingas API ar kito duomenų mainų būdo aprašas, duomenų laukai ir identifikatoriai, mainų periodiškumas, duomenų kilmės metaduomenys, klaidų pranešimai, pakartotinio perdavimo logika ir atsakomybės. Kontekstiniai duomenys turi būti automatiškai panaudojami validavimui ir rodikliams, jų nereikalaujant pakartotinai pateikti naudotojui.

Trečioji techninių sprendimų grupė susijusi su duomenų validavimu ir kokybės užtikrinimu. Sistemoje turi būti numatytos pirminės loginės kontrolės taisyklės, tarpusavyje susijusių laukų tikrinimas, reikšmių intervalų ir chronologijos kontrolė, dubliavimo rizikos mažinimas, įspėjimai apie galimus neatitikimus ir duomenų pateikimo bei koregavimo žurnalas. Reikalingos duomenų išsamumo, savalaikiškumo ir klaidų suvestinės, taip pat galimybė atsekti rodiklį iki pirminių duomenų, šaltinio ir taikytos duomenų modelio bei formulės versijos.

Ketvirtoji techninių sprendimų grupė susijusi su rodiklių apskaičiavimu. Kiekvienam rodikliui reikalingas valdomas rodiklio pasas, kuriame apibrėžtas tikslas, formulė, skaitiklis, vardiklis, duomenų šaltiniai, tinkama tikslinė populiacija, atnaujinimo dažnis, duomenų kokybės sąlygos, atsakingas valdytojas ir interpretavimo ribos. Rodikliai turi būti apskaičiuojami automatizuotai iš struktūruotų duomenų, atskiriant PO paslaugų, sistemos naudojimo, įrankių kokybės, rezultatų ir poveikio rodiklius. Taip pat turi būti numatyta rodiklių versijavimo ir istorinių reikšmių perskaičiavimo logika.

Penktoji techninių sprendimų grupė susijusi su ataskaitomis ir suvestinėmis. PO stebėsenos rezultatų pateikimui turi būti numatytos tipinės ataskaitos nacionaliniam, savivaldybių, įstaigų, karjeros specialistų ir (ribota apimtimi) mokinių lygmeniui, standartiniai pjūviai pagal mokinių grupes, ugdymo programas, įstaigų tipus ir teritorinius vienetų, duomenų eksportavimo galimybės ir naudotojui suprantamos suvestinės. Rezultatai turėtų būti pateikiami pasirinktoje rezultatų pateikimo aplinkoje, sudarant sąlygas skirtingiems naudotojų lygmenims gauti jiems aktualią informaciją.

Šeštoji techninių sprendimų grupė susijusi su asmens duomenų apsauga ir prieigos valdymu. Turi būti įgyvendintas vaidmenimis grindžiamas prieigos modelis, individualių paslaugos duomenų atskyrimas nuo stebėsenos duomenų, pseudonimizavimo ir anonimizavimo procedūros, saugojimo terminai, duomenų subjekto teisių įgyvendinimo mechanizmai, prieigos ir duomenų eksporto žurnalai. Jautrūs testų, konsultacijų, portfelio ir DI pokalbių duomenys į ataskaitas turi patekti tik tiek, kiek būtina patvirtintam stebėsenos tikslui, ir pagal nutylėjimą agreguota forma.

Septintoji techninių sprendimų grupė susijusi su rekomendavimo algoritmų ir DI asistento stebėseną. Reikalingas algoritmo parametrų registras, versijavimas, kalibravimo ir pakeitimų žurnalas, testinių scenarijų vykdymas, naudotojų grįžtamojo ryšio rinkimas, veikimo neatitikimų ir rekaliibravimo kriterijai. DI asistento analitikai turi būti numatyti neatsakytų klausimų, temų, perdavimų gyvam konsultantui ir žmogaus atliktų korekcijų duomenys. Šios funkcijos turi palaikyti žmogaus priežiūrą ir sudaryti galimybę paaiškinti, pagal kokią modelio ar algoritmo versiją buvo suformuotas rezultatas.

Aštuntoji techninių sprendimų grupė susijusi su konfigūravimu, sąveikumu ir ilgalaikiu palaikymu. Duomenų modelis, klasifikatoriai, metaduomenys ir mainų formatai turi būti dokumentuoti, versijuojami ir perduodami atvirais, automatizuotam importui bei eksportui tinkamais formatais, pavyzdžiui, JSON ar XML. LINEŠA pagal suteiktas teises turi galėti administruoti formas, klasifikatorius, ataskaitinius laikotarpius ir ataskaitų šablonus, o techninėje dokumentacijoje turi būti aiškiai aprašytos API sąsajos, duomenų apdorojimo logika, priklausomybės, atsarginiai procesai ir pakeitimų diegimo tvarka, mažinant priklausomybę nuo vieno technologinio teikėjo.

7.9. Ekspertinis apibendrinimas

1. Atlikta analizė parodė, kad dabartinis PO stebėsenos modelis MUKIS aplinkoje daugiausia remiasi periodiniu anketinių duomenų surinkimu ir rankinių jų apibendrinimu, tačiau numatoma MUKIS plėtra formuoja kitokią siekiamą būseną – integruotą karjeros planavimo aplinką su testais, pasiekimų portfeliu, Karjerometru, Galimybių žemėlapiu, konsultavimo karjerai ir DI sprendimais bei atskiru stebėsenos moduliui. Todėl esamos ir planuojamos būsenos vertinimai turi būti aiškiai atskiriami.
2. Planuojama plėtra gali sudaryti prielaidas pereiti nuo metinių apibendrintų formų prie nuolatinių pirminių PO proceso duomenų, tačiau tik tuo atveju, jei stebėsenos reikalavimai bus įtraukti į visų modulių metodikas, duomenų modelius ir technines specifikacijas dar iki programavimo. Prioritetinis sprendimas yra bendras tarpmodulinis duomenų modelis, identifikatoriai, klasifikatoriai, metaduomenys ir versijavimas.
3. PO stebėsenos modelyje būtina atskirti PO paslaugų ir proceso duomenis nuo MUKIS naudojimo bei personalizavimo duomenų. Testo atlikimas, paieška, profesijos peržiūra, portfelio papildymas, rekomendacijos sugeneravimas ar DI pokalbis gali būti reikšmingi įsitraukimo ir įrankio kokybės duomenys, tačiau be patvirtintos metodikos neturi būti automatiškai apskaitomi kaip suteikta PO paslauga.
4. Registriniai ir kiti kontekstiniai duomenys turėtų būti gaunami iš oficialių šaltinių, vadovaujantis vieno duomenų šaltinio principu. MUKIS tikslinga kaupti tuos pirminius PO proceso ir naudojimo duomenis, kurie susidaro jos moduluose ir nėra patikimai prieinami kitur; integracijoms turi būti nustatyti duomenų laukai, identifikatoriai, atnaujinimo dažnis, kokybės kontrolė ir atsakomybės.
5. Rodiklių sistema turi apimti paslaugų prieinamumą ir aprėptį, proceso eigą, produktus, kokybę, trumpalaikius rezultatus ir, turint metodinį bei teisinį pagrindą, ilgalaikį poveikį. Rodiklių vardikliai turi būti pritaikyti konkretaus modulio tikslinei grupei, nes konsultavimo karjerai ir karjeros galimybių pažinimo įrankiai planuojami ne vienodoms amžiaus grupėms.
6. Planuojant techninius sprendimus būtina numatyti duomenų kokybės kontrolę, atsekamumą, pakeitimų istoriją, vaidmenimis grindžiamą prieigą, pseudonimizavimą ar anonimizavimą, saugojimo terminus ir jautrių nepilnamečių duomenų atskyrimą nuo agreguotos stebėsenos. Rekomendavimo algoritmų ir DI asistento kokybės rodikliai turi būti stebimi atskirai nuo PO paslaugų rezultatų ir prižiūrimi žmogaus.
7. Įvertinus planuojamą MUKIS plėtrą, tinkamiausia sprendimą vertinti kaip funkcijų paskirstymo, o ne vienos sistemos pasirinkimo klausimą. Funkciškai hibridiniame modelyje MUKIS būtų pagrindinė naudotojų sąveikos ir pirminių įvykių duomenų aplinka, registrai, ŠVIS ir VDV IS teiktų kontekstą, o pasirinktas analitinis sluoksnis apskaičiuotų oficialius rodiklius ir parengtų standartizuotus duomenų rinkinius.
8. Tolesniame projektavimo etape pirmiausia turi būti patvirtinti duomenų modelis, duomenų grupių atskyrimas, rodiklių kortelės, prieigos ir valdymo principai; po to šie reikalavimai turi būti įtraukti į modulių ir integracijų technines specifikacijas, išbandyti pilotu ir tik tuomet realizuoti ataskaitų bei nuolatinio kokybės valdymo funkcionalumai. LINEŠA, ŠVIS, VDV IS ir technologinių sprendimų valdytojų atsakomybės turi būti apibrėžtos iki sistemos eksploatavimo pradžios.

8. Tikslinių grupių PO veiksmingumo vertinimas

8.1. Vertinimo metodika

PO sistemos dalyvių nuomonių vertinimas atliktas taikant tikslinių grupių (toliau – fokus grupių) metodą. Diskusijos buvo organizuotos su skirtingų PO sistemos grandžių atstovais, todėl leido įvertinti PO stebėseną iš kelių perspektyvų: duomenų rinkimo, informacijos šaltinių naudojimo, MUKIS taikymo, institucijų vaidmenų, duomenų kokybės, administracinės naštos, informacinių sistemų sąsajų, rodiklių, ataskaitų ir suvestinių poreikio bei galimų tobulinimo krypčių.

Fokus grupės buvo vykdomos nuotoliniu būdu pagal iš anksto parengtas temas ir klausimus. Diskusijose aptarta, kaip skirtingi sistemos dalyviai renka, naudoja ir vertina PO stebėsenos duomenis, kokių sunkumų patiria ir kokius tobulinimo sprendimus laiko aktualiausiais. Vertinime remtasi keturiomis įvykusiomis fokus grupėmis:

- MUKIS ir ŠVIS integracijos galimybių PO stebėsenos srityje fokus grupė
- Užimtumo tarnybos ir Regioninių karjeros centrų perspektyvai skirta fokus grupė
- savivaldybių administracijų PO koordinatorių fokus grupė
- mokyklų karjeros specialistų ir mokyklų atstovų fokus grupė

Surinktos įžvalgos buvo sisteminamos taikant kokybinės teminės analizės principus. Pirmiausia buvo išskirtos pagrindinės kiekvienos fokus grupės temos, vėliau jos lygintos tarpusavyje, siekiant nustatyti pasikartojančius dėsningumus, skirtingų institucinių grupių požiūrių skirtumus ir PO stebėsenos modeliui aktualius aspektus.

Papildomam fokus grupių įžvalgų patikslinimui naudoti mokyklų karjeros specialistų apklausos rezultatai. Šie duomenys taikyti ne kaip fokus grupių pakaitalas, o kaip papildomas informacijos šaltinis, leidžiantis įvertinti, kiek fokus grupėse išryškėjusios temos sutampa su platesnės karjeros specialistų grupės patirtimi.

Toliau pateikiama fokus grupių rezultatų santrauka, o po jos – apibendrintas diskusijų įžvalgų sisteminimas, kokybinės analizės rezultatai bei pagrindiniai stiprieji, silpnieji ir tobulintini PO stebėsenos sistemos aspektai.

Ekspertinio vertinimo tikslas – įvertinti Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos (MUKIS) esamą veikimą ir planuojamas plėtros kryptis PO stebėsenos požiūriu. Vertinimu siekiama nustatyti, ar dabartinė MUKIS, tokia, kokia ji yra šiandien, gali būti laikoma tinkama baze PO stebėsenai, ar jos vaidmuo šiuo metu labiau apsiriboja stebėsenos duomenų surinkimu, o pilnavertei stebėsenai reikalingi papildomi sprendimai.

Šiame vertinime svarbu ne tik konstatuoti, kad MUKIS turi stebėsenos funkciją, bet ir atsakyti į klausimą, kokio pobūdžio sistema MUKIS yra iš esmės. Tai yra svarbu todėl, kad tolesni sprendimai dėl stebėsenos modelio integravimo tiesiogiai priklauso nuo to, ar MUKIS savo dabartine architektūra ir funkcinė logika labiau atitinka:

- metodinės ir informacinės portalinės sistemos modelį;
- duomenų surinkimo sistemos modelį;
- ar jau turi pakankamą pagrindą analitinei ir statistinei stebėsenai.

Kitaip tariant, svarbu atskirti du dalykus: ką MUKIS daro dabar ir ką joje būtų racionalu daryti ateityje.

8.2. Fokus grupių rezultatų santrauka

8.2.1. MUKIS ir ŠVIS integracijos galimybių fokus grupė

Šioje fokus grupėje buvo aptartos PO stebėsenos duomenų rinkimo, perdavimo, apdorojimo ir atvaizdavimo galimybės MUKIS, ŠVIS ir kitose galimose analitinėse aplinkose. Daugiausia dėmesio skirta tam, kaip išvengti duomenų dubliavimo, sumažinti rankinį darbą ir aiškiau apibrėžti skirtingų sistemų vaidmenis.

Fokus grupės dalyviai: LINEŠA atstovai, ŠVIS / NŠA ar kitos už ŠVIS funkcionalumą atsakingos institucijos atstovai, IT architektūros / duomenų integracijų specialistai, PO stebėsenos modelio rengėjai. Be PO stebėsenos modelio rengėjų fokus grupėje dalyvavo 8 atstovai.

Diskusijos metu pažymėta, kad dabartinis PO stebėsenos procesas vis dar reikšmingai remiasi rankiniu duomenų parengimu ir apdorojimu. MUKIS šiuo metu labiau siejama su duomenų pateikimu per anketas, o ne su vientisu stebėsenos ciklu, kuriame duomenys būtų automatiškai surenkami, tikrinami, analizuojami ir pateikiami naudotojams. Fokus grupės dalyviai sutarė, jog MUKIS ateityje galėtų tapti pagrindine PO stebėsenos darbo aplinka. Pirmas dalyvis pažymėjo, kad MUKIS jau dabar turi tam tikrus stebėsenos funkcionalumus, o ateityje planuojamas MUKIS plėtojimas, todėl pats duomenų pildymas taip pat turėtų būti orientuotas į MUKIS aplinką. Antras dalyvis išsakė poreikį naudoti savarankišką MUKIS sistemą. Trečias dalyvis pažymėjo, jog svarbus duomenų rinkimo nedubliavimas, todėl svarbu atskirti, kokia dalis funkcionalumų galėtų būti perkelta į MUKIS, o kokius duomenis galėtų teikti ŠVIS ar kiti registrai, kadangi kaip pastebėjo dauguma fokus grupės dalyvių, dalis stebėsenai reikalingų duomenų jau yra registruose ar informacinėse sistemose, todėl jų pakartotinis rinkimas per anketas didintų administracinę naštą.

Aptariant galimus sprendimus, buvo svarstytos kelios kryptys: MUKIS ir ŠVIS sąsajos, esamo ŠVIS / UKSIS PO stebėsenos funkcionalumo panaudojimas, registrų duomenų integravimas, taip pat papildomos analitinės priemonės, VDA analitinės aplinkos panaudojimas, duomenų perdavimas į BI priemones ar kitus analitikos sprendimus. Ketvirtas fokus grupės dalyvis pritarė tokių technologinių alternatyvų svarstymui.

Diskusijoje išryškėjo poreikis aiškiai apsispręsti, kurioje aplinkoje turi būti kaupiami, apdorojami ir atvaizduojami PO stebėsenos duomenys, kad nebūtų kuriami dubliuojantys sprendimai. **Pirmas dalyvis** pritarė požiūriui, kad efektyviausia būtų ne rinkti papildomus duomenis rankiniu būdu, o naudoti jau esamus duomenis ir atlikti jų analizę. Taip pat buvo pabrėžta, kad bet kuris sprendimas turi būti vertinamas pagal praktinę naudą duomenų teikėjams ir patogumą naudotojams, o ne vien pagal techninę galimybę surinkti daugiau duomenų.

8.2.2. Užimtumo tarnybos fokus grupė

Antrojoje fokus grupėje aptartas Užimtumo tarnybos vaidmuo PO sistemoje, jų teikiamos paslaugos, tikslinės grupės, duomenų apskaitos praktika ir galimos sąsajos su nacionaliniu PO stebėsenos modeliu.

Fokus grupės dalyviai: UŽT atstovai, PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius. Be PO stebėsenos modelio rengėjų fokus grupėje dalyvavo 2 atstovai.

Dalyviai pažymėjo, kad UŽT ir Regioniniai karjeros centrai nėra švietimo sistemos dalis, tačiau jų veikla yra svarbi vyresnių mokinių nuo 14 metų ir jaunuolių PO kontekste. Jie teikia konsultacijas, informaciją apie darbo rinką, pagalbą dėl pirmojo ar vasaros darbo, CV rengimo, profesinio veiklinimo ir kitų su karjeros planavimu susijusių klausimų.

1 dalyvis pažymėjo, kad Užimtumo tarnyboje duomenų apskaita priklauso nuo to, ar jaunuolis yra registruotas klientas. Registruotų klientų atveju galima matyti daugiau informacijos apie suteiktas paslaugas ir tolesnį kelią,

pavyzdžiui, įsidarbinimą ar pakartotinį kreipimąsi. Neregistruotų mokinių ar jaunuolių atveju duomenys dažniausiai kaupiami apibendrintai, be asmens identifikavimo.

1 ir 2 dalyviai taip pat pažymėjo, kad jų statistikoje dažniau skaičiuojamas suteiktų konsultacijų ar paslaugų skaičius, o ne unikalūs paslaugų gavėjai. Todėl šių duomenų naudojimas nacionalinėje PO stebėsenoje reikalauja aiškaus metodinio atskyrimo tarp paslaugų apimties, dalyvavimo faktų ir unikalių asmenų skaičiaus.

Taip pat aptartas tarpinstitucinio bendradarbiavimo klausimas. 2 dalyvis pažymėjo, kad Regioniniai karjeros centrai bendradarbiauja su mokyklomis ir kviečia savivaldybes įsitraukti, tačiau praktikoje dalis savivaldybių į tokį bendradarbiavimą reaguoja pasyviai. Su 2 dalyviu taip pat aptarta iš švietimo sistemos iškritusių ar jos ribose nebematomų jaunuolių problema, kai jų kelias tampa sunkiau stebimas ir patenka į kelių institucijų atsakomybės lauką.

8.2.3. Savivaldybių administracijų PO koordinatorių fokus grupė

Trečiojoje fokus grupėje nagrinėta savivaldybių administracijų PO koordinatorių patirtis: kaip savivaldybės stebi PO situaciją mokyklose, kokius papildomus duomenis renka, kokios informacijos pasigenda ir kokių MUKIS ar kitų sistemų funkcionalumų joms reikėtų.

Fokus grupės dalyviai: savivaldybių administracijų PO koordinatoriai, savivaldybių švietimo padalinių atstovai, atsakingi už PO organizavimą ar koordinavimą, vai, PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius. Be PO stebėsenos modelio rengėjų fokus grupėje dalyvavo 20 atstovų.

Dalyviai pažymėjo, kad savivaldybių lygmens stebėseną dažnai remiasi MUKIS duomenimis, LINEŠA apibendrintomis ataskaitomis, mokyklų pateikiama informacija arba karjeros specialistų ataskaitomis. Kai kurios savivaldybės turi papildomų vietos lygmens praktikų, pavyzdžiui, 1 ir 2 dalyvis iš Klaipėdos m. sav. pažymėjo, jog Klaipėdos m. sav. renka duomenis apie abiturientų tolimesnę veiklą, 1 dalyvis iš Alytaus m. sav. pasidalino Alytaus m. sav. kasmėnesinių karjeros specialistų ataskaitų praktika, leidžiančia stebėti konsultacijas, profesinio veiklinimo veiklas bei jų apimtį, o 1 ir 2 dalyviai iš Elektrėnų sav. paminėjo, jog Elektrėnų sav. matuojama karjeros specialistų darbo apimtis (t. y. valandų kiekis pagal paslaugų rūšis) bei keliama vietos lygmens tikslai, susiję su PO prieinamumu kiekvienam mokiniui. Visgi akcentuota, kad nors tokia sistema leidžia paskirstyti daugiau resursų tiems, kam to labiausiai reikia, tuo pačiu didina administracinę našą, jeigu nėra automatizuota.

Viena ryškiausių diskusijos temų buvo ilgos metinės anketos. Dalyviai akcentavo, kad mokykloms ir karjeros specialistams tenka pildyti daug klausimynų, o dalis prašomos informacijos jau egzistuoja registruose ar kitose informacinėse sistemose. Tai didina administracinę našą ir kuria duomenų dubliavimo bei netikslumų riziką.

Savivaldybėms aktualu turėti greitesnę prieigą prie savo savivaldybės ir atskirų mokyklų duomenų. Dabartinėje praktikoje apibendrinti stebėsenos rezultatai savivaldybės pasiekia per vėlai, todėl jų panaudojimas einamiesiems sprendimams yra ribotas. Dalyviai nurodė, kad būtų naudinga matyti mokyklų duomenų pateikimo būseną, lyginti informaciją pagal mokyklas, klases, paslaugų tipus, laikotarpius ir kitus praktiniam planavimui reikalingus pžūvius.

Dalyviai siūlė pereiti nuo vienkartinio metinio duomenų atkūrimo prie nuoseklesnio veiklų fiksavimo. Kaip galima kryptis buvo įvardyta karjeros specialisto veiklų dienoraščio ar trumpesnės periodiškai arba nuolat pildomos formos logika, kai veiklos fiksuojamos jų vykdymo metu, o ne atkuriamos ataskaitinio laikotarpio pabaigoje.

Savivaldybių grupėje taip pat buvo pristatyti gerosios praktikos pavyzdžiai. Pavyzdžiui, kai kuriose savivaldybėse veikia papildomi profesinio veiklinimo, socialinių kompetencijų ugdymo, mokinių dalyvavimo ar partnerių veiklų registravimo sprendimai, kurie leidžia matyti daugiau vietos lygmens informacijos.

8.2.4. Regioninių karjeros centrų fokus grupė

Ketvirtoje fokus grupėje aptartas Regioninių karjeros centrų vaidmuo PO sistemoje, jų teikiamos paslaugos, tikslinės grupės, duomenų apskaitos praktika ir galimos sąsajos su nacionaliniu PO stebėsenos modeliu.

Fokus grupės dalyviai: Regioninių karjeros centrų atstovai (koordinatoriai), PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius. Be PO stebėsenos modelio rengėjų fokus grupėje dalyvavo 4 atstovai.

Kaip ir UŽT fokus grupės atveju, regioninių karjeros centrų atstovai pažymėjo, kad Regioniniai karjeros centrai nėra švietimo sistemos dalis, tačiau jų veikla yra svarbi vyresnių mokinių nuo 14 metų ir jaunuolių PO kontekste.

Diskusijoje aptartas Regioninių karjeros centrų bendradarbiavimas su savivaldybėmis, mokyklomis ir darbdaviais. 1 dalyvis iš Kauno regiono pažymėjo, kad ryšys su savivalda yra ribotas – jo teigimu, „neturime ryšio su savivalda“. 2 dalyvis iš Vilniaus regiono taip pat akcentavo bendradarbiavimo su savivaldybėmis iššūkius, pažymėdamas, kad Vilniaus m. ir Vilniaus r. sav. yra daug biurokratijos, kuri apsunkina operatyvų bendradarbiavimą.

Regionų atstovai pažymėjo, kad aktyviai bendradarbiauja su mokyklomis. Regioninių karjeros centrų specialistai vyksta į mokyklas, kur moko mokinius rengti CV, konsultuoja pasirengimo darbo rinkai klausimais, taip pat vykdo mokymus pačioms mokykloms. Informacija apie organizuojamus mokymus ir kitas veiklas viešai skelbiama Regioninių karjeros centrų interneto svetainėje.

Visi dalyviai taip pat išskyrė tendenciją, kad į profesinio veiklinimo veiklas aktyviau įsitraukia mažesnės įmonės. Jų patirtis rodo, kad mažesni darbdaviai dažnai yra lankstesni ir labiau linkę priimti mokinius, supažindinti juos su darbo aplinka bei konkrečiomis profesijomis.

Kaip gerosios praktikos pavyzdys išskirta Gargždų patirtis. 3 dalyvis pažymėjo, kad bendradarbiavimas profesinio veiklinimo srityje Gargžduose vyksta ypač sklandžiai, todėl ši praktika galėtų būti aktuali ir kitiems regionams.

8.2.5. Mokyklų karjeros specialistų ir mokyklų atstovų fokus grupė

Penktoje fokus grupėje nagrinėta karjeros specialistų ir mokyklose už PO atsakingų asmenų patirtis: kaip praktikoje fiksuojamos PO paslaugos, kaip naudojamas MUKIS, kokie duomenys teikiami stebėsenai, su kokiais duomenų kokybės, administracinės naštos ir grįžtamojo ryšio iššūkiais susiduriama mokyklų lygmeniu.

Fokus grupės dalyviai: karjeros specialistai, mokyklų vadovai ir / arba direktorių pavaduotojai ugdymui, švietimo pagalbos specialistai, mokytojai ar kiti už PO mokykloje atsakingi asmenys, PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius. Be PO stebėsenos modelio rengėjų fokus grupėje dalyvavo 17 atstovų.

1, 3, 4 ir 7 dalyviai pažymėjo, kad dabartinis duomenų teikimo procesas mokykloms ir karjeros specialistams sukuria reikšmingą administracinę naštą. MUKIS pildomos anketos vertintos kaip ilgos, ypač kai tenka pateikti kelias mokyklų ataskaitas, dalis klausimų – besikartojantys, o duomenų suvedimas – reikalaujantis daug rankinio darbo. Kai kurie specialistai duomenis iš anksto kaupia Word, Excel ar kitose vidinėse lentelėse ir tik vėliau perkelia juos į MUKIS anketas.

Visi fokus grupės dalyviai patvirtino poreikį stiprinti automatinį MUKIS ar kitos informacinės sistemos funkcionalumą. 1 ir 3 dalyviai nurodė automatinio sumavimo, loginių patikrų, dalinio duomenų išsaugojimo, mokyklos tipo ir klasių filtravimo poreikį. Tokie sprendimai galėtų mažinti rankinio skaičiavimo klaidas, duomenų dubliavimą ir skirtingo pildymo riziką.

Atskira diskusijos tema buvo PO paslaugų rūšių priskyrimas. 1, 2 ir 4 dalyviai pažymėjo, kad praktikoje ne visada aišku, kaip atskirti ugdymą karjerai, profesinį informavimą, profesinį konsultavimą, profesinį veiklinimą, renginius ir integruotas veiklas. Dėl skirtingų interpretacijų ta pati veikla skirtingose mokyklose apskaitoma nevienodai, mokiniai priskiriami prie skirtingų veiklų vienu metu. 1 dalyvis pažymėjo, kad trūksta aiškesnio teisinio ir metodinio pagrindo: tvarkų, aprašų ar kitų dokumentų, kuriuose būtų aiškiai apibrėžtos veiklos, jų priskyrimo konkrečioms

paslaugų rūšims taisyklės, apskaitos principai ir ugdymo karjerai veiklų vieta ugdymo procese. 3 dalyvis įvardijo atskirą problemą, susijusią su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių veiklų apskaita, nes dažnai nėra aišku, kaip vertinti ir fiksuoti jiems teikiamas ugdymo karjerai paslaugas.

1 dalyvis taip pat akcentavo aiškesnio duomenų rinkimo tikslo ir grįžtamojo ryšio poreikį. Dalyviai akcentavo, jog jiems svarbu suprasti, kas konkrečiai stebima: suteiktų paslaugų kiekis, karjeros specialisto veikla, mokinių aprėptis, kvalifikacijos tobulinimas ar mokinių pažanga. 1 dalyvis pabrėžė, kad mokykloms reikalingos aktualios aiškos, praktiškai naudojamos PO duomenų suvestinės: mokyklos lygmens ataskaitos, palyginimai su ankstesniais metais, savivaldybės ar šalies vidurkiu, paslaugų rūšių ir mokinių dalyvavimo PO veiklose analizė.

Diskusijoje taip pat aptartas registruose ir kitose informacinėse sistemose jau esančių duomenų panaudojimas. 1 ir 4 dalyviai nurodė, kad dalis duomenų, pavyzdžiui, mokinių skaičius, klasės, mokyklos tipas, specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių skaičius ar karjeros specialistų kvalifikacija, neturėtų būti rankiniu būdu pildoma karjeros specialistų, jeigu ši informacija jau egzistuoja registruose ar kitose informacinėse sistemose.

Aptariant individualių mokinių duomenų pateikimą stebėsenai, išryškėjo, kad ši kryptis vertintina atsargiai. 6 dalyvis išsakė galimybę žymėti paslaugas konkrečiam mokiniui MUKIS aplinkoje, kartu identifikuotos duomenų apsaugos, prieigos prie Mokinių registro, tėvų sutikimų ir mokinių paskyrų nebuvimo MUKIS problemos. Todėl dalyviai laikėsi nuostatos, kad pirminiame etape tikslingiau orientuotis į patikimus agreguotus rodiklius, o individualių mokinių veiklų ir pažangos stebėseną galimai nagrinėti kaip atskirą vėlesnį etapą.

4 dalyvis taip pat siūlė MUKIS arba susijusioje sistemoje numatyti karjeros specialisto profilio galimybę, kur būtų kaupiama informacija apie darbovietę, etatą, kvalifikacijos tobulinimą, mokymus ir pažymėjimus, arba šią informaciją sistemingai kaupti Pedagogų registre. Tai sumažintų kasmet kartojamų klausimų poreikį ir leistų patogiau kaupti su karjeros specialistų veikla susijusią informaciją. Diskusijų metu surinktų įžvalgų apibendrinimas

Fokus grupių metu surinktos įžvalgos susistemintos pagal pagrindines temas, kurios kartojosi skirtingų PO sistemos dalyvių pasisakymuose arba buvo reikšmingos konkrečiai dalyvių grupei.

Pirmoji įžvalga – PO stebėsenos procese jaučiamas didelis automatizavimo poreikis. Dalyviai akcentavo poreikį mažinti rankiniu būdu atliekamų veiksmų skaičių visame PO stebėsenos procese. Automatizavimo poreikis buvo siejamas su duomenų pateikimu, registruose jau esančios informacijos panaudojimu, PO veiklų fiksavimu ir suvestinių formavimu. Fokus grupių dalyviai pažymėjo, kad šiuo metu PO veiklų duomenys mokyklose dažnai kaupiami keliais etapais – iš pradžių fiksuojami vidiniuose dokumentuose (pvz., Excel ar Word lentelėse), o vėliau perkeliama į MUKIS. Dalis duomenų pildoma rankiniu būdu, trūksta automatinių patikrų ir duomenų paėmimo iš valstybės registru, todėl didėja administracinė našta ir klaidų tikimybė. Administracinė našta ypač išauga tais atvejais, kai vienas karjeros specialistas dirba keliose mokyklose ir kiekvienai jų atskirai teikia stebėsenos duomenis. Taip pat siūlyta svarstyti trumpesnes ir dažniau pildomas formas arba veiklų dienoraščio principą, kuris leistų veiklas registruoti jų vykdymo metu, o ne ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, duomenų filtravimo ir patikros galimybes. Dalyvių vertinimu, tokie sprendimai padėtų mažinti administracinę naštą, duomenų dubliavimą ir rankinio apdorojimo mastą.

Antroji įžvalga – savivaldybėms ir mokykloms trūksta operatyvios ir jų sprendimams pritaikytos informacijos. Savivaldybių koordinatoriai pabrėžė poreikį matyti savo savivaldybės ir atskirų mokyklų PO duomenis, duomenų pateikimo būseną, informaciją pagal mokyklas, paslaugų tipus, laikotarpius ir kitus praktiniam planavimui reikalingus pjūvius. Karjeros specialistai taip pat akcentavo mokyklos lygmens suvestinių, palyginimų su ankstesniais metais, savivaldybės ar šalies vidurkiu ir aiškesnio grįžtamojo ryšio po duomenų pateikimo poreikį. Galutinės stebėsenos išvados naudotojus pasiekia per vėlai arba nepakankamai praktiškai pritaikyta forma, todėl jų panaudojimas einamiesiems sprendimams yra ribotas. Taip pat fokus grupėse paaikškėjo, kad savivaldybės papildomus PO duomenis renka nevienodai. Vienose savivaldybėse papildomai stebima absolventų tolesnė veikla, karjeros specialistų darbo apimtys ar profesinio veiklinimo veiklos, kitose apsiribojama MUKIS ir LINEŠA teikiamomis suvestinėmis. Todėl savivaldybių lygmens stebėsenos praktika nėra standartizuota.

Trečioji įžvalga – tarpinstitucinis bendradarbiavimas nėra vienodai nuoseklus. Užimtumo tarnybos ir Regioninių karjeros centrų atstovai pažymėjo, kad jie kviečia mokyklas ir savivaldybes bendradarbiauti, tačiau praktikoje įsitraukimas nėra vienodas. Dalis savivaldybių ar mokyklų aktyviai naudoja šią galimybę, o dalis reaguoja pasyviai

arba nepakankamai įsitraukia. Savivaldybių ir mokyklų lygmeniu taip pat išryškėjo koordinavimo iššūkių, susijusių su tuo, kad dalis PO funkcijų skirtingose amžiaus grupėse vykdoma skirtingų specialistų ar institucijų. Gimnazijų klasėse dažniau išlieka karjeros specialistų etatai, o 1–8 klasių mokinių konsultavimo funkcijos kai kuriose savivaldybėse perduodamos pedagoginių psichologinių tarnybų ar švietimo pagalbos centrų karjeros konsultantams. Tokia praktika didina aiškios komunikacijos ir atsakomybių pasiskirstymo poreikį.

Ketvirtoji įžvalga – PO paslaugų rūšių ir veiklų apskaita nėra pakankamai standartizuota. Karjeros specialistams ne visada aišku, kokiai PO paslaugų rūšiai priskirti konkrečią veiklą, todėl panašios veiklos skirtingose mokyklose gali būti apskaitomos nevienodai. Tai mažina duomenų palyginamumą ir rodo aiškesnių veiklų priskyrimo bei apskaitos taisyklių poreikį. Dėl skirtingos veiklų interpretacijos vienodos PO veiklos skirtingose mokyklose gali būti priskiriamos skirtingoms paslaugų rūšims, todėl nacionalinio lygmens duomenų palyginamumas mažėja.

Penktoji įžvalga – PO veiksmingumui vertinti nepakanka vien kiekybinių veiklų ar paslaugų rodiklių, svarbu matyti ir mokinių tolimesnį kelią. Fokus grupėse išryškėjo poreikis geriau matyti mokinių tolimesnį kelią po mokyklos ir, kiek tai įmanoma, susieti PO veiklas su vėlesniais mokinių pasirinkimais. Kartu dalyviai pažymėjo, kad mokinio sprendimus lemia daug skirtingų veiksnių, todėl tiesioginis ryšys tarp konkrečios PO paslaugos ir galutinio pasirinkimo ne visada gali būti objektyviai nustatytas.

Šeštoji įžvalga – MUKIS vaidmuo PO stebėsenos procese dalyvių buvo suprantamas nevienodai. Vieniems dalyviams MUKIS pirmiausia siejosi su anketomis ir metodine medžiaga, kitiems – su galimu patogesniu duomenų pateikimo, veiklų fiksavimo, karjeros specialisto portfelio galimybe, suvestinių ar grįžtamojo ryšio kanalu. Todėl diskusijose išryškėjo poreikis aiškiau apibrėžti, kokias funkcijas MUKIS turėtų atlikti PO stebėsenos procese ir kaip jos turėtų derėti su kitomis duomenų naudojimo aplinkomis.

8.3. Kokybinės analizės rezultatai

Kokybinė fokus grupių medžiagos analizė rodo, kad dabartinės PO stebėsenos veiksmingumą labiausiai apriboja stebėsenos proceso organizavimas. Duomenys renkami, tačiau jų parengimas, apdorojimas ir panaudojimas praktiniams sprendimams nėra pakankamai greitas ir sklandus. Dėl to daliai sistemos dalyvių stebėseną labiau siejasi su administracine pareiga, periodiniu atsiskaitymu negu su realia pagalba planuojant ir gerinant PO paslaugas. Tai mažina stebėsenos kaip valdymo priemonės vertę.

Automatizavimo poreikis analizėje vertintinas ir kaip proceso, ir kaip techninis klausimas. Jis rodo, kad dalyviams svarbus ne tik patogesnis duomenų pateikimas, bet ir patikimesnis duomenų judėjimas tarp skirtingų stebėsenos proceso dalių, mažinant rankinį darbą, pakartotinį informacijos rinkimą ir klaidų tikimybę.

Karjeros specialistų fokus grupė papildomai parodė, kad PO stebėsenos kokybę riboja ne tik techniniai ar organizaciniai veiksniai, bet ir nevienodas PO paslaugų rūšių bei veiklų interpretavimas. Kai veiklų priskyrimo ir apskaitos taisyklės nėra pakankamai apibrėžtos, net ir techniškai patogesnis duomenų surinkimas neužtikrina duomenų palyginamumo. Todėl stebėsenos modelio tobulinimas turi apimti ne tik automatizavimą, bet ir aiškesnį metodinį veiklų apskaitos pagrindą.

Savivaldybių ir mokyklų perspektyvos analizė parodė, kad stebėsenos rezultatai turi būti naudingi ne tik nacionaliniam apibendrinimui, bet ir einamajam savivaldybių bei mokyklų darbui. Kai informacija apie mokyklas, paslaugų apimtį, duomenų pateikimo būseną ar pokyčius pagal praktinius pėjūvius gaunama per vėlav, jos reikšmė sprendimams priimti sumažėja. Todėl vien nacionalinės ataskaitos logika neužtikrina visų stebėsenos naudotojų poreikių.

Užimtumo tarnybos ir Regioninių karjeros centrų įžvalgų analizė atskleidė, kad PO sistema susijusi ne tik su mokykloje vykstančiomis veiklomis. Šios institucijos mato vyresnius mokinius ir jaunuolius darbo rinkos bei praktinio karjeros planavimo kontekste, tačiau jų veikimo logika skiriasi nuo švietimo sistemos. Jų duomenys gali papildyti PO situacijos supratimą, tačiau turi būti naudojami atsargiai, atsižvelgiant į kitokią apskaitos logiką, skirtingą tikslinę grupę ir registruotų bei neregistruotų jaunuolių duomenų skirtumus.

Mokinių tolimesnio kelio stebėjimo klausimo analizė parodė, kad PO veiksmingumo vertinimas negali apsiriboti vien veiklų ar paslaugų skaičiumi. Sistemos dalyviams svarbu matyti, ką mokiniai renka po mokyklos ir kaip jų pasirinkimai siejasi su PO veiklomis. Kartu šis ryšys negali būti vertinamas supaprastintai, nes mokinio pasirinkimus lemia daug veiksnių, pavyzdžiui, šeima ar socialinė aplinka. Todėl stebėsenoje svarbu sudaryti sąlygas matyti tendencijas, bet ne dirbtinai priskirti rezultatą vien konkrečiai PO paslaugai.

Apibendrinant galima teigti, kad fokus grupių analizė išryškino penkias pagrindines PO stebėsenos veiksmingumo sąlygas: mažesnę administracinę naštą duomenų teikėjams, aiškesnę metodinę veiklų apskaitos pagrindą, greitesnę ir praktiškai naudingą duomenų grąžinimą naudotojams, aiškių funkcijų ir atsakomybių pasiskirstymą tarp duomenų šaltinių, PO stebėsenos dalyvių ir informacinių aplinkų bei galimybę geriau matyti mokinių tolimesnio mokymosi, studijų ar darbo pasirinkimų tendencijas.

IŠVADOS

Atlikta dabartinės profesinio orientavimo stebėsenos būklės Lietuvoje analizė rodo, kad PO sistema turi aiškų institucinį, teisinį ir duomenų infrastruktūros pagrindą, tačiau stebėsenos modelis dar nėra pakankamai nuoseklus, standartizuotas ir orientuotas į duomenimis grįstą sprendimų priėmimą. Teisės aktuose apibrėžti pagrindiniai PO subjektai, jų funkcijos, paslaugų rūšys ir bendros duomenų kaupimo bei teikimo pareigos, tačiau nepakankamai detalizuota, kokie konkretūs rodikliai turi būti taikomi, kaip turi būti užtikrinama duomenų kokybė, kaip rodikliai apskaičiuojami ir interpretuojami bei kaip stebėsenos rezultatai naudojami nacionaliniu, savivaldybės ir švietimo įstaigos lygmenimis.

Esama sistema turi svarbių veikiančių elementų, kuriuos tikslinga išlaikyti ir integruoti į tolesnį stebėsenos modelį. Tai – tarpinstitucinis PO pobūdis, karjeros specialistų tinklas, LINEŠA metodinis ir koordinacinis vaidmuo, MUKIS kaip PO skaitmeninės infrastruktūros dalis, savivaldybių ir švietimo įstaigų dalyvavimas kaupiant ir teikiant duomenis bei Užimtumo tarnybos ir regioninių karjeros centrų vaidmuo siejant PO su darbo rinkos aplinka. Todėl naujas PO stebėsenos modelis neturėtų būti kuriamas kaip atskira paralelinė sistema – tikslinga tobulinti esamą sistemą, sujungiant jau veikiančius subjektus, duomenų šaltinius ir procesus bei papildant juos trūkstamais metodiniais, kokybės ir rezultatų vertinimo elementais.

Teisės aktų analizė parodė, kad PO funkcijos paskirstytos nacionalinio politikos formavimo, vietos koordinavimo, paslaugų teikimo ir duomenų administravimo lygmenims, tačiau pati stebėsenos grandinė nėra pakankamai detalizuota. Nustatytos bendros duomenų kaupimo ir teikimo pareigos, tačiau trūksta vieningos metodikos, nustatančios, kokie duomenys renkami, kas atsakingas už jų kokybę ir validavimą, koku periodiškumu jie atnaujinami, kas skaičiuoja rodiklius, kam teikiamos suvestinės ir kokiems sprendimams jos naudojamos.

Stebėsenos rezultatai turi būti naudojami ne vien atskaitomybei. Nacionaliniu lygmeniu jie turi sudaryti pagrindą PO politikos formavimui, prioritetų nustatymui, finansavimo planavimui ir sistemos veiksmingumo vertinimui; savivaldybių lygmeniu – karjeros specialistų ir kitų išteklių poreikio planavimui, paslaugų prieinamumo skirtumų nustatymui ir pagalbos priemonių parinkimui; mokyklų lygmeniu – PO veiklų planavimui, aprėpties, paslaugų struktūros ir kokybės analizei bei mokinių poreikių atliepimo vertinimui.

Antrinių šaltinių analizė parodė, kad 2022–2025 m. PO stebėseną daugiausia buvo plėtojama per paslaugų prieinamumo, aprėpties, karjeros specialistų tinklo, finansavimo ir infrastruktūros rodiklius. Tokia stebėseną leidžia vertinti sistemos pajėgumus ir paslaugų pasiekiamumą, tačiau nepakankamai atspindi PO paslaugų kokybę, mokinių karjeros kompetencijų pokytį, individualaus konsultavimo naudą, pasirinkimų pagrįstumą ir vėlesnes mokymosi bei karjeros trajektorijas. Modeliuojamoje rodiklių sistemoje ši spraga turi būti sprendžiama išplečiant stebėseną nuo indėlio ir proceso iki mokinio rezultato ir poveikio rodiklių.

Valstybės ir savivaldybių institucijų kaupiamų duomenų analizė parodė, kad Lietuvoje egzistuoja reikšminga PO stebėsenai tinkama duomenų infrastruktūra. Tiesioginiams PO rodikliams aktualiausi MUKIS / LINEŠA duomenys, Pedagogų registro duomenys apie karjeros specialistus, Mokinių registro ir ŠVIS duomenys apie mokinius, mokyklas ir ugdymo programas. VDA, UŽT, LAMA BPO / „Mokausi Lietuvoje“, „Sodros“, STRATA ir kitų institucijų duomenys gali papildyti stebėseną konteksto ir ilgalaikių trajektorijų rodikliais. Tačiau šie šaltiniai turi skirtingą paskirtį, todėl būtina aiškiai atskirti tiesioginius PO duomenis, rodiklių vardiklius reikalingus administracinius duomenis, konteksto rodiklius ir poveikio analizei naudojamus duomenis.

MUKIS analizė rodo, kad sistema gali atlikti svarbų PO veiklų registravimo, metodinės pagalbos, paslaugų administravimo ir stebėsenos rezultatų pateikimo vaidmenį, tačiau ji neturėtų būti vertinama kaip vienintelis visų PO stebėsenai reikalingų duomenų šaltinis. PO stebėsenai reikalingas mišrus duomenų modelis, kuriame MUKIS ir kitos PO veiklų apskaitos priemonės būtų naudojamos tiesioginiams PO paslaugų duomenims, administraciniai registrai – mokinių ir specialistų kontekstui, o švietimo ir darbo rinkos duomenys – vėlesnių trajektorijų analizei.

Fokus grupių rezultatai patvirtino, kad praktinės PO stebėsenos problemos daugiausia susijusios su rankiniu duomenų rinkimu, duomenų dubliavimu, nevienodu veiklų klasifikavimu, ribotu suvestinių operatyvumu ir nepakankamu grįžtamojo ryšio duomenų teikėjams. Savivaldybėms ir mokykloms reikalingos ne tik nacionalinės

ataskaitos, bet ir operatyvios jų lygmens suvestinės, palyginimai bei analitiniai pjūviai, leidžiantys vertinti paslaugų aprėptį, karjeros specialistų apkrovą, mokinių dalyvavimą, profesinį veiklinimą ir kitus vietos planavimui aktualius aspektus.

Užsienio šalių praktikos analizė rodo, kad veiksmingos PO stebėsenos sistemos paprastai grindžiamos ne vienu duomenų šaltiniu ar vienu poveikio rodikliu, o kelių tarpusavyje susijusių rodiklių sistema. Lietuvos atveju tikslinga taikyti mišrų modelį, derinant administracinius duomenis, PO paslaugų duomenis, mokinių grįžtamąjį ryšį, karjeros kompetencijų ir paslaugų kokybės vertinimą bei švietimo ir darbo rinkos trajektorijų rodiklius. Užsienio praktikos analizė taip pat pagrindžia būtinybę tiesioginius PO rodiklius atskirti nuo kontekstinių ir ilgalaikių rezultatų rodiklių.

Bendra analizės išvada – Lietuvoje egzistuoja pakankamas institucinis ir duomenų pagrindas nacionaliniam PO stebėsenos modeliui sukurti, tačiau esami elementai dar nėra sujungti į nuoseklų stebėsenos ciklą. Tolesnis modelis turėtų būti grindžiamas ne papildomų pavienių duomenų rinkimu, o aiškia PO tikslų, rodiklių, duomenų šaltinių, atsakomybių, validavimo, analizės ir rezultatų panaudojimo sistema.

Tikslinga PO stebėseną struktūruoti pagal poveikio grandinę: kontekstas → indėlis → procesas → rezultatas → poveikis.

Konteksto rodikliai turi padėti interpretuoti aplinką, kurioje veikia PO sistema; indėlio rodikliai – vertinti žmogiškuosius, finansinius ir kitus pajėgumus; proceso rodikliai – faktiškai teikiamas paslaugas, jų aprėptį, intensyvumą ir prieinamumą; rezultato rodikliai – tiesioginius sistemos ir mokinio pokyčius; poveikio rodikliai – vėlesnes mokymosi ir užimtumo trajektorijas.

Pagrindiniai stiprieji PO stebėsenos sistemos aspektai

Fokus grupių ir kokybinės analizės rezultatai leido išskirti pagrindinius esamos PO stebėsenos sistemos stipriuosius aspektus. Jie apibendrina praktinio sistemos veikimo vertinimą ir papildė teisės aktų, duomenų šaltinių, MUKIS bei užsienio praktikų analizės rezultatus.

39 lentelė. Pagrindiniai stiprieji PO stebėsenos sistemos aspektai

Stiprusis aspektas	Pagrindimas fokus grupių įžvalgų ir kokybinės analizės rezultatais
PO stebėseną turi institucinį pagrindą	Duomenys apie PO paslaugas jau renkami ir naudojami nacionaliniu, savivaldybių ir institucijų lygmeniu.
MUKIS yra atpažįstama kaip svarbi PO ekosistemos dalis	Dalyviai MUKIS siejo su metodine medžiaga, informacijos teikimu ir galimu duomenų pateikimu.
Sistemoje jau egzistuoja naudotini duomenų šaltiniai	Dalis stebėsenai reikalingų duomenų jau kaupiama registruose, švietimo informacinėse sistemose, išorės šaltiniuose ar vietos lygmens apskaitos priemonėse.
Institucijos yra sukaupusios praktinių duomenų ir patirties	UŽT, Regioniniai karjeros centrai ir savivaldybės jau turi PO stebėsenai aktualios informacijos ir praktinės patirties.
Egzistuoja vietos lygmens gerosios praktikos	Kai kurios savivaldybės taiko papildomus veiklų planavimo, ataskaitų rengimo, profesinio veiklinimo, mokinių dalyvavimo ar partnerių veiklų registravimo sprendimus.

Stiprusis aspektas	Pagrindimas fokus grupių įžvalgų ir kokybinės analizės rezultatais
Sistemos dalyviai yra suinteresuoti tobulinimu	Fokus grupių dalyviai aktyviai identifikavo problemas ir siūlė jų sprendimo kryptis.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Pagrindiniai silpnieji PO stebėsenos sistemos aspektai

40 lentelė. Pagrindiniai silpnieji PO stebėsenos sistemos aspektai

Silpnasis aspektas	Pagrindimas fokus grupių įžvalgų ir kokybinės analizės rezultatais
Didelė administracinė našta	Duomenų rinkimas remiasi ilgomis anketomis ir rankiniu darbu, ypač kai karjeros specialistas dirba keliose mokyklose.
Duomenų dubliavimas	Dalis informacijos pakartotinai renkama, nors jau egzistuoja kituose šaltiniuose.
Nepakankamai standartizuota PO paslaugų rūšių ir veiklų apskaita	Karjeros specialistams dažnai nėra aišku, kokiai PO paslaugų rūšiai priskirti konkrečią veiklą, todėl panašios veiklos skirtingose mokyklose gali būti apskaitomos nevienodai.
Ribotas stebėsenos rezultatų operatyvumas ir praktinis panaudojimas	Stebėsenos rezultatai ne visada pasiekia naudotojus pakankamai greitai ir jiems tinkama forma, todėl jų praktinė vertė sprendimams priimti mažėja.
Neaiškus funkcijų pasiskirstymas	Nėra aiškiai apibrėžtas MUKIS ir kitų duomenų, stebėsenos bei naudotojų informavimo aplinkų vaidmuo stebėsenos procese.
Netolygus tarpinstitucinis bendradarbiavimas	Bendradarbiavimas tarp Užimtumo tarnybos, Regioninių karjeros centrų, mokyklų, savivaldybių, pedagoginių psichologinių tarnybų, švietimo pagalbos centrų priklauso nuo konkrečių institucijų įsitraukimo.
Sudėtinga iš švietimo sistemos iškritusių jaunuolių stebėseną	Ši informacija patenka į kelių institucijų atsakomybės lauką, todėl vien mokyklų ar vien Užimtumo tarnybos duomenų nepakanka nuosekliam situacijos matymui.
Ribotas mokinių tolimesnio kelio ir ilgalaikių PO rezultatų matymas	Dabartinė stebėseną ribotai atspindi mokinių tolimesnį kelią ir neleidžia pakankamai gerai vertinti ilgalaikių PO rezultatų.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Tobulintini PO stebėsenos sistemos aspektai

Analizės rezultatai rodo, kad PO stebėsenos sistemos tobulinimas turi būti orientuojamas ne į kuo didesnio duomenų kiekio surinkimą, o į esamo duomenų ciklo sutvarkymą, standartizavimą ir rezultatų panaudojimą. Pagrindinės tobulintinos sritys pateikiamos 41 lentelėje.

41 lentelė. Tobulintini PO stebėsenos aspektai

Tobulintina sritis	Identifikuotas poreikis
Duomenų teikimas	Mažinti rankinį ir pakartotinį duomenų teikimą, atsisakant informacijos, kuri jau prieinama registruose ar informacinėse sistemose.
Automatizavimas	Automatizuoti duomenų gavimą, filtravimą, logines patikras, rodiklių skaičiavimą ir suvestinių formavimą.
PO veiklų apskaita	Standartizuoti PO paslaugų ir veiklų klasifikavimą bei jų registravimo taisykles.
Funkcijos ir atsakomybės	Aiškiai paskirstyti atsakomybę už duomenų rinkimą, validavimą, analizę, rodiklių metodiką, suvestines ir rezultatų naudojimą.
Rezultatų naudojimas	Užtikrinti operatyvias ir skirtingiems naudotojams pritaikytas suvestines bei grįžtamąjį ryšį.
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	Sustiprinti duomenų ir veiklos koordinavimą tarp švietimo, užimtumo ir vietos lygmens institucijų.
Mokinių trajektorijos	Plėtoti mokymosi tęstinumo, perėjimų ir ilgalaikių rezultatų analizę, metodologiškai atskiriant PO indėlį nuo kitų veiksnių.
Gerosios praktikos	Įvertinti ir, kai pagrįsta, nacionaliniame modelyje panaudoti savivaldybėse bei mokyklose jau veikiančius sprendimus.

Šaltinis: parengta Konsultanto

Identifikuoti stiprieji, silpnieji ir tobulintini aspektai rodo, kad PO stebėsenos sistemos plėtra turėtų būti grindžiama didesniu metodiniu vientisumu, vienodesniais PO veiklų apskaitos principais, didesniu procesų automatizavimu, efektyvesniu esamų duomenų panaudojimu ir didesne stebėsenos rezultatų praktine verte skirtingiems valdymo lygmenims.

REKOMENDACIJOS DĖL PO STEBĖSENOS MODELIO IR RODIKLIŲ SISTEMOS TOBULINIMO

Atlikto ekspertinio vertinimo rezultatai sudaro pagrindą tolesniam nacionalinio PO stebėsenos modelio ir rodiklių sistemos formavimui. Rekomendacijos orientuotos į nustatytų sistemos spragų pašalinimą ir analizės rezultatų perkėlimą į praktinį stebėsenos modelį.

1. PO stebėseną grįsti dviem pagrindiniais stebėsenos objektais – PO sistemos veikimu ir mokinio rezultatu

Ekspertinis vertinimas parodė, kad dabartinė stebėseną daugiausia leidžia vertinti PO sistemos veikimo parametrus – specialistų skaičių ir prieinamumą, finansavimą, paslaugų apimtį, veiklų skaičių ir mokinių aprėptį, tačiau žymiai silpniau matuoja mokinio lygmens rezultatą.

Rekomenduojama nacionalinį PO stebėsenos modelį struktūruoti pagal du pagrindinius objektus:

- PO sistemos veikimą – pajėgumus, išteklius, paslaugų prieinamumą, aprėptį, intensyvumą, tęstinumą ir lygybę;
- mokinio rezultatą – karjeros kompetencijas, planavimo gebėjimus, profesinius ryšius, saviveiksmingumą, pasirinkimų pagrįstumą, paslaugų patirtį ir pasirengimą perėjimams.

2. Rodiklių sistemą grįsti konteksto–indėlio–proceso–rezultato–poveikio grandine

Pavienių rodiklių rinkinys nėra pakankamas PO sistemos veiksmingumui vertinti, jeigu nėra aišku, kokią vietą konkretus rodiklis užima rezultato kūrimo grandinėje.

Rekomenduojama galutinėje rodiklių sistemoje kiekvienam rodikliui nustatyti jo vietą poveikio grandinėje:

5 paveikslas. PO poveikio grandinė

Šaltinis. Parengta Konsultanto

Konteksto rodikliai turi būti naudojami rezultatams interpretuoti, bet nelaikomi tiesioginiu PO sistemos rezultatu. Indėlio ir proceso rodikliai turi atspindėti sistemos pajėgumus ir paslaugų teikimą, rezultato rodikliai – tiesioginius sistemos bei mokinio pokyčius, o poveikio rodikliai – vėlesnes mokymosi ir užimtumo trajektorijas.

3. Standartizuoti PO paslaugų ir veiklų klasifikavimą bei minimalaus paslaugų paketo sampratą

Fokus grupės parodė, kad analogiškos PO veiklos skirtingose mokyklose gali būti registruojamos nevienodai. Tai mažina rodiklių palyginamumą ir riboja patikimą paslaugų struktūros bei intensyvumo analizę.

Rekomenduojama patvirtinti vieningą nacionalinį PO paslaugų ir veiklų klasifikatorių, aiškiai apibrėžiant ugdymą karjerai, profesinį informavimą, profesinį konsultavimą ir profesinį veiklinimą, taip pat veiklų priskyrimo, įtraukimo ir neįtraukimo kriterijus.

Kartu tikslinga apibrėžti minimalų nuoseklų PO paslaugų paketą, nes vienkartinis dalyvavimas atskiroje veikloje ir nuoseklus kelių tarpusavyje papildančių PO paslaugų gavimas neturėtų būti laikomi lygiaverčiu paslaugų intensyvumu.

4. Duomenų rinkimą grįsti principu „duomuo įvedamas vieną kartą“ ir nuolatiniu veiklų registravimu

Ekspertinis vertinimas ir fokus grupės parodė, kad dalis informacijos pirmiausia kaupiama mokyklų vidinėse priemonėse ir vėliau rankiniu būdu perkeliama į MUKIS, o dalis jau registruose esančių duomenų renkama pakartotinai.

Rekomenduojama:

maksimaliai naudoti ŠVIS, MUKIS, Mokinių, Pedagogų, VDA, UŽT ir kitų administracinių šaltinių duomenis;

- rankiniu būdu rinkti tik specifinius PO duomenis, kurių nėra kituose šaltiniuose;
- pereiti nuo metinio retrospektyvaus veiklų atkūrimo prie veiklos registravimo jos susidarymo metu;
- periodines ir metines suvestines generuoti automatiškai iš sukauptų duomenų.

Tai reikštų perėjimą nuo ataskaitos pildymo modelio prie nuolatinio veiklos registravimo ir automatinės stebėsenos modelio.

5. PO stebėseną papildyti mokinio rezultato ir paslaugų kokybės matavimu

Administraciniai duomenys leidžia patikimai stebėti specialistus, mokinių skaičių, paslaugų apimtį ir dalį mokymosi trajektorijų, tačiau neleidžia tiesiogiai išmatuoti karjeros kompetencijų, saviveiksmingumo, pasirinkimo pagrįstumo ar paslaugų suvokiamos naudos.

Rekomenduojama administracinius duomenis papildyti standartizuotais neadministracinių duomenų rinkimo instrumentais, skirtais tiems PO rezultatams, kurių negalima patikimai nustatyti iš registrų.

Tokie matavimai galėtų apimti:

- karjeros kompetencijas;
- individualaus karjeros plano aktualumą ir kokybę;
- profesinei raidai reikšmingus socialinius ryšius;
- karjeros saviveiksmingumą;
- profesinių ir mokymosi siekių suderinamumą;
- PO paslaugų naudą ir mokinio patirtį.

Vienas pagrindinių mokinio rezultato rodiklių galėtų būti Karjeros kompetencijų indeksas, taikomas naudojant standartizuotą ir validuotą matavimo instrumentą.

6. Ilgalaikės mokymosi ir užimtumo trajektorijas vertinti pagal PO indėlio, o ne tiesioginio priežastinio poveikio logiką

Mokymosi tęstinumas, programų keitimas, profesinio mokymo ar studijų pasirinkimas, užimtumas ir NEET statusas yra svarbūs ilgalaikių mokinio rezultatų rodikliai, tačiau juos veikia ne tik PO paslaugos.

Rekomenduojama taikyti PO indėlio į rezultatą, o ne automatinio priežastinio priskyrimo principą.

Poveikio rodikliai turėtų būti naudojami ilgalaikių trajektorijų skirtumams analizuoti, tačiau neturėtų būti taikomi kaip tiesioginiai karjeros specialisto, mokyklos ar savivaldybės veiklos KPI.

7. Sudaryti galimybę pseudonimizuotai sieti PO paslaugų gavimą, mokinio rezultatą ir vėlesnę trajektoriją

Vertinant tik agreguotus mokyklos ar savivaldybės duomenis nebus įmanoma patikimai analizuoti, kaip PO paslaugų intensyvumas ar struktūra siejasi su konkretais mokinio rezultatais ir vėlesne trajektorija.

Rekomenduojama numatyti pseudonimizuotą mokinio lygmens duomenų susiejimą tais atvejais, kai to reikia konkreitiems rodikliams ar longitudinalinei analizei, taikant:

- duomenų minimizavimą;
- pseudonimizavimą;
- prieigos kontrolę;
- mažų grupių duomenų neatskleidimo ribas;
- aiškų duomenų naudojimo tikslų apibrėžimą.

8. Stebėsenos rezultatų panaudojimą projektuoti kartu su rodiklių sistema

Viena pagrindinių nustatytų dabartinės sistemos problemų – ribotas grįžtamasis ryšys duomenų teikėjams ir nepakankamas stebėsenos rezultatų panaudojimas praktiniams sprendimams.

Rekomenduojama kiekvienam pagrindiniam rodikliui nustatyti ne tik skaičiavimo metodiką, bet ir konkretų jo naudojimo tikslą:

- mokykloms – PO veiklų ir pagalbos mokiniams planavimui;
- savivaldybėms – išteklių, specialistų ir pagalbos priemonių planavimui;
- LINEŠA – metodinės pagalbos, sistemos koordinavimo ir kokybės gerinimo sprendimams;
- ŠMSM – politikos, prioritetų, finansavimo ir nacionalinių rezultatų vertinimui.

Stebėsenos ciklas turi veikti kaip uždara valdymo grandinė:

6 paveikslas. PO valdymo grandinė

Šaltinis. Parengta Konsultanto

9. Pilotavimo metu diferencijuoti ir galutinai atrinkti rodiklius

Pilotinis rodiklių modelis sąmoningai turėtų apimti platų rodiklių rinkinį, leidžiantį patikrinti skirtingus PO sistemos veikimo, mokinio rezultatų ir ilgalaikio poveikio aspektus. Galutinis nacionalinis nuolatinės stebėsenos rinkinys nebūtinai turi apimti visus pilotuojamus rodiklius.

Rekomenduojama pilotavimo metu kiekvieną rodiklį įvertinti pagal:

- duomenų prieinamumą;
- patikimumą;
- metodikos vienodą supratimą;
- rodiklio jautrumą pokyčiui;
- administracinę naštą;
- interpretavimo aiškumą;
- praktinę vertę sprendimų priėmimui.

Pagal pilotavimo rezultatus galutinį rinkinį tikslinga suskirstyti į:

1. Pagrindinius nacionalinius KPI;
2. Diagnostinius ir analitinius rodiklius;
3. Periodinio vertinimo rodiklius.

Rodiklis turėtų būti paliekamas nuolatinėje nacionalinėje stebėsenoje tik tada, kai jo informacinė ir valdymo vertė yra proporcinga duomenų gavimo kaštams ir administracinei naštai.

10. Techninę PO stebėsenos architektūrą formuoti pagal patvirtintą rodiklių ir duomenų poreikį

Ekspertinis vertinimas parodė, kad PO stebėsenos funkcijos gali būti realizuojamos naudojant MUKIS, ŠVIS, VDA analitinę infrastruktūrą ar hibridinį sprendimą. Todėl technologinė platforma neturėtų būti pasirenkama anksčiau nei galutinai apibrėžti stebėsenos poreikiai.

Rekomenduojama taikyti tokią sprendimų seką:

7 paveikslas. PO sprendimų seka

Šaltinis. Parengta Konsultanto

Tokiu būdu technologinis sprendimas būtų projektuojamas pagal PO stebėsenos metodinius ir valdymo poreikius, o ne stebėsenos metodika pritaikoma prie iš anksto pasirinktos informacinės sistemos techninių galimybių.

Apibendrinamoji rekomendacija

Atliktas ekspertinis vertinimas leidžia konstatuoti, kad pagrindinis PO stebėsenos sistemos tobulinimo poreikis yra ne didesnio duomenų kiekio surinkimas, bet perėjimas nuo fragmentuotos veiklų apskaitos prie nuoseklios PO sistemos veikimo ir mokinio rezultatų stebėsenos.

Galutinį nacionalinį PO stebėsenos modelį rekomenduojama grįsti tokia logika:

- du PO stebėsenos objektai – sistemos veikimas ir mokinio rezultatas
- konteksto–indėlio–proceso–rezultato–poveikio grandinė
- standartizuoti rodikliai ir rodiklių kortelės
- vieningas PO paslaugų ir veiklų klasifikatorius
- maksimalus esamų administracinių duomenų panaudojimas
- tikslinis neadministracinių duomenų rinkimas
- pseudonimizuotas rezultatų ir trajektorijų susiejimas, kai tai būtina
- automatizuotas duomenų validavimas ir analizė

- skirtingiems valdymo lygmenims pritaikytos suvestinės
- stebėsenos rezultatų panaudojimas sprendimams.

Tokiu būdu PO stebėsenos sistema būtų orientuota ne į formalų atsiskaitymą už įvykdytas veiklas, bet į sistemos veikimo, paslaugų teikimo, mokinio rezultatų ir valdymo sprendimų pagrindimą. Stebėsenos rezultatai turėtų sudaryti pagrindą:

1. PO sistemos pajėgumų ir išteklių pakankamumui vertinti – stebėti žmogiškuosius, finansinius ir kitus PO paslaugoms teikti reikalingus išteklius bei jų pasiskirstymą.
2. PO paslaugų prieinamumui, nuoseklumui ir kokybei vertinti – stebėti, kokias paslaugas mokiniai gauna, jų aprėptį, intensyvumą, tęstinumą ir prieinamumo skirtumus.
3. PO paslaugų rezultatams mokinio lygmeniu vertinti – stebėti karjeros kompetencijų, gebėjimo planuoti karjerą, priimti pagrįstus sprendimus ir pasirengimo tolesniems mokymosi bei karjeros perėjimams pokyčius.
4. PO sistemos tobulinimo sprendimams pagrįsti – stebėsenos duomenis naudoti priimant sprendimus dėl finansavimo, išteklių paskirstymo, metodinės pagalbos, paslaugų organizavimo ir kitų PO sistemos tobulinimo priemonių.

Šaltinių sąrašas

*Šaltiniai žiūrėti laikotarpiu 2026.05 – 2026.07

1. 2024 Year-in-Review. Prieiga internetu: https://isomer-user-content.by.gov.sg/41/da6fabe1-d283-4292-abee-745f52bf5325/ssg-year-in-review-2024-infographic.pdf_safe.pdf
2. Handbook on Lifelong Guidance for Those Working with Education and Career Guidance. 2025. Prieiga internetu: <https://valtioneuvosto.fi/en/-/1410877/handbook-on-lifelong-guidance-for-those-working-with-education-and-career-guidance>
3. American School Counselor Association (ASCA). ASCA National Model. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/About-School-Counseling/ASCA-National-Model-for-School-Counseling-Programs>
4. American School Counselor Association (ASCA). Program Evaluation. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/>
5. American School Counselor Association (ASCA). ASCA Student Standards: Mindsets & Behaviors for Student Success. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/Standards-Positions/Standards/ASCA-Mindsets-Behaviors-for-Student-Success>
6. American School Counselor Association (ASCA). Student-to-School-Counselor Ratio. Prieiga internetu: <https://www.schoolcounselor.org/about-school-counseling/school-counselor-role/ratios>
7. U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS). Current Population Survey (CPS). Prieiga internetu: <https://www.bls.gov/cps>
8. Careers Wales. Careers and Work-Related Experiences (CWRE). 2024. Prieiga internetu: https://careerswales.gov.wales/sites/default/files/images/careers-and-work-related-experiences-toolkit_2024.pdf
9. Department for Education (DfE). Careers Guidance and Access for Education and Training Providers. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/publications/careers-guidance-provision-for-young-people-in-schools/careers-guidance-and-access-for-education-and-training-providers>
10. Careers Wales. Careers Advice and Guidance. Prieiga internetu: <https://careerswales.gov.wales/>
11. Cedefop. Inventory of Lifelong Guidance Systems and Practices – Estonia. CareersNet National Records. 2023. Prieiga internetu: <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-estonia-0>
12. Cedefop. Labour Market Information in Lifelong Guidance: Case Study Visit Focusing on the “Pathfinder” Initiative, Estonia. 2016. Prieiga internetu: https://www.cedefop.europa.eu/files/5555_en_case_study_estonia.pdf
13. Department for the Economy. Careers Service Northern Ireland. Prieiga internetu: <https://www.economy-ni.gov.uk/articles/department-economy-employment-and-skills-programmes-and-careers-service>
14. Department of Education Northern Ireland. Careers Education. Prieiga internetu: <https://www.education-ni.gov.uk/articles/careers-education>
15. Developing a Graduate Careers Ecosystem: Insights from the AGCAS Graduate Transitions Task Group. 2024. Prieiga internetu: <https://heprofessional.co.uk/edition/developing-a-graduate-careers-ecosystem-insights-from-the-agcas-graduate-transitions-task-group>
16. Department for Education (DfE). 16–18 Destination Measures. 2026. Prieiga internetu: <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/16-18-destination-measures/2023-24>

17. Department for Education (DfE). NEET and Participation Statistics. 2026. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/collections/statistics-neet>
18. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1016 (suvestinė redakcija nuo 2024-08-10). Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cc325280565d11ec862fdcbc8b3e3e05/asr>
19. Lietuvos Respublikos Seimas. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIV-2466 (suvestinė redakcija nuo 2026-05-08). Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>
20. Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24290d0099f611f0bb51b0620d4bdb93>
21. Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-1196. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9226039492b711efa605b9842742bf37>
22. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimas Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašas. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/25f4c2c023af11edb4cae1b158f98ea5>
23. Rekomendacijos dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo švietimo įstaigose, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-1334. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52b53542296011edb47f0036855e731>
24. Ministry of Education Singapore (MOE). Education and Career Guidance (ECG) Counsellor / Education and Career Coach (ECC). Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/careers/non-teaching-careers/ecg-counsellor>
25. Education Estonia. Career Guidance in Estonia 2023. Prieiga internetu: <https://www.educationestonia.org/wp-content/uploads/2023/04/life-long-guidance-estonia.pdf>
26. Education Scotland. Career Education Standard 3–18. 2023. Prieiga internetu: https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/25644/2/IntrotoCareerEducationStandard_tcm4-874548_Redacted.pdf
27. Eesti Töötukassa. Statistics and Research: Main Statistical Indicators. Prieiga internetu: <https://www.tootukassa.ee/en/statistics-and-research/main-statistical-indicators/registered-unemployed>
28. European Commission, Eurydice. Guidance and Counselling in Finland. 2023. Prieiga internetu: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>
29. European Training Foundation (ETF), Cedefop ir OECD profesinio orientavimo vertinimo metodikos. Prieiga internetu: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-training-foundation-etf_en
30. Finlex. Government Decree on Basic Education. 2012. Prieiga internetu: <https://www.finlex.fi/en/legislation/2012/422>
31. Finnish National Agency for Education (OPH). Guidance and Counselling in Basic Education. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-basic-education>

32. Finnish National Agency for Education (OPH). Guidance and Counselling in Upper Secondary Education. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/guidance-and-counselling-upper-secondary-education>
33. Finnish National Agency for Education (OPH). Criteria for Good Guidance. 2023. Prieiga internetu: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Criteria%20for%20Good%20Guidance.pdf>
34. Finnish National Agency for Education (OPH). KOSKI – a National Registry and Data Transfer Service for Study Rights and Completed Studies. 2019. Prieiga internetu: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Mikkonen_koski_en_25012021.pdf
35. Gatsby Foundation. Good Career Guidance / Gatsby Benchmarks. Prieiga internetu: <https://www.gatsby.org.uk/education/activity/good-career-guidance/>
36. Universities Scotland. Giving Graduates the Skills They Need. Prieiga internetu: <https://www.universities-scotland.ac.uk/bite-size-briefings/giving-graduates-the-skills-they-need>
37. Gatsby Foundation. Good Career Guidance: The Next 10 Years. 2024. Prieiga internetu: <https://cdn.gatsbybenchmarks.org.uk/app/uploads/2024/11/good-career-guidance-the-next-10-years-report.pdf>
38. Higher Education Statistics Agency (HESA). Graduate Outcomes Survey. Prieiga internetu: <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/graduates>
39. Office for Statistics Regulation. Higher Education Graduate Outcomes Data and Statistics. 2024. Prieiga internetu: https://osr.statisticsauthority.gov.uk/wp-content/uploads/2024/04/graduate_outcomes_survey_statistics_assessment_report.pdf
40. Ministry of Education Singapore (MOE). Increasing ECG Curriculum Time in Secondary Schools. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/news/parliamentary-replies/20260506-increasing-ecg-curriculum-time-in-secondary-schools>
41. College and Career Readiness and Success Center. Individual Learning Plan (ILP) Initiative. Prieiga internetu: <https://www.ccrscenter.org/>
42. Kranji Secondary School. Industry Visits and Job Shadowing. Prieiga internetu: <https://www.kranjisec.moe.edu.sg/front-page/Sec-3-Distinctive-Experiences/industry-visits>
43. Ministry of Manpower Singapore. Job Vacancies 2024. Prieiga internetu: https://stats.mom.gov.sg/iMAS_PdfLibrary/mrsd_JV2024.pdf
44. Haridussilm. Kõrghariduse ülevaade. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/11>
45. Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO). Prieiga internetu: <https://lamabpo.lt/>
46. Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA). Lietuvos neformaliojo švietimo agentūros 2026–2028 metų strateginis veiklos planas. Prieiga internetu: https://www.linesa.lt/uploads/LINE%C5%A0A%20strategija_2026-2028.pdf
47. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas, priimtas 2016 m. lapkričio 10 d. Nr. XII-2778 (suvestinė redakcija nuo 2026-01-01), 2 straipsnis. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.92E111F705DD/asr>
48. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, priimtas 1997 m. spalio 14 d. Nr. VIII-450 (suvestinė redakcija nuo 2026-01-01 iki 2026-08-31). Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.44FA08A7226F/nBBBMuPbTK?csrt=8377086342544214012>
49. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, priimtas 2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470 (suvestinė redakcija nuo 2026-05-22 iki 2026-06-29), 28 straipsnis. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/asr>

50. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, priimtas 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489 (suvestinė redakcija nuo 2026-01-01 iki 2026-08-31), 18 straipsnis. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
51. Lietuvos statistikos departamentas. Lietuvos švietimas ir kultūra. 2023. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/liuvos-svietimas-ir-kultura-2022>
52. Department for the Economy Northern Ireland. Careers Action Plan 2025–2028. 2025. Prieiga internetu: <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/careers-action-plan-2025-2028>
53. Ministry of Education Singapore (MOE). Education and Career Guidance Framework. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance>
54. Anderson Serangoon Junior College. Education and Career Guidance Programme. Prieiga internetu: <https://www.asrjc.moe.edu.sg/asrjc-experience/character-and-citizenship-education/education-and-career-guidance/>
55. SkillsFuture Singapore. Education and Career Guidance FAQ. Prieiga internetu: <https://www.skillsfuture.gov.sg/ecg/education-and-career-guidance-faq>
56. MySkillsFuture. MySkillsFuture for Students. Prieiga internetu: <https://www.myskillsfuture.gov.sg/content/student/en/secondary/about/myskillsfuture-for-students.html>
57. Ministry of Education Singapore (MOE). Education Statistics Digest. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/about-us/publications/education-statistics-digest>
58. Ministry of Education Singapore (MOE). FAQ apie MySkillsFuture Student Portal. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/faq?categoryid=47DE908F54124AC3A9E962BE43A5E9BA>
59. Ministry of Education Singapore (MOE). Parliamentary Replies on ECG Counsellors and ECG Curriculum. 2024–2025. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/news/parliamentary-replies>
60. Ministry of Education Singapore (MOE). Education and Career Guidance in Schools. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/education-and-career-guidance-in-schools>
61. Ministry of Education Singapore (MOE). Post-Secondary Admissions. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/post-secondary/admissions>
62. Mokinių registras. Prieiga internetu: <https://mokiniai.emokykla.lt/>
63. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Prieiga internetu: <https://mukis.lt/>
64. MySkillsFuture. World of Work. Prieiga internetu: <https://www.myskillsfuture.gov.sg/content/student/en/secondary/help/World-of-Work.html>
65. National Center for Education Statistics (NCES). Main Portal. Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/>
66. National Student Clearinghouse Research Center. Prieiga internetu: <https://nscresearchcenter.org/>
67. National Center for Education Statistics (NCES). Common Core of Data (CCD). Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/ccd/aboutccd.asp>
68. National Center for Education Statistics (NCES). Integrated Postsecondary Education Data System (IPEDS). Prieiga internetu: <https://nces.ed.gov/ipeds/about-ipeds>
69. OECD. Career Readiness: Finland Country Note. 2021. Prieiga internetu: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/07/oecd-skills-outlook-2021-country-notes_8b073060/finland_0cf20f95/49d6acd3-en.pdf
70. Oppijan tietovirtojen ja VIRTIA-opintotietopalvelun ohjausryhmä. Prieiga internetu: <https://wiki.eduuni.fi/spaces/CSCOPTIETOR/pages/36532551/Oppijan+tietovirtojen+ja+VIRTIA-opintotietopalvelun+ohjausryhm%C3%A4>
71. Careers Wales. Options for Graduates. Prieiga internetu: <https://careerswales.gov.wales/plan-your-career/options-for-graduates>

72. Oficialiosios statistikos portalas (OSP). Nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=110b0a03-3a70-42ad-ae09-65b5b0a81ff7>
73. Ministry of Education Singapore (MOE). Overview of Education and Career Guidance. Prieiga internetu: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/overview>
74. Profesinio orientavimo teikimui koordinuoti grupės sudarymą reglamentuojantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas, priimtas įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 847 patvirtintą Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašą. Prieiga internetu: <https://lr.lt/media/viesa/saugykla/2023/8/03c1Pp8N2LM.pdf>
75. Pedagogų registras. Prieiga internetu: <https://pedagogai.emokykla.lt/>
76. U.S. Department of Education. Perkins V Accountability Data. Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov/>
77. U.S. Department of Education. Perkins V Core Indicators. Prieiga internetu: <https://cte.ed.gov/perkins-v>
78. Advance CTE. Perkins V and State CTE Reporting Systems. Prieiga internetu: <https://careertech.org/>
79. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Profesinio orientavimo stebėseną: ką svarbu žinoti teikiant duomenis už 2025–2026 m. m.? Prieiga internetu: <https://mukis.lt/renginiai/profesinio-orientavimo-stebesena-ka-svarbu-zinoti-teikiant-duomenis-uz-2025-2026-m-m-kartojama>
80. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Profesinis orientavimas mokyklose: 2024–2025 m. m. aktualijos. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/naujienos/profesinis-orientavimas-mokyklose-2024-2025-m-m-aktualijos>
81. Scottish Government. Scotland's Careers Strategy: Moving Forward. Prieiga internetu: <https://www.gov.scot/publications/scotlands-careers-strategy-moving-forward>
82. Scottish Government. Participation Measure and School Leaver Destinations Statistics. 2026. Prieiga internetu: <https://www.gov.scot/publications/summary-statistics-for-attainment-and-initial-leaver-destinations-no-8-2026-edition/pages/access-to-data-and-further-information/>
83. SkillsFuture Singapore. Shaping the Next Chapter: Building Skills, Growing Careers. Prieiga internetu: <https://isomer-user-content.by.gov.sg/41/719a22ec-2e40-49f8-8d3a-1469f90efdd3/SSG%20Annual%20Report%20FY24-25.pdf>
84. SkillsFuture Singapore. Skills Demand for the Future Economy Report 2025. Prieiga internetu: <https://jobsandskills.skillsfuture.gov.sg/sdfe-2025>
85. Skills Development Scotland. Delivering Scotland's Career Service 2024/25. 2025. Prieiga internetu: <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/media/fzjlqlh0/delivering-scotlands-career-service-2024-25-final.pdf>
86. Skills Development Scotland (SDS). Our Careers Service in Schools. Prieiga internetu: <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/what-we-do/scotlands-career-service/our-careers-service-in-schools>
87. Skills Development Scotland. My World of Work. Prieiga internetu: <https://www.myworldofwork.co.uk/>
88. SkillsFuture Singapore. Education and Career Guidance (ECG). Prieiga internetu: <https://www.skillsfuture.gov.sg/ecg>
89. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba („Sodra“). Prieiga internetu: <https://sodra.lt/>
90. Education Commission of the States. State College & Career Readiness Indicators. Prieiga internetu: <https://www.ecs.org/50-state-comparison-college-and-career-readiness-indicators/>
91. Statistics Estonia. Higher Education Statistics. Prieiga internetu: <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/education/higher-education>
92. Statistics Finland. Prieiga internetu: <https://stat.fi/en>
93. Haridussilm. Students and Admitted Students. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/>

94. Association of School and College Leaders (ASCL). The Baker Clause: Best Practice Guidance for Schools, Providers and Learners. Prieiga internetu: https://www.ascl.org.uk/ASCL/media/ASCL/guidance_paper_the_baker_clause_9496.pdf
95. The Careers & Enterprise Company. Careers Hubs. Prieiga internetu: <https://www.gov.uk/government/publications/access-support-from-school-hubs/careers-hubs>
96. The Careers & Enterprise Company. Compass+. Prieiga internetu: <https://resources.careersandenterprise.co.uk/compass>
97. U.S. Department of Labor. My Next Move Fact Sheet. Prieiga internetu: <https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/ETA/advisories/TEN/2011/TEN30-10a.pdf>
98. U.S. Congress. Education Sciences Reform Act. 2002. Prieiga internetu: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ279/PLAW-107publ279.pdf>
99. U.S. Department of Labor. ONET Database Content Model*. Prieiga internetu: <https://www.dol.gov/agencies/eta/onet>
100. Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Lietuvos darbo rinkos tendencijos 2024 m. ir prognozės. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-tendencijos/89>
101. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga internetu: <https://vda.lrv.lt/lt/>
102. Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS). Prieiga internetu: <https://www.svis.smm.lt/>
103. Haridussilm. Vocational and Higher Education. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/87>
104. Haridussilm. Vocational Education Key Data. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/10>
105. Eurostat. Young Persons Neither in Employment nor in Education and Training (NEET). Prieiga internetu: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem150/default/table>
106. Haridussilm. Üldhariduse ülevaade. Prieiga internetu: <https://haridussilm.ee/en/node/9>
107. Pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ stebėsenos rodiklių aprašymo kortelės, pateiktos kartu su Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gegužės 27 d. įsakymu Nr. V-851 patvirtintu pažangos priemonės aprašu. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9f19c210dd8f11ec8d9390588bf2de65?csrt=5823887181088423975>
108. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2026 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. V-122 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui 2026 m. paskirstymo pagal savivaldybes, profesinio mokymo įstaigas ir valstybines bendrojo ugdymo mokyklas patvirtinimo“. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/609f87b40c0a11f1bd71e5905aa24d51>
109. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų profesiniam orientavimui apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-84. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/15591690bc1111eea5a28c81c82193a8>
110. Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. V-126 „Dėl Mokinių ugdymo karjerai informacinės sistemos steigimo“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c91a8012c20b11ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=f19c2240-d5c1-4041-854a-e22452098ee5>
111. Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2332. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BAF4A04DD251/asr>
112. Profesinio orientavimo strategija ir jos įgyvendinimo veiksmų planas, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m.

- lapkričio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1635/A1-180. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.83D4CB8FB11B>
113. Savivaldybių ir mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, švietimo stebėsenos būtinųjų rodiklių aprašai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-448. Prieiga internetu: <https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=6d4a1ab0ac1011ec8d9390588bf2de65&lang=lt&csrt=8275484939004940044>
114. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Nacionalinė švietimo agentūra. Pasirengimas mokytis aukštosiose ir profesinėse mokyklose: besimokančiųjų požiūrio tyrimas. Nacionalinio tyrimo ataskaita. 2023. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/12/1NT_Pasirengimas-mokytisAMPM_tyrimo_ataskaita.pdf
115. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022 metų veiklos ataskaita. 2023. Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ministerijos-veiklos-ataskaitos/>
116. Užimtumo tarnyba. 2024 metų Lietuvos darbo rinkos apžvalga. 2024. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2024/12/darbo-rinkos-apzvalga-2024-12-23.pdf>
117. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Anketa Nr. 1. Stebėsenos duomenys apie švietimo įstaigoje 2025–2026 m. m. profesinio orientavimo paslaugas teikusią (-j) specialistę (-ą). Prieiga internetu: https://mukis.lt/uploads/documents/files/Steb%C4%97sena/2025-2026%20m.%20m./Anketa%20Nr.%201_PDF.pdf
118. Europos socialinio fondo agentūra. 2025 m. veiklos ataskaita. 2025. Prieiga internetu: <https://www.esf.lt/apie-mus/teisine-ir-administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>
119. Užimtumo tarnyba. Informavimas ir konsultavimas. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/paslaugos/informavimas-ir-konsultavimas/78>
120. Užimtumo tarnyba. Jaunimo garantijos. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/jaunimo-garantijos/102>
121. Užimtumo tarnyba. „Karjeras – Tavo karjerai“ / regioninių karjeros centrų informacija. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/karjerastau>
122. „Kurk Lietuvai“. Projektai. Prieiga internetu: <https://www.kurkl.lt/projektai>
123. Oficialiosios statistikos portalas. Lietuvos jaunimas. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvis-junimas>
124. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). Lietuvos studijų būklė. 2022. Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/Lietuvos-studiju-bukle_2022.pdf
125. Užimtumo tarnyba. Lietuvos užimtumo tendencijos 2025 m. ir ateities prognozės. 2026. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2026/02/lietuvis-uzimtumo-2025-m.-tendencijos-ir-ateities-prognozes.pdf>
126. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). Lietuvos žmogiškojo kapitalo būklė. Statistinė ataskaita 2025. 2025. Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2025/11/Zmogiskojo_kapitalo_bukles_ataskaita_2025.pdf
127. Nacionalinė švietimo agentūra. Mokymosi pasiekimų bendrajame ugdyme ir jo ryšių su tolesnio mokymosi kelių pasirinkimu longitudinalinis tyrimas. 2023. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/06/Longitudinio_tyrimo_ataskaita_2023_bp.pdf
128. Nacionalinė švietimo agentūra. Pasirengimas įtraukiamajam ugdymui: savivaldybių, bendrojo ugdymo mokyklų bei profesinių mokyklų, vykdančių bendrąjį ugdymą, lygmenys. 2023. Prieiga internetu:

- https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/08/2023_Nacionalinio-tyrimo2_ataskaita_Pasirengimas-itraukiajam_ugdym.pdf
129. Švietimo informacinių technologijų centras. Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių sąrašas, patvirtintas Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. V1-36. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/02/9_Analize_Profesinio-orientavimo-stiprinimas.pdf
130. Nacionalinė švietimo agentūra. Penkiolikmečių ir aštuntos klasės mokinių matematinių ir gamtamokslių gebėjimų ugdymo rezultatai, tarptautinių tyrimų PISA ir TIMSS teoriniai modeliai ir jų sąsajos su ugdymo programomis ir ugdymo priemonėmis (vadovėliais). 2023. Prieiga internetu: https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2023/06/Antrine_analize_2_Santrauka_Curriculum.pdf
131. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). Prioritetinės studijų kryptys. 2022. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/20220302-Prioritetines-kryptys.pdf>
132. „Kurk Lietuvai“. Profesinio orientavimo sistema valstybės mastu: sistemos dalyviai ir teikiamos paslaugos. Prieiga internetu: https://data.kurk.lt/wp-content/uploads/2023/04/Teminio-tyrimo-ataskaita_PO.pdf
133. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). Profesinis mokymas Lietuvoje 2021. 2022. Prieiga internetu: https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/01/PMBA2021_LT_web.pdf
134. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Profesinis mokymas. Ką svarbu žinoti konsultuojant mokinius? Prieiga internetu: https://mukis.lt/uploads/documents/files/Rengini%C5%B3%20med%C5%BEiaga/Karjeros%20specialistams%20_2025.pdf
135. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Profesinis orientavimas 2025–2026 m. m. Ką aktualu žinoti karjeros specialistei (-ui)? Prieiga internetu: <https://mukis.lt/naujienos/profesinis-orientavimas-2025-2026-m-m-ka-aktualu-zinoti-karjeros-specialistei-ui>
136. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). Specialistų paklausos prognozės 2020–2026 m. 2020. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/02/20201215-specialistu-paklausos-prognozes-2020-2026.pdf>
137. Sveikatos priežiūros specialistų poreikio prognozavimo modelio adaptavimas asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo pertvarkos kontekste. 2023. Prieiga internetu: https://2014.esinvesticijos.lt/media/force_download/%3Furl%3D/uploads/main/esproducts/docs/122941_1842ee8cf666dd9aa9fd9099940ed2f1.pdf&ved=2ahUKEwi02qy8jcuWAXWBEBAlHXALeoQFnoECBwQAQ&usq=AOvVaw2V1uMtQQKGnZbm0sTcqNSo
138. Mokinių ugdymo karjerai informacinė sistema (MUKIS). Ugdomos kompetencijos, tikslas, uždaviniai, organizavimas. Prieiga internetu: <https://mukis.lt/karjeros-specialistams/karjeros-paslaugos/profesinis-konsultavimas>
139. Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA). Ugdymas karjerai. Prieiga internetu: <https://www.linesa.lt/ugdymas-karjerai>
140. Užimtumo tarnyba. Užimtumo tarnybos 2025 metų veiklos ataskaita. 2026. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos/215>

Priedai

1 Priedas. Interviu su Estijos PO specialistais

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

PO stebėseną Estijoje

Semi-Structured Interview: Career Guidance Monitoring in Estonia

PROFESINIO ORIENTAVIMO VAIDMUO IR TIKSLAI

ROLE AND OBJECTIVES OF CAREER GUIDANCE

1. Kaip apibūdintumėte PO vaidmenį Estijos švietimo sistemoje ir mokinių perėjime į aukštąjį mokslą, profesinį mokymą ar darbo rinką?

How would you describe the role of career guidance within the Estonian education system and in supporting students' transition to higher education, vocational education and training, or the labour market?

2. Kokie yra pagrindiniai profesinio orientavimo tikslai mokyklose? Ar yra nustatyti nacionaliniai siektini rezultatai?

What are the main objectives of career guidance in schools? Are there any nationally defined targets or expected outcomes?

STEBĖSENA IR RODIKLIAI

MONITORING AND INDICATORS

3. Kaip vertinamas profesinio orientavimo efektyvumas Estijoje? Kas yra atsakingas už efektyvumo vertinimą?

How is the effectiveness of career guidance assessed in Estonia? Who is responsible for assessing its effectiveness?

4. Kokie pagrindiniai tikslai yra keliama profesinio orientavimo srityje? Kaip vertinate jų pasiekimą?

What are the main goals set in the field of career guidance? How would you assess the achievement of these goals?

5. Kokie pagrindiniai profesinio orientavimo stebėsenos rodikliai yra naudojami ir kaip jie buvo pasirinkti? Ar profesinio orientavimo stebėsenos rodikliai laikui bėgant keitėsi? Jei taip, kokių rodiklių buvo atsisakyta ir kodėl?

What are the main indicators used for monitoring career guidance, and how were they selected? Have the indicators used for monitoring career guidance changed over time? If so, which indicators were discontinued and why?

KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

QUALITY ASSURANCE

6. Kokie yra pagrindiniai profesinio orientavimo kokybės standartai ar gairės Estijoje? Kaip užtikrinama paslaugų kokybė mokyklose, kas atsakingas už jos užtikrinimą?

What are the main quality standards or guidelines for career guidance in Estonia? How is service quality ensured across schools?

SAVIVALDYBIŲ IR INSTITUCIJŲ VAIDMUO

ROLE OF MUNICIPALITIES AND INSTITUTIONS

7. Koks yra savivaldybių ir kitų institucijų vaidmuo profesinio orientavimo stebėsenoje?

What is the role of municipalities and other institutions in monitoring career guidance?

8. Kaip profesinio orientavimo stebėsenos rezultatai naudojami priimant sprendimus nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis? Ar galite pateikti konkrečių pavyzdžių?

How are the results of career guidance monitoring used in decision-making at the national and municipal levels? Could you provide specific examples?

MOKINIO KARJEROS KELIO STEBĖSENA

MONITORING STUDENTS' CAREER PATHWAYS

9. Ar skirtinguose mokinio ugdymo etapuose (pagrindiniame, viduriniame ugdyme ir pereinant į tolimesnį mokymąsi ar darbo rinką) naudojami skirtingi stebėsenos rodikliai?

Are different monitoring indicators used at different stages of a student's educational pathway (basic education, upper secondary education, and the transition to further education or the labour market)?

DUOMENYS IR INFORMACINĖS SISTEMOS

DATA AND INFORMATION SYSTEMS

10. Kaip užtikrinama švietimo informacinių sistemų, valstybės registrų ir profesinio orientavimo duomenų integracija?

How is the integration of educational information systems, national registers, and career guidance data ensured?

REFLEKSIJA

REFLECTION

11. Kokias stipriąsias puses ir pagrindinius iššūkius išskirtumėte profesinio orientavimo stebėsenoje? Jei šiandien kurtumėte profesinio orientavimo stebėsenos sistemą iš naujo, ką darytumėte kitaip ir kokias rekomendacijas pateiktumėte Lietuvai?

What would you identify as the main strengths and key challenges of career guidance monitoring? If you were designing a career guidance monitoring system from scratch today, what would you do differently and what recommendations would you give to Lithuania?

2 Priedas. FOKUS grupių metodika

1-os FOKUS GRUPĖS METODIKA IR PLANAS

I fokus grupė. MUKIS ir ŠVIS integracijos galimybės PO stebėsenos srityje

Data ir laikas: gegužės 25 d., 9:00 val.

Formatas: nuotolinis susitikimas.

Trukmė: 1,5 val.

Tema: MUKIS ir ŠVIS integracijos galimybės profesinio orientavimo stebėsenos srityje.

Fokus grupės paskirtis: surinkti suinteresuotų institucijų ekspertines įžvalgas dėl MUKIS ir ŠVIS technologinio, administracinio, finansinio ir ilgalaikio palaikymo suderinamumo, siekiant įvertinti galimybes PO stebėsenos modelį integruoti į esamas ar planuojamas informacines sistemas.

1. Fokus grupės tikslas

Fokus grupės tikslas – aptarti, koku būdu PO stebėsenos duomenys galėtų būti renkami, perduodami, saugomi, apdorojami, analizuojami ir atvaizduojami MUKIS ir / arba ŠVIS sistemose, įvertinant technines galimybes, naudotojų poreikius, finansavimo ir administravimo modelį bei sistemos palaikymą po projekto įgyvendinimo.

2. Fokus grupės uždaviniai

Fokus grupės metu siekiama:

1. įvertinti MUKIS poreikius PO stebėsenos duomenims rinkti, analizuoti ir atvaizduoti;
2. aptarti ŠVIS galimybes priimti papildomus PO duomenų srautus ir / arba rodiklius;
3. įvertinti MUKIS ir ŠVIS technologinio suderinamumo prielaidas;
4. nustatyti galimus naudotojų lygmenis ir ataskaitų / suvestinių poreikius;
5. aptarti duomenų prieigos, rolių ir teisių valdymo galimybes;
6. įvertinti finansavimo, administravimo ir palaikymo po projekto pabaigos klausimus;
7. identifikuoti rizikas, apribojimus ir reikalingą papildomą informaciją tolesniam PO stebėsenos modelio projektavimui.

3. Dalyviai

Fokus grupės dalyviai:

- LINEŠA atstovai;
- ŠVIS / NŠA ar kitos už ŠVIS funkcionalumą atsakingos institucijos atstovai;
- IT architektūros / duomenų integracijų specialistai;
- PO stebėsenos modelio rengėjai.

4. Metodas

- Taikomas struktūruotos fokus grupės metodas. Diskusija vykdoma pagal iš anksto parengtus klausimų blokus, tačiau moderatorius gali užduoti patikslinančius klausimus, jeigu diskusijos metu išryškėja papildomos temos ar rizikos.
- Fokus grupės metu renkama kokybinė informacija: dalyvių vertinimai, ekspertinės įžvalgos, argumentai dėl galimų sprendimų, rizikos, apribojimai ir siūlomi tolesni veiksmai. Susitikimas protokoluojamas, o jo rezultatai apibendrinami atskiroje fokus grupės išvadų dalyje.

5. Pagrindiniai diskusijos klausimai

A. Techninės galimybės

1. Kokios yra ŠVIS techninės galimybės priimti papildomus PO stebėsenos duomenų srautus?
2. Ar ŠVIS gali talpinti naujus PO rodiklius?
3. Ar ŠVIS gali būti naudojama ne tik kaip duomenų šaltinis, bet ir kaip PO stebėsenos rodiklių atvaizdavimo arba suvestinių platforma?
4. Ar galima kurti naujus duomenų atvaizdavimo, suvestinių ar analitinius sluoksnius?
5. Kokie yra pagrindiniai architektūriniai, technologiniai ar duomenų struktūros apribojimai?
6. Ar galimos automatinės integracijos tarp MUKIS ir ŠVIS?
7. Kokio tipo duomenų mainų mechanizmai būtų realistiški: API, periodiniai duomenų perdavimai, duomenų rinkiniai, eksportai / importai?
8. Kokie būtų duomenų atnaujinimo periodiškumo apribojimai?

B. MUKIS poreikiai PO stebėsenai

1. Kokius PO stebėsenos duomenis MUKIS turėtų rinkti tiesiogiai?
2. Kokius duomenis MUKIS turėtų gauti iš kitų sistemų, pirmiausia ŠVIS?
3. Kokie PO rodikliai turėtų būti skaičiuojami MUKIS?
4. Kokie duomenys turėtų būti renkami mokyklos, savivaldybės ir nacionaliniu lygmenimis?
5. Ar MUKIS turėtų būti pagrindinė PO stebėsenos darbo aplinka, ar tik viena iš duomenų rinkimo / atvaizdavimo priemonių?
6. Kokie duomenys neturėtų būti renkami rankiniu būdu, siekiant mažinti administracinę naštą?

C. Naudotojų poreikiai ir ataskaitų lygmenys

1. Kokie naudotojų lygmenys turėtų būti numatyti PO stebėsenos sistemoje?
 - o nacionalinis lygmuo;
 - o savivaldybės lygmuo;
 - o mokyklos lygmuo;
 - o analitikų / administratorių lygmuo.
2. Ar ŠVIS arba MUKIS gali rodyti skirtingo lygmens naudotojams skirtingas suvestines?

3. Ar galima formuoti rolėmis pagrįstą prieigą?
4. Ar savivaldybė galėtų matyti tik savo savivaldybės duomenų pjūvį?
5. Ar mokykla galėtų matyti tik savo mokyklos duomenis?
6. Kokie duomenys turėtų būti vieši, o kokie – prieinami tik autorizuotiems naudotojams?
7. Kokios ataskaitos reikalingos:
 - o operaciniam valdymui;
 - o stebėsenai;
 - o politikos formavimui;
 - o finansavimo planavimui;
 - o kokybės gerinimui?

D. Finansavimas ir administravimas

1. Kokie galimi PO stebėsenos sistemos kūrimo / integracijos finansavimo šaltiniai projekto metu?
2. Kas turėtų finansuoti sistemos palaikymą po projekto pabaigos?
3. Kas būtų sistemos ar atskirų funkcionalumų savininkas?
4. Kas būtų atsakingas už techninį administravimą?
5. Kas būtų atsakingas už metodinį rodiklių administravimą?
6. Kas tvirtintų rodiklių pakeitimus, naujus duomenų laukus ar ataskaitų struktūras?
7. Ar reikalingas atskiras pirkimas MUKIS / ŠVIS integracijai?
8. Kas galėtų vykdyti pirkimą ir kokiomis sąlygomis?
9. Kaip būtų užtikrinamas sistemos palaikymas, jei projekto finansavimas baigiasi?

E. Palaikymas po projekto pabaigos

1. Kas turėtų palaikyti PO stebėsenos sistemos veikimą po projekto?
2. Kokie žmogiškieji ištekliai reikalingi palaikymui?
3. Kokie techniniai palaikymo kaštai galimi?
4. Kaip būtų sprendžiami sistemos atnaujinimai?
5. Kas atsakytų už naudotojų konsultavimą?
6. Kas administruotų prieigos teises?
7. Kaip būtų užtikrinamas duomenų kokybės tikrinimas?
8. Kaip būtų vykdomas incidentų, klaidų ir naudotojų užklausų valdymas?

8. Tikėtinas fokus grupės rezultatas

Po fokus grupės bus parengta trumpa išvada, kurioje apibendrinama:

1. ar MUKIS ir ŠVIS integracija PO stebėsenos srityje laikoma technologiškai galima;
2. kokie pagrindiniai techniniai apribojimai identifikuoti;
3. kokie duomenys galėtų būti perduodami tarp sistemų;
4. kokie naudotojų lygmenys ir ataskaitų poreikiai yra svarbiausi;
5. kokie finansavimo ir administravimo klausimai lieka neišspręsti;
6. kas turėtų būti sistemos / funkcionalumo savininkas po projekto;
7. kokia papildoma informacija reikalinga funkcinių ir techninių reikalavimų aprašui parengti;
8. kokie tolesni veiksmai sutarti.

2-os FOKUS GRUPĖS METODIKA IR PLANAS

II fokus grupė. Užimtumo tarnybos perspektyva PO paslaugų organizavimo, stebėsenos ir duomenų naudojimo klausimais

Data ir laikas: 2026 m. birželio 4 d., 13:00 val.

Formatas: nuotolinis susitikimas.

Trukmė: 1,5 val.

Tema: Užimtumo tarnybos vaidmuo profesinio orientavimo sistemoje, duomenų rinkimas, stebėseną, MUKIS naudojimo poreikiai ir tobulinimo kryptis.

Fokus grupės paskirtis: surinkti Užimtumo tarnybos ekspertines įžvalgas apie praktinį profesinio orientavimo paslaugų organizavimą, stebėsenos duomenų rinkimą ir naudojimą, bendradarbiavimą su mokyklomis bei kitomis institucijomis, taip pat MUKIS sistemos galimą vaidmenį stiprinant PO stebėseną ir mažinant administracinę naštą.

1. Fokus grupės tikslas

Fokus grupės tikslas – aptarti Užimtumo tarnybos vaidmenį profesinio orientavimo sistemoje, įvertinti šiuo metu renkamus duomenis, jų panaudojimą paslaugų planavimui ir vertinimui, nustatyti dabartinės stebėsenos stiprybes bei trūkumus ir identifikuoti, kaip Regioninių karjeros centrų duomenys bei praktinė patirtis galėtų būti integruojami į bendrą nacionalinį PO stebėsenos modelį ir MUKIS plėtrą.

2. Fokus grupės uždaviniai

Fokus grupės metu siekiama:

1. įvertinti, kokias PO, karjeros informavimo, konsultavimo ir profesinio veiklinimo paslaugas teikia Užimtumo tarnyba ir Regioniniai karjeros centrai;
2. nustatyti, kokie duomenys šiuo metu renkami apie teikiamas paslaugas, kaip jie kaupiami, apdorojami, analizuojami ir naudojami;
3. įvertinti, kiek dabartinė duomenų rinkimo ir stebėsenos praktika padeda planuoti, koordinuoti ir gerinti paslaugas;
4. identifikuoti, kokių duomenų, rodiklių, suvestinių ar ataskaitų šiuo metu trūksta profesinio orientavimo paslaugų prieinamumui, kokybei ir rezultatams vertinti;
5. nustatyti organizacinius, metodinius ir techninius sprendimus, kurie padėtų geriau integruoti Užimtumo tarnybos duomenis į nacionalinį PO stebėsenos modelį.

3. Dalyviai

Fokus grupės dalyviai:

- Užimtumo tarnybos atstovai;
- PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius.

4. Metodas

- Taikomas struktūruotos fokus grupės metodas. Diskusija vykdoma pagal iš anksto parengtus klausimų blokus, tačiau moderatorius gali užduoti patikslinančius klausimus, jeigu diskusijos metu išryškėja papildomos temos ar rizikos.
- Fokus grupės metu renkama kokybinė informacija: dalyvių patirtys, vertinimai, ekspertinės įžvalgos, praktiniai pavyzdžiai, siūlymai dėl rodiklių, duomenų šaltinių, MUKIS funkcionalumų ir stebėsenos proceso tobulinimo.
- Susitikimas protokoluojamas, o jo rezultatai apibendrinami atskiroje fokus grupės išvadų dalyje. Fokus grupės išvados naudojamos rengiant PO stebėsenos modelį, rodiklių sistemą ir MUKIS plėtros poreikių aprašą.

5. Pagrindiniai diskusijos klausimai

A. Regioninių karjeros centrų vaidmuo profesinio orientavimo sistemoje

1. Kokias profesinio orientavimo, karjeros informavimo, konsultavimo ar profesinio veiklinimo paslaugas šiuo metu teikia Regioniniai karjeros centrai?
2. Kokios tikslinės grupės dažniausiai naudoja šiomis paslaugomis?
3. Kaip Regioninių karjeros centrų veikla derinama su mokyklų, karjeros specialistų, savivaldybių ir kitų institucijų veikla?
4. Kokios pagrindinės funkcijos, Jūsų vertinimu, tenka Regioniniams karjeros centrams bendroje PO ekosistemoje?
5. Kuriose srityse bendradarbiavimas su mokyklomis ir kitais partneriais veikia gerai, o kuriose kyla praktinių iššūkių?

B. Duomenų rinkimas ir stebėseną

1. Kokius duomenis šiuo metu renkate apie teikiamas PO / karjeros paslaugas?
2. Kaip šie duomenys kaupiami: kokiose sistemose, formatuose ar ataskaitose?
3. Kaip dažnai duomenys atnaujinami ir kas atsakingas už jų suvedimą, tikrinimą bei analizę?
4. Kokie duomenys naudojami paslaugų planavimui, veiklos vertinimui ar atsiskaitymui?
5. Kokie duomenys, Jūsų nuomone, yra svarbiausi vertinant paslaugų prieinamumą, aprėptį, kokybę ir rezultatus?
6. Kokių duomenų šiuo metu labiausiai trūksta?

C. Stebėsenos sistemos veiksmingumas

1. Kiek dabartinė stebėseną padeda planuoti ir gerinti Regioninių karjeros centrų veiklą?
2. Ar surenkami duomenys yra pakankamai naudingi sprendimų priėmimui?
3. Kokios yra pagrindinės dabartinės stebėsenos stiprybės?
4. Kokios yra pagrindinės dabartinės stebėsenos silpnybės ar praktiniai apribojimai?
5. Kokie duomenys renkami dėl atskaitomybės, bet nėra pakankamai naudojami sprendimams?

6. Kaip būtų galima sustiprinti grįžtamąjį ryšį tarp duomenų rinkimo, analizės ir paslaugų tobulinimo?

D. MUKIS naudojimas ir poreikiai

1. Ar šiuo metu MUKIS naudojamas arba galėtų būti naudojamas Regioninių karjeros centrų veikloje?
2. Kokios MUKIS informacijos, duomenų suvestinių ar funkcijų labiausiai trūktų Regioninių karjeros centrų darbui?
3. Kokius duomenis būtų prasminga matyti MUKIS: nacionaliniu, regioniniu, savivaldybės, mokyklos ar paslaugų teikėjo lygmeniu?
4. Kokius procesus būtų prasminga automatizuoti, kad sumažėtų rankinis darbas?
5. Kokie techniniai ar organizaciniai sprendimai padėtų pagerinti duomenų kokybę?
6. Kokie duomenų mainai tarp MUKIS, Užimtumo tarnybos ir kitų sistemų būtų naudingi ir realistiški?

E. Tobulinimo kryptys

1. Kokių pokyčių labiausiai reikėtų nacionalinėje PO stebėsenos sistemoje?
2. Kaip būtų galima geriau integruoti Regioninių karjeros centrų duomenis ir patirtį į bendrą PO stebėsenos modelį?
3. Kokie rodikliai turėtų būti privalomi nacionaliniu lygmeniu, o kurie galėtų būti naudojami regioniniu ar instituciniu lygmeniu?
4. Kaip turėtų būti paskirstytos atsakomybės už duomenų rinkimą, validavimą, analizę ir naudojimą?
5. Kokios rizikos galėtų kilti integruojant Užimtumo tarnybos ir Regioninių karjeros centrų duomenis į MUKIS ar nacionalinį PO stebėsenos modelį?
6. Kokie tolesni veiksmai būtų būtini, kad pasiūlymai galėtų būti įgyvendinti praktiškai?

8. Tikėtinas fokus grupės rezultatas

Po fokus grupės bus parengta trumpa išvada, kurioje apibendrinama:

1. kokį vaidmenį Užimtumo tarnyba ir Regioniniai karjeros centrai atlieka PO ekosistemoje;
2. kokios paslaugos teikiamos ir kaip jos derinamos su mokyklų bei kitų institucijų veikla;
3. kokie duomenys šiuo metu renkami apie paslaugas, kaip jie kaupiami ir naudojami;
4. kokie duomenys yra svarbiausi vertinant PO paslaugų prieinamumą, aprėptį, kokybę ir rezultatus;
5. kokie dabartinės stebėsenos privalumai, trūkumai ir praktiniai apribojimai identifikuoti;
6. kaip MUKIS galėtų būti plėtojamas, kad būtų naudingesnis Regioninių karjeros centrų ir Užimtumo tarnybos darbui;
7. kokius duomenų mainus, suvestines, ataskaitas ar automatizavimo sprendimus būtų tikslinga svarstyti;
8. kokios tobulinimo kryptys ir tolesni veiksmai sutarti.

3-os FOKUS GRUPĖS METODIKA IR PLANAS

III fokus grupė. Savivaldybių administracijų profesinio orientavimo koordinatorių perspektyva PO stebėsenos, duomenų rinkimo ir MUKIS naudojimo klausimais

Data ir laikas: 2026 m. birželio 10 d., 14:00 val.

Formatas: nuotolinis susitikimas.

Trukmė: 2 val.

Tema: Savivaldybių administracijų vaidmuo profesinio orientavimo stebėsenoje, papildomų duomenų rinkimo praktikos, MUKIS naudojimo poreikiai, automatizavimo galimybės ir gerosios praktikos identifikavimas.

Fokus grupės paskirtis: surinkti savivaldybių administracijų profesinio orientavimo koordinatorių ekspertines įžvalgas apie tai, kaip savivaldybėse praktiškai stebima profesinio orientavimo situacija mokyklose, kokie papildomi duomenys renkami, kaip jie naudojami sprendimams, kokios informacijos trūksta MUKIS sistemoje ir kokie sprendimai padėtų sustiprinti PO stebėseną savivaldybės lygmeniu.

1. Fokus grupės tikslas

Fokus grupės tikslas – aptarti savivaldybių administracijų profesinio orientavimo koordinatorių vaidmenį PO stebėsenos sistemoje, įvertinti dabartines savivaldybių duomenų rinkimo ir naudojimo praktikas, nustatyti papildomų rodiklių ir suvestinių poreikius, identifikuoti MUKIS tobulinimo kryptis bei gerosios praktikos pavyzdžius, kurie galėtų būti panaudoti kuriant nacionalinį PO stebėsenos modelį.

2. Fokus grupės uždaviniai

Fokus grupės metu siekiama:

1. aptarti, kaip šiuo metu savivaldybėse praktiškai stebima profesinio orientavimo situacija mokyklose;
2. nustatyti, kokius duomenis apie PO paslaugas savivaldybės renka papildomai, t. y. ne tik per MUKIS ar nacionalines stebėsenos anketas;
3. įvertinti, kokiais būdais papildomi duomenys kaupiami, apdorojami, analizuojami ir naudojami savivaldybės sprendimams;
4. identifikuoti, ar savivaldybės yra sukaupusios papildomų rodiklių ar stebėsenos požymių, kurių nacionalinėje sistemoje šiuo metu nėra;
5. nustatyti, kokie papildomi rodikliai, duomenų suvestinės ar ataskaitos būtų naudingiausi vertinant PO situaciją savivaldybės ir mokyklos lygmenimis;
6. aptarti, ar MUKIS šiuo metu suteikia pakankamai informacijos savivaldybės lygmens stebėsenai ir kokių funkcijų ar automatizavimo sprendimų labiausiai trūksta;
7. identifikuoti savivaldybių ir mokyklų gerosios praktikos pavyzdžius bei 1–2 konkrečius sprendimus, kurie labiausiai pagerintų PO stebėseną savivaldybės lygmeniu.

3. Dalyviai

Fokus grupės dalyviai:

- savivaldybių administracijų profesinio orientavimo koordinatoriai;

- savivaldybių švietimo padalinių atstovai, atsakingi už PO organizavimą ar koordinavimą;
- PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius.

4. Metodas

- Taikomas struktūruotos fokus grupės metodas. Diskusija vykdoma pagal iš anksto parengtus klausimų blokus, tačiau moderatorius gali užduoti patikslinančius klausimus, jeigu diskusijos metu išryškėja papildomos temos ar rizikos.
- Fokus grupės metu renkama kokybinė informacija: dalyvių patirtys, vertinimai, ekspertinės įžvalgos, praktiniai pavyzdžiai, siūlymai dėl savivaldybės lygmens rodiklių, duomenų šaltinių, MUKIS funkcionalumų, automatizavimo poreikių ir stebėsenos proceso tobulinimo.
- Susitikimas protokoluojamas, o jo rezultatai apibendrinami atskiroje fokus grupės išvadų dalyje. Fokus grupės išvados naudojamos rengiant PO stebėsenos modelį, rodiklių sistemą, MUKIS plėtros poreikių aprašą ir savivaldybės lygmens stebėsenos funkcijų apibrėžimą.

5. Pagrindiniai diskusijos klausimai

A. Savivaldybės vaidmuo ir dabartinė PO stebėsenos praktika

1. Kaip šiuo metu Jūsų savivaldybėje praktiškai stebima profesinio orientavimo situacija mokyklose?
2. Kas savivaldybėje atsakingas už PO stebėsenos informacijos surinkimą, analizę ir naudojimą sprendimams?
3. Kaip PO stebėsenos informacija naudojama planuojant karjeros specialistų darbą, etatus, finansavimą ar metodinę pagalbą mokykloms?
4. Kiek savivaldybės lygmens stebėseną padeda matyti skirtumus tarp mokyklų ir identifikuoti, kur reikalinga papildoma pagalba?
5. Kokie dabartinės savivaldybės lygmens PO stebėsenos proceso privalumai ir praktiniai apribojimai?

B. Papildomi duomenys, rodikliai ir jų kaupimas

1. Kokius duomenis apie profesinio orientavimo paslaugas Jūsų savivaldybė renka papildomai, t. y. ne tik per MUKIS ar nacionalines stebėsenos anketas?
2. Jeigu renkate papildomus duomenis, koku būdu jie kaupiami: Excel, vidinėse sistemose, ataskaitose, mokyklų pateikiamose formose ar kitu būdu?
3. Ar Jūsų savivaldybė yra sukaupusi papildomų rodiklių ar savo stebėsenos požymių, kurių nacionalinėje sistemoje šiuo metu nėra?
4. Kokie papildomi rodikliai ar duomenys, Jūsų nuomone, savivaldybės lygmeniu būtų naudingiausi vertinant profesinio orientavimo situaciją?
5. Kokios informacijos ar duomenų suvestinių apie savivaldybės mokyklas Jums šiuo metu labiausiai trūksta?
6. Kaip dažnai papildomi duomenys turėtų būti atnaujinami, kad jie būtų naudingi savivaldybės sprendimams?

C. MUKIS naudojimas ir informacijos poreikiai savivaldybės lygmeniu

1. Ar MUKIS šiuo metu suteikia pakankamai informacijos, kad savivaldybė galėtų stebėti profesinio orientavimo situaciją savo mokyklose?
2. Ko savivaldybės lygmeniu labiausiai trūksta MUKIS sistemoje?
3. Kokias MUKIS suvestines būtų svarbiausia matyti savivaldybei: pagal mokyklą, klases, veiklų tipus, karjeros specialistų apkrovą, mokinių dalyvavimą ar kitus pjūvius?
4. Kokie duomenys turėtų būti prieinami savivaldybės koordinatoriui, o kokie turėtų likti tik mokyklos ar nacionalinio lygmens naudotojams?
5. Kokius savivaldybės darbo procesus profesinio orientavimo srityje būtų prasmingiausia automatizuoti?
6. Kokie sprendimai padėtų sumažinti rankinį duomenų rinkimą iš mokyklų ir pagerintų duomenų kokybę?

D. Mokyklų gerosios praktikos ir papildomi duomenys

1. Ar Jūsų savivaldybėje yra mokyklų, kurioms profesinio orientavimo srityje sekasi ypač gerai ir kurias rekomenduotumėte kaip gerosios praktikos pavyzdžius?
2. Kokiais požymiais ar duomenimis remiatės vertindami, kad mokyklai profesinio orientavimo srityje sekasi gerai?
3. Ar Jūsų savivaldybėje yra mokyklų, kurios renka papildomą informaciją ar taiko savo papildomus rodiklius profesinio orientavimo srityje?
4. Kokios mokyklų praktikos galėtų būti pritaikytos kitose savivaldybės mokyklose arba nacionaliniu lygmeniu?
5. Kokių metodinių priemonių ar gairių mokykloms reikėtų, kad duomenys būtų renkami vienodžiau ir kokybiškiau?
6. Kaip savivaldybė galėtų geriau naudoti mokyklų gerąją praktiką PO kokybės gerinimui?

E. Tobulinimo kryptys ir savivaldybės lygmens sprendimai

1. Jei galėtumėte pasiūlyti 1–2 konkrečius sprendimus, kurie labiausiai pagerintų profesinio orientavimo stebėseną savivaldybės lygmeniu, ką siūlytumėte?
2. Kokie rodikliai turėtų būti privalomi nacionaliniu lygmeniu, o kuriuos būtų prasminga palikti savivaldybės ar mokyklos lygmens stebėsenai?
3. Kaip turėtų būti paskirstytos atsakomybės tarp mokyklų, savivaldybės, LINEŠA / MUKIS ir nacionalinių institucijų už duomenų rinkimą, tikrinimą, analizę ir naudojimą?
4. Kokie duomenų kokybės tikrinimo ar validavimo mechanizmai būtų realistiški savivaldybės lygmeniu?
5. Kokios rizikos galėtų kilti plečiant MUKIS ar nacionalinę PO stebėseną savivaldybių poreikiams?
6. Kokie tolesni veiksmai būtų būtini, kad savivaldybių siūlymai galėtų būti įgyvendinti praktiškai?

8. Tikėtinas fokus grupės rezultatas

Po fokus grupės bus parengta trumpa išvada, kurioje apibendrinama:

1. kaip savivaldybėse šiuo metu praktiškai stebima profesinio orientavimo situacija mokyklose;
2. kokie papildomi duomenys ir rodikliai renkami savivaldybės ar mokyklos lygmeniu, kaip jie kaupiami ir naudojami;
3. kokių duomenų, suvestinių ar ataskaitų apie savivaldybės mokyklas labiausiai trūksta;
4. ar MUKIS šiuo metu suteikia pakankamai informacijos savivaldybės lygmens PO stebėsenai ir kokių funkcijų sistemoje labiausiai trūksta;
5. kokie savivaldybės darbo procesai PO srityje galėtų būti automatizuojami, siekiant mažinti administracinę naštą ir gerinti duomenų kokybę;
6. kokios mokyklos ar savivaldybių praktikos gali būti laikomos gerosios praktikos pavyzdžiais;
7. kokius 1–2 konkrečius sprendimus savivaldybių atstovai siūlo PO stebėsenai savivaldybės lygmeniu pagerinti;
8. kokios tobulinimo kryptys ir tolesni veiksmai sutarti.

4-os FOKUS GRUPĖS METODIKA IR PLANAS

IV fokus grupė. Regioninių karjeros centrų perspektyva PO paslaugų organizavimo, stebėsenos ir duomenų naudojimo klausimais

Data ir laikas: 2026 m. birželio 12 d., 09:00 val.

Formatas: nuotolinis susitikimas.

Trukmė: 1 val.

Tema: Regioninių karjeros centrų vaidmuo profesinio orientavimo sistemoje, bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir mokyklomis, darbdavių įsitraukimas į profesinį veiklinimą ir gerosios praktikos.

Fokus grupės paskirtis: surinkti Regioninių karjeros centrų ekspertines įžvalgas apie praktinį profesinio orientavimo paslaugų organizavimą, stebėsenos duomenų rinkimą ir naudojimą, bendradarbiavimą su mokyklomis bei kitomis institucijomis, taip pat MUKIS sistemos galimą vaidmenį stiprinant PO stebėseną ir mažinant administracinę naštą.

1. Fokus grupės tikslas

Fokus grupės tikslas – aptarti Regioninių karjeros centrų vaidmenį profesinio orientavimo sistemoje, jų bendradarbiavimą su savivaldybėmis, mokyklomis ir darbdaviais, mokiniams bei mokykloms teikiamas veiklas ir profesinio veiklinimo organizavimo praktiką, taip pat identifikuoti gerosios praktikos pavyzdžius, aktualius tobulinant PO sistemą.

2. Fokus grupės uždaviniai

Fokus grupės metu siekiama:

1. įvertinti, kokias PO, karjeros informavimo, konsultavimo ir profesinio veiklinimo paslaugas teikia Užimtumo tarnyba ir Regioniniai karjeros centrai;
2. nustatyti, kokie duomenys šiuo metu renkami apie teikiamas paslaugas, kaip jie kaupiami, apdorojami, analizuojami ir naudojami;
3. įvertinti, kiek dabartinė duomenų rinkimo ir stebėsenos praktika padeda planuoti, koordinuoti ir gerinti paslaugas;
4. identifikuoti, kokių duomenų, rodiklių, suvestinių ar ataskaitų šiuo metu trūksta profesinio orientavimo paslaugų prieinamumui, kokybei ir rezultatams vertinti;
5. nustatyti organizacinius, metodinius ir techninius sprendimus, kurie padėtų geriau integruoti Užimtumo tarnybos duomenis į nacionalinį PO stebėsenos modelį.

3. Dalyviai

Fokus grupės dalyviai:

- Regioninių karjeros centrų atstovai;
- PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius.

4. Metodas

- Taikomas struktūruotos fokus grupės metodas. Diskusija vykdoma pagal iš anksto parengtus klausimų blokus, tačiau moderatorius gali užduoti patikslinančius klausimus, jeigu diskusijos metu išryškėja papildomos temos ar rizikos.
- Fokus grupės metu renkama kokybinė informacija: dalyvių patirtys, vertinimai, ekspertinės įžvalgos, praktiniai pavyzdžiai, siūlymai dėl rodiklių, duomenų šaltinių, MUKIS funkcionalumų ir stebėsenos proceso tobulinimo.
- Susitikimas protokoluojamas, o jo rezultatai apibendrinami atskiroje fokus grupės išvadų dalyje. Fokus grupės išvados naudojamos rengiant PO stebėsenos modelį, rodiklių sistemą ir MUKIS plėtros poreikių aprašą.

5. Pagrindiniai diskusijos klausimai

A. Regioninių karjeros centrų vaidmuo profesinio orientavimo sistemoje

1. Kokias profesinio orientavimo, karjeros informavimo, konsultavimo ar profesinio veiklinimo paslaugas šiuo metu teikia Regioniniai karjeros centrai?
2. Kokios tikslinės grupės dažniausiai naudoja šiomis paslaugomis?
3. Kaip Regioninių karjeros centrų veikla derinama su mokyklų, karjeros specialistų, savivaldybių ir kitų institucijų veikla?
4. Kokios pagrindinės funkcijos, Jūsų vertinimu, tenka Regioniniams karjeros centrams bendroje PO ekosistemoje?
5. Kuriose srityse bendradarbiavimas su mokyklomis ir kitais partneriais veikia gerai, o kuriose kyla praktinių iššūkių?

B. Duomenų rinkimas ir stebėseną

1. Kokius duomenis šiuo metu renkate apie teikiamas PO / karjeros paslaugas?
2. Kaip šie duomenys kaupiami: kokiose sistemose, formatuose ar ataskaitose?
3. Kaip dažnai duomenys atnaujinami ir kas atsakingas už jų suvedimą, tikrinimą bei analizę?
4. Kokie duomenys naudojami paslaugų planavimui, veiklos vertinimui ar atsiskaitymui?
5. Kokie duomenys, Jūsų nuomone, yra svarbiausi vertinant paslaugų prieinamumą, aprėptį, kokybę ir rezultatus?
6. Kokių duomenų šiuo metu labiausiai trūksta?

C. Stebėsenos sistemos veiksmingumas

1. Kiek dabartinė stebėseną padeda planuoti ir gerinti Regioninių karjeros centrų veiklą?
2. Ar surenkami duomenys yra pakankamai naudingi sprendimų priėmimui?
3. Kokios yra pagrindinės dabartinės stebėsenos stiprybės?
4. Kokios yra pagrindinės dabartinės stebėsenos silpnybės ar praktiniai apribojimai?
5. Kokie duomenys renkami dėl atskaitomybės, bet nėra pakankamai naudojami sprendimams?

6. Kaip būtų galima sustiprinti grįžtamąjį ryšį tarp duomenų rinkimo, analizės ir paslaugų tobulinimo?

D. MUKIS naudojimas ir poreikiai

1. Ar šiuo metu MUKIS naudojamas arba galėtų būti naudojamas Regioninių karjeros centrų veikloje?
2. Kokios MUKIS informacijos, duomenų suvestinių ar funkcijų labiausiai trūktų Regioninių karjeros centrų darbui?
3. Kokius duomenis būtų prasminga matyti MUKIS: nacionaliniu, regioniniu, savivaldybės, mokyklos ar paslaugų teikėjo lygmeniu?
4. Kokius procesus būtų prasminga automatizuoti, kad sumažėtų rankinis darbas?
5. Kokie techniniai ar organizaciniai sprendimai padėtų pagerinti duomenų kokybę?
6. Kokie duomenų mainai tarp MUKIS, Užimtumo tarnybos ir kitų sistemų būtų naudingi ir realistiški?

E. Tobulinimo kryptys

1. Kokių pokyčių labiausiai reikėtų nacionalinėje PO stebėsenos sistemoje?
2. Kaip būtų galima geriau integruoti Regioninių karjeros centrų duomenis ir patirtį į bendrą PO stebėsenos modelį?
3. Kokie rodikliai turėtų būti privalomi nacionaliniu lygmeniu, o kurie galėtų būti naudojami regioniniu ar instituciniu lygmeniu?
4. Kaip turėtų būti paskirstytos atsakomybės už duomenų rinkimą, validavimą, analizę ir naudojimą?
5. Kokios rizikos galėtų kilti integruojant Užimtumo tarnybos ir Regioninių karjeros centrų duomenis į MUKIS ar nacionalinį PO stebėsenos modelį?
6. Kokie tolesni veiksmai būtų būtini, kad pasiūlymai galėtų būti įgyvendinti praktiškai?

8. Tikėtinas fokus grupės rezultatas

Po fokus grupės bus parengta trumpa išvada, kurioje apibendrinama:

1. kokį vaidmenį Užimtumo tarnyba ir Regioniniai karjeros centrai atlieka PO ekosistemoje;
3. kokios paslaugos teikiamos ir kaip jos derinamos su mokyklų bei kitų institucijų veikla;
4. kokie duomenys šiuo metu renkami apie paslaugas, kaip jie kaupiami ir naudojami;
5. kokie duomenys yra svarbiausi vertinant PO paslaugų prieinamumą, aprėptį, kokybę ir rezultatus;
6. kokie dabartinės stebėsenos privalumai, trūkumai ir praktiniai apribojimai identifikuoti;
7. kaip MUKIS galėtų būti plėtojamas, kad būtų naudingesnis Regioninių karjeros centrų ir Užimtumo tarnybos darbui;
8. kokius duomenų mainus, suvestines, ataskaitas ar automatizavimo sprendimus būtų tikslinga svarstyti;
9. kokios tobulinimo kryptys ir tolesni veiksmai sutarti.

5-os FOKUS GRUPĖS METODIKA IR PLANAS

V fokus grupė. Karjeros specialistų ir mokyklų atstovų perspektyva PO paslaugų stebėsenos, duomenų teikimo ir MUKIS naudojimo klausimais

Data ir laikas: 2026 m. birželio 18 d., 14:00 val.

Formatas: nuotolinis susitikimas.

Trukmė: 2 val.

Tema: profesinio orientavimo paslaugų stebėseną mokyklose, duomenų teikimo praktika, stebėsenos nauda įstaigai, MUKIS naudojimas ir sistemos tobulinimo poreikiai.

Fokus grupės paskirtis: surinkti karjeros specialistų ir kitų už profesinį orientavimą mokyklose atsakingų asmenų praktines įžvalgas apie tai, kaip mokyklose vyksta profesinio orientavimo paslaugų apskaita, duomenų teikimas, MUKIS naudojimas, kokios stebėsenos informacijos trūksta kasdieniam darbui ir kokie automatizavimo bei grįžtamojo ryšio sprendimai būtų naudingiausi.

1. Fokus grupės tikslas

Fokus grupės tikslas – aptarti karjeros specialistų ir mokyklų atstovų patirtį teikiant, fiksuojant ir vertinant profesinio orientavimo paslaugas, įvertinti dabartinės stebėsenos ir MUKIS naudojimo naudą bei trūkumus, identifikuoti duomenų, ataskaitų, funkcionalumų ir automatizavimo poreikius, kurie leistų sumažinti administracinę naštą ir padidinti stebėsenos duomenų praktinę vertę mokyklos, savivaldybės ir nacionaliniu lygmenimis.

2. Fokus grupės uždaviniai

Fokus grupės metu siekiama:

1. aptarti, kaip mokyklose organizuojamas ir fiksuojamas profesinis orientavimas, kokie darbuotojai dalyvauja šiame procese ir kokios funkcijos jiems priskirtos;
2. įvertinti, kaip karjeros specialistai ir mokyklų atstovai supranta dabartinę PO stebėsenos paskirtį, naudą ir ribotumus;
3. nustatyti, kuriuose duomenų teikimo etapuose kyla daugiausia sunkumų: paslaugų rūšių atskyrimas, duomenų kaupimas įstaigoje, formų pildymas, duomenų tikslumo užtikrinimas ar laiko sąnaudos;
4. aptarti, kiek dabartinė stebėseną padeda planuoti PO veiklas įstaigoje, vertinti paslaugų kokybę ir priimti sprendimus dėl poreikių bei išteklių;
5. identifikuoti, kokių mokyklos, savivaldybės ir mokinio lygmens suvestinių ar ataskaitų labiausiai trūksta;
6. įvertinti MUKIS naudojimo dažnumą, paskirtis, naudotojų patirtį, pagrindinius trukdžius ir tobulintinas sistemos vietas;
7. nustatyti, kokius procesus būtų prasminga automatizuoti ir kokios funkcijos galėtų sumažinti rankinį darbą bei pagerinti duomenų kokybę;
8. surinkti praktinius siūlymus dėl PO stebėsenos modelio, rodiklių, MUKIS funkcionalumų ir grįžtamojo ryšio tobulinimo.

3. Dalyviai

Fokus grupės dalyviai:

- karjeros specialistai;
- mokyklų vadovai ir / arba direktorių pavaduotojai ugdymui;
- švietimo pagalbos specialistai, mokytojai ar kiti už profesinį orientavimą mokykloje atsakingi asmenys;
- pagal poreikį LINEŠA / MUKIS atstovai;
- pagal poreikį ŠMSM atstovai;
- PO stebėsenos modelio rengėjai, moderatorius.

4. Metodas

- Taikomas struktūruotos fokus grupės metodas. Diskusija vykdoma pagal iš anksto parengtus klausimų blokus, tačiau moderatorius gali užduoti patikslinančius klausimus, jeigu diskusijos metu išryškėja papildomos temos ar rizikos.
- Fokus grupės metu renkama kokybinė informacija: dalyvių patirtys, vertinimai, ekspertinės įžvalgos, praktiniai pavyzdžiai, siūlymai dėl mokyklos lygmens rodiklių, duomenų šaltinių, MUKIS funkcionalumų, automatizavimo poreikių ir stebėsenos proceso tobulinimo.
- Susitikimas protokoluojamas, o jo rezultatai apibendrinami atskiroje fokus grupės išvadų dalyje. Fokus grupės išvados naudojamos rengiant PO stebėsenos modelį, rodiklių sistemą, MUKIS plėtros poreikių aprašą ir mokyklos lygmens stebėsenos funkcijų apibrėžimą.

5. Pagrindiniai diskusijos klausimai

A. Bendras PO paslaugų organizavimas mokykloje

1. Kokias pareigas šiuo metu einate ir kokia jūsų atsakomybė profesinio orientavimo srityje?
2. Kaip Jūsų įstaigoje organizuojamas profesinis orientavimas: ar yra atskiras karjeros specialisto etatas, ar funkcijos pavestos kitam darbuotojui?
3. Kokios PO paslaugos mokykloje teikiamos dažniausiai: ugdymas karjerai, profesinis informavimas, profesinis konsultavimas, profesinis veiklinimas?
4. Kaip planuojamos PO veiklos mokslo metų eigoje ir kas dalyvauja jų planavime?
5. Kokios tikslinės mokinių grupės reikalauja daugiausia dėmesio ar individualios pagalbos?

B. PO paslaugų sistemos ir stebėsenos vertinimas

1. Kaip vertinate profesinio orientavimo paslaugų sistemos veikimą Lietuvoje?
2. Ką dabartinė PO stebėseną labiausiai padeda daryti: atsiskaityti už veiklas, matyti paslaugų aprėptį, planuoti veiklas, vertinti kokybę ar pagrįsti sprendimus?
3. Ar dabartinė stebėseną pakankamai atspindi realią PO paslaugų kokybę?
4. Kokios yra dabartinės stebėsenos stiprybės mokyklos lygmeniu?
5. Kokie pagrindiniai dabartinės stebėsenos trūkumai ar praktiniai apribojimai?

C. Duomenų teikimas ir paslaugų apskaita

1. Kuriuose etapuose kyla daugiausia sunkumų teikiant stebėsenos duomenis: suprasti, kokius duomenis pateikti; sukaupti informaciją įstaigoje; atskirti paslaugų rūšis; pildyti formas MUKIS; užtikrinti tikslumą; skirti pakankamai laiko?
2. Kiek dabartinis duomenų teikimas sukelia administracinės naštos?
3. Kurių paslaugų apskaita kelia daugiausia klausimų: ugdymo karjerai, profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ar profesinio veiklinimo?
4. Ar teisės aktai ir rekomendacijos pakankamai aiškiai apibrėžia, kokias PO paslaugas reikia apskaityti, kokius duomenis teikti ir kokia yra mokyklos / karjeros specialisto atsakomybė?

5. Ar pakanka praktinių kriterijų atskirti skirtingas PO paslaugų rūšis?
6. Kokie duomenys šiuo metu renkami dėl atskaitomybės, bet nėra pakankamai naudojami veiklai gerinti?

D. Stebėsenos nauda mokyklai ir reikalingos ataskaitos

1. Ar stebėsenos duomenys padeda planuoti PO veiklas mokykloje?
2. Ar po duomenų pateikimo gaunate grįžtamąją informaciją, kuri padeda suprasti mokyklos situaciją ir planuoti tolesnes veiklas?
3. Kokių duomenų suvestinių ar ataskaitų apie savo įstaigą labiausiai reikėtų: paslaugas gavusių mokinių skaičiaus ir dalies, paslaugų rūšių apimčių, profesinio veiklinimo, karjeros planavimo veiklų, palyginimo pagal klases ar laikotarpius, palyginimo su panašiomis mokyklomis?
4. Kokios savivaldybės lygmens suvestinės būtų naudingos mokykloms ir karjeros specialistams?
5. Kokios informacijos apie mokinių karjeros pažangą šiuo metu labiausiai trūksta?
6. Kaip turėtų atrodyti mokyklai praktiškai naudinga metinė PO ataskaita?

E. MUKIS naudojimas ir naudotojų patirtis

1. Ar naudojate MUKIS sistemą ir kaip dažnai ją naudojate?
2. Kam Jūsų įstaigoje MUKIS naudojamas dažniausiai: metodinei medžiagai, duomenų teikimui, veiklų planavimui, darbui su mokinių užduotimis, renginių informacijai ar kitoms funkcijoms?
3. Ką pirmiausia reikėtų tobulinti MUKIS sistemoje: patogumą, duomenų suvedimo tvarką, suvestines ir ataskaitas, rodiklių suprantamumą, grįžtamąjį ryšį, veiklų apskaitą, techninį veikimą ar mokymus?
4. Kas labiausiai trukdo dirbti su MUKIS sistema?
5. Kuriose MUKIS naudojimo srityse trūksta aiškumo ar paaiškinimų?
6. Ar MUKIS suteikia pakankamai naudingos informacijos, kurią galėtumėte naudoti planuodami ir vertindami PO veiklas mokykloje?

F. Automatizavimas ir MUKIS plėtros poreikiai

1. Kokius su PO paslaugų stebėseną susijusius darbus labiausiai norėtumėte automatizuoti: duomenų suvedimą, tikrinimą, ataskaitas, paslaugų apskaitą, mokinių veiklų fiksavimą ar grįžtamojo ryšio gavimą?
2. Kokių papildomų MUKIS funkcijų labiausiai trūksta kasdieniam darbui?
3. Kokios duomenų peržiūros ar suvestinės MUKIS sistemoje būtų naudingiausios?
4. Ar būtų naudinga galimybė palyginti mokyklos duomenis su savivaldybės ar šalies vidurkiu?
5. Kaip MUKIS galėtų padėti mažinti administracinę naštą ir didinti duomenų kokybę?
6. Kokius 1–2 konkrečius pokyčius siūlytumėte kaip svarbiausius MUKIS plėtrai?

8. Tikėtinas fokus grupės rezultatas

Po fokus grupės bus parengta trumpa išvada, kurioje apibendrinama:

1. kaip mokyklose praktiškai organizuojamas ir fiksuojamas profesinis orientavimas;
2. kokios PO paslaugų stebėsenos stiprybės, trūkumai ir administracinės naštos šaltiniai identifikuoti;
3. kurių PO paslaugų apskaita ir duomenų teikimas kelia daugiausia praktinių klausimų;
4. kokios duomenų suvestinės, ataskaitos ir grįžtamasis ryšys būtų naudingiausi mokykloms ir karjeros specialistams;
5. kaip šiuo metu naudojamas MUKIS ir kokios jo funkcijos dalyviams atrodo naudingiausios arba labiausiai tobulintinos;

6. kokius procesus mokyklų lygmeniu būtų prasminga automatizuoti;
7. kokie MUKIS plėtros, rodiklių aiškumo, duomenų kokybės ir naudotojų pagalbos poreikiai turėtų būti įtraukti į PO stebėsenos modelio rengimą;
8. kokie tolesni veiksmai ar papildoma informacija reikalingi.

Pastaba: išvadose bus integruoti atsakymai, surinkti iš karjeros specialistų ir mokyklose už profesinį orientavimą atsakingų asmenų klausimyno „Profesinio orientavimo paslaugų stebėseną ir MUKIS naudojimą“ pagalba.

3 Priedas. Papildoma apklausa Fokus grupių apimtyje

PROFESINIO ORIENTAVIMO PASLAUGŲ STEBĖSENA IR MUKIS NAUDOJIMAS

Bendrieji klausimai

1. Kokias pareigas šiuo metu einate?
2. Kokio tipo įstaigai ar institucijai atstovaujate?
3. Ar Jūsų įstaigoje yra atskiras karjeros specialisto etatas?
4. Kiek mokinių apytiksliai mokosi Jūsų mokykloje?

Profesinio orientavimo paslaugų sistemos vertinimas

5. Kaip vertinate profesinio orientavimo paslaugų sistemos veikimą Lietuvoje?
6. Ką, Jūsų nuomone, dabartinė profesinio orientavimo paslaugų sistema labiausiai padeda daryti?
7. Ar dabartinė stebėseną, Jūsų nuomone, pakankamai atspindi realią profesinio orientavimo paslaugų kokybę?

Profesinio orientavimo duomenų teikimas

8. Kuriuose etapuose kyla daugiausia sunkumų teikiant stebėsenos duomenis?
9. Kiek dabartinis duomenų teikimas Jums sukelia administracinės naštos?
10. Kurių paslaugų apskaita Jums kelia daugiausia klausimų?
11. Ar teisės aktai ir rekomendacijos pakankamai aiškiai apibrėžia, kokias profesinio orientavimo paslaugas reikia apskaityti, kokius duomenis teikti ir kokia yra Jūsų atsakomybė?
12. Ar Jums pakanka suprantamų praktinių kriterijų atskirti šias profesinio orientavimo paslaugų rūšis: ugdymą karjerai, profesinį informavimą, profesinį konsultavimą ir profesinį veiklinimą?

Stebėsenos sistemos nauda įstaigai

13. Kokius savo atliekamus darbus, susijusius su profesinio orientavimo paslaugomis, labiausiai norėtumėte automatizuoti?
14. Ar stebėsenos duomenys padeda Jums planuoti profesinio orientavimo veiklas savo įstaigoje?
15. Kokių pokyčių ar papildomų funkcijų labiausiai reikėtų, kad stebėsenos sistema būtų naudingesnė Jūsų kasdieniam darbui?
16. Ar po duomenų pateikimo gaunate grįžtamąją informaciją, kuri padeda suprasti Jūsų įstaigos situaciją ir planuoti tolesnes veiklas?
17. Kokių duomenų suvestinių ar ataskaitų apie savo įstaigą labiausiai norėtumėte matyti?
18. Kokias duomenų suvestines ar ataskaitas apie savo savivaldybę, Jūsų nuomone, būtų naudinga matyti mokykloms ir karjeros specialistams?
19. Kokios informacijos apie mokinių karjeros pažangą šiuo metu labiausiai trūksta?

MUKIS naudojimas

20. Ar naudojate MUKIS sistemą?
21. Kaip dažnai naudojate MUKIS savo veikloje?
22. Kam Jūsų įstaigoje MUKIS dažniausiai naudojamas?
23. Ką, Jūsų nuomone, pirmiausia reikėtų tobulinti MUKIS sistemoje?
24. Kas labiausiai trukdo dirbti su MUKIS sistema?
25. Kokios papildomos informacijos ar duomenų peržiūrų pasigendate MUKIS sistemoje, kad ji būtų naudingesnė Jūsų kasdieniam darbui?
26. Kokių funkcijų Jūsų darbui labiausiai trūksta MUKIS sistemoje?
27. Kuriose MUKIS naudojimo srityse Jums dažniausiai trūksta suprantamumo ar pakankamų paaiškinimų?
28. Ar MUKIS šiuo metu suteikia pakankamai naudingos informacijos, kurią galėtumėte panaudoti planuodami ir vertindami profesinio orientavimo veiklas savo įstaigoje?

